

Sophie Klingberg

1832-1925

dagbok 1908-1922

Innehållsförteckning

Förord	s. 2
Tekniska kommentarer till avskrivningen	s. 4
Sophie Klingbergs liv	s. 5
Dagbok I	s. 7
1908	s. 8
1909	s. 13
1910	s. 17
1911	s. 22
1912	s. 37
1913	s. 51
1914	s. 60
1915	s. 71
1916	s. 89
1917	s. 100
Dagbok II	s. 106
1917	s. 107
1918	s. 119
1919	s. 126
1920	s. 132
1921	s. 134
1922	s. 135
Fredriks tal vid diamantbröllopet	s. 138
Vasahuset	s. 140
Grannar på Vasagatan 1 A-C	s. 140
Inackorderingar 1908-1922	s. 143
Antavla	s. 147
Sophies barn och barnbarn	s. 149
Personregister	s. 152
Källor till fotnoterna	s. 163

Förord

Den första februari 1908 påbörjar Sophie Klingberg en ny dagbok. Hon är då 75 år gammal (född 1832) och bor i Uppsala med sin man Erland Theodor (född 1821). De bor i en stor våning på Jernbrogatan i Bergenstråhles gård, med några inackorderade studenter. Under hösten 1908 flyttar paret till det nybyggda Vasahuset på Vasagatan 1 där de sedan bor tills Erland Theodor avlider 1914 och Sophie 1925.

De två avskrivna dagböckerna täcker perioden 1/2 1908-20/5 1922. Hon nämner själv den 2/2 1908 att hon offrat sina tidigare dagböcker till lågorna, vilket man som sentida släkting och läsare bara kan beklaga. I dagboken omfamnar hon intresserat nyare tekniska vinningar såsom bilen, biografen, spårvagnen men förhåller sig mer avaktande till elektricitet och hissar, och är direkt avvisande till kvinnans frigörelse. Hon följer aktivt invigningar, öppningar, konserter, dödsfall och begravningar i Uppsala och som läsare får man en inblick i ett aktivt kulturliv i Uppsala från början av förra seklet.

Hennes vardag, och därmed anteckningsboken, är fylld av kommentarer om vädret, små "kafferep", besök av grannar och vänner, men också av läsning, gudstjänster i Domkyrkan och viktiga händelser i Uppsala och Sverige. Hon är sällan privat, personlig eller intim i sitt skrivande och det är sällan man får veta vad som bekymrar eller oroar henne. Hon verkar i sina tidigare dagböcker varit mer öppen och frispråkig än nu, men vill på ålderns höst lämna de känslorna inombords. Trots att Sophie och maken är gamla är de anmärkningsvärt pigga och friska, något hon ofta tackar Gud för.

Det är uppenbart att Sophie finner stort nöje i sina inackorderade studenter. Hon har nästan alltid två stycken och är ekonomiskt beroende av den inkomsten. Men framför allt bidrar de unga studenterna med sällskap, samtal, umgänge med yngre och en inblick i ett akademiskt Uppsala.

Maken Erland Theodor ("Disponenten", "Farfar" eller "Klingberg") nämns sällan, och bara en gång efter sin död 1914, barnen och barnbarnen likaså. De dyker bara upp i dagboken vid besök eller vid större familjehändelser som t.ex. bröllop eller fester. Däremot uttrycker hon stor tacksamhet mot sina söner som försörjer dem och låter dem bo i en så stor och fin våning; ett övre ståndsliv där grevinnor, professorer och disponentskor är vanliga, somliga kända och somliga okända.

Hemmet i Vasahuset på Vasagatan 1C, och sedan efter 1914 1A, i Uppsala har en framträdande plats i Sophies dagbok. Det är här hon bor i 17 år och vi får följa hennes grannars och inackorderades liv, stundtals vet vi mer om dem än om hennes egna barn. Men det är på Mackmyra, där sonen Erland med familj bor och där hon tillbringar somrar och jular, som vi får en inblick i ett annat liv än stadslivet i Uppsala. Höskrindor, verandor och baler i paviljongen och parken ägnas stort intresse men framför allt framskymtar hur underbart hon tycker det är att vara där hos sin familj.

Sophie är bildad, en naturlyriker, älskar att läsa böcker och att umgås och prata med grannar och ungdomar, hon tänker ofta tillbaka på gångna tider men anser sig alltid ha varit lycklig. Det är inte utan man avundas henne hennes långa friska liv bland böcker, grannar och ungdomar i Uppsala.

Vi som har renskrivit dagböckerna är Sophies sonsondotterson Svante Janson och hans fru Julie White.¹ I samband med 100års minnet av Erland Theodor Klingbergs död i februari 2014 samlades ättlingar till Sophies son Erland till en minnesstund i Uppsala. Renskrivandet av dagboken påbörjades i samband med denna minnesstund.

För vidare information se www.elfbrink.se

Uppsala juli 2014

¹ Sophies son Erland Klingbergs (1866-1938) son Carl Klingbergs (1905-1990) dotter Ulla Jansons (1934-) son Svante Janson (1955-) och hans fru Julie White (1960-) och deras dotter Sofie White (1995-).

Några tekniska kommentarer:

* Saknade **årtal** är införda och alla **datum** är satta i fetstil.

* XX betyder att ordet är oläsligt

* Sophie är inte alltid konsekvent i sin **stavning** och **verbböjning**, t. ex. stavar hon kaffe/Caffe, Upsala/Uppsala, (vi) ha/har. Vi har följt hennes stavning. (Med reservation för felläsningar och tryckfel.)

* Sophies **interpunktering** är ofta oklar, men har följts såvitt möjligt. I något fall har extra kommatering/punktering gjorts för att underlätta för läsaren

* **Fotnoterna** är tillagda. **Källor** finns i en särskild bilaga.

* I **personregistret** finns släkt, vänner och grannar men inte de bekanta och andra hon möter eller nämner endast en gång; de återfinns endast i respektive fotnot.

* Personer som inte kunnat hittas i våra källor är märkta med "**okänd**" i sin fotnot.

* **Denna text är senast redigerad 12 augusti 2014.**

Sofia Kristina Charlotta Amalia Klingberg, född Baalack.

född den 26/8 1832 på Östhamra, Munktorps sn, Västmanland, den 26/8 1832.

Hon var äldsta barn och dotter till Carl Gustaf Baalack, (1800-48), possessionat (godsägare), och Amalia Flodin (1808-85).

Hennes namn stavas olika Sofia, Sophie eller Sofie; hon använder de två sista själv.

.....			
1832	26/8		Sofia Christina Charlotta Amalia föds på Östhamra i Munktorp (Västmanland)
1834	23/1	(1 år)	system Maria föds
1837	14/9	(5)	brodern Carl Gustaf föds
1839		(6)	Familjen har flyttat till Stora Hamrun, Korsberga (Vg)
1839	8/6	(6)	system Emma Gunilla Ingeborg föds
1841	6/6	(8)	brodern Carl Gustaf avlider
1843	17/2	(10)	system Amalia Constantia föds
1843	16/12	(11)	system Emma Gunilla Ingeborg avlider
1844	13/1	(11)	system Emma föds
1845	16/5	(12)	brodern Georg föds
1847	20/3	(14)	system Matilda föds
1848	17/2	(15)	fadern Carl Gustaf avlider
1851	5/10	(19)	modern Amalia gifter om sig med Johan Justus Wennerbom. Familjen flyttar till Berga utanför Tidaholm.
1854	8/1	(21)	gifter sig på Berga med Erland Theodor Klingberg och flyttar till Tidaholm
1854	20/12	(22)	sonen Rickard föds
1856	14/9	(24)	sonen Viktor föds
1858	17/6	(25)	dottern Sigrid föds
1859		(27)	familjen flyttar till Hellefors
1860	10/3	(27)	dottern Marie-Louise föds
1860	7/4	(27)	system Matilda avlider
1863	28/2	(30)	sonen Carl föds

1864	4/9	(32)	sonen Fredrik föds
1866	29/6	(33)	sonen Erland Theodor föds
1866		(34)	flyttar till Gustafsström
1871	4/12	(39)	sonen Knut föds
1875	2/12	(43)	dottern Elsa föds
1883		(51)	sonen Carl flyttar till London
1885	26/3	(52)	modern Amalia avlider.
1885		(53)	sonen Richard flyttar till Sheffield
1886	6/8	(53)	flyttar till Uppsala, till Sysslomansg. 15 (kv. Hervor)
1888		(56)	flyttar till Sysslomansg, 9 (kv. Ånäbben), där fastigheten var nybyggd
1892		(60)	flyttar till Börjeg. 1 (kv. Windhem)
1894		(61)	sonen Viktor flyttar till Sydafrika
1896		(64)	flyttar till Jernbrog. 2 (kv. Pistolen)
1904	8/1	(71)	firar guldbröllop på Mackmyra
1907	14/8	(75)	system Emma avlider
1907	13/10	(75)	sonen Richard avlider i Sheffield
1908	1/2	(75)	påbörjar nya dagboken
1908		(76)	flyttar till Vasagatan 1C nb i Uppsala, där huset var nybyggt
1914	8/1	(81)	firar diamantbröllop i Falun
1914	19/2	(81)	maken Erland Theodor avlider
1914		(82)	flyttar inom huset till Vasagatan 1A, 1 tr
1914	14/9	(82)	dottern Sigrid avlider i cancer
1917	4/5	(84)	påbörjar sista dagboken
1922	20/5	(89)	skriver sista dagboksanteckningen
1925	10/3	(92)	avlider; begravs 15/3 på Uppsala gamla kyrkogård

Dagboksanteckningar
af
Sophie Klingberg
mycket ofullständiga

Den 1sta februari 1908. Upsala Jernbrogatan 2, Bergenstråles gård.²

Ett motto bör man ha då man börjar skriva en dagbok och må det blifva dessa Skaldens ord

”När lifvets afton skymmer

och Menskan står vid gravens dörr

hur annorlunda då än förr

synes lifvet och dess små bekymmer”

Wi ha nyligen återkommit från vårt angenäma julbesök på Mackmyra³ hos Erland och Anna. Jag tviflar på att någon svärmoder njuter mer af att vara hos en svärdotter än hvad jag verkligen gör. Vi ha så trefligt tillsammans – läsa, arbeta och promenera – samma måltidstimmar ha de som vi så vi lefva samma lugna hemlif som hos oss sjelva; men i fullkomlig hvila från all omtanke och bestyr. Och så ha vi nu under flera år tillbringat såväl jularna som sommarmånaderna hos denne vår käre son och sonhustru och, jag tror för viss, och, det har jag ofta sagt, att denna vistelse förlänger vår lifstid ett tiotal år, om ej mer, ty ombyte af luft och omgifven af dessa glada barn och trefnad i allt, utöfva helsobringande resultat.

I går afton hade Brysselkvartetten⁴ Consert på Gillesalen⁵ och jag gick dit i sällskap med Gunhild Bergenstråle⁶ och gamla Grefvinnan Sabelfeldt⁷. Salen fylld till sista plats och entusiasmen stor ty de äro konstnärer. O! så de spela – jag är så förtjust i fiol musik och kan ej nog förvåna mig öfver att dessa små tarmsträngar under skicklig behandling kan komma en känslig människas innersta själens strängar att vibrera, men så är det.

Har i dag läst om Danske skalden Holger Drachmanns⁸ storartade begrafning på Jutlands nordligaste udde vid Skagen – der i Stenkumlet liksom forna kämpars sed, nedsattes den hvita urnan med hans aska och fiskarbefolkningen satte honom högt – han vistades så gerna bland

² Sophie och Erland Theodor Klingberg flyttade den 6/8 1886 från Gustafsström till Sysslomansgatan 15 i Uppsala (1889 till Sysslomansgatan 9, ett par år senare till Börjegatan 1), och senare på 1890-talet till Bergenstråles gård på Jernbrogatan 2 (gatan bytte 1965 namn till S:t Olofsgatan). Gården var byggd 1830 och köptes av major Bergenstråhle 1872. Gården kallas numera Edlingska gården.

³ Sophies son Erland Klingberg (1866-1938), gift med Anna Klingberg (1867-1954) född Fogelmarck, bodde i ett hus (”Villan”) vid Mackmyra herrgård i Valbo (Gästrikland) som ägdes av Annas mor Emma Fogelmarck (1842-1910).

⁴ Brysselkvartetten, en stråkkvartett från Bryssel 1899-1914, som gästade Sverige nästan varje år.

⁵ Gillesalen var en stor sal på Hotel Gillet i Uppsala.

⁶ Gunhild Bergenstråhle (1858-) gift 1886 med sin kusin underlöjtnanten Gustaf Mauritz Tauvon (1846-), som 1881 köpt Strömsta Säteri av Fredrik Gripensvärd d.ä. Paret skildes 1896 varvid Gunhild flyttade tillbaka till Uppsala. 1908 bodde hon på Jernbrogatan 2 hos sin mamma och var granne med Sophie.

⁷ Gustava Charlotta Elisabeth Sabelfeldt (1833- 1912), född grevinnan von Hermansson, gift med Hermann Sabelfeldt (1816-1880).

⁸ Holger Drachmann (1846-1908 14/1), dansk författare.

dem. Utom hans mycket unga fru, står fyra fränskilda hustrur jemte andra intima vänner nu sörjande vid hans grift. En sådan kallas en stor man, jag tycker han är en ömklig svag människa.

För ett par dagar sen var jag på en liten namnsdags fest inbjuden på kaffe och medförde en kruka gula tulpaner (som sedan blir lämplig för Bergenstråles lilla trädgård). Det var roligt återse mina Uppsala vänner och få höra några små "Witzar" igen. Så omtalades att då förlofningen emellan de "unga" ungdomarna Margit v. Bahr⁹ (Hon svarade i skolan på frågan "hvad är humor?", Kärlekens gud, svarade flickan.) och Anderson på julafton eklaterades, någon helt förnumstigt yttrat att de borde väntat till "de menlösa barns dag". Så hade någon annan sagt om Sten Sture monumentet¹⁰ att det är "för mycket sten och för lite Sture". Wäl träffat, jag har sett Milles förslag.

2 februari. Yrväder så jag vågar mig ej till kyrkan utan har dukat kaffebrika och väntar vår kandidat¹¹ som varit hemma under julferierna. Han är enda barnet till Kontraktsprosten Werme¹² i Sunne i Wärmland – väl bekant genom Selma Lagerlöfs "Gösta Berlings saga". En liten legend om den intensiva blåsten som omsveper vår härliga Domkyrka må jag nämna. "den onde själf och blåsten gingo i sällskap och då de voro invid kyrkan säger den onde - stanna här medan jag springer in ett ögonblick till Konsistorium!" Att blåsten är kvar det kan en hvar intyga. Reflektionerna göra sig själva.

I dag kunde jag ha god id att skrifva, men jag sätter ogera mina egna tankar på papper ty som det så vist heter "var försiktig i ditt tal" och det har jag blifvit med åren. Men då bör man vara det i skrift också eljest går det nog med dessa anteckningar som med de tre böcker förut (hvaraf en på vers) som jag skref i yngre år då "löjen och tårar" så ofta vexlade om och jag var mer i beröring med människor än nu. De offrades åt lågorna till ingens förlust. Glad är jag gerna ännu med de glada! Ja, jag är alltid glad, mitt sinne är så beskaffat och jag har åtnjutit mycken - stundom oförtjent – godhet och välvilja af människor. Tårar som nöta och vrede har jag lärt med åren att nästan fullkomligt behärska. Och det är hvarje upplyst människas plikt att så göra. Nu skall jag läsa i min bok, "Medeltidens kultur" af Professor Schück.¹³

⁹ Margit Elisabet von Bahr (1889-1984), gift i Uppsala 18/12 1912 med Folke Gustaf Pettersson Wetter (1883-1961). Margits far Johan von Bahr (1860-1929) var bl.a. borgmästare i Uppsala och tog 1910 initiativ till det vindskyddande bälte av träd som senare kom att kallas "von Bahrska häcken".

¹⁰ Sten Sture-monumentet, ett monument på Kronåsen i Uppsala, utfört av Carl Milles (1875-1955). Monumentet påbörjades 1902 och avtäcktes 1925.

¹¹ Sigurd Werme (1888-1935), inackorderad hos Sophie. Senare läroverksadjunkt i Karlstad.

¹² Peter Werme (1844-1918), kontraktsprost i Sunne.

¹³ Henrik Schück (1855-1947), svensk litteraturhistoriker. *Huvuddragen af den medeltida kulturens historia* (1907).

Den 5 februari. Här är Marknad¹⁴, hela karavanen tåga förbi fönstren, släde efter släde med gubbar, gummor och pojkar, hösäcker och matsäcksskrin och ofta lösa hästar bundna bakefter. Jag köpte 2 tjäderhonor ty många norrlänningar äro här med fogel och Lappland representeras af en massa renstekar, renhudar m.m. Dock är hela marknaden till sitt omfång numer endast en bråkdel mot hvad den för några decenier tillbaka var innan vi hade jernvägar i alla riktningar af landet. En liten grannfru kom och tog mig till Fru Hahr¹⁵ på ett par timmar der vi hade mycket trefligt. Ja! Men vänlighet röner jag ständigt af mina bekanta.

8 februari. Då man reser från Mackmyra får man ofta rara blommor med sig och nu sist erhöill jag de ståtligaste tulpaner i flera färger – och jag tog med en hand full deraf då jag gick ner för att helsa på Majorskan Bergenstråle.¹⁶ En liten målarinna (fru Lundgren)¹⁷ som gifver unga fru B-lektioner i denna ädla konst, sade då hon fick se dem i en kristallvas ”dessa är så vackra att de borde målas af”. Några dagar derefter var jag inbjuden på namnsdagsfest och då visades för sällskapet fem små taflor som fru Gunhild målat och en af dem var tulpanerna, riktigt vackra.

Jag har en gammal kista, stor och ful, som kostar mig 50 öre – den har jag blivit så pigghågad på att låta måla och har i den afsigt gjort bekantskap med mästern Bom (hoppas det ej är en dumbom).¹⁸ Han har åtagit sig renoveringen av årtäcket 1804 med girlander och målar pjäsen för 10 kr om han ej behöfvde brådska.

12 februari. Vi ha haft blåst och snö – yrväder och kallt 12 gr men nu är åter mildt och soligt väder, men halt o svårt att gå. Igår afton kl 5 bjöd jag Gunhild Bergenstråle, Hildur Rudbeck¹⁹ och Marie-Louise Kallerman²⁰ till konditoriet²¹ på Caffé med tårtor, wickivatten och confect och vi

¹⁴ Distingsmarknad har hållit i Uppsala sedan förkristen tid (till 1100-talet troligen i Gamla Uppsala). Marknaden avskaffades officiellt 1895, men levde vidare. Traditionellt hölls distinget vid fullmånen efter första nymånen efter trettondagen, men kopplingen till månen övergavs 1802. Marknaden hålls numera i Uppsala den första måndagen och tisdagen i februari. (Den 5/2 1908 var en onsdag, men hur många dagar marknaden pågick då är okänt.)

¹⁵ Sara Hahr (1867-1953). Sophies granne.

¹⁶ Carolina Matilda Bergenstråhle (1825-1908) född af Forselles. Änka efter major Alexander Bergenstråhle (1813-1884) som köpte huset på Jernbrogatan 2 år 1872. Hon bodde som änka på botenvåningen i en mindre lägenhet tillsammans med dottern Gunhild (1858-).

¹⁷ Lundgren, Fru. Okänd.

¹⁸ Johan Olof Bohm (1849-) målare, bor på Stamgatan 5 1910. 50 öre år 1908 motsvarar cirka 25 kronor år 2014, och 10 kronor år 1908 motsvarar cirka 500 kr år 2014.

¹⁹ Anna Maria Hildur Sofia Rudbeck (1859-1936), Olof Rudbeck d.ä.:s (1630-1702) sonsonsonsondotter.

²⁰ Marie-Louise Kallerman (1863-1914).

²¹ Det fanns fem konditorier i Uppsala, varav Güntherska på Östra Ågatan 31 och Ofvandahls på Sysslomansgatan 5 fortfarande finns kvar 2014.

hade mycket treftigt. Fröken Rudbeck är en släkting till vår store Olof R-ck²² hvars minnesfest här firades för några år sedan – och hon är en värdig representant för en adelsdam från Rocokotiden. Stor till växten med frisk hy och bländande hvita tänder och det gråa håret uppkammat efter tidens mod, företer hon bilden af ett ”familjeporträtt”. Hon har väfskola här och hos henne samlas man alltid då Betty Skårmans²³ födelsedag firats under senare år, och jag varit inbjuden med i kotteriet, anmodad att hålla festtalet och ha roligt som man alltid har der. Fröken Kallerman skrifver på Biblioteket.²⁴

13 februari. Härligt solsken och sparfvarna trillar på sitt lilla trefvlige vis, men det låter som vårens förebud, likväl gaf mig ej tid att promenera som jag skulle önskat ty jag har bråttom att laga skjortor som skall strykas. Kandidaten spela vi bräde med efter maten om aftonen och det är ganska roligt – tiden går så fort att innan man vet ordet af är klockan 10 då vi går hvar till sitt.

14 februari. En god promenad i skönt väder! Nu skall jag märka fina linnen åt mig. Antagligen det sista dussinet som köpes år mig; men en yngre generation får taga dem i arf – à propos så har jag ännu ej haft mod att omtala den obehagliga händelsen med Kung Oskar IIs ring²⁵ som vi ha till hågkomst af hans vistelse vid Hellefors! Jag hade den på mig då vi sista gången reste för att jula vid Hagge²⁶ – jag kan ej beskrifva min häpnad då jag märkte att stenen ej fanns i ringen! Men tog för gifvet att den låg i vanten. Tyvärr var det inte så och medveten om detta mitt ofrivilliga slarf eller missöde störde hela julglädjen för mig. Barnen tror naturligtvis att jag väl förvarar den Kungliga klenoden. Nog sätter jag dit en vacker sten igen! men de kunde ej här i Upsala göra det utan att utplåna en blå ring runt om stenen och det förändrar i väsentlig mån dess utseende. Och så är det med den saken.

20 februari. Tiden går så fort, ehuru omvexlingar ej äro många

jag finner ej dagarna långa

ty i hemmet jag njuter av friden

och behaget att indela tiden

²² Olof Rudbeck d.ä. (1630-1702) naturforskare, historiker m.m., professor i medicin i Uppsala.

²³ Jenny Elisabet ”Betty” Skårman (1860-1944). Hennes morfar Johan Cederblom (1795-1883) var oäkta son till baron Per Alexander Rudbeck (1762-1832) och pigan Sara Eriksdotter (1764-1836), och hon var därför en avlägsen släkting (femmänningsbarn) till Hildur Rudbeck (1859-1936). Hildurs vävskola låg på Svartbäcksgatan 7.

²⁴ Marie-Louise Kallerman (1863-1914) var maskinskriverska. Biblioteket är antagligtvis universitetsbiblioteket.

²⁵ Oskar II (kung 1882-1907) besökte Hällefors 1862.

²⁶ Hagge bruk vid Smedjebacken, där Sophies dotter Sigrid Nordlander (1858-1914) med familj bor.

som man själf önskar. Igår voro vi nere vid station för att möta Erland och Anna som kommo från Sthlm, det är alltid så roligt att träffa dem - det är lite i fråga att de skola resa utomlands några veckor och de vilja att jag skall vara hos barnen; och det gör jag så gerna om jag kan lemna hemmet. Får se hur det gestaltar sig. Wi ha i går och i dag bränt upp en gräslig massa bref samlade under de 20 åren vi bott i Upsala ty jag har koresponderat flitigt, men kommer nog att skriva mindre ofta hädanefter, man vet ju så lite hvar ens "hieroglyfer" slutligen kommer. Äfven har jag under största delen af denna 20 års perioden af mitt lif samlat afkammat hår och af detta skall bli en kudde som den af oss som dör först skall hvila på i grafven.

22 [februari] Snöar och är skönt väder. Jag var ute i små uppköp, träffade Julia Wallroht²⁷ som bjöd mig upp i sitt fina nybildade hem (på Caffé, apelsiner & marmelad). Sedan hennes mor dog hyr hon två rum och kök två trappor upp och der bor nu denna lilla rara flicka några och tjugio år gammal alldeles ensam; omgifven av idel minnen från föräldrahemmet – soligt och trefligt. Men hu! att bo så ensam, det skulle varit döden för mig. Hon var likväl så nöjd, en äldre syster har också bildat eget hem och deras släkting Selma Lagerlöf på samma sätt. Ja! De sitta som Borgfröknar i sina tornrum förgäfvess spanande efter befriande hjeltar!

24 februari. Skottdagen²⁸ som lemna tidningarna rika anledningar till skämt öfver Damernas privilegium att fria. Och hvad Upsala beträffar är Studentskorna så djärfva, ja, stundom hänsynslösa i sitt uppträdande gent emot det andra könet så ingenting förvånar mig nu mera.

25 feb. Nu är det bestämt att vi i höst skola flytta in i en ny våning i ett nybyggt hus²⁹. Och jag har gladt mig åt denna förändring ty den erbjuder ju så mycket som dessa gamla trähus sakna. Men då jag nu fått höra huru oerhört mycket dyrare den bostaden blir är jag ganska ledsen ty man bör väl ej ruinera både sig själf och de älskade kära gossar som bidrager till denna vår trevnad att i livets afton få bo så fint och bekvämt – utan få vi lefva så motser jag en flyttning än en gång (innan den sista) 76 & 87 år är en respektabel ålder och jag kan ej nog tacka Gud att vi båda är så friska och rörliga som vi äro.

²⁷ Trol. Julia Augusta Wallroth (1865-1925). Trots att denna Julias ålder inte stämmer med Sophies beskrivning ("lilla rara flicka några och tjugio år gammal") finns i SDB, i Uppsala domkyrkoförsamlings församlingsbok 1903-24 samt i Upsala adresskalender 1910 endast en fröken Julia Wallroth (född 1865). Hennes mor var Julia Carolina Augusta Wallroth (1831-1907) född Poignant, gift med Carl Henrik Wallroth (1829-89). Julia Wallroth bor 1910 på Torsgatan 12B. Julias äldre syster Emila Carolina Wallroth (1858-1938) förblev ogift. Julia Wallroth och Selma Lagerlöf (1858-1940) var kusiner.

²⁸ Skottdagen inföll den 24 februari varje skottår. (Numera, från år 2000, den 29 februari.)

²⁹ Vasahuset på Vasagatan i Uppsala stod sedan klart för inflyttning i september 1908.

26 feb: Roskildefest i Aulan³⁰ som till sista plats var fylldt af blandad men snygg publik – biljetten kostade 25. Professor Söderblom³¹ hade satt musik till (O!, ädle svensk ur Biskop Thomas frihetssång³²) dessa textblad delades ut och skulle sjungas af alla, men som högst få kunde den blef den sången ej alls tilltalande. Då blef "Du gamla du fria" mycket bättre ty den kunde publiken och Hjerne³³ talade der han satt framför bilden af Carl X Gustaf omgifven af gröna växter och regementsmusik spelade in och utgångs marcherna.

Mackmyra den 27 april.

Det är i sanning obegripligt att jag ej skrivit ett ord i min bok på två månader som dock har förflutit lugnt och trefligt. Greta Nordlander³⁴ var hos oss ett par tre veckor och det var roligt ty hon är snäll och finner sig väl hos oss, men måste resa till Stockholm för att rusta sig till Cronstedt-Bondeska bröllopet på Trolleholm³⁵ der hon var tärna med Grefve Lewenhaupt³⁶ som marskalk.

Jag var ej mycket ute under vintern men på några små kafferep, på en vacker consert och på Theatern der "Gamla Heidelberg"³⁷ uppfördes, den pjäsen såg jag förr en gång och tycker om att se den lika gerna som at läsa "Synnöve på Solbacken" av Bjørnstjerne Bjørnson³⁸. O! hvad den mannen skref vackert så länge han var skald utan politiska intressen.

Uppsala Vasagatan 1³⁹. Den 4 februari 1909. Hvilken lång tidsrymd har ej förflutit sedan sist såg den lilla blå boken; men som jag tänkte öfvergifva den helt och hållet har det sina skäl. Nu skiner solen så härligt in uti vår ljusa glada boning så jag måste i minnet repetera vår angenäma flyttning.

³⁰ Aulan i universitethuset i Uppsala, byggt 1877. 25 kr år 1908 motsvarar drygt 1200 kr år 2014,

³¹ Nathan Söderblom (1866-1931), professor i teologi i Uppsala, senare ärkebiskop 1914-1931.

³² Biskop Tomas "frihetssång" ca 1439. "Du gamla, du fria" är Sveriges nationalsång sedan 1866.

³³ Harald Hjärne (1848-1922), politiker, historiker.

³⁴ Greta Nordlander (1888-1967), Sophies dotterdotter. Gift 1911 med Henry Tham (1884-1968), civilingenjör.

³⁵ Carl Fredrik Vilhelm Cronstedt (1880-1938) gifte sig 22/4 1908 på Trolleholm i Skåne med grevinnan Magdalena Vilhelmina Emerentia Bonde af Björnö (1887-1985).

³⁶ Greve Lewenhaupt kan var en av de cirka sju grevarna Lewenhaupt i lämplig ålder som finns 1908.

³⁷ *Gamla Heidelberg*, pjäs av Wilhelm Meyer-Förster från 1901. Uppförd i Sverige första gången 1903.

³⁸ Bjørnstjerne Bjørnson (1832-1910), norsk författare. Pjäsen *Synnöve Solbacken* skrevs 1857.

³⁹ Vasahuset på Vasagatan i Uppsala stod färdigt i september 1908. Sophie och Erland Theodor har troligen flyttat in i 1C nb.

Flyttningen hit i höstas. Ty det blef en 14 dagars trefvlig familjefest. Elsa⁴⁰ kom först för att hjälpa vid upppackningen (hon var här rätt länge och till så stor hjälp och nytta så det kan ej beskrivas). Så kom Sigrid⁴¹ & Marie-Louise⁴², alla med goda stekar och grönsaker så vi mådde godt, ja! Missen hade en stor fin tårta från Sthlm, men hon kunde ej stanna mer än ett par dagar så då gjorde vi ett lite uppehåll i arbetet. Sedan kan jag säga att Sigrid och Elsa knogade på under högtryck med gardiner och mattor samt ordnande af allt möjligt så jag njöt i fulla drag af att ha mina kära älskade döttrar omkring mig. På aftnarna hade vi samkväm, läste tidningar, språkade, spelade bräde och sysslade med hvarjehanda. Sigrid spelade piano och vi hade så roligt så tiden ilade iväg med snälltågsfart och ett, tu, tre var hemmet färdigt. Sigrid måste resa, men Elsa stannade Gudskelof! Sedan hade vi besök af all söner och sonhustrur⁴³ som vistas i Sverige och barnbarn och vänner och bekanta som ville se hur vi bodde.

Och vi trivas ju så väl och jag är glad och tacksam för hvarje milstolpe i lifvet man får uppnå under så lugna, goda förhållanden. Oh Gud vare tack för helsan för oss båda.

14 februari 1909 Julen 1908 tillbringade vi angenämt och godt som under flera år förut hos Erland och Anna. Nu är de flyttade till Falun⁴⁴ ty äfven den lilla staden är nu garnisonsstad med Dalregementet⁴⁵ inom sina murar. Mackmyra kommer likväl att förblifva deras sommarhem, men som skolfrierna äro kortare än förr blir den härliga sena sommaren på landet ett minne blott.

Man vaknade i dag vid det härligaste solsken och snötäcket utanför våra fönster glittrar som bestrött med diamanter. Det pågår sedan en vecka de så kallade Nordiska Spelen i Stohlm med omgifvningar.⁴⁶ Ja! De sträcka sig ut än vidare till våra urskogar, till Dalarna & Norrland, med skidor. De utländska gästerna i vår hufvudstad prisar vårt sköna vinter väder och sannerligen

⁴⁰ Elsa Müntzing (1875-1957), född Klingberg, gift 1899 med Johnny Müntzing (1866-1843). Sophies dotter och yngsta barn.

⁴¹ Sigrid Nordlander (1858-14/9 1914), född Klingberg, gift 1878 med Harald Nordlander (1853-20). Sophies dotter.

⁴² Marie-Louise, även "Missen" (1860-1928), född Klingberg, gift 1882 med Alvar Müntzing (1848-1917). Sophies dotter.

⁴³ Fredrik (1864-1938) och hans fru Elsa (1877-1958), Erland (1866-1938) och hans fru Anna (1867-1953) och Knut (1871-1959) och hans fru Mary-Ann (1879-1943).

⁴⁴ Erland och Anna Klingberg hade sitt fasta boende på Kristinegatan i Falun från 1908, där barnen gick i skolan. Somrar och jular tillbringar de på Mackmyra.

⁴⁵ Dalregementet var ett svenskt infanteriregemente 1621-2000, förlagt till Falun från 1908 (tidigare Rommehed).

⁴⁶ Nordiska spelen var vintersporttävlingar som arrangerades ca vart fjärde år 1901-26; från 1905 alltid i Stockholm.

hade icke också skäl dertill ty så gynnsamt för ett vinterbesök i Sverige som denna milda vinter varit är enastående.

Den 18 april 1909. Nu är det vår igen, men det blåser kall nordanvind så jag får som stundom händer hålla mig inne tills vidare ty jag har haft en ihållande strupkatthar – hvilket händer ibland. Jag tänker att hvarje mänsklig individ bör kanske ha en viss portion envishet! Hos männen kallas denna egenskap förstås alltid karaktärsstyrka äfven om den gränsar till egensinne & hallstarrighet. I mitt lynne existerar ej envishet men understundom vid någon liten förkylning en särdeles envis hosta; obehaglig men ej tärande på lifstråden.

I vinter har jag haft trefligt af Axel Nordlanders⁴⁷ lilla fru "Bib" Adelsköld som ibland kommer hit med Greta och små svarta pudlarna med små röda rosetter i hufvudet och vid högtidligare tillfällen äfven i svansen.⁴⁸ En dag voro Sigrid, Harald⁴⁹ och samtliga Nordlandrarna här samt kusinerna Ruth & Gunhild Müntzing här⁵⁰ under fetisdags lof i Stohlm der de gå i skola.⁵¹ En dag var jag bjuden till Bib då hon hade besök af sin mor majorskan Adelsköld⁵² som är en mycket snäll och rar gammal fru, några och sextio år gammal, men håret silfvergrått.

Den 22 maj Jag knotar aldrig på väderleken som somliga för sed hafva och hvars lynne stiger och faller med barometern; men det är då gifvet att ehuru man är nöjd med det närvarande och gör som "gummorna i Wassbo"⁵³ (i Vestergötland) "låter det regna" – så blir man glad då solens strålar emot en jordelifvets lilla individ då man drager upp sin gardin på morgonkvisten! Hela långa tiden har varit gråmulen med blåst med regn och detta fortfar ännu så Upsala vårfest i år har en liten prägelse af Busfest så Botaniska Trädgården var lite besökt. – deremot var Konserten i Aulan särdeles lyckad med nya anföraren Åkerlind⁵⁴, bosatt i Amerika, men här på tillfälligt

⁴⁷ Axel Nordlander (1879-1962), Sophies dotterson. Officer. Gift 1906-1911 med Aslög Sofia Maria Annhild "Bib" Adelsköld (1882-1974). Flyttade till Uppsala 1908 till Östra Ågatan 33 och bodde där några år innan han flyttade till Helsingborg.

⁴⁸ Greta Nordlander (1888-1967), Axels syster. I ett brev från Erland Theodor Klingberg till Erland 31/3 1909 nämns hur Greta fick vaka då tiken fick 5 valpar och sedan fick dränka dem i handfatet.

⁴⁹ Harald Nordlander (1853-1920), brukspatron på Hagge bruk. Gift 1878 med Sophies dotter Sigrid (1858-1914).

⁵⁰ Ruth Torborg Emilia Müntzing (1893-1977) dotter till Teodor "Thore" Müntzing (1850-1924) som var bror till Alvar och Johnny Müntzing, gifta med Marie-Louise respektive Sigrid, Sophies döttrar. Gunhild Müntzing (1891-1985), gift 1917 med Donald William-Olsson (1889-1961), Sophies dotterdotter.

⁵¹ I början av 1900-talet förekom ett fetisdagslov i många skolor.

⁵² Sara Gustava Adelsköld (1844-1940) född Brolin, gift med Claes Adolf Adelsköld (1824-1907) riksdagsledamot och ingenjörsofficer.

⁵³ Vadsbo härad i Västergötland.

⁵⁴ Arvid Åkerlind (1859-1914), musikdirektör, bosatt i USA 1893-1914.

besök och som med taktpinnen i venstra handen anförde sången med schvung så han erhöll en silfverpokal med inskrift till belöning. Hedenblad⁵⁵ har haft 3 slaganfall och kan ej lefva länge.

Här förekom Spelmanstäflingar⁵⁶ för fiol, klarinett och nyckelharpa hvilket senare instrument är egendomligt för Uppland, det ordnades som en consort i Lärosal X⁵⁷ och vi valde ut en lämplig plats i en bänk mittemot kathedern och som de flesta bänkar äro fullskrivna som forntidens runstenar så tittade vi en smula och blefvo verkligen öfverraskade att finna i tydliga bokstäver "välkomna idioter". Spelmännen voro rätt lustiga att höra och Lektor Skagerström⁵⁸ särdeles lämplig att sköta om dem.

Juni, Juli och Augusti tillbringade vi på Mackmyra lugnt och skönt i trefnad och välbehag som alltid.⁵⁹

Sedan kom hösten och jag fick en obarmhertigt svår hosta – var nog influensa – med stor kraftnedsättning. Men lyckligtvis kunda jag hålla mig uppe och blef bra igen.

Så kom julen! Mina båda inackorderingar reste och vi rustade oss till afresa men så kom en jobbspost att influensan graserade i hemmet. Två af barnen lågo, ett par af personalen mådde ej bra – alltnog man viste ej hvad utsträckning sjukdomen kunde taga då deras försigtiga Läkare ansåg det orätt taga oss båda gamla dit. Det var endast ett par dagar till Julafton så stora arrangemanger kunde ej medhinnas. Men så godt sig göra lät ordnade man till doppa i köket. Så der sutto vi gamla för första gången ensamma på denna vår största högtidsafton. Mig grep det allt djupt så jag fällde i smyg några tårar ithy att den tanken ovilkorligen trängde sig på mig att kanske denna julen är den sista vi lefva tillsammans. Wi äro ju så gamla, 88 år och 77 år! Så dödsbudet kan ju enligt naturens ordning träffa en af oss när som helst och den kvarblefvne ändå ej ha rätt att knota utan tacka Gud för de många lugna år som gått. Emellertid åto vi ej Julgröten här hemma utan blefvo bjudna till en familj som också voro ensamma. I vår härliga Domkyrka voro vi i Julbön och sedan Juldagen och annandagen. Sedan kom bref att barnen på Mackmyra voro bättre och den 29 reste vi dit så Nyårshelgen och sedan framåt hade vi trefligt som förr och middagar & Soupéer hos familjerna afvecklades som vanligt och började skolan i Falun så hela familjen reste dit och vi med dem för att se hemmet i Staden, som är förtjusande

⁵⁵ Ivar Hedenblad (1851-1909 16/6), svensk tonsättare och bl.a. dirigent för Allmänna Sängen i Uppsala 1875-1901 och 1907-1909.

⁵⁶ Spelmantävlingar ordnades i Sverige från 1906; i Uppsala bland annat 1909.

⁵⁷ Lärosal X är den största salen i universitetshuset (byggt 1877) i Uppsala.

⁵⁸ August Fredrik Schagerström (1851-1938), lektor i modersmålet och tyska vid Högre Allmänna Läroverket i Uppsala.

⁵⁹ Sophie och Erland Theodor verkar regelbundet sedan många år tillbaka ha tillbringat somrarna på Mackmyra. I ett brev den 14/7 1905 nämner svärdottern Anna (1867-1954) till Hélène Ångström (1849-1943) hur roligt det är att ha dem där på sommaren. Dagboken följer sedan Sophie och Erland Theodors, och efter våren 1914 Sophies, vistelse på Mackmyra jul och sommar ända fram till 1920.

fint och trefligt ordnat med smak och omdöme ty Anna är lite artistiskt anlaggd och reser utomlands bildar smak och omdöme.

Den lilla staden Falun fick jag skåda i sin fagrade vinterskrud med nyfallen snö och som en fin park tedde sig omgifningen kring staden med sina willor & små trädgårdar så jag fick en helt annan uppfattning af den gamla grufstaden som då koppar-röken förkväfvde all vegetation tedde sig grå och fnaskig. Nu voro slagghögarna som hvita berg med blixtrande diamanter. Alla officerare voro på en fältöfning så i staden rådde lugn och stillhet. Fru Arthur Lundeberg⁶⁰ firade sin födelsedag med stort kafferep, mycket trefligt. Der fans bland andra en ung flicka som spelade med en af döttrarna i huset och hon var outtröttlig att mucisera (jag tänkte på en speldosa) och bäst jag satt i rummet bredvid fick jag höra "afsked af Wennerberg"⁶¹, en vacker sång som Sigrid och Alexis Grönvall⁶² så mycket sjöng vid Gustafsström⁶³ anno 1877 och vid slutstrofen "för att aldrig aldrig skiljas mer" mins jag han sade att det är ju väl att vi äro förlovade å hvar sitt håll⁶⁴ – eljest vore ovisst hur det slutade. Jag drömde mig tillbaka i tankarna till flydda dagar rika på glädje bland barn och besök af vänner; men också ett träget ansträngande arbete som likväl på min starka kroppshydda utöfvade ett helsosamt inflytande ithy att vi bodde som vid ett sanatorium bland berg och sjö, Elf med wattenfall och leende björkskog med mörka dystra tall och gran skogar i bakgrunden och tjugande utsigt såväl ner åt Elfven med Hartklintbergen som hvilopunkt för ögat som sjön Laggen med sin skogsbeväxta ö (som benämndes förklaringsberget) och bildade en härlig tafla i en klar solnedgång. Och vid de uppfriskande skogspromenaderna kunde man höra gökar och taltrastar från flere håll – ja! sjäslifvet saknade ej näring i dessa aflägsna byggder ty jag hade rik tillgång på goda böcker emedan jag hade bästa biblioteket i orten att tillgå neml. Brukspatron Grönvalls⁶⁵ å Hellefors.⁶⁶

Februari 1910 har i sanning utmärkt sig för en mildhet i temperaturen utan like i mannaminne i temperaturen, flera grader varmt, fogelkvitter och vårstämning. Snö och is snart ett minne

⁶⁰ Mathilda Lundeberg (1867-1956) född Steffansson, gift med Arthur Lundeberg (1860-1927), överstelöjtnant i Falun. Kusin med Christian Lundeberg (1842-1911) som var gift med Anna Lundeberg (1840-1913) född Elfbrink, Sophies svärdotter Anna Klingbergs moster. Matilda och Arthur Lundeberg bodde i Falun från 1897 och hade barnen: Nils Arthur (1890-1972), Siri Maria Matilda (1892-), Margit Anna Wilhelmina (1895-1934) och Marianne Hilma Julie (1902-). Mathildas födelsedag var den 15/1.

⁶¹ Gunnar Wennerberg (1871-1901), tonsättare.

⁶² Olof Alexis Valfrid Grönvall (1849-89), bokhandlare och bror till disponent Edvin Grönvall (1840-1907) på Hellefors bruk.

⁶³ Familjen bodde i Gustavsström 1866-86 då Erland Theodor var bruksförvaltare, dvs chef, på bruket där, som hörde till Hellefors bruk.

⁶⁴ Sophies dotter Sigrid Klingberg (1858-1914) var förlovad med Harald Nordlander (1853-1920) och de gifte sig 1878. Alexis Grönvall (1849-89) gifte sig redan 1876 med Sofia Matilda Evensen (1853-1919).

⁶⁵ Karl Mauritz Edvin Grönvall (1840-1907), disponent på Hällefors bruk 1877-1897, en av Erland Theodors efterträdare, och hans chef.

⁶⁶ Familjen bodde i Hällefors 1859-1866 då Erland Theodor var disponent på Hellefors bruk.

blott. Små kafferep ha gått af stapeln. Senast igår hos Sara Hahr, hon är så snäll emot mig, kom för ett par dagar sedan in med en kruka skära tulpaner & liljekonvaljer så vackra & doftande.

En härlig konsert bevistade jag i sällskap med min lilla Studentska i Aulan.⁶⁷ Men Stenbocksfesten der sammanstädes besökte jag ej thy här är så moddigt, slaskigt och halt att gå så jag håller mig inomhus och vädret till den grad dimmigt att Domkyrkan ät totalt bortskymd. Man anar ej dess närhet ehuru vi ha den midt emot våra fönster. Sådant var ju också vädret **den 28 februari** för 200 år sedan då Svenskarna vann den lyckliga segern vid Helsingborg⁶⁸. Måne vi nu äga inom vår dyra armé sådana behjärtade män som Stenbock⁶⁹ och dylika som följde honom. Och är vårt manskap så hängifvna och fosterlands-älskande nu som då? Det är tysta frågor man gör utan att påräkna svar! Mina båda yngsta så högt älskade söner äro Kaptener⁷⁰ och jag bäfvar då jag tänker på att om krig hotar vårt land hvilka svårigheter måste ej befälet få med trupperna ty nu om någonsin kan man säga "så många hufvuden, så många viljor" – de har så splittrade intressen i sociala frågor - och då man vet att endast enighet ger styrka, vill det förmåga till att hålla allt tillsammans. O! må enkelhet och Gudsfruktan ännu en gång blifva rådande i vårt land. Gamla Sverige vore då ej fattigt!

Den 1sta mars Snöglopp och regn, solen är och förblifver borta. Jag har haft besök af Fru Grönvall⁷¹ som är Enka efter Br.patron med samma namn. Hon bor i Stholm och det var flera år sedan vi träffades och det var därför ganska mycket vi hade att säga hvarandra. Det är som om ett panorama upprullades för ens inre blick då man talar om personer och tilldragelser sen två à tre decenier tillbaka!

Den 4de flaggades på half stång, Professor Ångström⁷² var död, han hade länge varit klen så oväntat var det ej. Han begravdes d. 8 redan, med vanlig högtidlighet i Domkyrkan och med sång vid grafven! Lugn och behärskad syntes den efterlevande maken Helène Pilo⁷³, som var nära nio år äldre än mannen, men blef dock Enka! O! hvad jag värderar dessa begåfvade personer som lägga band på sina känslor vid sådana tillfällen, det är efterföljansvärdt.

⁶⁷ Denna "studentska" är inte namngiven.

⁶⁸ Slaget vid Helsingborg 28 februari 1710.

⁶⁹ Magnus Stenbock (1665-1717), fältmarskalk. Ledde slaget vid Helsingborg 1710, begravd i Uppsala domkyrka.

⁷⁰ Sönerna Erland och Knut var kaptener på Dalregementet.

⁷¹ Jeanette Vilhelmina Charlotta "Mina" Grönvall (1845-1923) född Ström, änka efter Edvin Grönvall (1840-1907), bruksdisponent i Hällefors 1877-1897, en av Erland Theodors efterträdare.

⁷² Knut Johan Ångström (1857-1910 4/3), professor i fysik i Uppsala, gift 1886 med Hélène Pilo (1849-1943).

⁷³ Hélène Elisabeth Pilo (1849-1943), gift med professorn i fysik Knut Ångström (1857-1910). Hon var innan hon gifte sig guvernant åt systrarna Fogelmarck, däribland Anna (1867-1953) gift med Sophies son Erland Klingberg (1866-1938).

Elsa kom hit på ett par dagar på hemresa från Smedjebacken⁷⁴, det var så roligt för oss. Fru Hennen⁷⁵ och fru Wennerström⁷⁶ här på afton en stund. Jag bjöd på vin, bakelse och äppelgelér som de tyckte så mycket om. Fru Wennerström kom nu som många gånger förut och ville att jag skulle skriva ett par rim åt henne för att underrätta Strömfeldts⁷⁷ i Sthlm att de ämnade sig dit på Mathilda-dagen. Men de skulle på sätt och vis öfverraska så jag skref så här:

Med tåget som kommer norr ifrån
 En gubbe och gumma vid Fyrisån
 Ämna resa till Fru Friherrinnan
 Oh, man förespår – att en kaffetår
 Den bjuds af Mathilda? Wärdinnan

Samma afton **14 mars** kom fru Hennen ner och hemtade mig ty hon var aldeles ensam och vi hade treffligt och hon bjöd bland annat godt på apelsiner. Vi åt en hvardera och i min fans 29 stycken kärnor då i hennes ej funnos en enda. Jag lånade Skjöldebrands Memoarer fem delar – utgifvna af professor Schuck⁷⁸. De äro mycket väl skrivna och särdeles intresanta.

Vädret är vårlikt, lite snö ligger ännu kvar; men Solen skiner och Lärkorna kvittra högt i skyn. Här börjar nu byggas ett hus bredvid der vi bor nästan som en fortsättning å detsamma.⁷⁹

Vi skriva i dag den **10 april**, soligt och vårlikt med kalla nätter så landtmännen börja bli oroliga för torkan ty regn behöfves - men nu som alltid äro menniskorna benägna för knot och klagan mot den högste, om ej regn faller då, den eller den tegen tyckes vara i behof deraf. Påsken har förflutit lugnt och treffligt. Vi hade glädjen ha Knut och Mary Ann⁸⁰ här från Stockholm och

⁷⁴ System Sigrd Nordlander bodde på Hagge utanför Smedjebacken.

⁷⁵ Elisabeth Hensen (1843-1917) född Unander. Änka efter konsistorienotarie Erik Rudolf Hensen (1823-1910 4/1).

⁷⁶ Sigrd Magdalena Wennerström (1847-1938) född Nystedt, gift med Carl Wennerström (1837-1911 2/12). Carl Wennerström var initiativtagare till och delägare i Vasahuset.

⁷⁷ Harald Strömfeldt (1836-1919), gift 1893 med Mathilda Landin (1853-1915).

⁷⁸ Henrik Schück (1865-1947), *Excellensen Grefve A.F. Skjöldebrands memoarer* (1903-04).

⁷⁹ Vasahuset byggdes i två omgångar där del I (nuv. 1B-C + Glutens Gränd) stod klart i september 1908 och del II (nuv. 1A) stod klart i september 1911.

⁸⁰ Knut Klingberg (1871-1959), Sophies son. Gift 1903 med Mary-Anne Ossbahr (1879-1943).

Ingegerd Berg.⁸¹ Sedan har Anna Lindskog⁸² varit hos sin syster Fru Stag (de heta Skårman) och vi voro tillsammans och hade trefligt. En dag kom Majorskan Adelsköld hit och talte om att Axel Nordlander skadat sig i ena benet vid Åre under Sportöfningar. Vi gingo upp till Axel som ligger, det är Muskelförsträckning, ej farligt men mycket långsamt att läka sade Doktorn. Så långt är att godt och väl. Men i dag ehuru jag till det yttre synes lugn är jag mycket orolig ty Farfar som jag nu så ofta benämner honom mår ej väl. Han började få ondt i ett finger som Doktorn sade var ett litet "Exem" och ordinerade således sköttes det väl – nu har en finger på den andra handen börjat en smula på samma sätt dock obetydligt. Men nu har det i större omfång angripit ena benet och detta inger mig oro. Jag kan ej skilja mig ifrån den tanken, att "detta är början till slutet" så gammal som han är – O! Gud styre allt till det bästa.⁸³

Maj. Härrliga månad med sommarvärme och godt hopp ty Farfar är bättre ehuru förbättringen går särdeles långsamt. Karnevalen har gått af stapeln den 21 och var särdeles lyckad⁸⁴. Vi hade Nils och Gunhild Müntzing här⁸⁵ och syskonparet Ullman⁸⁶ på middag dessutom har jag två telegrafister som bo här en månad – rara flickor, men med olika måltidstimmar som gör det besvärligt.

Pingsthelgen var angenäm, strålande väder och Sofiadagen⁸⁷ som inföll pingstdagen blef jag så vänligt ihågkommen af barnen med bref, kort & tel-m och grannfruarna med blommor i massa, en fin tårta, en vacker nåldyna och en nickelbricka från Elsa samt ett godt bref från Victor⁸⁸ med 2 pound (36 k.) som namnsdagspresent. Kaffebordet dukade jag innan jag gick åt Kyrkan och vin hade jag till tårtan och vi hade gladt och trefligt.

⁸¹ Ingegerd Bergh (1877-1969), lärare vid Uppsala Högre Elementarläroverk för flickor (kallat Magdeburg). Våren 1904 var hon inackorderad hos Sophie och Erland Theodor på Jernbrogatan 2. Från hösten 1904 till åtminstone 1912 bor hon kvar på Jernbrogatan 2, troligen i egen lägenhet.

⁸² Anna Lindskog (1860-1930), född Skårman. Gift med Natanael Lindskog (1858-1924), lektor i Göteborg. Syster till Lisa Stagh (1861-1951) född Skårman, gift med Birger Stagh (1857-1939). Anna och Lisa var döttrar till Sophies styvsyster Sofia Skårman (1838-1904) född Wennerbom och Anders Bernhard Skårman (1821-1889), kyrkoherde i Medelplana; Sofia var dotter till Johan Justus Wennerbom (1799-1892) som 1851 gifte om sig med Sophies mor Amalia Flodin (1808-85). Lisa Stagh bor 1910 på Östra Ågatan 65.

⁸³ Sophie nämner också denna oro i ett brev daterat 21/5 1910 till sin son Erland Klingberg.

⁸⁴ Studentkarnevaler har funnits i Uppsala sedan 1800-talets mitt till början eller mitten av 1900-talet; en var den 21 maj 1910.

⁸⁵ Nils Müntzing (1887-1967) Sophies dotterson och inackorderade, och hans syster Gunhild Müntzing (1889-85).

⁸⁶ Otto Ullman (1874-1926) var organist i domkyrkan och hade sju syskon i livet 1910: Elisabet (1875-1924), Johannes (1877-1967), Frideborg (1878-1954), Henrik (1881-1961), Martin (1883-1929), Maria (1884-1975) och Birgitta (1889-).

⁸⁷ Sofia har namnsdag den 15 maj.

⁸⁸ Victor Klingberg (1856-1947), Sophies son, läkare. Utvandrade till Sydafrika 1894 och där gift 1912 med Marthie de Klerk (1883-1947). 36 kr år 1910 motsvarar cirka 1800 kr år 2014. Sophie nämner också detta i ett brev till sonen Erland Klingberg 21/5 1910.

Efter alla varma och soliga dagar fingo vi regn, som medförde en temperatur förändring så man just småfrös i rummen ty värmeledningen är släkt då det blef varmt ute och som det nu blåser, regnar och endast 5 g, så eldade pappa en brasa åt sig ty han är som gamla magra personer bruka vara mycket frusen af sig, Allt är så tidigt i år, frukträden, kastanier och syrener, Liljekonvaljer o:d, allt blommar nu i slutet af Maj, som förra året fans vid Midsommar.

Doktors promotion är alltid sista maj⁸⁹.

I dag skrifva vi den **27 november**, som är Advändts Söndagen och man har den härligaste utsikt från fönstren – rimfrost på de oförliknligt vackra björkarna der Solen så praktfullt bryter sig fram genom de fina filigrans beprydda grenarna, der småfoglarna fina det lustigt att vara. Snö har vi fått så att man kan åka på Släde. Jag har intet att säga om sommaren den var våt och kall, men vi mådde godt som vanligt på Mackmyra, reste hem och togo emot mina två flickor (inackorderingar). Gerda Posse⁹⁰ från Bergkvara, 20 år, förlofvad och går i Fackskolan, en snäll och väl uppfostrad flicka. Elsa Nelson⁹¹, studentska, 20 år men ser äldre ut och äfven hon är en snäll flicka men bortskämd af sina förmögna föräldrar i Kristianstad, der fadren är köpman. Hon rider och dansar gerna på alla möjliga Nationsbaler.

Vi ha haft en storartad fest i vår goda stad, Vetenskaps Societéns 200 års fest⁹² och i samband dermed invigning av Svedenborgs Sarkofag⁹³ i Domkyrkan. De kungliga voro här, 10 rum voro reseverade i Slottet för deras räkning. Hästar & vagnar hitkommo dagen förut så allt var väl beställt; men vädret obehagligt snöblandat regn och dimma. I Aulan var så särdeles högtidligt, fint dekorerat med växter & blommor och musiken utmärkt med herr Alfvén⁹⁴ som anförare. Det är stor skilnad emot de senare åren under Hedenblads aftagande krafter. Många och långa tal höllos och varmt var der så en af Standarbärarna svimmade och fördes ut. Men så roligt det var att se vår Drottning⁹⁵ så der ansigte mot ansigte, hon för sig så väl så det är en charm att se

⁸⁹ Doktorspromotionen är en akademisk ceremoni då insignier för doktorsgraden utdelas. Den första promotionen i Uppsala ägde rum år 1600. (Numera två gånger årligen, på fredagar i slutet av januari och i maj/juni.)

⁹⁰ Gerda Posse (1890-1936). Gift 21/6 1912 med Wilhelm Lindencrona (1887-1972), senare överstelöjtnant.

⁹¹ Elsa Nilsson (1891-1981), dotter till Carl Nilsson (1863-1958), grosshandlare i Kristianstad, och Maria (1865-1936) född Göransson.

⁹² Vetenskaps societeten är Sveriges äldsta lärda sällskap, grundat 1710. Firade 200-års jubileum i Uppsala den 19 november 1910.

⁹³ Emanuel Swedenborg (1688-1772), svensk vetenskapsman och kristen mystiker. Han begravdes i London men hans kvarlevor fördes 1908 till Uppsala och gravsattes i Bielke-Liewenska gravkoret i en sarkofag 19/5 1908. Skallen blev dock kvar på museum i London och lades först på 1980-talet i graven i Uppsala.

⁹⁴ Huga Alfvén (1872-1960), tonsättare, director musices vid Uppsala universitet från 1910.

⁹⁵ Drottning Victoria (1862-1930), drottning till Gustav V.

henne helsa och jag uppfattar så väl ett yttrande af någon ”att från hjässan till fotabjellet är hon ödmjukhet och Majestät”. Kungen enkel & rar⁹⁶.

Hösten har i öfrigt varit lugn och god med god helsa för oss båda, Gudilof! Åtskilliga kafferep ha förekommit. Nu senast hade jag ett fin fint sådant för vår fetaste lilla grannfru, en snäll och rar fru som var här första gången (då har jag alltid bästa kaffekopparna) och jag hade nyligen för första gången varit hos dem. De bo här i huset och hade mycket godt att bjuda på – 10 personer voro vi och som vi 9 Muser hade börjat inkom hennes man och sade i dag dricker jag kaffe också då vi ha nöjet se Fru Klingberg här för första gången, som är den trefligaste och snällaste frun i Upsala. Människorna omkring började klappa i händerna och som värden stod reste jag mig och yttrade att det var för mycket blommor och säkert något misstag o:s:v. Naturligtvis har han grundat sitt omdöme på ryktet att jag ej skvalrar eller grälar med mina jungfrur – eljest vet jag intet skäl. Men båda dessa olater avskyr jag som pesten, ty jag talar gerna, men förtalar ingen, skämtar gerna, men ej på nästans bekostnad.

Det Biologiska Museet⁹⁷ som Conservatorn Kolthoff med son byggt och ordnat här är nu färdigt och massvis strömma menniskor af alla åldrar och samhällsklasser dit för att se – och sevärdt är det och beundransvärdt tillika. Grosshandlar Liljevalk gjorde väl som donerade medel härtill. Själva byggnaden utgör en prydnad här på platsen.

24 januari 1911

Åter har en tid förflutit sedan jag sist hade den lilla blå boken framme. Julen ha vi tillbringat angenämt på Mackmyra nu som så många gånger förr. Erland och Anna bo nu uppe i stora huset⁹⁸ der de snälla som alltid äro gjordt det så bekvämt och trefligt för oss gamla. Julklappar hade vi mycket och barnen har jag alltid så trefligt med och jultillställningarna inom kretsen voro glada och menniskorna så vänliga och rara, men jag hade förkylt mig lite, så hostan som brukar vara i 4 à 5 veckor ha just nu försvunnit, så jag känner mig frisk igen. Ty de nedsatta krafterna ha återkommit och vårt hem ordnat igen, vi ha så trefligt.

Mina vänliga grannfruar titta in den ena efter den andra. Fru Otterborg⁹⁹ hämtade upp mig i hissen för att språka en stund. En dag kom fru Henchen och bjöd på Kafferep. Men då fick jag besök av Sofie Tholérus¹⁰⁰ från Smedjebacken och skickade återbud - genast kom fröken

⁹⁶ Kung Gustav V (1858-1950), kung 1907-1950.

⁹⁷ Biologiska museet i Vasaparken i Uppsala som invigdes 1910 har fått sin gestaltning av konservator Gustav Kolthoff (1845-1913) och hans son Kjell Kolthoff (1871-1947). Carl Fredrik Liljevalch d.y. (1837-1909) var initiativtagare och donator. Sophie nämner i ett brev till Erland Klingberg 29/4 1909 att de har börjat påla för det nya museet och Erland Theodor skriver 10/11 1910 om invigningen till sin son Erland Klingberg.

⁹⁸ Anna Klingbergs mamma Emma Fogelmarck, född Elfbrink, avled 3/6 1910 och Anna fick Mackmyra i arvsskifte. Erland och Anna med familj hade sedan bröllopet 1895 bott i Parkvillan på Mackmyra, men hade 1908 flyttat till Kristinegatan i Falun där Erland arbetade på regementet; de bodde på Mackmyra på somrarna och kring jul.

⁹⁹ Johanna ”Hanna” Otterborg (1852-1926) född Pollack. Gift med Rudolf Otterborg (1849-1939).

¹⁰⁰ Johanna Sofia Tholérus (1845-1917) död i Smedjebacken 1917.

Bergenklint¹⁰¹ ner och bad mig taga min främande med och det blef så roligt, nio fruntimmer, glada och språksamma. Sedan har Magnhild Bergenklint varit nere och hjälpt mig tvätta frimärken,¹⁰² senast igår då Elisabet (fru Henchen) var med och jag hade dukat kaffebord. I söndags var en liten Fru Lundblad¹⁰³ här och Elin Kjellén,¹⁰⁴ syster till professorn i Göteborg. I dag var Kandidat Wiselgren här¹⁰⁵, han är så hygglig och treflig att språka med, kusin till Gerda Posse. Han skall bli präst men har sin värneplikt att fullgöra så han gör sig snart osynlig. Brüsselkvartetten har conserterat här jag gaf till Posse en biljet ty hon är en så snäll och fin, rar flicka, så man är glad att kunna bereda henne ett nöje. Hon går här så ensam med oss gamlingar och trivdes väl.

28 [januari] Karldagen. Som jag i år emotser med djup nedslagenhet i mitt sinne ty min älskade gosse¹⁰⁶ har det svårt i London och behöfde hjälp. Jag har aldrig önskat mig rikedom, men O! att jag nu hade medel att bistå honom. Det skulle mitt känsliga sinne fröjdas åt. Emellertid har ingen af mina vänner här en aning om att jag är bekymrad, mitt inre ligger ej som en öppen bok för allas blickar. Nej då. Endast med barnen talar jag om dylikt. I förrgår var Lisa Stagh (född Skårman) med dotter här så jag fick liflig beskrifning på deras Silfverbröllop¹⁰⁷, som firats under julen då vi äfven varit inbjudna om vi varit hemma. Igår kom Fru Otterborg med sitt arbete och bäst vi satt inträdde fru Wennerström. Tiden gick hastigt, snart blef det middag och hvar en gick till sitt. Nu kom bud från fru Henchen att jag i afton skulle taga mina frimärken med mig så hjälper Magnhild mig att bunta dem – hon är liksom ”verkställande Direktör” för detta arbete som jag ej varit med om förr.

¹⁰¹ Magnhild Elisabet Hildegard Bergenklint (1857-1937), fröken. Granne till Sophie.

¹⁰² Att ”tvätta frimärken” innebär att man lägger kuvert med frimärken i kallt vatten för att få loss frimärkena. Troligtvis gav Sophie de tvättade frimärkena vidare för välgörande ändamål.

¹⁰³ Trol. Anna Katarina Lundblad (1853-1929) född Norén. Gift 1875 med Anders Benjamin Lundblad (1847-1919), seminarierector.

¹⁰⁴ Elin Kjellén (1876-1961), vars bror Rudolf Kjellén (1864-1922) var professor i statskunskap vid Göteborgs universitet; från 1916 var han professor Skytteanus vid Uppsala universitet.

¹⁰⁵ Knut Peter Einar Wieselgren (1887-1960), senare kyrkoherde i Göteborg. Gift 1914 med Astrid Ingeborg Amalia Ullman (1889-). Han var sonson till den kände domprosten och nykterhetsivraren Peter Wieselgren och kusin till Gerda Posse (1890-1936).

¹⁰⁶ Carl Klingberg (1856-1934 i London), Sophies son, flyttade till London 1883, grosshandlare. Hans bror Viktor nämner i ett brev till sin far, daterat 10/3 1912, att Carl gått i konkurs och Erland Theodor nämner hans ekonomiska bekymmer i ett brev till sonen Erland Klingberg från 21/2 1911.

¹⁰⁷ Lisa och Birger Stagh gifte sig den 29/12 1885. Paret hade fyra döttrar: Agnes (1886-1940), Märta (1890-1975), Astrid (1895-1952) och Ingegerd (1897-1955).

29 [januari] En fridfull Söndag – endast besök af Maria G-der.¹⁰⁸

30 [januari] fru Henchen och Magnhild som bundtade frimärken, 3 tusen färdiga och nu har jag ej fler. Woro så glada och trefliga vid Thékopparna.

Februari 3. Mildt väder, ingen snö endast lite isgata. Flere dödsfall ha inträffat i staden af de äldre mer framstående Männerna Handlande Ågren¹⁰⁹, en hedersman af gamla stammen. Bankdirektör Ulander¹¹⁰ öfver 90 år – samt Källarmästare P Svanfelt¹¹¹, äfven rätt gammal, både välkänd och väl känd genom sin humanité mot fattiga studenter.

Söndagen lugn inomhus men yrväder ute & blåst fru H-n nere en stund med Kjellanders predikningar¹¹². God middag – buljong med brysselkål, fogel och äpplekaka med vispad grädde. På afton kom Wiselgren – Gerda Posses kusin - och en annan herre och bjöd flickorna på en åktur till Flottsund.

12 februari

Åter har jag att tacka Gud för en lugn och god vecka, alla friska och nöjda – åtskilliga besök af grannfruarna och inbjudan av "min fränka Elisabeth" (Fru Henchen) med mitt arbete jemte ett par andra fruar, trefligt! I dag reste Gerda Posse till Stholm för sin broders bröllop¹¹³, hon är en så snäll och väluppfostrad flicka och erkänsam. Hon tackade så vänligt att jag gjordt så fint och trefligt för hennes fästman (Löjtnant Lindenkrona¹¹⁴), som varit här en dag på resa till Sthlm – han bodde på Hotel men åt här och som jag dels fått och förut köpt lite blommor såg bordet festligt och trefligt ut och allt var godt och bra. Han hemtade sin fästmö med släde i dag. I afton blir stor högtid i Staden då vår genuine folkskald Fröding¹¹⁵ med extratåg anländer från Sthlm

¹⁰⁸ Maria Gallander (1873-1935), lärare vid Uppsala Högre Elementarläroverk för flickor (kallat Magdeburg). Bodde 1910 på Järnbrogatan 40.

¹⁰⁹ Lars Gustaf Ågren (1828- 1911 17/1), handlande i Uppsala.

¹¹⁰ Wilhelm Ulander (1820-1911), bankdirektör i Uppsala.

¹¹¹ Nils Petter Svanfelt (1838-1911), känd källarmästare och ägare till Svanfelt ska palatset, Östra Ågatan 51 i Uppsala, som han lät bygga och flyttade in i 1901.

¹¹² Trol. Josef Källander (1861-1934), kyrkoherde i Stockholm (Hedvid Eleonora), som var vice pastor i Uppsala Domkyrkoförsamling 1902-6 och utgav flera predikosamlingar. Se 19 januari 1913.

¹¹³ Knut Gustaf Trosven Knutsson Posse (1886-1931), gift 13/2 1911 i Gustav Vasa kyrka i Stockholm med Marthe Dubois (1889-1973).

¹¹⁴ Wilhelm Haldan Alvarez Lindencrona (1887-1972), senare överstelöjtnant.

¹¹⁵ Gustaf Fröding (1860-1911 8/2), författare. Han jordfästes i Klara kyrka i Stockholm den 12/2 1911 med näst intill en statsbegravning och 200 000 Stockholmare följde kortegen.

för att jordas här; men som plats ej lär finnas i Wermlands Nationsgraf så ha de inköpt grafplats för att få hans stoft hit och vid fackeltåg ledsagades han från station till kyrkogård af Staden & Studentcorpsen med fanor och regementsmusik. Carl den femtondes sorgmarsch, fyra vagnar med kransar och många flera tillkom här, Jag vågade mig ej ut ty det blåste kallt. Jag får vara så försiktigt ty en lungkatthar och det vore slut. Men är jag i mitt trefliga hem mår jag så väl och finner mig så godt! O! att jag rätt kunde, som jag borde, tacka Gud och mina kära barn som beredt mig så mycket på ålderdomen att njuta af. Wi voro ett par tre fruar bjudna till Sara, så trefligt och i morgon skola vi upp till Elisabeth Henchen. Hon kommer ofta ner till oss på små stunder. Nu bad hon Elsa Nelson gå med oss för att se utsigten en trappa upp.

Den 23 feb. En solig dag ehuru det blåser – obetydligt med snö, så vagn och släde gå att begagna efter behag. I söndags voro vi samtliga i Domkyrkan och på Matinée som det heter då en consert är på middagen. Det var härlig musik, orgel, fiol och sång af Forsell och Odeister¹¹⁶. Jag njöt deraf i fulla drag ty numera går jag sällan ut på aftnarna utan då sitter man helst i lugn och ro vid sin lampa och med goda böcker. Vi ha nyligen läst Malla Silfverstolpes memoirer¹¹⁷ och mycket af Geijers samlade skrifter¹¹⁸ som vi ha – oh, det är rätt egendomligt att läsa beskrifningen av en resa i Tyskland som Geijer, Schröder, Atterbom och Lindblad samt Öfverstinnan Silfverstolpe med kammarjungfru gjorde på tjugotalet¹¹⁹, då vi ej hade några jernvägar, utan tröttsam och långsam i hög grad men ej saknande sina lustiga och intressanta poenger. Hon, Malla S-pe, beskriver alla små detaljer representerande kvinnans uppfattning der alltid det egna ömtåliga ”jaget” framträder så bjärt om en eller annan ej varit nog uppmärksam. Ty då tog känslan genast ut sin rätt och hon kände sig ensam & öfvergifven (och ensam var hon, Enka utan barn) 40 år likväl, och då bör man väl själfständig som hon var till sin yttre existens (förmögen) äfven till sitt inre stå på så fast grund att hon icke lik en vindflöjel med sina varmaste sympatier drager än till den ene, än till den andre, fodrande att vara älskad och uppburen af alla; bortskämd i uppväxtåren och bristande religiösitet måste vara orsaken. Tacka vill jag Mannen Geijers skildring af samma saker, jag skulle vilja lära mig hans resebeskrifning som en läxa¹²⁰ – och då talas här om rösträtt för sådana der små beläten och kvinnans likställighet med mannen! O! man kan må illa af att höra sådant snack.

¹¹⁶ Orphei Drängar (OD) är en manskör i Uppsala bildad 1853.

¹¹⁷ Magdalena Sofia ”Malla” Silfverstolpe (1782-1861) född Montgomery, gift 1807 med översten David Gudmund Silverstolpe (1769-1819). Författare och salongsvärdinna i Uppsala dit hon flyttade 1812. Reste till Tyskland 1825-26. Hennes memoarer började hon skriva 1822 och de utgavs av Malla Grandinson 1908-11 och 1914.

¹¹⁸ Erik Gustaf Geijer (1783-1847) författare, historiker, professor i historia vid Uppsala universitet 1817-46.

¹¹⁹ I juni 1825 reste Malla Silverstolpe (1782-1861), Erik Gustaf Geijer (1783-1847), Adolf Fredrik Lindblad (1801-78), Per Daniel Amadeus Atterbom (1790-1855) samt Johann Heinrich Schröder (1791-1857) till Tyskland sedan Geijer rekommenderats vila.

¹²⁰ Erik Gustaf Geijer (1783-1847), *Minnen: bref och dagböcker* (1834).

Nu kom en bekant och ville ha en inskription på en leksak föreställande en liten gosse som går på skidor ty jag måste i hast skrifva ty hon sade helt "sonika": nu går jag in och språkar med din gubbe medan du skrifver, jag skref.

Så här, mina vänner, såg han ut
 I gröna ungdomen, Lilla Herr Knut
 Nu är han äldre och blifven en man
 Högt upp på Parnassen klifver nog han
 Ty Gudarnas älskling han är
 Och älskad af ungdommen här

Gerda Posses mor Grefvinnan¹²¹ ifrån Bergkvara har gjordt ett litet besök i Upsala, hon heter Lejonhufvud, var mycket vänlig och rar, omkring 50 år, behaglig och älskvärd, jag skulle önskat hon varit här en hel dag.

Den 25 februari. Regnet piskar mot rutorna och alla trädens grenar vajar i blåsten – man kan ej ana att man är i midvintrens dagar ty vi ha ingen kyla utan blidgrader och det är nästan vårlikt då solen för ett ögonblick bryter sig fram. Jag har för sed att dagligen läsa ett kapitel i Biblen med förklaringar. Tyvärr blir det ej alltid så regelbundet som det borde och jag skulle önska. Men då jag som i dag läst första delen av "Bergspredikan" som är så härlig – går man sedan med glatt mod sin dag till möte.

17 mars. Allt är godt i hemmet Gudilof! Och dagarna gå fort, vårsolen tittar fram emellan molnen emellanåt på den lätt snöhöljda marken. Jag har en så angenäm sysselsättning neml: att virka en filt i regementets färger gult & blått åt Erland på sin födelsedag; men många små besök afbryter ty grannfruarna som ha telefon komma och meddela mig om vår värds tillstånd. Disponenten Wennerström¹²² ligger sedan några dagar på Sjukhuset opererad för en kräftknöl i magen och det är ju betänkligt då patienten är 74 år gammal. Docent Eskilson¹²³ är död, gemenligen kallad "Tante Elsa" af alla hon tenterade i civilrätt – hennes mål i lifvet var att blifva professor och ännu lyda ej statuterna så att kvinnor få bli det. Så man tror hon tog för stor dosis sömnmedel, svag som hon var af en längre tids sjukdom, Gulsot. En ståtlig begrafning med jordfästning i

¹²¹ Sigrid Elisabet Carolina Gustafsdotter Posse (1861-1924) född Leijonhufvud. Gift med Knut Arvid Posse (1855-1916), mamma till Gerda Posse.

¹²² Carl Wennerström (f. 1837) avlider senare 2/12 1911. Vicevärd i Vasahuset.

¹²³ Elsa Eschelsson (1861- 1911 10/3), Sveriges första kvinnliga juris doktor och docent. Hon begick självmord då hon inte fick professuren i civilrätt p.g.a. att hon var kvinna.

Domkyrkan och fanornas sänkning på kistan som är så tilltalande och högtidligt kom henne till del. Men nu som så många gånger förr ser man att äfven med stora kunskaper är den ensamman kvinnan ej lycklig!! Hon är dock ensam utanför sin egentliga bestämmelse i lifvet.

Den stora Kårbalen i Aulan som återkommer hvart 5te år har i år gått af stapeln med stor högtidlighet för 900 personer¹²⁴ - båda mina fröknar voro der, Gerda Posse i skär toilette, så söt, den andra i charmant sjöblå siden och två af mina grannfruar ville se dem i "stass" och då jag knäppte på Elektriska ljuset för uppvisningen sträjkade ljuset – en propp var sönder. Vi lyckades bättre i matsalen der vi drucko ett glas vin med kakor.

Den 19 mars. Voro i i Kyrkan i härrligt väder. Elsa Nilsen¹²⁵ reste till Stkhlm, kandidat Wiselgren här på kaffe för att hemta Gerda till en consert – det är snart hennes namnsdag och jag har just köpt Jack Londons sista bok "Nordlandets Dotter"¹²⁶ för att gratulera henne med följande strof:

"Många små flickor komma och gå
Att helsa! Och fråga hur Gerda kan må?
Sedan försvina de fort igen.
Men här kommer en långväga vän
En "Nordlandets Dotter" som vill stanna kvar
Hos ungmön från Wärend, så snäll och rar."

3 april – kan man ej snart glömma! Man hade haft en längre tid de härrligaste solskensdagar och flera grader varmt och söndagen den 2 april voro många visiter här och blåsippor och rädiser m:fl. vårtecken briljerade man med. Och på måndagen då man rullade upp sina gardiner var marken hvit och häftiga snöstormar tjöt om knutarna i vildaste fart och fortforo hela dagen – så den som ej var alldeles nödsakad att gå ut stannade visligen inomhus!

4 april. Likaledes storm och kallt och som de gamla i min barndom uttryckte sig "det var ett riktigt hundväder". Man vågade sig ej ut. Men jag blef hemtad i hissen upp till en grannfru på Caffé - Otterborgs.

¹²⁴ De stora Kårbalerna skulle äga rum var femte år från 1901 (1906, 1911) men första världskriget satte stopp för traditionen med middag och dans i universitetets aula.

¹²⁵ Bör vara Nelson, dvs Elsa Nilsson.

¹²⁶ Jack London (1876-1916) amerikansk författare. *Nordlandets Dotter* (1902), på svenska 1911.

5 april. Samma oväder rasar nu på tredje dagen. Storm och snöbyar, man tycker just man komit in i ett "oväders centrum", så länge det skall vara? Gerda Posse reser i morgon till sitt hem der Modrens 50 års dag skall högtidlighållas¹²⁷ och alla barnen samlas & mågar och sonhustrur. Skall nu ordna med Thé åt oss ty en kamrat till Gerda har kommit för att hjälpa henne packa och tinga stadsbud o.d. ty själf får hon ej gå ut i blåsten emedan hon var illamående igår och lite försigtighet måste iakttagas, hon pjaskar aldrig med sig själf. En av 8 syskon ha de fått lära att sköta sig själfva hvar och en ty de ha en särdeles förståndig moder¹²⁸. Jag bjöd på Thé vid 12 tiden och unnan för unnan kom flickor så det blef 9 som serverades.

12 april. Nu är vädret vackert igen. Ingegerd Berg kommer i afton och äter kväll med oss – i morgon reser Elsa Nelson och stannar också borta i 14 dagar så då blifva vi ensamma, ombyte förnöjer, och såväl jag som min tjenarinna skola med stort välbehag - efter en genomgripande påskstädning i hemmet - njuta af lugn & hvila till både själ och kropp.

Den 19 april. Ja! vi tillbringade en angenäm helg, Långfredagen¹²⁹ hade vi kärt besök af Sonen Fredrik¹³⁰ med sin lilla fru och 4-årige lille Sixten¹³¹, snäll och rar. Det var mycket roligt! Påsksöndagen var jag i Domkyrkan och vid hemkomsten var Greta Nordlander och hennes fästman Henry Tham¹³² här så det blef bråttom att ordna med Thé ty de foro åter till Sthlm med 3.15 tåget i snöglopp och ruskväder – just genuint april dito – unga Thamen är hygglig och rar, är en arbetsam & skötsam yngling, förmögen och musikalisk, ser treflig ut, så Greta kunde ej önska sig bättre följeslagare genom lifvet. Måtte hon kunna bli för honom en bra hustru – snäll är hon, men opraktisk som sina bröder. I September blir deras bröllop¹³³ då jag troligen får vara med om allt står godt och väl till som nu. Annandagen hörde jag en utmärkt predikan af Andréé¹³⁴ och på afton kom vår gamla inackordering Sigurd Werme som drack Thé med oss.¹³⁵

¹²⁷ Sigrid Elisabet Carolina Posse, född Lejonhufvud, fyllde 50 år den 6/4 1911.

¹²⁸ Gerda Posses syskon (1890-1936): Thorvi Johanna Charlotta (1884-1935), Knut Gustaf Trosven (1886-1947), Märtha Sigrid Carolina (1888-1965), Rune Nils Magnus (1891-1926), Anna Aurora Maria (1894-67), Per Seved Abraham (1895-1973), Hedvig Eleonora Margareta (1897-1972).

¹²⁹ 1911 inföll långfredagen den 14/4 och påskdagen den 16/4.

¹³⁰ Fredrik Klingberg (1864-1938), läkare i Stockholm, Sophies son. Gift med Elsa, född Bergstedt (1877-1958).

¹³¹ Sixten Klingberg (1906-2003), Sophies sonson.

¹³² Henry Tham (1884-1968), civilingenjör. Gift 1911 med Sophies dotterdotter Greta Nordlander (1888-1967).

¹³³ Bröllopet mellan Sophies dotterdotter Greta Nordlander och Henry Tham ägde rum 4 september 1911 i Stockholm.

¹³⁴ Tor Andræ (1885-1947), senare biskop i Linköping från 1935.

¹³⁵ Sigurd Werme (1888-1935) var inackorderad hos Sophie troligen ht 1907- ht 1909.

18 april och ett par dagar desförut hade vi sommarvarmt och nässlor & blåsippor florerar. Jag ser vid Grefve Mörners¹³⁶ villa blomma Källarhalsen (Dafne)¹³⁷ och backsippor. Studenterna kalla denna bostad för "Mörnerska barnhemmet" ty skrattande eller skrikande barn ser och hör man der alltid – sju ha de själva och små Viottarna (Rektor Viotti är gift med fröken Mörner¹³⁸), Cusiner, äro ofta där och leka med dem.

22 april. I dag observerade jag ett par s:k. "Tomlådor" på linien – Studenterna kalla de tomma spårvägs vagnarna så. Restaurangs vagnen på jernvägståget benämna de Dramaten. Man hör understundom rätt lustiga uttryck af små kvickhufvuden som döljer sig bland massan af många som aldrig borde gå den lärda vägen.

23 april. Söndag, men jag är hemma från Kyrkan ty många bref har jag att skriva. Citronkräm skall jag göra i ordning till middagen och jag njuter af ensamhet ibland, dock kan jag ej komma mig för att nedskrifva mina tankar och iagtagelser om menniskor i allmenhet eller mig själf i synnerhet som hos somliga tyckes vara nästan ett behof.

Den 4de Maj. Sista april¹³⁹ och 1sta maj firandet som här i Uppsala är så traditionellt och anses så nödvändigt och af så stor vikt för alla nykomna studerande afvecklades under normala förhållanden med konfettikastning i Odenslund¹⁴⁰ och folkträngsel å Drottninggatan¹⁴¹. Greta

¹³⁶ Greve Carl Thore Mörner af Morlanda (1864-1940) biokemist, läkare och professor i medicinsk och fysiologisk kemi i Uppsala. Gift 1895 med Linnéa Margareta Fries (1873-1945). Paret hade nio barn födda 1893-1907: Linnea (1893-1893), Ulla Elisabet (1895-1980), Carl Robert (1896-1952), Otto Elias (1898-1899), Anna Margareta Aurora (1900-1983), Eva Carola Louise (1904-1981), Sally Dagmar Carmen (1905-1981), Stellan Arne (1905-1932) och Astrid Hilda Saima (1907-1987). Familjen bor i "Villa Isola" på Börjegatan 2, ett kvarter från Vasahuset och väl synligt från lägenheten genom parken.

¹³⁷ *Daphne mezereum*, tibast (blommar tidigt på bar kvist).

¹³⁸ Gertrud Viotti, född Mörner af Morlanda (1868-1953) och syster till Carl Thore Mörner af Morlanda, gift med Daniel Viotti (1865-1912 21/2), rektor för Prins Gustafs folkskola i Uppsala. Familjen Viotti bor grannar i Vasahuset, och familjen Mörner som sagt ett kvarter bort.

¹³⁹ Vårens ankomst firas sedan urgammal tradition och detta övertogs vid 1800-talets första hälft i Uppsala av studenterna, som 1842 fastslog att sista april (Valborgsmässoafton) var en av de högtider som särskilt skulle firas av studenter. Denna tradition har överlevt och snarast vuxit till modern tid. Den första maj är sedan 1890 den internationella arbetarrörelsens högtidsdag (i Sverige allmän helgdag sedan 1939), men den konservativa Sophie tänker naturligtvis inte på detta utan på avslutningen av studenternas firande.

¹⁴⁰ Konfettikastning var vanligt i början på 1900-talet. Odenslund är en park i centrala Uppsala, den äldsta offentliga promenadplatsen i staden. Där finns tre almar planterade av Carl von Linné 1759. Odenslund har numera ingen funktion i firandet sista april, och konfettikastning förekommer inte.

¹⁴¹ Drottninggatan tillkom i en stadsplanering 1643 och löper från Stora Torget till universitetsbiblioteket Carolina Rediviva. Under Valborgsfestligheterna spelar Drottninggatan fortfarande en stor roll.

Nordlander var här en vecka då, men vi voro mycket lite ute ty luften var kylig och vi ha sett de der upptågen förr och rörde vår äggtoddi inne för oss själfva.

5 och 6 maj voro här fyra Charmanta conserer i Aulan – jag var blott på en af dem ty här voro resande och besökande båda dagarna. En liten kamrat till min Studentska bodde här, fröken Lyly Bokander¹⁴² från Stkhlm. Angenämaste besöket för mig var Anna¹⁴³ och Helèn Ångström en f.m. Eljest blef det rätt tröttsamt med alla olika serveringar på olika tider. I ett fall Gun Müntzing trädde in helt à pro pòs åtföjd af en flicka och en sjöman Olson från Stockholm o:s:v.¹⁴⁴

Hela maj månad är en rolig tid för ungdommen men i hög grad orolig för alla familjer – mödrar och värdinnor – tentamena – examina och vårfesten.

8 Maj. I dag har jag varit i fackskolans hem för barnavård¹⁴⁵. Man kom in i en trefflig väl ordnad lokal der 6 små barn sköttes af en öfversköterska med fröknar Posse, Bodström, Blombergson¹⁴⁶ och hvad de heta, som satt med hvar sin lilla pys i famnen, lik unga behaglig mödrar – det var ju en barnkammare med små hvita sängar och klädsåp och allt så ordentligt och treffligt. Men i så fall olika att här voro alla barnen af samma späda ålder och pep eller skrek på ungefär samma sätt. Jag kände just ingen lust att stanna så länge. På afton var jag bjuden till fröknarna Krikortz tillsammans med några deras vänner på kaffe. De flytta om några veckor från Upsala, der de haft spisning för Studenter i 17 år, sedan deras bror gjorde konkurs och deras pengar 28 a 29 tusen kronor förlorades. Nu är deras brorson Läkare och rikt gift så nu ordnar han för dem så de få lugn och ro för återstående dagar i lifvet, som de så väl gjordt sig förtjenta af.¹⁴⁷

9 Maj. Fru Hennen och fru Wennerström här en stund – senare på afton kom Herr & fru Stagh¹⁴⁸, de äro i nästa vecka bjudna på Soupée på Slottet. Sedan börjar man ordna lite för Sofiadagen då Marie Louise kommer och jag ser mina grannfruar innan vi skiljas för att njuta av landtlifvets behag.

¹⁴² Lilly Elizabeth Carolina Bocander (1888-1984), senare gift Haak.

¹⁴³ Troligen Anna Klingberg, som som barn hade Hélène Ångström (1849-1943), född Pilo, som guvernant.

¹⁴⁴ Sjöman Olsson från Stockholm. Okänd.

¹⁴⁵ Fackskolan för huslig ekonomi grundades i Uppsala 1895 och hade efter 1898 sina lokaler på Trädgårdsgatan 14.

¹⁴⁶ Trol. någon av systrarna Esther Maria Blombergsson (1886-1953), Ingrid Gunilla Blombergsson (1889-1989) eller Margit Silvia Kristina Blombergsson (1892-1993) – alla tre systrarna förblev ogifta. Bodström okänd.

¹⁴⁷ Johanna Beata Krikortz (1840-1927) och Wendla Sofie Krikortz (1838-1926), systrar, flyttar från Börjegatan 5 (i kvarteret bredvid Vasahuset) till Sollentuna den 26/6 1911 till sin brorson Sven Erik Krikortz (1868-1931), läkare i Stockholm och son till Knut Erik Krikortz (1834-). 29 000 kronor år 1911 motsvarar cirka 1,4 miljoner kronor år 2014.

¹⁴⁸ Birger Stagh (1857-1939) och Lisa Stagh (1861-1951), född Skårman.

I morgon är **1sta oktober**. Sommaren har gått men den härligaste Birgit sommar¹⁴⁹ ha vi ännu. O! så skön denna tid varit ty för den som blott får njuta i lugn och ro är värmen förtjusande!

Minnesrik har denna sommar varit mer än vanligt ty Farfars 90 årsdag¹⁵⁰ firades så storartadt genom den gästfrihet som Anna & Erland så oegenyttigt visar hela släkten som voro ditbjudna, ehuru alla ej kunde komma – allt var putsat och fejat ute som inne och då man kom upp till frukosten var Werandan klädd med guirlander af lönlöf. Nordlanders voro komna dagen förut och på förmiddagen kom Fredriks från Sthlm. Kaptenerna från Falun, Disponenten Lundbeck¹⁵¹ med fru kommo upp med en buket och gratulerade och inbjödos att återkomma på middag ½ 4. Professorskan Ångström med son och dotter¹⁵² som vistats en tid vid Mackmyra voro kvar så vi blef 20 personer vid middagsbordet som var så fint ordnat med XXX rankor från kronan ner på bordet och rosor och blommor, god mat och fina viner och champagn. Glad stämning och rörande vackra tal af söner till sin åldrige fader och hans gamla följeslagerska under flera Decenier. Efter kaffet gick man ner i parken¹⁵³ till tennisplan och paviljongen där brickor med frukt o:d. väntade, (äpplen finns ej), Druvor, Melon och persikor samt fin Choclad & wichivatten för damerna och en starkbricka år Skapelsens herrar. Sedan sjöngs, muciserades och dansades. Ett gammalt piano är så väl placerat nere i paviljongen. Wid Middagen upplästes öfver 40 telegram, deribland ett vänligt sådant från Riksmarskalken v. Essen¹⁵⁴! Dagen derpå reste en del af gästerna, men åtskilliga stannade ett par dagar. Sedan Anna & Erland flyttat upp i stora huset ha de många gästrum i flygeln och alla, båda släkt och vänner trifvas så godt i deras hem, så sommargäster sakna de nog aldrig.

En annan anslående fäst firades denna sommar då 6 gamla trotjenare neml: skogvaktar Wallberg¹⁵⁵, en fin nobel gubbe, men så giktbruten att han gick med två käppar, skogvaktar

¹⁴⁹ Brittsommar är en period af varma sommarlika dagar som infaller under hösten omkring Birgittadagen som är den 7/10.

¹⁵⁰ Erland Theodor Klingberg fyllde 90 år den 17/8 1911.

¹⁵¹ Einar Lundbäck (1869-1941), disponent på Mackmyra Sulfit, gift 1899 med Tora Ebba Emilia Lundbäck (1879-1960) född Engström.

¹⁵² Hélène Ångström (1849-1943), född Pilo, hade 1872-1885 varit guvernant åt systrarna Fogelmarck: Anna (1867-1938) senare gift Klingberg, Sofie (1864-1924) och Siri (1868-1944) senare gift Gripensvärd. Änka efter Knut Ångström (1857-1910), professor i fysik i Uppsala. De två hemmavarande barnen 1911 var Anders Ångström (1888-1981) och Dagny Ångström (1895-1952). Anna Klingberg (1867-1954) skriver den 17/9 1911 till Hélène Ångström (1849-1943) hur roligt det varit att ha dem hos sig under sommaren.

¹⁵³ Den engelska parken vid Mackmyra tillkom under Olof Elfbrinks tid (1773-1835). Han köpte Mackmyra 1814.

¹⁵⁴ Friherre Fredrik von Essen (1831-1921), riksmarskalk, bror till Hans von Essen (1820-94) som varit ägare och alltså Erland Theodors arbetsgivare i Annefors, Tidaholm och Hällefors.

¹⁵⁵ Per Leo Vallberg (1840-1922) skogvaktare, Jan Petter Hedman (1832-) skogvaktare, Anders Wahlberg (1854-1921) rättare på Vall, Erik Lindberg (1855-1939) rättare, Lars Petter Berglund (1845-) rättare på Mackmyra, Anders Johan Pettersson (1862-1950) kusk.

Hedman, liten, from som ett barn och lydande namnet Jan Petter. Malisen¹⁵⁶ påstår att han varit mycket "Skotträdd" under sin tjänstetid – en skogvaktare som är rädd för skott påminner mig om en jägmästare som var rädd för hundar.

Rättaren Wahlberg, stor och ståtlig, som landshöfvdningen i Örebro, var iklädd frack och förde sig som en man af stånd!

Rättaren Lindberg, hygglig som folket är mest.

Rättaren Berglund, hemma på Mackmyra, väl bekant och vän med oss alla var min granne vid bordet. Kusken Petterson, numera hos Gripensvärd¹⁵⁷, såg minst glad ut av dem alla. Emellertid fingo de sina medaljer i Kyrkan der det talades vackert för dem. Äfven vid Middagen talade Kyrkoherden¹⁵⁸ för dem och man skålade och trefnad och välmåga gjorde sig gällande. Efter kaffet delades ut 30 tusen kronor ut i större och mindre belopp till dessa och en massa andra, mer underordnade som det sista från deras afhållna och vördade Husbonde och fru Fogelmarcks¹⁵⁹ sterbhus.

En annan sevärdighet fick jag vara med om under denna händelserika sommar. Baron Cederström¹⁶⁰ skulle flyga $\frac{3}{4}$ mil från Mackmyra å Helsinges regementes exercisplats¹⁶¹ och vi reste dit 10 personer i skönt väder så det blef en särdeles lyckad uppstigning och det var i sanning högtidligt att se honom svinga sig upp så högt att han syntes som en liten svart prick i molnen – höll sig uppe omkring 25 minuter (ungefär 5 mil) stundtals på en höjd av 500 meter. Nedstigandet blef lika fint under de många tusende åskådarnas jubel och sedan han burit i gullstol af officerare öfverlemnade Öfversten en stor Silfvervas i form af en urna. Silfverpresenter får han överallt men inkomster i öfvrigt tillfaller ej honom utan han har 18 000 k. i lön om året.¹⁶² I min barndom hörde jag ett bevingat ord: "har ni sett mej flyga". Föga tänkte jag då att något dylikt och mycket annat konstigt får du se när du blir gammal.

Vi kommo ej hem förr än den 28 augusti och redan den 4de September skulle jag på Greta Nordlanders¹⁶³ bröllop som var på Grande Hotel i Sthlm. Så det blef ganska bråttom att ordna

¹⁵⁶ "Malisen" är ett äldre uttryck för elakt skvaller.

¹⁵⁷ Anna Klingbergs, Sophies svärdotter, syster Siri (1868-1944) född Fogelmarck, var gift sedan 1910 med Fredrik Gripensvärd (1865-1942). De bodde nu i Falun. De ägde Strömsta Säteri 1918-22.

¹⁵⁸ Oskar Otto Hedberg (1867- 1944), kyrkoherde i Valbo från 1911.

¹⁵⁹ Sophies svärdotter Annas föräldrar Wilhelm Fogelmarck (1835-1893) och Emma Fogelmarck (1842-1910) född Elfbrink, som ägde Mackmyra före Anna och Erland.

¹⁶⁰ Baron Carl Cederström (1867-1918), svensk flygpionjär. Känd som "flygbaronen". Var gift med Minna Poppius (1883-1984) vars mor Jenny Poppius (1842-) född Hazelius, änka efter Erik Gabriel Poppius (1840-1907) bodde i Vasahuset.

¹⁶¹ Baron Cederström flög den 14 och den 16 juli 1911 från Helsinges regementes exercisplats vid Vall.

¹⁶² 18 000 kronor 1911 motsvarar cirka 900 000 kr år 2014.

¹⁶³ Dotterdottern Greta Nordlanders vigsel med Henry Tham var den 4 september 1911. "Ett ovanligt roligt bröllop" skriver Anna Klingberg (1867-1954) den 17/9 1911 till Hélène Ångström (1849-1943).

med hvarjehanda, i synnerhet som en av de väntade inackorderade flickorna redan var kommen och den andra inträdde samtidigt med oss. Dock efter många om och men kom jag iväg och hade mycket treftigt bland barn och tre snälla sonhustrur, alla fint och väl klädda, hela bröllopet var fint och väl rangerat. Men hvarför de ej åto i Stora Salen kan jag ej fatta, 60 personer tyckte jag var mycket i lilla salen. Bruden var söt men såg liten ut bredvid sin länge rara brudgum. Hans bröder, liksom alla Thammar, voro storväxta. Wigseln förrättades af Hofpredikanten Beskov¹⁶⁴ som blef min Bordskavaljer, fin, prydlig och ordensprydd prelat af bästa kvalité – han höll vackert tal till brudparet. På afton reste de ut till Schweitz så då de resklädda kommo in var dansen i full gång – några bilar stodo i ordning för dem som följde de unga [till] tåget och påsar med risgryn tillhandahöllos så äfven i detta fall blefvo de väl affärdade. Jag dröjde i Sthlm en dag och mådde godt hos Doktors¹⁶⁵ på Söder – som vi hade det härligaste sommarväder åkte vi till Skansen¹⁶⁶, detta Hazelie Mästerverk, der man njuter af lantlifvet ehuru i Sthlm. Wofflor & kaffe i Blekingstugan¹⁶⁷ närhet det små Ekorrar kilade så orädda omkring oss. Å ett annat ställe spatserade en stolt påfogel förbi oss så nära att jag kunnat taga på honom. På afton hörde vi musik på Opera terassen¹⁶⁸ – och nästa dagen följde hela familjen mig i Bil ner till station och kl 3 var jag åter hemma der det allt var godt och väl, Gudilof.

Den 30 oktober. Elsa dagen – har skickat ett kort till min sonhustru men min dotter kan jag ej gratulera, ty jag vet ej om hon är i sitt hem eller hos sin äldsta syster i Smedjebacken – hon skulle resa dit och sedan komma hit på besök – hitils har jag väntat förgäfvess att få se hennes lilla ljusa hufvud sticka in genom dörren. I natt drömde jag om henne. Få se om det har något att betyda? Jag gläder mig åt hennes besök ty själf är jag så grufligt sällan utom hemmets dörrar, pappa tycker bäst om då allt går sin vanliga gång utan särdeles afvikelse på något sätt. Som det varit ett "fruktsamt" år ha alla varit sysselsatta skalande och kokande äpplen & päron... så vi grannfruar ha ej varit mycket tillsammans. En del ha bytt våningar och somliga ha varit sjuka – så är Disponent Wennerström vår vise värd opererad för kräfta i magen i det en bra bit af tarmen klipptes af och syddes ihop och en förbättring inträdde till en tid, han vistas uppe och går lite ute – han vet ej af hvad sjukdom han äger inom sig ehuru han nu börjar bli så angripen af plåga att Morfin doserna och insprutning deraf ökas dagligen, så kan han ej lefva länge.¹⁶⁹ Emellertid ha vintern öfveraskat oss med 6 graders kyla och ett diamantgnistrande snötäcke, briljante att skåda i solsken med asurblå himmel! Släde går ej att åka, men barnen ha roligt med skidor och källkar.

¹⁶⁴ Fredrik "Fritz" Artur Beskow (1860-1932), hovpredikant.

¹⁶⁵ Sonen Fredrik Klingberg (1864-1938) var läkare i Stockholm.

¹⁶⁶ Skansen invigdes 1891.

¹⁶⁷ Blekingstugan stog ursprungligen på Skansen men flyttades 1992 till Kulturen i Lund.

¹⁶⁸ Operaterassen, en dåvarande utomhusdel av Operakällaren, som är en exklusiv restaurant i Kungliga Operahuset i Stockholm och öppnade 1787 (nyöppnad 1895 i det nybyggda operahuset).

¹⁶⁹ Carl Wennerström (f. 1837) avlider senare 2/12 1911.

Kyrkoconsert i Domkyrkan har det varit och mera sådant, men vi äro oberörda deraf, sitta hemma och må gott. Då och då tittar en grannfru in och språkar en liten stund.

Den 15 November. Den lilla oktobersnön som mottogs med så stort jubel afdunstade snart och den grå novemberdimman! historisk traditionell se'n Gustaf Adolfs död på Lützens slagfelt¹⁷⁰ ha ej ett ögonblick avvikit från Upsala horisont. Regnat har det också ganska mycket till förmån för alla industriella anläggningar i landet.

I vår goda Stad är mycket sjukligt, en nerf feber epidemi grasserar för att ej tala om den märkvärdigt outgrundliga sjukdomen barnförlamning, som är spridd öfver hela landet.¹⁷¹ Men ungdomen festar och dansar ändå öfverallt och spex & Conserter aflösa hvarandra, utom 6te november¹⁷², som högtidlighölls med fest i Aulan, sång i Odinslund vid fackelsken, var en härlig vespergudstjänst i Domkyrkan. Och 100 årsdagen af Gestrike Helsinges nations sammanslagning till en¹⁷³ firades under ett par dagar på ett anslående sätt med invigning af en ny fana som Borgmästarinnan Berggren¹⁷⁴ från Gefle öfverlämnade, middag, spex och bal. Stora donationer till nationen erhöles från flere håll - utmärkta tal höllos. Elsa från Thimsfors ha varit på besök några dagar, oss till stor glädje. Hon är nu 36 år, vår yngsta dotter. Gud vare lof frisk, glad och treflig som vanligt och här lyckades hon få vara med på ett par conserter i Domkyrkan, gjorde jag henne sällskap och åtskilliga besök hade vi under hennes närvaro – det blef tomt i hemmet då hon reste. Men ett par blommande växter stå kvar som ett ljust minne af henne.

En af dagarna blef jag och en äldre fru¹⁷⁵ inbjudna på Soupée å Gillet¹⁷⁶ hvars nyrestaureerade lokaler nu äro särdeles trefliga med elektrisk belysning o:s.v. Fröken Gillblad (vår inackordering)¹⁷⁷ och hennes kamrat på fackskolan bjöd fyra unga herrar som de varit bjudna af och hvar sin syster till vördinnorna kommo från Stockholm, så vi voro 10 personer! Kl 7 hemtades vi i automobil¹⁷⁸ och de tre medicinarerna Häger, Mannerfelt och Ledin samt en jurist Åkerberg¹⁷⁹ inträdde och presenterades. Medicinarne hade lustigt nog alla tre glasögon (aldeles

¹⁷⁰ Gustav II Adolf dog 6 november 1632 i dimman i Lützen.

¹⁷¹ "Nervfeber", ett äldre namn för tyfoidfeber (en av flera sjukdomar kallad tyfus). Barnförlamning, eller polio, är en virussjukdom. I Sverige var den första stora epidemin 1881, med en stor epidemi med stor dödlighet 1911-13.

¹⁷² Gustav II Adolfs dödsdag (1632)

¹⁷³ Gästrike-Hälsinge nation bildades 1811 genom en sammanslagning av två studentnationer.

¹⁷⁴ Anna Berggren (1858-1956) född Björkman, gift med Carl Berggren (1858-1923), borgmästare i Gävle 1899-1923.

¹⁷⁵ Hanna Otterborg (1852-1926), Sophies granne.

¹⁷⁶ Gillet var en känd restaurant (1811-1973) och hotell (1911-1973) vid Fyrstorg i Uppsala.

¹⁷⁷ Ebba Margareta Gillblad (1890-1957), gift 1916 med norrmannen Frantz Philip Haslund (1883-1974).

¹⁷⁸ De första bensindrivna bilarna kom till Sverige 1891.

¹⁷⁹ Anders Ivan Häger (1887-1958), senare läkare i Vänersborg; Bengt Mannerfelt (1888-1966), senare provinsialläkare i Sigtuna; Ledin och Åkerberg, okända.

som mina två söner Läkare). Flickorna tog sig mycket väl ut och Ebba Gillblad var en förtjusande värdinna i ljusblå dräkt, hennes syster¹⁸⁰ i skär toilette och den andra värdinnan hvitklädd och hennes syster i en vacker grön klädning, såg mycket söt ut men innehade med stor precision den stummas rol – det oaktadt såg hon glad ut. Var fröken Norström¹⁸¹ en passiv värdinna så var Ebba Gillblad så mycket mer förekommande och artig. Fru Otterborg och jag förfriskade oss med alla möjliga godsaker och läskedrycker och de unga placerade sig vid tvenne bridgebord som efter en stund utbyttes mot Boston och tostep¹⁸², de enda danser som nu är på modet. Båda flickorna Gillblad spelar så vackert så det var ett nöje att höra. Sedan spelade fru Otterborg så att de fyra paren fingo dansa. Supén var fin som vid ett bröllop eller dylikt och avslutades med glace bakelse och ett glas fint godt vin med skålar till höger och venster. Jag som åldfru placerades i högsätet och vi hade riktigt trefligt. Bordet var rikt dekorerat med gula Chrysanthemum. Sedan drucko vi en á två koppar kaffe som var af utmärkt kvalité - ungdomen gjorde lekar. Tiden flög iväg och då slutligen undrades hur mycket klockan var hade den slagit ett och man började tänka på hemresa i automobil. Ungdomen föredrog att gå ty vädret var vackert och sällskapet gladt utan ringaste oljud.

Idag har Christian Lundebergs begrafning firats storartad i Oskarskyrkan¹⁸³. Konung Gustaf och prinsarna voro der och af den mycket stor blomsterskörden som sändts från när och fjerran pryddes den ljus Ek-kistan endast af svenska flaggan och kransarna från familjen och de kungliga. Ja! det var eljest 8 vagnar med kransar och Biskop Billing¹⁸⁴ från Carlstad jordfäste. Och serafimerringning¹⁸⁵ var det i onsdags middag 12-1.

Igår var jag bjuden på Bazaren med Fru Henchen, var roligt att se K.F.U.M.s nybyggda hus som företer en prydlig anblick så ut som invändigt.¹⁸⁶ Träffade många trefliga bekanta och köpte borstar af Arbetsstugornas¹⁸⁷ alster. War nu som alltid vänligt bemött och hade trefligt! Hörde nyheter; men behöfvde ej själf berätta, och det är så lugnt och bekvämt

¹⁸⁰ Trol. Anna Gillblad (1884-1972).

¹⁸¹ Fröken Nordström (?). Okänd, liksom hennes syster.

¹⁸² "Boston" och "Twostep" är två danser.

¹⁸³ Christian Lundeberg (1842-1911 10/11), statsminister 1905. Gift med Anna Lundeberg (1840-1913) född Elfbrink, Sophies svärdotter Anna Klingbergs moster. Sophie nämner också denna begravning i ett brev från 18/11 1911 till sonen Erland Klingberg.

¹⁸⁴ Gottfrid Billing (1841-1925), biskop i Lund (inte i Karlstad).

¹⁸⁵ Christian Lundeberg (1842-1911 10/11) hade fått Serafimerorden 1905 när han avgick som statsminister efter att ha genomfört den fredliga unionsupplösningen med Norge. Serafimerringning äger rum under en timme i Riddarholmskyrkan i Stockholm vid en serafimerriddares begravning.

¹⁸⁶ KFUM-borgen i Uppsala invigdes 1/10 1911 och byggdes för KFUM i Uppsala. Byggnaden inrymmer bl.a. en stor konsertsal, Alfvénsalen. KFUM är en förkortning för Kristliga Föreningen för Unga Män grundad 1887 efter engelsk förebild.

¹⁸⁷ Arbetstugor fanns från 1887 och var en slags praktiska skolor där fattiga barn fick lära sig lämpliga hantverk. Uppsala hade två stycken.

Söndagen d 19 November. Ingenting märkvärdigt. Man börjar tänka på julen som jag hoppas vi få tillbringa på Mackmyra som vi nu blifva så vana vid, så jag skulle finna det som en stor misräkning att ej få tillbringa julen der hvarest vi finna oss så väl och ha det så godt och bra på allt sätt.

Den 13 December. På flera veckor har jag inte ristat en runa i min lilla bok. Tiden har glidit framåt i lugn och ro – i dag firade Studenterna af Wermlands nation Lucia¹⁸⁸ på så sätt att 40 à 50 ynglingar iklädda nattskjortor öfver de andra kläderna och Studentmössor kommo tågande sjungande och en klarinettblåsare samt några lyktor på långa stänger och en Lucia Dam med ljus i krona; men på vägen iklädd hufva och kappa. De uppvaktade sin Inspektor¹⁸⁹ och en annan familj som vilja taga dem emot och bjuda dem på kaffe. Sedan uppvaktar de hvarandra och äta Luciafrukost och många fyndiga repliker dunsta ut ibland mängden efter sådan helsningar, synnerhet vid 1sta maj, då en massa kom till Gottlands nation och sade: nu storma vi in på gottlänningarna, då göra vi er alla till "vrak", svarade genast deras ordförande o:s.v.

Den 22 december reste vi till Mackmyra, här var då "grått i grått" och milt väder som en höstdag så man blef lite förvånad att på halfva vägen finna en smula snö och is i diken och vid vägkanten, och komma till Walbo Station, en knapp mil bortom Gefle, hemtades vi på släde och på natten föll snö så hela julen hade vi godt före. Julafton kom Knut och Mary An och vi doppade i köket och hade så trefligt.¹⁹⁰ Mycket julklappar och en stor julgran som jag och barnen klädde! Till julottan foro vi 13 personer, kuskarna inberäknade. Kl 4 var middag för närmaste grannarna och då värdfolket rådgjorde om placeringen och yttrade om en person att hon är så tyst så det måste vi ändra eljest få de tråkigt på den sidan, inföll en basunröst "de få väl dra herrskapet Starrelius en gång till". Händelsen var den att i en skämttidning förekom ett middagsbord der en Löjnant som hade fått som man säger "hårdspråkad" dam och efter fåfänga försök att få ett samtal i gång nämde han herrskapet Starrelius, som hon också kände, och där gick det lite bättre. Men efter en stund blef det åter blott ja! och nej! Och Löjnanten utbrister "jag tror att vi drar herrskapet Starrelius en gång till" – detta hade lilla pigga Wille¹⁹¹ läst, och framhöll så behändigt.

¹⁸⁸ Lucia firas den 13 december och har sitt ursprung i nordiska och kristna seder. Första gången den nämns i en modernare form är i Värmland på 1700-talet, men redan 1791 firar de manliga studenterna vid Wermlands nation i Lund Lucia. Ljus i kronan finns dokumenterat från 1820.

¹⁸⁹ Karl Reinhold Geijer (1849-1922), professor i teoretisk filosofi vid Uppsala universitet, Värmlands nations inspektor 1905-14. Bodde granne med Sophie.

¹⁹⁰ Sophies svärdotter Anna Klingberg (1867-1954) berättar i ett brev den 29/12 1911 till Hélène Ångström (1849-1943) att julen varit "en av de gladaste vi någonsin haft i vårt hem".

¹⁹¹ Wille, Wilhelm Klingberg (1902-94), Sophies sonson.

Julen förflöt lugnt och behagligt för oss alla och årsskiftet nalkades, det är med wexlande känslor man står vid tröskeln till det nya året som ett lefvande frågtecken, hvad männe det nya året skall innebära för oss, för mig, ja! för hela vårt fosterland?

Snart skedde uppbrått från det trefna hemmet. Skolorna började så tidigt i Falun redan den 10 januari, hvardan vi packade in och reste den 9 – många dagar hade vi ej varit hemma förr än oroande bref omtalade att Klingbergs 89 åriga syster¹⁹² var illa sjuk och den 14 januari blef hon död och skall begravas d. 22 dennes i Hidinge Kyrka, der aflidne maken Kominster Hellman är jordad. Frid öfver den dödas minne. Hon var i sin krafts dagar en klok och begåfvad kvinna, utmärkt som husmor. Deras hem gästfritt och gemytligt var ett mönsterhem af ordning och trefnad och mot mig var hon alltid en god och rar Svägerska, så jag minns många angenäma dagar i deras hem och äfven sedan hon blef ensam. Under senare åren var hon mycket sjuk och vårdades ömt av sin fosterdotter.¹⁹³

Den 18 Januari [1912].

Behagligt väder. Extra Caffekalas för montören som satte upp en Lampa i Serveringsrummet till den nya Inackorderingen kommer. Fru Otterborg var här och bad mig till sig i morgon.

Den 20 Januari. War hos fru Otterborg och hade trefligt sedan jag undanstökat en massa hushållsbestyr. I dag besök af Fru Wennerström och hennes broder¹⁹⁴. Jägmästar Hahr är nu vise värd i detta byggnadskomplex¹⁹⁵. Bref kom från Hanna Hellman som talar om hur det ordnas för fostermodrens befravning. Hon hade neml: för flera år sedan lemnat Hanna ett bref som skulle brytas då Hanna såg att slutet var nära. Så skedde det äfven. – och i brefet stod att hennes ögon ej finge slutas förr än om en god stund efter och och ej gå ut ifrån henne strax och 3 dagar ville hon ligga kvar i sin bädd och i kistan ville iklädas ett Linne, mjuka strumpor, omsvepas af en röd filt som hon hade och täcket skulle vara af svart sammet och innan locket sattes på kistan skulle hennes stora svarta Silkeschal svepas om hennes hufvud. Några porträtter och andra små minnen ville hon ha med och så blef det, naturligtvis.

Den 22. I dag begravdes min svägerska! Ho vet huru länge vi båda gamla – de älsta i släkten – med Guds nåd får vara så friska och njuta lugna goda dagar. Att vi bo så väl ha vi till stor del två

¹⁹² Hedvig Hellman (1822-1912 14/1) född Klingberg och gift 1860 med Per Hellman (1823-90), komminister i Knista. Erland Theodor Klingbergs syster.

¹⁹³ Hanna Hellman, Johanna Kristina Sundberg (1867-1944), fosterdotter hos Hedvig Hellman.

¹⁹⁴ Sigrid Wennerström (1847-1938), född Nystedt, hade tre bröder: Anders Nystedt (1849-1926), häradsdomare, Erik Gustaf Nystedt (1850-1913), v. häradshövding, och Sven Oskar Nystedt (1863-1944), överste.

¹⁹⁵ Alfred Hahr (1854-1936), jägmästare och hans hustru Sara (1867-1953), född Sundin. Hahr var en av delägarna i Vasahuset.

af våra kära söner Erland och Fredrik att tacka för. Och som det fjerde budet är det första bud som löfte med sig hafver – enligt Guds ord – hoppas jag de få sin lön af alla goda gåfvors givare. I går Söndag hörde jag en god predikan i vår härliga Domkyrka af pastor Friman¹⁹⁶, en ung man, ordets förkunnare, som ser väl ut och uppträder med värdighet! Vi ha nu flera nykomna goda präster deraf flera kunna mäsas hvilket jag tycker så väsentligt höja Gudstjenstens högtidlighet.

På afton kom Anna Bergh¹⁹⁷, men hennes syster Ingegerd hade ej tillfälle göra henne sällskap.

Vi ha fått ett vackert lager af snö så nu kan vintersporten florera här också.

Mötte i dag på min väg fröken Löfstedt¹⁹⁸, som är nu en fru, söt flicka, dotter af aflidne professorn i grekiska som var en lång herre och flickan verkar så lång att man nästan vid hennes åsyn önskade henne lite kortare. Under hennes Upsalatid kallades hon af Studemterna ”fröken Klifstedt”. Hon är lärarinna hos Direktör Carl Roos på Stora Årås¹⁹⁹ och jag sände helsningar till ”Wärmlands-rosen” som han här benämndes under sin studietid.

23 januari. Sände födelsedagskort till min syster fru Maria Carlstein²⁰⁰. Fru Stagh här på afton, var glad och språksam, så kom Anna Bergh en stund.

25 januari. Lilla fröken Zetterquist²⁰¹ (inackorderingen) kom igår, ser snäll ut, hår à la Aurora Königsmark²⁰², men det oaktat ser hon ”mindre än ingenting ut”. Jag har läst ”En drömmares dagbok” af Henrik Fredrik Amieli²⁰³, fint översatt från franskan af Klara Johanson. Mycket kunde sägas om den intressanta boken som analyserar personer och handlingar med filosofens genomträngande blick, men det blefve för långt. Läs boken, reflektionerna göra sig själfva.

Kafferepet hos Fru Hennen, utmärkt både till kvalité och kvantité, gästerna voro Borgmästarinnan Rahde²⁰⁴ med dotter, Doktorinnan Stapelmoor²⁰⁵ (om hvilken hennes man

¹⁹⁶ Carl Gustaf Friman (1877-1965), pastoradjunkt i Uppsala.

¹⁹⁷ Anna Bergh (1881-1934), syster till Ingegerd Bergh (1877-1969).

¹⁹⁸ Ida Löfstedt (1882-1960), dotter till Einar Löfstedt (1831-1889) som var klassisk filolog och professor i grekiska i Uppsala. Syster till Einar Löfstedt (1880-1955), klassisk filolog och professor i romersk värtalighet och poesi i Lund.

¹⁹⁹ Carl Axel Ros (1866-1930), godsägare, riksdagledamot. Stora Årås ligger i Värmland.

²⁰⁰ Maria Carlstein (23/1 1834 - 1929), född Baalack, Sophies syster.

²⁰¹ Maria Zetterqvist (1891-1988), inackorderad hos Sophie.

²⁰² Aurora von Königsmark (1662-1728), grevinna. Hon flyttade från Tyskland till Stockholm 1680 och kom att spela en framträdande roll vid hovet och bidrog bl.a. till franskklassicismens introducerande i Sverige.

²⁰³ Henri-Frédéric Amiel (1821-1881), schweizisk författare. *En drömmares dagbok* (1883-84). Klara Johanson (1875-1948), svensk litteraturkritiker, essäist och översättare

²⁰⁴ Hélène (1860-1944) född Ekeröth, gift 1884 med Sven Olof Radhe (1848-1928), borgmästare i Uppsala. Paret hade två döttrar: Elsa (1885-1970) och Märta Helena (1891-1921), samt sonen Sten Olof (1893-1962). Sven Radhe var bror

sade: "att här går alltid en engel genom rummen" – hon är mycket söt), Fru Flodman²⁰⁶ oförskräckt språksam, fru Grönbeck²⁰⁷, tjock och fet med hjärtlidande, fru Otterborg, en snäll, duglig husfru så nitisk att hon sliter ut sig i förtid hvilket hon ej behöfvde göra, förmögen som hon är. Men somliga personer sakna organisationsförmåga och fördela ej sysslorna i hemmet utan går och går rastlöst som urets pendel. Fru Wennerström, djupt sorgklädd efter sin man som var vise värd här i huset.²⁰⁸ Nu har jägmästare Hahr iklädt sig värdskapet.

Den 30 jan: Brysselkvartetten har i afton en af sina charmanta Conserter som jag tyvärr får gå miste om att höra ty jag hostar och får hålla mig inne, så min lilla fröken Maria Zetterquist tager biljetten. Bäst jag satt i afton hörde jag någon tala i Tamburen vid vår lilla Kandidat som är Skåning och mest besökes af landsmän bråkande Sydsvenska, och denna hade en vacker behaglig organ, men så var det också Grefve Posse från Almnäs i Westergötland²⁰⁹ som rest mycket och som vistats i Amerika. Nu ämnar han läsa juridik, han är en storväxt yngling med godt utseende, snäll och treflig att tala med, tyckte visst det var roligt att höra mig tala om hans Farfar och Farmor som bodde på Wreten, Gösta Posse och Anne Charlotte v. Essen från Kafvelås.²¹⁰

31 januari hade ett litet godt kafferep för en fröken Falbeck, syster till Lundaprofessorn, en 68-årig treflig och intelligent gumma är gäst hos fru Wennerström.²¹¹ Var i Söndags inne på liten visit. – jag bad äfven Fru Henschen och efter en stund kom Fru Hahr och de voro muntra och

till Anders Radhe (1865-1932), konsistorienotarie, som bodde i Vasahuset, och flyttar senare (efter 1917) själv dit med sin familj.

²⁰⁵ Anna Cecilia von Stapelmohr (1863-1918) född Petersson, gift med Axel Albert von Stapelmohr (1844-1923), provinsialläkare i Uppsala.

²⁰⁶ Trol. Ida Maria Flodman (1858-1944) född Tigerskiöld, gift 1877 med Karl Fredrik Flodman (1838-1917), postmästare eller Blenda Sofie Flodman (1883-1957) född Svanfelt, gift 1906 med Wiktor Edvard Flodman (1878-1943) förste postexpeditor.

²⁰⁷ Olga Grönbeck (1851-1935) född Sjöberg.

²⁰⁸ Carl Wennerström (f. 1837) avled den 2/12 1912.

²⁰⁹ Greve Lage Posse (1888- 1935) reste i Nordamerika 1910-13. Han var fyrmänning med Sophies inackordering Greta Posse. Almnäs är ett gods vid Vättern, söder om Hjo, nära Sophies hemtrakter.

²¹⁰ Greve Gustaf "Gösta" Posse (1923-1888) gift med Ann-Charlotte von Essen (1828- 1900) friherrinna, syster till Hans och Fredrik von Essen. Posses har haft herrgården Vreten vid Skövde sedan 1850, von Essens Kavlås Slott vid Tidaholm sedan 1723.

²¹¹ Maria Matilda Fahlbeck (1844-1916), syster till Pontus Erland Fahlbeck (1850 -1923), professor i statskunskap i Lund och riksdagsman. (Pontus Erland Fahlbeck hade tre systrar, men de två andra, Anna Christina (1843-1857) och Charlotta (1852-1910), var döda.)

trefliga. Sigrid W-m kom senare²¹², måste först till Banken, hennes aflidne man hade gått i borgen och hon, stackars Enka, får nu betala.

Den 1sta Februari uppträder i vår stad med yrväder, storm och kyla så det är med en känsla af välbehag man sitter i sina varma rum och åser "Naturskåpet" genom fönstren. Hörde igår att Brolén²¹³ är uppsagd från platsen vid Nyhammar, han är nu 60 år tror jag så det blir nog ej så lätt få en lämplig sysselsättning igen.

I dag har jag börjat på en bordduk till matbordet – af grönt boj²¹⁴ – stort arbete, blir länge i verket ty det är tröttsamt sy sådant der vid mina år, men roligt är det.

Den 5te februari. I går en rätt och slätt söndag utan besök. Jo! fru Henchen en stund. Kallt ute så man ej kom i Kyrkan ehuru det var Consert med operasångaren Forsell²¹⁵ som solosångare. I dag är strålande väder blott 7 grader Celsius.

Jag läser andra delen af "Solnedgången", är väl skrifven af Geijers dotter dotter²¹⁶ och behandlar förnämligast Geijer och hans samtida; men naturligtvis framställes den gamle professorn af sin dotter Agnes²¹⁷ (det är hennes memoirer eller bref som ger stoff till boken) som en idealmenniska, den der ingen avfigsida har, hvarken i lynne eller karaktär, så den är ju partisk, men dock roligt läsa om våra berömda Skalder och lärda professorer och biskopar! Jag minns ju den bistre Erkebiskop Anton Niklas Sundberg²¹⁸ som i boken nämnes som Upsalas bästa dansör o:s:v.

Som jämförelsen mellan nu och 40 talet är stor skilnad, alla hem präglades af stor enkelhet men ett intelligent och lifligt samlif florerade i alla familjer, musik, sång och deklamation. O! Jag skulle velat lefva med i den tiden! Nu talas så mycket om bildning bland kvinnor och de få ju både yrkesbildning och vettenskaplig sådan; men hjärtats fina bildning når ej så många nu som förr och förkväfvades under äflan att bli likställd med männerna! Mätte det ej bli så i gamla Sverige som Frankrike gaf Napoleon²¹⁹ anledning att fråga: hvad fattas vårt land? Mödrar.

²¹² Sigrid Wennerström (1847-1938) född Nystedt. Granne till Sophie.

²¹³ Harald Brolén (1852-1924), disponent på Nyhammars bruk. Bror till Sophies granne Carl Axel Brolén (1845-1939).

²¹⁴ Boj är ett ruggat tyg av bomull eller ull. Användes som foder i militäruniformer på 1600-1800-talet.

²¹⁵ John Forsell (1868-1941), operasångare.

²¹⁶ Anna Hamilton-Geete (1848-1913) utgav *I solnedgången* i fyra band 1910-14. Dotterdotter till Erik Gustaf Geijer (1783-1847).

²¹⁷ Agnes Geijer (1824-1885), dotter till Erik Gustaf Geijer (1783-1847). Gift med Adolf Ludvig Hamilton (1820-96) landshövding, och mor till Anna Hamilton-Geete (1848-1913).

²¹⁸ Anton Niklas Sundberg (1818-1900), ärkebiskop från 1870.

²¹⁹ Napoleon Bonaparte (1769-1821), Frankrikes diktator från 1799 och kejsare 1804-14,

Den 11 februari. Blidväder och dimmigt så Kyrktornen ej synes. Intet särskilt, tidningar och samtal man och man emellan. Ja! äfven damerna afhandla frågan om insamlande af medel till Pansarfartyg²²⁰ som väckt oerhört intresse i alla lager af befolkningen i vårt land. Nu har jag fått reda på att Kyndelsmässodagen²²¹ eller "Marie kyrkogång" firades i forna tider med stora festligheter. "Lilla Julen" som den också kallades, torde liksom många af våra nutida högtider haft sin rot i hedniska bruk och föreställningar och först efter folkets kristnande fick festen kyrklig karaktär. Medan Svearna ännu blotade kallades dagen för "Disablotet", till minne af en jungfrulig folkbeskydderska Disa af uppsvensk börd, som då hunger och dyr tid hotade Svearna infann sig vid konung Freys²²² hof och hjälpte honom att råda bot på den värsta nöden.

Den 15 februari. Härligt väder och godt slädföre. Min lilla inackorderade lilla Maja Zetterquist reste till vänner i Dalarna öfver Söndagen och var vid hemkomsten förkyld och måste hålla sig inne några dagar. Men är nu bra igen. Emellertid blef hennes anhöriga så oroliga så de telefonerade till sin goda vän Doktor Klaeson²²³ som trädde in helt oväntadt, undersökte patienten som vi ansåg vara återställd och ganska riktigt så var, så hon började sin hushållsskola i dag igen.

En af mina bekanta fruar kom i dag med en liten skid-åkande pojke af marzipan (konfekt) som skulle bli present vid en fest för en mycket hygglig ung Student som jag inte känner, men bad mig skriva en devis till den och sade: skrif nu – men jag skall språka vid din man under tiden. Inga protester hjälpte så jag ritade till i en hast:

Så här mina vänner såg han ut

I gröna ungdomen, lilla herr Knut

Nu är han äldre och blifven en man

Högt upp på "Parnassen" klifver nog han

Ty Gudarnas älskling han är

²²⁰ Pansarbåtsinsamlingen var en unik folklig protest. Flottan ansågs behöva nya fartyg och riksdagen beviljade 1911 medel, men Staafts ministär sköt upp anslagen. Detta utlöste snabba protester i alla lager. Den 14/1 1912 togs initiativet till en pansarbåtsinsamling av den kristne studentledaren i Uppsala Manfred Björkquist. Insamlingen väckte ett enormt gensvar och på 100 dagar insamlades 15 miljoner kronor. *HMS Sverige* byggdes och sjösattes 3/5 1915.

²²¹ Kyndelsmässodagen, den 2 februari, är tillägnad jungfru Maria som 40 dagar efter Jesu födelse bar fram honom till templet. Dagen firas av Svenska kyrkan vanligen på söndagen 2-8 februari; 1912 inföll denna dag söndagen 4/2.

²²² Disablotet var ett blot till disernas ära och hölls under vintern i det förkristna Norden för att försäkra god skörd under det kommande året. Särskilt känt är Disablotet i Gamla Uppsala. Johannes Messenius (1579-1936) skådespel *Disa* från 1611 är bakgrunden till myten om Disa. Kung Frej är en svensk forntida kung i Snorre Sturlasons (1179-1241) *Ynglingasaga*; kung Frej ses idag som en sagofigur.

²²³ Trol. Fredrik Clason (1865-1954), läkare i Uppsala.

Och älskad af ungdomen här!

16 feb. Ingegerd och Anna Bergh här på visit. Jag bad dem komma på onsdag afton, det är en dag de ha någon liten ledighet och de tackade, äro så glada att komma ut.

25 februari. Ingenting särskilt märkvärdigt har inträffat, men små besök har jag haft av mina grannfruar emellanåt och kära brev från barnen. Min lilla fröken i Sthlm och jag gick vid 11-tiden till flickorna Bergh med en bok som var Ingegerds. Hon låg ännu sin vana trogen ty det var Söndag. Anna var i ordning och jag satt der en stund, de tackade obeskrifvligt för den fina Soupéen och den så trefliga afton hos oss.

Det har inträffat två ömmande dödsfall i Staden, en Docent Zachrison²²⁴ från maka och fyra barn, der råder både sorg och fattigdom. Och Rektor Viotti, 46 år, efter en operation för öronböld och hjärnhinne inflammation!²²⁵ Hans plats blir svårt att ersätta i skola och samhälle. Begravningen blef en slående högtid, så stor procession har ej varit sedan Erkebiskop Sundberg²²⁶ begravdes. Alla skolbarn med Lärare & Lärarinnor, Wärmlands Nation med florbehängd fana och 6 studenter med marskalksband och hvita mössor gingo bredvid kistan då den bars in i Domkyrkan, der den aflidnes broder förättade jordfästningen och der en oerhörd blomster skörd låg samlad rundt om den döde.²²⁷ De må säga att det är lyx detta med att sända så mycket blommor till en afliden; men förtjusande vackert är det – likasom den härliga sången af odeisterna. Nu var det äfven musik från Läktaren af fiole och orgel så det hela blef som en skön konsert.

Mars den 7de.

Tiden har gått och bullar ha vi fått och i öfrigt har allt varit gladt och trefligt inom hemmet. Åtskilliga nederlag i brädspelet har jag lidit både af min gubbe och lilla Kandidaten ty jag har legat af mig i den ädla konsten då jag ej spelat på flera år. All snö är borta och vårfoglar komma så man andas vårluft; men gubben Bore²²⁸ står nog på lur och öfverraskar med en eller annan winterknäpp än en gång innan sommar kommer på allvar. Många små besök har jag haft och igår då jag öppnade mötte mig den glada anblicken av Ebba Gillblad, som bodde här förra året, lika

²²⁴ Lars Johan Fredrik Zachrisson (1869-1912) medicine doktor och docent, gift med Anna Danielsson (1870-). Paret hade fyra barn: Karl Gustaf (1898-1977), Anna Märta Mathilda (1901-). Eva Marie Louise (1903-) och Ernst Björn Fredrik (1907-80).

²²⁵ Daniel Viotti (1865-1912 21/2), rektor för Prins Gustafs folkskola i Uppsala. Granne till Sophie.

²²⁶ Anton Niklas Sundberg (1818-1900), ärkebiskop.

²²⁷ Daniel Viottis (1865-1912) bror var Johannes Viotti (1871-1955), teologie doktor och seminarielektor i Uppsala.

²²⁸ Kung Bore är en litterär figur, en sentida personifikation av vinter. Den antas härstamma från det latinska ordet för nordanvinden *borealis*.

snäll och fin i sitt uppträdande. Hon reser till Italien i slutet af månaden. Vi drack hennes skål i vin men inte visste jag att dagen hette Ebba utan sedan skickade jag upp tre vackra skära nejlikor och mitt kort.

Sedan kom lilla Greta Tham (Greta Nordlander). Men o! så mager den lilla frun har blifvit. Hon var som ett lite streck, den lilla människan.

Måndagen 11 mars. I Domkyrkan igår, mycket högtidligt. Domprosten predikade och jag tror att de flesta tyckte om "Lukas" som studenterna kalla Lundström.²²⁹ Två prester för Altaret i svarta Mässhakar och utmärkt vacker sång af Pastor Lindberg²³⁰ och kör från orgelläktaren, ty det var böndag. Många tycker dessa Mässhakar äro ett dumt Katolskt bruk men mitt känsliga sinne tilltalar det på det högsta och är i stil med vacker kyrkosång, som ibland är det mest beaktansvärda af hela Gudstjensten. Altaret är under fastlagen klädt med svart.

Till middagen hade jag bedt Elsa Nelson som är i Upsala på Nationsbal och var här på lördagen. Högst enträgen att få bo här en månad i vår för att gå igenom en kurs i barnavård. Det är ju roligt att en inackordering vill komma igen, men jag svarade absolut nej! Ty hon är nog snäll och ordentlig men sjuklig och besvärlig på mångfaldiga sätt så jag tager henne ej.

Åtskilliga besök af Fruar och fröknar, det är roligt att se och tala med alla dessa vänliga bekanta människor ty borta är jag så sällan.

Den 13 mars. Blef igår bjuden till en fru (tillsammans med några andra) Odéen, som bor här i huset med sin son som man tror blir en framstående kemist med tiden!²³¹ Hennes man var officer vid Smålands Hussarer och dog hel ung. jag blef helt förvånad då hon en afton trädde in och bad mig komma dagen derpå. Antagligen fäste hon sig vid Wärdinnans ord der hon och några andra voro samlade och hon sände ilbud efter mig och yttrade vid mitt inträde: att man ej kan ha ett Kafferep utan att du är med. Emellertid var Fru Odéns hem riktigt litet museum med en samling förtjusande vackra saker. Glas, porslin och kuriosa, för att ej tala om möbler, skåp och kandelabrar, två förgyllda stolar från Drottningholm och ländstolar i alla Dimensioner. Ja! det var så roligt att se detta och så omsorgsfullt vårdat som allt är.

²²⁹ Anders Herman Lundström (1858-1917), förste teologie professor och domprost i Uppsala 1909-1917. Granne med Sophie.

²³⁰ Nils Gustaf Lindberg (1883-1938), pastor i Uppsala Domkyrkoförsamling.

²³¹ Emelie Sophia Odén (1845-1920) född Beckman, gift med Nils Ludvig Odén (1849-89), ryttmästare. Sonen Sven Ludvig Alexander Odén (1887-1934) blev med tiden professor i kemi vid KTH i Stockholm. Han gifte sig 1920 med Agnes Frideborg Magdalena Bergman (1899-1997), som sedan som änka 1942 gifte sig med Wilhelm Lindencrona (1887-1972) som då var änklings efter Sophie Klingbergs inackordering Gerda Posse (1890-1936).

D 18 Mars. Ebba Gillblad här på Maskeradbäl å Götheborgs Nation – kom vid 3 tiden då hon fick god middag: smörgåsbord, god fogel (tjäderhöna) med salader & grönsaker, inkokta päron med vispad grädde och bakelser. Ebba är en trefflig flicka, vänlig och snäll. Hon gaf mig en korg med 10 hyacinter inplanterade af en sällsynt gul färg, ännu blott till hälften utslagna, så de bli härliga till helgen! Ungdomen roar sig mycket och nu dansar de vanligen på ett par nationer på afton, så Ebba och Kandidat Häger voro först på Westgöta Spexet och Souperade. Sedan gingo damerna hem och iklädde sig Maskeraddräkt till Götheborgs Nation der de hade mycket roligt och kommo hem ½ 7 på Söndag morgon. Ebba var iklädd kort hvit sidenkjöl med med ryche i kanten, ett lif med guldpaljetter, skärp och ornamenter af svart samet, långa tungor från lifvet nedom kjolen och en liten bjellra i hvarje udde, en svart och hvit sko och strumpa, stor hvit lockperuk och svart sidenhatt i båtfason och svart mask. War så på fin middag Gillet och dansade till kl 12.

Jägmästar Hahrs som bor 2 trappor öfver oss firade den 16 mars Silfverbröllop²³², 28 personer af närmaste släktingar. Här flaggades å byggnadens båda stänger som ser högtidligt ut. Jag sände ett telegram som skulle lyda så här:

Hjärtliga välgångsönskningar!

Till vårt ädla Silfver par

Sara Sundin & Alfred Hahr

Från gamla vänner på nedre botten.²³³

Den 26 mars. I går läste jag en stråf i tidningen så lydande:

Hvar ingen plog kan gå

och ingen Lie slå

der skall trädet stå.

Det låter ju så klokt, då frågan gäller Skogshushållning och plantering af skog och der "svältorna" i (Västergötland), mossor och myrar i andra provinser af vårt land gör odling af säd omöjlig.²³⁴

Här har varit mycket lifligt en tid som alltid om vännerna, och nu har den lilla nya inackorderingen kommit, Elsa Nordlund från Sthlm²³⁵, och god vän med Maria Zetterkvist, så nu har jag två flickor i det rumet – små snälla lekande barn.

²³² Alfred och Sara Hahr gifte sig 16/3 1887.

²³³ Sophie och Erland Theodor bodde uppenbarligen på nedre botten.

²³⁴ 1912 verkar frågan om skogshushållning varit en viktig fråga. Det bildas t.ex. flera skogsällskap. En "svälta" är ett dialektalt uttryck från Västergötland för mager, ofta stenig, hedmark.

²³⁵ Elsa Henrika Nordlund (1891-1930).

En dag fick jag en liten biljet från en gammal rik fröken, Malin Grönbeck, syster till Häradsskrifvaren²³⁶, våra grannar här i huset. Hon bjöd mig på Cafferep, jag visste knapt hvar hon bodde men hade sällskap med Svägerskan och vi åkte spårvagn²³⁷ ty det regnade duktigt. Vi hade trefligt med hennes släktingar från Sthlm och fruarna här. 11 personer och ett festligt bord med blommor och en stor mängd goda kakor och finesser af många slag. Hon har en våning af 8 rum, komfortabel på alla sätt men ligger på Svartbäcksgatan med husrad mitt emot. O! hvad jag njuter af den fria vackra utsigt vi ha här i parken med Domkyrkan i fonden och trän och planteringar omkring der foglarna så gerna hålla till. Å pro pòs foglar så har jag nu en fogelholk uppsatt vid fönstret i matsalen och der komma nu Domherrar så förtjusande och gracieusta och spisar sin hampfrön med god smak. Men ibland komma sparfvar och andra småfoglar och då skuffas och knuffas de alldeles som de öfversiviliserade menniskorna om bästa platsen.

Den 30 mars reste kandidat Andersson²³⁸ till sitt hem.

Den 31 [mars]. Palmsöndagen var jag i Aulan på en härrlig Consert! Det är nödvändigt att själen äfven får sin andel av det goda lifvet och vacker musik höjer sinnet och drager tanken uppåt! Det är ju så mycket som håller oss fast i den materiela delen af tillvaron.

Jag öfverraskades åter af en skön blomsteruppsats af Liljeconvaljer från Anna Bergh som legat här några nätter under modrens besök hos dem. Jag har nästan alltid friska blommor utan att köpa.

Knut och Mary An voro här en dag på hemresa från Sthlm och lilla Sonhustrun hade en bukett rödgula dubbla tulpaner med sig som jag hade nöje af så länge. Själfva reste de dagen på till Falun så det var ett kärt men kort besök.

Den 1sta April ingår med ett stort snöväder vore det ej så mildt kunde man åka på släde, ty snön faller så rikt och jemt så det är ett nöje att se derpå – igår var soligt och torrt som en riktigt vårdag och i dag företer landskapet en äkta nordisk vinterskrud utan kyla.

²³⁶ Karolina Amalia "Malin" Grönbeck (1835-1920), syster till häradsskrivare Carl Robert Grönbeck (1836-1913) som bor i Vasahuset med sin fru Olga Grönbeck (1851-1935), född Sjöberg. Malins och Carl Roberts far var handlande Carl Erik Grönbeck (1803-1880) som 1862 donerade pengar till en bro över Fyrisån som länge kallades "Malinsbron" eller "Malins brygga" efter hans dotter. (Numera heter bron "Västgötaskången"). Malin Grönbeck bodde på Svartbäcksgatan 15.

²³⁷ Uppsala hade spårvagn 1906-53.

²³⁸ Knut Andersson (1892-1981) som senare bytte namn till Arning. Han blev advokat i Göteborg.

3dje [april] reste mina små flickor till sina hem. Då de kommo från sin skola hade de en fin god Korintkaka med sig åt mig till present hvilket ju var mycket snällt – jag skall väl hitta på någon liten öfverraskning åt dem till de återkomma.

4de April dog en 79 årig gammal ensam! Grefvinnan Sabelfeldt,²³⁹ född Herrmanson – jag såg henne ofta hos Bergenstråles. Det sades om henne att hon alltid haft ledsamt och bekymmersamt! Nu har hon kämpat ut.

Annandagen **den 8 april**. Nu ha vi fint väder igen men lite blåsig under helgen. Långfredagen voro vi i Kyrkan men ej i samma ty Klingberg valde Domkyrkan och jag Trefaldighetskyrkan²⁴⁰ med Professor Nathan Söderblom. Påskafton bjöd vi Ingegerd och Anna Bergh hit på ägg och lite fest-kaffe som de mycket senterade!

Påskdagen kommo Fredriks hit vid 12 tiden men reste med sjutåget åter till Sthlm igen så det blef ett kort nöje. Thé hade jag då de anländt och en god middag af smörgåsbord, buljong med pastejer, gös med potatis & smörsås med ägg, kall fogel med sallader och inkokta päron med vispad grädde och formbakelser. Win hade de med sig och fin fin konfekt och ett stort påskägg fylldt med choclad. Elsa hade äfven blommor, en stor bukett påskliljor och violer. Ja! Påsken har varit god och angenäm.

Annandagen **den 8** [april] var jag äfven i Kyrkan, så härliga Gudstjenster som vi ha göra Kyrkobesök efterlängtrade och värdefulla i alla afseenden. Domkyrkan hög, ljus och varm stämmer redan vid inträdet ett öppet känsligt sinne till andakt och nu ha vi en ung pastor, heter Lindberg, som har en utomordentligt vacker röst och han mässar ofta med de härligaste svar från orgeln som på mönstergillt sätt skötes af Ullman (Biskopens son i Strängnäs).²⁴¹

Den 9 april. Man blef en smula öfverraskad då man vaknade vid 6 tiden i morgse ett stort yrväder rasande med flere graders kyla. O! huru skönt att då få vara inne i ljusa, trefliga rum. Jag fick så många bref och påskkort²⁴² från barn och barnbarn och tidningar och böcker af goda författare har jag att läsa så tiden går så fort ehuru vi äro ensamma!

²³⁹ Grevinna Gustava Charlotta Elisabeth Sabelfeldt (1833-1912 4/4)född von Hermansson.

²⁴⁰ Trefaldighetskyrkan är från 1300-talet och ligger i centrala Uppsala, granne med domkyrkan.

²⁴¹ Organist i Uppsala 1912 var Otto Ullman (1874-1926), son till biskopen i Strängnäs Uddo Lechard Ullman (1837-1930).

²⁴² Seden att skicka påskkort började vid sekelskiftet 1900.

Den 10 April. Snövädret fortfar men mindre våldsamt än igår! "Påsk-kärringar"²⁴³ har jag ej sett till men två "påsk-busar" har jag gästfritt öppnat åt – man vet ju ej hvem det är som ringer på! Den ene var en sjöman som trodde Statsfiskal Klingberg²⁴⁴ bodde här; han behöfde pengar kunde jag höra ty han hade rymt från fartyget lemnande papper, pengar och bästa kläderna om bord. Jag ville ej fråga hvarför han så gjordt, han doftade sprit och såg orolig ut och på mitt förslag att fråga polisen efter Stadsfiskalens bostad sade han "jag vill ej tala vid polisen" – biljet hade han till Sthlm och han skulle sedan resa till Tyskland.

Den andra individen var äfvenledes snyggt klädd, störlväxt och hade studerat teologi och ville visa sitt Kandidatbetyg, men jag afböjde och bad att han skulle vända sig till presterskapet, som han också gjorde. Domprosten Lundström hade han sökt men som de åto middag förklarades tiden olämplig. Biskop Ekman²⁴⁵ är mycket snäll, sade han, men frun elak. Han gaf mig en gång en slant men då hörde jag henne säga: "Är du ett sådant kräk att du ger en buse pengar?" Han frågade efter min man som jag sade låg och hvilade, han är 90 år och vill ej bli störd. Åh! Då tog han så illa vid sig, så gammal, hvem skall ärfva allt detta och stirrade in i Salen – jag har ej ens en snusdosa annat än af näfver och den tog han fram och lade snus i sin mun på äkta vestgöta bondmanér – och jag har ingen dosa alls sade jag. Efter att ha fått en liten slant gick han till Domprosten Berggren²⁴⁶ som han väl kände. Mannen spred en stark kamferdoft²⁴⁷ omkring sig så jag tvådde mina händer då han gått.

13 April. Solsken men kall luft, snö ha vi bitvis kvar, men nu kan man gå ut och ej frukta att blåsa omkull. Under ovädret var det mig ett stort nöje att se de vackra domherrarna så flitigt begagna sig af den lilla automat för hamprö som jag lyckats få uppsatt utanför Salsfönstret, som är så behändig.

En äldre syster²⁴⁸ till yngsta inackorderingen Elsa Nordlund var här på genomresa från Åre till Sthlm.

²⁴³ Traditionen att barn klär ur sig till påskkärringar under påskhelgen var väl etablerad i först Västsverige vid 1800-talets mitt.

²⁴⁴ Carl August Klingberg (1842-), stadsfiskal i Uppsala. Bor med sin familj 1886 i samma kvarter Hervor på Sysslomansgatan 15 i Uppsala som Sophie och Erland Theodor, men 1910 på Linnégatan 18. De är ej släkt.

²⁴⁵ Johan August Ekman (1845-1913 30/11), ärkebiskop 1900-13, gift med Hilma Ingeborg (1854-1934), född Petersson.

²⁴⁶ Johan Erik Berggren (1843–1918). Professor i dogmatik och moralteologi 1888-1909, förste teologie professor och domprost 1899-1909.

²⁴⁷ Kamfer används traditionellt för sin kylande och hostdämpande förmåga.

²⁴⁸ Maria Carolina "May" Nordlund (1887-1976), senare gift med Ragnar Lothigius (1880-1965) assessor. Syster till Elsa Nordlund (1891-1930).

Den 12 maj skrifver man i dag – en hel månad har således förflutit sedan jag prentade hit några Hiroglyfer och jag har knappast skrivit några bref under denna tid ty jag har sytt flitigt på en duk af grönt boj till matbordet som börjades den första februari. Den blef mycket vacker och förvisades igår för några bekanta och berömdes såsom ett godt arbete af en så gammal, nära 80 årig gumma. Jag är särdeles glad att få börja ordna med andra saker ty vi komma att resa från Staden mycket tidigt i år.

Vi ha 10 grader varmt men löfsprickningen går ytterst långsamt ehuru uppfriskande regn ej saknas. Sista april och första maj utmärkte sig för vackert väder men kylig luft så många förkylde sig, synnerligast ungdommar i sommar kappor och sommar öfverrockar. För några dagar sedan var jag nere vid Station för att träffa Sonen Erland som passerade på väg till Sthlm. Det var roligt (men tåget står endast 7 minuter). Kapten Krautmeyer²⁴⁹ var också med, lika smärt och spänstigt som i gröna ungdomens dagar ehuru nu erbjuden Majorsplats vid Boden, som han likväl undanbad sig, men vill nog ha dylik befattning vid något sydligare regemente. Emellertid måste man medgifva att något friskt och hurtigt omger våra krigare i fredstid, så trefligt och upplifvande är deras umgänge för gammal och ung.

Det flaggas i dag på Charlotta ty såväl kronprinsessan som Ingeborg²⁵⁰ bär namnet. Efter min farmor som var en god och vacker Fru heter jag också Charlotta.²⁵¹ Af gamla generalskan v. Essen²⁵² hörde jag en gång att farmor kallades af sin samtida för ”den lidande skönheten”, ty Farfar²⁵³ lärar varit en barsk herre, som flertalet gammaldags militärer voro på den tiden.

Den 27 Maj. Annandag pingst, regn och 8 grader endast.

Wårfesten har i år varit mer tilltalande än vanligt genom Wennerbergs Statyns aftäckande i Slottsbacken.²⁵⁴ Kyrkoherde Setterkvist²⁵⁵ var här till middag och senare kom fröken Posse och Elsa Nelson. Maria Setterkvist (som bor här) fylde 21 år den dagen²⁵⁶ så hon hade roligt & på morgon fick hon kaffebord vid sängen med en fin tårta och små presenter o blommor. Några

²⁴⁹ Adolf Robert Krautmeyer (1865-1940), kapten på Dalregementet.

²⁵⁰ Kronprinsessan Margareta av Storbritannien och Irland (1882-1920), gift 1905 med blivande Gustaf VI Adolf (1882-1973).

Prinsessan Ingeborg Charlotta Fredrika Lovisa av Danmark (1878-1958), dansk, gift 1897 med Oscar II:s son prins Carl (1861-1951)

²⁵¹ Sophies farmor Inga Charlotta Baalack (1779-1805), född Lundahl, gift med löjtnant Anders Fredrik Baalack (1763-1806).

²⁵² Anna Sophia von Essen (1792-1871) född Gyllenhaal, gift 1814 med friherre Fredrik Ulrik von Essen (1788-1855), generalmajor. Deras barn är Hans (1820-1894), Anna Charlotta (1828-1900) gift Posse, Fredrik (1831-1921).

²⁵³ Sophies farfar Anders Fredrik Baalack (1763-1806), löjtnant, gift med Inga Charlotta Lundahl (1779-1805).

²⁵⁴ Gunnar Wennerberg (1817-1901), ämbetsman, politiker och skald och känd bl.a. för *Gluntarne*, en serie duetter om Uppsalas studentliv från 1847-50. Statyn restes i Slottsbacken i Uppsala 1912.

²⁵⁵ Israel Zetterqvist (1849-1913) kyrkoherde i Tyresö, gift med Ellen Johanna Sofia Molin (1855-92). Far till Sophies inackorderade Maria.

²⁵⁶ Maria Zetterqvist var född 18/5 1891.

dagarna derefter hade flickorna profmiddag i Hushållsskolan, då jag blef bjuden bland deras anhöriga, fin middag, 10 vid bordet, som var prydt med gullvifvor och flickorna passade upp i sina hvita dräkter.

Dagen efter vid deras frukost funno de ett papper med mitt tack som gjorde dem nöje – de reste pingstafton efter slutad kurs, med saknad lemnade de Uppsala och kamraterna. Papperet innehöll:

Maria Setterkvist och Elsa Nordlund

Efter en lyckad profmiddag i Skolan.

Tack, kära flickor, för middagen god
att skatta dess värde en hvar väl förstod
ty bifallet ljöd ifrån alla kanter
af Fruar & Mödrar, Systrar och Tanter.

Och nu önskar jag eder en hvar liten spis
den Ni kunna syssla på gammalt svenskt vis
och laga god mat åt er herre och Man,
förr eller senare inträffar han!!!

I afton går jag i sällskap med bekanta här i huset på en O:D. konsert i Aulan, skall bli roligt höra lite Studentsång innan man lemnar den goda Staden. Här råder stor verksamhet innan vi bli iordning att resa, men den 6 juni är meningen att anträda färden – blir skönt att komma på landet ehuru man befarar en kall och våt sommar! Ty enligt gammal sägen är det "Urban", "Wilhelmina" och "Beda" som skall sommaren leda och alla tre dagarna regnade det och var kyligt.²⁵⁷ En ljusning förnummo vi dock – ty "Trefaldighets Söndag" var solig och varm och då säger Bondpraktikan bli alla Söndagar under sommaren vackra.²⁵⁸

Den 4de Juni. Farväl Uppsala – nästa gång jag skrifver några ord är man vid Mackmyra. Gud förläne oss en lycklig resa.

²⁵⁷ Enligt den gamla Bondepraktikan, en slags handbok med råd och tips för bönder. Den utkom i Sverige första gången 1662. Urban, Wilhelmina och Beda har namnsdag 25, 26, 27 maj.

²⁵⁸ Helga Trefaldighets Söndag inföll 1912 den 2/6.

Den 15 juni. Vi hade en angenäm resa på Konungens namnsdag så svenska flaggan var hissad vid alla stationer och samhällen der flaggor fans att tillgå.²⁵⁹ Och vid Walbo mötte Axel och Kajsa.²⁶⁰ Lite underligt var det att komma till Mackmyra då endast de tre älsta af barnen voro hemma,²⁶¹ men gamla trotjenarinnan Lovisa hade styrt och ställt så allt var som det brukar.²⁶² Och nu gå vi här och njuta i frid och ro med Erle och Kajsa samt en god vän till henne från Falun.

Som det i Gestrikland är lite senare än i Upland så ha vi här ifrån början fått se vårgrönskan utveckla sin tjugande fägring – fruktträden blomma och Syrenerna börja slå ut på allvar, gräset skjuter i höjden med fart; men så har jorden fått regn i långa väldiga skurar som ibland har räckt dagen lång, i natt regnade det 26 milimeter. Åskan gick för några dagar sedan.

Ingen människa har jag träffat sedan jag kom hit mer än gårdsfolket – och ingen har jag uppsökt – jag tycker det är bra som det är och kan ej fatta hur man kan tycka det är tråkigt att vara ensam ibland! Jag finner det som ett behof för både kropp och själ!

Igår voro Kajsa och hennes vän Greta och vägde sig. Kajsa som är 11 år väger 50 ½ kilo – Greta som är ett år äldre är mycket mindre till växten, väger endast 43 kilo.²⁶³

Trädgårdsmästaren är ny och har varit på Stora Sundby hvars slottslika byggnad uppfördes af Exelensen de Geer på 40 talet och som barn hörde jag de talade om att han då Slottet stod färdigt hade yttrat ”Den som nu vore odödlig”.²⁶⁴

Julii månad. Tiden går fort och vi skriva i dag **2 juli.** Midsommarhelgen var särdeles lugn och intet ofog hördes af på något sätt, som väl var. Nu ha vi snart att hemvänta Anna med små gossarna.²⁶⁵ Erland själf som har sin födelsedag den 29 Junii²⁶⁶ kom helt oväntat hem så vi fingo så bråttom få blommor i en liten vas som jag medfördt från Upsala med följande intyg:

Jag får så hjärtligt dig gratulera
med en liten blomvas af Uplandslera
som pryder skrifbordet nätt och skönt

²⁵⁹ Den 6 juni är namnsdagen ”Gustav”; Sveriges kung 1912 är Gustav V (kung 1907-1950).

²⁶⁰ Axel Klingberg (1896-1971), Sophies sonson; Kajsa Klingberg (1901-1923), Sophies sondotter.

²⁶¹ Axel Klingberg (1896-1971), Erland (1898-1981), Kajsa (1901-1923).

²⁶² Lovisa Steinholtz (1859-1919), hushållerska.

²⁶³ Maria Matilda Margareta Greta Rondahl (1900-1986).

²⁶⁴ Greve Carl de Geer (1781-1861) var politiker och lät bygga Stora Sundby slott (Södermanland) 1848.

²⁶⁵ Wilhelm Klingberg (1902-1994) och Carl Klingberg (1905-1990), Sophies sonsöner.

²⁶⁶ Erland Klingberg fyllde 56 år den 29/6 1912.

med några rosor och lite grönt.

Vi ha haft en förtjusande vecka af härrliga sommandagar, men nu är luften åter kall och blåsig så man håller sig inne. Igår var jag på en liten visit hos fru Lundbäck²⁶⁷, de ha ett så treftigt och fint hem. Jag vet ej egentligen hvarför men antagligen är det därför att flere säga det Disponenten har åldrats så mycket – som jag fått klart för mig att detta är sista gången vi äro här vid Mackmyra tillsammans, ty hit kommer han troligen aldrig mer hvarken jul eller sommar.

1913 den 15 Januari

Så ha vi åter upplefvat ett årsskifte och mot all förmodan tillbringat en obeskrifvligt angenäm jul vid Mackmyra, den tolfte i ordningen och nu njöt jag så särdeles af vistelsen ty det var ju så säkert att vi skulle vara i Uppsala så vi hade redan afsänt våra julklappar o:s.v. Men så reste Erland och Anna till Stockholm, åto middag här på hemvägen och allt ordnades så väl att vår resa blef bestämd och vi foro iväg och allt lyckades så bra och alla voro så glada och nöjda. Wi voro öfver julhelgen 12 personer, Annas ogifta syster²⁶⁸ och vår yngsta son & sonhustru²⁶⁹, hvilka reste till Falun till Nyår. Julgranen klädde vi tillsammans och doppade i grytan i köket som alltid gör stämningen så glad och gemytlig. Julklappar fingo vi och gåfvo hvarandra så det blef en mängd (jag fick 20 på min lott) och i detta gamla svenska bruk ligger ett nöje för gammal och ung som ej af annat kan ersättas. Jag tänker så ofta på en Häradshöfding som i min ungdom yttrade i fråga om nöjet af julklappar – sade helt lakoniskt ”hvarför skall man komma öfverens om att ha tråkigt?”²⁷⁰ En riklig bokskörd kom oss alla till del och vi studerade hvarandras förråder och sparde våra egna tills den intima kretsen skingrats och nu i hemmet är härligt med en god bok på lediga stunder och sådana har jag nu innan terminen börjar och inackorderingarna komma.

O! Hvad jag är glad ock tacksam att vi båda äro så friska, måtte vintern bli god så hoppas man på en skön Mackmyra sommar igen, ehuru jag ej trodde det förra året.

Vi skrifu i dag den **19 Januari**, det är Söndag, men jag ej i Kyrkan utan läste ett kapitel i biblen som jag har för vana att göra, tyvärr blir det dock ibland hinder hvilket det ej borde bli ty själen behöfver ju näring så väl som kroppen. En god predikan af Källander²⁷¹ läste jag ock denne

²⁶⁷ Tora Ebba Emilia Lundbäck (1879-1960) född Engström, gift 1899 med Einar Lundbäck (1869-1941) disponent på Mackmyra Sulfit.

²⁶⁸ Sofie Fogelmarck (1864-1924).

²⁶⁹ Knut Klingberg (1871-11959) och hans hustru Mary-Ann (1879-1943).

²⁷⁰ Trol. Bengt Samuel Arsenius (1778-1844), häradshövding i Frökinds härad 1810-1844.

²⁷¹ Josef Källander (1861-1934), kyrkoherde i Stockholm (Hedvid Eleonora). Han var vice pastor i Uppsala Domkyrkoförsamling 1902-6 och utgav flera predikosamlingar.

prästmän är nu Kyrkoherde och Hofpredikant i Stockholm och under de år han var i Uppsala erhöill han många vänner och beundrare. I eftermiddag har jag lofvat en bekant fru som har pensionat här i samma hus att gå dit och mottaga ett par flickor som kommer och stanna der i afton som fru värdinna, ty hon sjelf är borta – hur det utföll skall jag skrifva i morgon. Det lyckades förträffligt (med två ff).

Söndag den 25 januari.

En liten flicka skref en gång i sin anteckningsbok "i dag har jag sprättat" – och så har jag gjort hela denna vecka, men jag har sytt också och varit flitig ty det var åtskilligt som man vill passa på att rusta med då man är ensam. I morgon kommer Knut Andersson²⁷² och tager sitt rum i besittning. Tyvärr har jag ännu ingen flicka i det andra rummet och får jag ej en inackordering der blir det ett nödår för mig, ithy att rörelsekapital saknas helt och hållet; men jag vill ej misströsta. Undrar blott hvad Guds mening är, jag sätter all min lit till honom som hitintills så rikligen hjälpt mig – och afvaktar händelsernas gång. Jag gick ej i Kyrkan i dag af hänsyn till farfar, ty jag är bortbjuden i eftermiddag och tyckte mig ej böra vara borta hela dagen. Men hvad hände. Han går själf och den ensamma blef jag och derfor skrifver jag lite mer än vanligt och så läser jag som är mitt bästa nöje. Jag har just slutat en bok som jag fick i Julklapp af min yngsta son "Martina v Schwerin" - bref till och ifrån Tegnér & Brinkman af E. Wrangel.²⁷³ Den boken har skänkt mig särdeles nöje. Tegnér's blixtrande snille! Om han blott ej varit präst och Biskop! Med sin Erotiska läggning i karaktären borde han minst af allt beklädt ett sådant Embete. Brinkman den Platoniska gamla ungarlen var äfven en af de 18 i Akademien²⁷⁴ och hade skrifvit öfver 3000 bref till Snillenas biktmoder som Friherrinnan S-n kallades och gjorde nog skäl för benämningen, ty hon var ett särdeles begåfvat och bildat fruntimmer, just sådan som enligt min åsigt är en prydnad för vårt kön. Ty hon behöll sin ädla kvinnotyp, såg väl om sitt hem och sina barn och var en älskvärd värdinna – aldrig inträngande på Männens område! Ja! Hon var exemplarisk. Eja! Hade vi många sådana i vårt land i stället för de mångfaldiga Studentskorna som gå här och samla mer eller mindre användbart bokvett på hjärtats och de ädlaste finaste känslornas bekostnad.

²⁷² Knut Andersson (1892-1981) bytte senare namn till Arning. Sedan advokat i Göteborg.

²⁷³ *Martina von Schwerin: snillens förtrogna* gavs 1912 ut av Ewert Wrangel (1863-1940). Litteraturhistoriker. Martina von Schwerin (1789-1875), kulturpersonlighet känd för sin intelligens och kallad för "Nordens Madam de Stael" och "Tegnér's biktmoder". Esaias Tegnér (1782-1846) skald, professor och biskop. Carl Gustaf von Brinkman (1764-1847), klassicist, poet och diplomat.

²⁷⁴ Svenska Akademien instiftades 1786 av Gustaf III. Akademien har arton medlemmar och kallas ibland för "De Aderton".

Februari Månad 1913.

Söndagen den **2dra**. War i Domkyrkan, det var en så härlig Gudstjenst på fastlagssöndagen. Friman på predikstolen, i mitt tycke den bästa af de unga prästerna. Lindberg, som har en utomordentligt vacker röst mässade mer än det vanliga, båda de vid Altaret iklädda svarta Messhakar och Altaret & ringen omkring klädda med svart. Jag får i morgon en inackordering i rummet som står tomt och jag är glad deråt, vet ej hur jag kunde börja misströsta, ty det ligger ej alls i mitt lynne. Gud styrer ju allt till det bästa blott vi ödmjukt afbidar tiden. Brysselkvartetten har jag hört (på K.F.U.M. lokal), nu som alltid förtjusande i sitt fina samspel. Ett par tre små kaffebjudningar hos mina grannfruar har jag varit inbjuden till, ibland ensam med mitt arbete. Alla äro mycket vänliga mot sin åldtfru ibland dem.

Den 13 februari. Herrliga vackra soliga dagar men ingen snö. Lärkan har låtit höra sig äfven här i Uppland, bofinken har uppenbarat sig och snödroppar på kalljord har man plockat, så våren tyckes komma som det tyckes. Wid Riksgränsen har ett snöskred inträffat, tre meter djupt som nästan begräfvde ett bantåg²⁷⁵ och i Norrland finns skidföre för våra Sportälskande ungdom, som väl är.

Den 14 februari. Blef i dag genom vår unga vän Nils Palme²⁷⁶, som bor här, men som äter hos Professor Geijers²⁷⁷, uppbjuden på Caffé kl 12 och det var riktigt roligt att åka dit upp i hissen der ett fint kaffebord var ordnat med mycket godsaker. Det var blott de själfva och föreningslänken som vi skämtsamt kallar den 17 årige herr Palme – Geijers har ett så trefligt hem med mycket gamla vackra saker och familjeporträtter i alla nyanser.

Söndagen och de följande dagarna lugna och trefliga, angenämt afbrutna af besök; en dag bad jag fru Calla Geijer²⁷⁸, fru Hennen, som jag benämner (Elisabeth min fränka) samt mina båda snälla inackorderingar på ett fint och godt kafferep då vi hade så trefligt. En dag blef jag ombedd dricka Thé hos en annan grannfru och vi besåg Elisabeths hemmet²⁷⁹, der gamla ensamma fruntimmer få bo i ett rum med ett lite kök med gasspis, så ved behöfs ej ty huset har värmeledning. 200 k. betalades för den lägenheten vi tog i betraktande, men skulle höjas med 20.²⁸⁰ Många vilja dit; men O! Gud måtte jag ej behöfa i ålderdomens sista skeden nödgas söka en sådan fristad, ty jag

²⁷⁵ Stora snöskred på Malmbanan ägde rum 3 januari och 11 februari 1913.

²⁷⁶ Nils Palme (1895-1963), officer och direktör. Farbror till statsminister Olof Palme (1927-1986).

²⁷⁷ Karl Reinhold Geijer (1849-1922), professor i teoretisk filosofi i Uppsala. Granne med Sophie.

²⁷⁸ Karolina "Calla" Johanna Gustav Geijer (1869-1934), född Branting. Granne med Sophie.

²⁷⁹ Elisabethhemmet bildades 1910 som ett hem för "mindre bemedlade fruntimmer som sett bättre dagar" och riktade sig främst till änkor efter präster, köpmän och ämbetsmän. Hemmet namngavs efter borgmästare von Bahrs mor Elisabet von Bahr (1838-1914). Elisabethhemmet är numera sedan 1989 ett sjukhus.

²⁸⁰ 200 kronor år 1913 motsvarar cirka 10 000 kronor år 2014.

kände det som ett bättre fängelse – och den känslan kommer alltid öfver mig då jag sitter i ett rum väl igenstängt. Nej! Jag vill ha dörren öppen, då andas jag lättare och anden är fri.

Igår **den 21 [februari]** kom Ingegerd Bergh hit och bjöd mig på den stora Conserten i Aulan om Söndag hvilket ju var särdeles snällt af henne, hon hemtar och följer mig hem och dricker thé här med oss.

Mars Söndagen den 2dra – jag var igår bjuden på fin fin profmiddag i vår mycket beryktade Fackskola och hade gladt och trefligt. Det var Anna Bergh som bjöd, de äro så snälla och erkänsamma. Nu ha de lofvat äta påskägg hos oss. Fackskolan är i sanning vårt sekels Nunnekloster, der hvimlar af hvitkläddda flickor med hucklen om hufvudet i stället för dok. Ingen Manlig fot har sitt inträde der mer än vedgubben, lik en pascha i sitt Harem.

Som det var Mariadagen²⁸¹ och Anna Bergh har det namnet så reste vi oss upp med glaset i hand och drack hennes skål i muserande guldgult äpplevin. Bordet var prydt med fin Asparagus och en stor bukett narcissor och hvid varje cuvert en viol bukett som en hvar fick behålla - de små korten vid platserna voro ock målade med violer. Vi äro i dag aldeles solo ty båda mina snälla ynglingar äro i sina hem, Knut Anderson i Christianstad för att mönstras för värnpligtens fullgörande och Nils Palme i Stockholm, han är en 18 årig snäll gosse från fint hem. Ingen snö, här ser så vårlikt ut.

Den 6 Mars var jag jemte två andra grannfruar bjudna på caffè hos fru Otterborg, som bor här – så man slapp gå ut i den gräsliga blåsten. Hon hade varit borta på långresa och firade nu sin återkomst och vi voro så glada och tacksamma att hon hittat på en så lämplig dag då ingen ville gå ut i blåsvädret. Bäst vi sutto blef det nästan mörkt och en cyklonartad stormvind brusade genom luften, hagel stora som nötter smattrade mot fönstren och det åskade och blixtrade så vi endast sågo på hvarandra med undrande ögon! Då det rasande ovädet pågått en stund ljusnade det åter fast stormen fortfor och i dag den **7 Mars** blåser lika dant. Åskan lär ha slagit ner i Biologiska Museet här dock utan att taga skada ty blixten följde åskledaren.²⁸²

Söndagens lyckade Consert "Messias" af Händel²⁸³ var storartad, denne tysk född 1685 – död 1759 tillbringade sin mesta tid i England der han var högt uppburen. Den sista kören i hans oratorium, som kallas halleluja kören, afhöordes alltid af den Engelska publiken stående. Men så

²⁸¹ Mariadagen infaller den 28 februari.

²⁸² Stormen den 6 mars 1913 nämns i några dagstidningar, t.ex. Dalpilen. Biologiska museet ligger blott hundra meter från Vasahuset.

²⁸³ Georg Friedrich Händel (1685-1759), tonsättare. Händel bosatte sig i London 1712 och levde där till sin död. Oratoriet *Messias* är från 1742. "Hallelujakören" avslutar del 2 och det är en sed i England att man står under detta körparti. Hélène Ångström berättar i ett brev den 20/2 1913 till Sofie Fogelmarck (1864-1924) att hon skall gå på konserten.

göra ej Svenskarna ehuru belåtna de voro med Alvéns stora förmåga att sammanhålla orkester och 300 sångare. Ehuru nog i den fullsatta Aulan en stor del (liksom jag) ej äro så musikaliska att de fullt uppfattar en sådan musik är det likväl värdefullt att höra, ty god musik förädlar sinnet och höjer tanken uppåt till allt det godas gifvare! Likasom den banala sången och musiken verka motsatsen.

Den 16 Mars. Ruskväder med blåst och småbyar! Blir hemma från Kyrkan, är skönt kunna njuta af lugnet i hemmet, ehuru i vår härliga Domkyrka allt manar till andakt - själfva inträdet är högtidligt fast man ej kan invänta orgelns brusande toner emedan man i tid måste försäkra sig om en god plats. Goda präster ha vi som predika och i Söndags var vacker sång från Läktaren och två präster iklädda svarta Mässhakar vid Altaret. Sillén²⁸⁴ mässade först och sedan Lindberg med en del av Litanian på ett hänförande sätt ty hans röst är enastående vacker. Måtte vi länge få behålla honom i Upsala, denna vår trefna stad, der alla möjliga medel gifvas för att tillfredsställa bildningstörstande menniskor. O! havd jag skulle öst ur dessa "Mimers brunnar"²⁸⁵ om jag varit här i ungdomens dagar – å Memoirernas tidehvarf; men aldrig skulle det fallit mig in att som Malla Silfverstolpe vända ut och in på mig själf så att hela ens inre låg som en öppen bok för alla menniskor! Nej! Och tusen gånger nej! Mina känslor och intryck behåller jag inombords som det heter och yttrar med försiktighet om mig liksom om andra. Jag hatar skarpa tungor och bittra uttryck som åstadkommer så mycket ondt i Werlden.

I går var jag på välgörenhetsbasar och vi skulle taga lott på en Tombula och jag sade att jag har aldrig tur på lotteri så jag vinner väl en blyertspenna eller dylikt, och ganska riktigt. Jag erhöll 6 små dylika hopbundna med ett snöre; men en bekant fru tröstade mig med att hon på Skansen vann en Stöfvelknekt af så stor och åbakig fason att hon ej kunde taga den med sig utan fick slunga in den under en soffa der på platsen.

April den 6. Nu var så länge sedan jag skref någon rad i min bok. Påskdagen inföll i år på den 23 mars²⁸⁶ hvadan vi hade många helgdagar å rad ty Marie bebdelsedag d. 25 mars blef den 3dje.

Påskaften åt Ingegerd och Anna Bergh sina ägg här och påskliljor hade jag, så vackra, på bordet – en knippa hade jag köpt och en stor kruka erhöll jag af ett par snälla flickor helt oväntat. Såväl Långfredagen som Påskdagen var jag i Kyrkan der särdeles högtidliga Gudstjenster höllos med Mässa och allt som tilltalar ett varmt och lifaktigt sinne.

²⁸⁴ Gustaf Petrus Sillén (1869-1940), pastor i Uppsala.

²⁸⁵ Mimers brunn fanns, enligt den nordiska mytologin under världsträdet Yggdrasil. Jätten Mimer drack ur brunnen varje dag och var därför mycket vis.

²⁸⁶ Tidigaste datum för påskdagen är den 22 mars och det senaste 25 april. Marie Bebdelsedag är den 25 mars, men firades 1684-1952 som helgdag på varierande datum för att inte kollidera med påsken. 1913 inföll den alltså den 25 mars som var tredjedag påsk. (Sedan 1953 firas dagen kyrkligt på en söndag, vanligen 22-28 mars.)

Annandagen hade jag glädje se Fredrik med sin Elsa och den äldsta lilla gossen Sixten här samt Marie-Louise och hennes 13 åriga dotter²⁸⁷ här som var så roligt – de kommo till Thé på förmiddagen, glada och krya, men Doktorn reste med 7 tåget igen. Müntzings fruntimmer stannade till andra dagen ty jag hade god plats då båda mina snälla ynglingar hade rest till sina hem i Christianstad & Stockholm.

Sedan har jag varit så flitig att sy på mina kuddar så nu är den tredje och sista i verket – En fin Consert var jag på i sällskap med professor och Fru Geijer, det var Finska Stråkorkestren²⁸⁸, 70 medverkande, stilfullt och enastående i sitt slag. Den andra april dog professor Fries²⁸⁹, en mycket uppburen vetenskapsman, en Linnés trogne efterföljare och särdeles afhållen af unga och gamla. Han var 80 år ännu ungdomlig till sinnet och älskvärd. Begravningen var storartad i solvarmt väder under stor anslutning var Domkyrkan fullsatt, två vagnar med härliga kransar utom en massa som buros, kistan bars af den hänsofnes 6 söner²⁹⁰ och den gamle professor Rudin²⁹¹ jordfeste – alla fanor helsade afsked och härlig sång bakom Altaret.

Den 15 April Wi ha haft snöstorm och kallt i flere dagar så godt som öfver hela landet och dessutom i hela Europa. Här har ej varit öfver 4 grader kallt, men i Skåne var 7 så nyutslagna löf och blommor för illa.

Den 16 April. Ännu ligger lite snö kvar men soligt och vackert och gudilof vi njuta lugna sköna dagar och saknar ej dagliga umgänget med Inackorderade flickor utan är mycket nöjd med mina ynglingar (och bör väl så vara då jag alltid tyckt mer om gossar än flickor). De äro båda så snälla och glada – den 18 årige Stockholmarens dansar så mycket och så gerna, så jag sade honom en dag att mig synes som ginge du i dansskola! Igår afton tog jag mig en god promenad här utanför och träffade så många bekanta fruar och patron Otterborg med fru²⁹² så jag hade riktigt treffligt. I afton kommer Ester Svangren²⁹³ hit på thé och stannar kvar.

²⁸⁷ Sigrid Müntzing (1899-1981), Sophies dotterdotter.

²⁸⁸ Trol. den orkester som senare 1922 blev grunden för Brages Stråkorkester.

²⁸⁹ Theodor "Thore" Magnus Fries (1832-1913 29/3), professor i botanik i Uppsala och son till den ännu mer framstående professorn i botanik Elias Fries (1794-1878). Begravningen var den 3 april.

²⁹⁰ Thore Fries (1832-1913 29/3) gift 1875 med Gustava Katarina Anjou (1844-1927). Paret hade nu sex levande barn: Elias (1875-1922), Robert (1876-1966), Hjalmar (1877-1963), Thoralf (1882-1963), Gunnar (1883-1963), Thore (1886-1930). Gustava födde mellan 1875 och 1886 sammanlagt 10 barn, varav fyra dog som små.

²⁹¹ Waldemar Rudin (1833-1921), pensionerad professor i exegetik i Uppsala och kyrkoherde i Helga Trefaldighet.

²⁹² Svante Rudolf Otterborg (1849-1939), brukspatron, gift med Hanna Otterborg (1852-1926) född Pollack. Grannar till Sophie.

²⁹³ Ester Svangren (1889-1976), tidigare inackordering. Gift 1916 med nuvarande inackordering Knut Andersson (1892-1981), senare Arning.

Den 23 April. En härlig vacker vårmorgon. Klockan är 8 jag vore frestad att gå ut och gå, men väntar till lite senare ty jag tror Fru Henchen kommer ner för att bjuda mig till sig – hon är ofta nere och sitter och språkar en stund, den snälla menniskan. Igår var jag och Nils Palme på Biografen²⁹⁴ och det var en god föreställning så jag njöt på bästa vis. Det är så sällan ett program bjuder på så gedigna nummer, det sista var en Upsala revy från Läroverket Magdeburg (som flickskolan kallas) Samskolan²⁹⁵ och "Ströget" som är en bit af Drottninggatan och der ungdomen promenerar och der kunde man känna igen en och annan person som hastigast.

25 April. En dag fingo vi se en förlofningsannons i Upsala tidningen mellan "Knut Andersson och Alma Skön" och som vår lilla Skåning har detta namn började hans vänner och kamrater skämta och gratulera honom ehuru ingen visste en smula hvem personerna i fråga befunno sig. Jag skref några rader så lydande:

Den unge mannen från Skånska slätten
 som heter Andersson (Svenska Ätten)
 rekord han slagit ibland oss alla
 att en förbindelse förlofning kalla
 helt obekant med sin Engel skön!
 Har kanske 40 vänner den väna mön?
 Nog har jag läst att i biblen står
 hur Giljarfärden kan vara svår
 Men nog fina flickor i denna Staden
 så man kan välja i hela raden
 Och kanske någon med tårad blick
 annons i bladet nu läsa fick!
 och tänkte djupt i sitt hjärta gömma
 O! om jag kunde den gossen glömma.

²⁹⁴ Biografer fanns i Sverige sedan 1905 och vid 1913 fanns minst fyra biografer att tillgå i Uppsala.

²⁹⁵ Läroverket Magdeburg i Uppsala byggdes 1880 och var fram till 1968 ett läroverk för flickor.

Den 5 Maj är blåsig och kall eljest ha vi haft så ovanligt varma dagar i slutet af April så att den 29 t.expl. ej haft sitt motstycke på 50 år, säga de vise. Sista april och första Maj voro härliga dagar och så många resande voro i Staden att ej oupptaget rum fans att få. Walborgmässafton kom Gunil Müntzing²⁹⁶ och en fröken från Sthlm in vid 6 tiden – som jag undfägnande med Thé – och vid 7 tiden afdunstade de för att möta kamraterna. Det voro 9 flickor från Atheneum²⁹⁷ som rest hit för att höra sången från Slottsbacken²⁹⁸ och derefter rusa ner till tåget och fara till Heby der de i prästgården skulle herbergeras af en av kamraternas föräldrar. Som här i anseende till Smittkopps Epidemien i Sthlm²⁹⁹ att confetti kastning blef förbjuden så blef ej så stora festligheter som vanligt utan inskränkte sig till åkturen i Automobiler och vagnar. Jag räknade till 12 i en kortége med fanan i första vagnen. I år inträffade första maj på Kristi himmelfärdsdag³⁰⁰ så man steg upp och var ute kl 7 på morgonen för att höra regementsmusiken från Kyrktornet och sedan Cantor pojknas Musik i Odinslund då de tågade ur Staden.³⁰¹ Wi ha ovanligt tidigt luf på björkarna i år så utanför våra fönster är förtjusande ty den nybildade gräsmattan är som sammet.

I går den **4de** var jag på Odeisternas konsert i Aulan, det var roligt höra lite studentsång. Nu är vädret så omväxlande så jag tycker just det är som hela atmosfären led af hvarannandags frossa, ty den ena dagen är varm och den andra är kall. Småbesök har jag ofta af grannfruar och utom tidningarna läser jag Sven Hedins bok "Från pol till pol"³⁰², den är mycket rolig och väl skriven och mycket får man veta som man ej haft en aning. Så läste jag om hvita och svarta kameler, har ej trott att sådana existerade.

Den 26 maj. Hedins utmärkta bok har jag nu slutat och Sven Hedin är nu invald som en af de 18 i Svenska Akademien³⁰³ och det gläder mig och jag önskar värligen att han kunde bli invald i ministären der vi ha individer så under all kritik, odugliga på sin plats, att det verkar både ynkligt och löjligt ja! beklagansvärdt.³⁰⁴

²⁹⁶ Säkerligen Gunhild Müntzing (1891-1985), Sophies dotterdotter.

²⁹⁷ *Atheneum för flickor* var en privatskola i Stockholm mellan 1878 och 1939.

²⁹⁸ Än idag sjunger Allmänna Sängen sånger vid Gunillaklockan i Uppsala vid det traditionella sista april-firandet.

²⁹⁹ En smittkoppspest hotade under våren i Stockholm, 36 personer insjuknade och 2 avled.

³⁰⁰ Kristi himmelfärdsdag infaller 39 dagar efter påskdagen.

³⁰¹ På många platser i Sverige är regementsmusik på morgonen den 1 maj en tradition, så t.ex. i Eksjö.

³⁰² Sven Hedin (1865-1952), upptäcksresande. "Från pol till pol" (1911).

³⁰³ Sven Hedin (1865-1952) valdes in i Svenska Akademien den 22/5 1913.

³⁰⁴ Karl Staaff (1860-1915 4/10) var Sveriges statsminister 1911-14. Följande var ministrar: Albert Ehrenswärd d.y. (1867-1940) utrikesminister, David Bergström (1858-1946) krigsminister, Jacob Larsson (1851-1940) sjöminister, Gustaf Sandström (1865-1930) justitieminister, Theodor Adelswärd (1860-1929) finansminister, Axel Schotte (1860-1923) civilminister, Alfred Petersson (1860-1920) jordbruksminister, Fridtjuv Berg (1851-1916 29/2) ecklesiastikminister.

Nu har sommaren gått – god och skön som vanligt vid trefna hemet på Mackmyra. I slutet af Augusti kommo vi hem och de förnämsta tilldragelserna under sommaren var Erlis Nattvardsläsning med högtidliga minnesrika Gudstjenster i Walbo kyrka³⁰⁵ och det ståtliga väl ordnade bröllop som Disponent och fru Lundbäck Midsommarafton höllo för Ingenieur Wennerlund och Maja Engström³⁰⁶ i strålande väder, så flaggor och vimplar, musik och allt gjorde sig till det bästa. Senare inträffade en lång regnperiod men nu har hela September varit som en ljuf sommardag med sol om dagen och månsken när "Luna" vaknat till lif. Härrligt vackert från våra fönster med utsigt åt parken³⁰⁷, der träd och buskar bilda fantastiska vyer mot den smaragdgröna gräsmattan och Domkyrkotornen i fonden.

Den 18 Sept. Jag läser en bok af "Meresjkovski" Gudarnas uppståndelse.³⁰⁸ Det är så intressant att läsa om Leonardo da Vinci.³⁰⁹ O! så djuptänkt den mannen var, jag skulle vilja minnas många af hans yttranden, men som Pontus Wikner³¹⁰ så sant säger "Minnet försvagas på förståndets utveckling", så jag glömmer hvilket ej hände i unga år. Så säger han om en ung man – han hade ett väl vårdat yttre och ett af dessa alldagliga intetsägande ansikten, som ögonblicket efter det man sett dem äro utplånade ur ens minne. Och om en kvinna "hon är en af dem som har förmågan att göra sig osynlig". Det har i sanning varit mig ett stort nöje att läsa om denne märkvärdige man. Leonardo da Vinci föddes i byn Vinci 1452, dog uti Franrike i Staden Amboise – den 2 maj 1518 under Frans 1stes regering³¹¹. Man fick och läsa om de båda samtida målarna, den till det yttre så fula Michelangelo och den sköne Rafael³¹² – han gjorde ritningen till den guldservis som Rommerska bankiren Agostino begagnade då Påfven gästade hans hem och sedan kastade i Tibern på det den ej mera skulle komma till användning.³¹³

³⁰⁵ Erland Klingberg var född den 29/1 1898 och var denna sommar 15 år gammal. Valbo kyrka är Mackmyras sockenkyrka.

³⁰⁶ Torsten Edvard Wænerlund (1884-1966) och Maja Eugenia Engström (1889-1969) gifte sig 23/6 1913. Torsten Wænerlund var civilingenjör och arbetade i Mackmyra sulfitfabrik 1908-1917.

³⁰⁷ Vasaparken är en park i centrala Uppsala vid Vasahuset (där Sophie bor), Biologiska Museet, Katedralskolan och Rektorsvillan. Den anlades 1911.

³⁰⁸ Dimitri Meresjkovski (1866-1941), rysk författare. *Gudarnas uppståndelse* (1903).

³⁰⁹ Leonardo da Vinci (1452-1519), italiensk uppfinnare, konstnär, arkitekt, ingenjör.

³¹⁰ Pontus Wikner (1837-88), docent i teoretisk filosofi vid Uppsala universitet och professor i filosofi i Kristiania (nuvarande Oslo).

³¹¹ Frans I (1494-1547), kung av Frankrike 1515-47.

³¹² Michelangelo (1475-1564), italiensk målare, skulptör och poet. Rafael (1483-1520), italiensk konstnär och arkitekt.

³¹³ Agostino Chigi (1466-1520), italiensk bankir. Han lär ha kastat ut sina silverserviser i Tibern efter varje bankett för att visa sin rikedom.

Den 25 Sept 1913. Härrligt vackra dagar och jag går och ser efter bref oupphörligt ty dels väntar jag att Elsa skulle komma hit på ett par dagar och orolig är jag hur det är med Sigrid, som ligger på Sophiahemmet opererad för en svulst på halsen.³¹⁴

Anno 1914! Gif O Jesu fröjd och lycka! En månad har redan förflutit på detta år då jag åter kastar en blick i blåa boken. De sista månaderna ha förflutit lugnt och jemt, till Julen hade vi mycket små bestyr med julverser o:d. En grannfru kom med ett par stora marsapangrisar till Syskonen v. Engeström³¹⁵ och ville ha en inskription som hon blef mycket nöjd med:

O! mina vänner så skönt är att skåda
Maja och Steffan och grisarna båda.
Nu bli kalas ut på Uppsala slätten
för kreti och pleti och grevliga ätten.
Men konstiga grisar som inte ha fötter
de får ersättas af äpplen och nötter
och syltan får lemnas precis åt sitt värde
Skinkan uppskattas ju högst af de lärde.

Den 1sta februari 1914

Julen tillbringade vi i Dalarnas stad Falun³¹⁶ der Anna och Erland i år af helsoskäl tillbringade helgen och vi hade samma hemtrefnad här som vid Mackmyra, men festligare och mer omvexling erbjöd ju Staden med sin båda ståtliga Kyrkor. Christina Kyrkan i blått och guld, ljus och glad särskilt som mig tycktes lämplig för ett stilt bröllopsfölje. Stora Kopparbergs kyrka, prydd och allvarlig med sina forngamla minnen är ganska intressant³¹⁷. Fornsalen, ett lite Museum af rikhaltigt innehåll och de särdeles präktiga skollokaler har jag tagit i betraktande

³¹⁴ Sigrid Klingberg, Sophies dotter (född 1858) avlider av cancer den 14/9 1914.

³¹⁵ Maria Sofia Hedvig "Maja" von Engeström (1894-1972) och hennes bror Stefan Maria Antonius von Engeström (1895-1958). De bodde på Göksbo på fideikommisset Revelsta i Altuna sn norr om Enköping, som innehades av deras far greve Stanislaus Edmund Zdzislaw Anton Lars von Engeström (1853-1932); de (åtm. Stefan och troligen båda) gick i skola i Uppsala och var inackorderade på Vasagatan 1A, troligen hos Wennerström. Drygt 40 år senare, från 1957, skulle Sophies sonsonson Rolf Klingberg (1931-) hyra Revelsta och arbeta deltid med bokföring åt Stefan von Engeström, för att efter dennes död arrendera Revelsta.

³¹⁶ Erland Theodor nämner 24/1 1914 julen i Falun i ett brev till sonen Erland Klingberg.

³¹⁷ Kristine Kyrka i Falun, byggd 1655, och Stora Kopparbergs kyrka i Falun, byggd på 1400-talet, vilket gör den till Faluns äldsta byggnad.

vid ett föregående besök. Nu njöt jag af julen med glädje ty vi voro alla friska och hade så trefligt! Utom militär gudstjenster o.d. voro vi på flera middagar hos Annas systrar Kapten Gripensvärds och (Fiffan den ogifta som också har ett fint och godt hem³¹⁸) hos Öfverstens för Dalregementet Björkmans.³¹⁹ Ett par dagar voro vi hos Nordlanders i Smedjebacken och sammanträffade med släkt och vänner. Men Erland och Anna som förut ha ordnat stora fester för oss gamla vid Guldbryllopet och Klingbergs 90 årsdag³²⁰ hade nu åsidosatt kostnad och ett orimligt besvär genom att i sitt hem ordna en fest – ett så kallat "Diamantbryllop" den 8 januari, då vi varit gifta i 60 år! Wi kunna ej vara nog tacksamma för denna särdeles tilltalande högtid! Middagen var kl. 6 för 22 personer, barn och barnbarn utom ett par herrar som är vänner i familjen. Bordet vackert med en krokan, den största jag sett, och mycket blommor, två charmant vackra blomsteruppsatser, gåfva af Annas Systrar och lösa blommor lite hvarstans på bordet, fin, god mat och viner, konstnärligt utförda matsedlar vid varje couvert och ett 50tal telegrammer. Tal och skålar, verser som sonen Fredrik stående läste opp³²¹ – ja, det hela var storartat angenämt och lyckat och säkert ett minne för livet ty hur sällan hör man talas om att människor lefva tillsammans i 60 år. Wi hade också en bukett af hvita Syrener & skära nejlikor och Telegram ifrån barnbarnsbarnet Gustaf Tham som är son till Greta Nordlander, och blott några månader gammal.³²² Wi fingo mycket och vackra blomor.

I dag den 5te februari. Besök af hofrättsrådet Topelius, en äldre fin man hvars son bor här i röda rumet men äter hos fru Wennerström.³²³

I afton har Brysselkvartetten konsert i K.F.U.M. och det är så nära så dit går jag i sällskap med Knut Andersson och Ester Svangren som jag bjudit på Thé efter Conserten. Det var härligt vackert!

Den 9 februari. Hvadan är all vinter borta ifrån gamla Sveriges byggder? Distings marknad som gemenligen utmärkt sig för kyla och snö har blifvit en vårdag lik! Här är idag 10 grader varm gråmulen himmel med regn emellanåt. Lärkan ha de hört och blåsippor ha de plockat. Något märkligt har skett – det stora bondetåget har uppvaktat Kungen!³²⁴ 30 tusen samlade från hela

³¹⁸ Sofie Fogelmarck (1864-1924). Flyttade 1895 från Vall utanför Gävle till Stockholm, 1912 till Falun (där hennes systrar Anna Klingberg och Siri Gripensvärd bodde) och 1918 till Stockholm där hon avled 1924.

³¹⁹ Fredrik Björkman (1859-1927), överste för Dalregementet, gift med Maria Heyman (1865-1959).

³²⁰ Sophie och Erland Theodor firade guldbryllop 8/1 1904, Erland Theodors 90 årsdag inföll den 17/8 1911. Bägge högtiderna firades på Mackmyra.

³²¹ Sonen Fredriks vers finns fortfarande kvar, se bilaga.

³²² Gustaf Tham (1912 29/8 - 2003) Sophies dotterdotterson, här drygt 1 år gammal.

³²³ Georg Topelius (1856-1925), hovråd i Helsingfors. Hans son Georg "Göran" Zacharias Topelius (1893-1985), inackorderad hos Sophie, senare kansliråd.

³²⁴ "Bondetåget" var en demonstration i Stockholm den 6/2 1914 där 30 000 bönder samlades vid Stockholms slott för att uppvakta kung Gustav V. Manifestationen var en kritik mot statsminister Staaffs liberala regerings

landet med standar från hvarje härad med begäran att få Försvarsfrågan löst i år! Kungen talade till folket kraftigt och förstående så alla rättsinniga gladdes deråt, så nu uppvaktas han och hyllas på allt upptänkligt sätt med adresser, telegrammer. I går afgingo 20 vagnar från Upsala med Studenter och Akademistatens representanter och de möttes af Lundensare, Götheborgare & Stockholmare, så mycket studenter hade aldrig varit samlade på borggården förr under sång, tal och hurrarop. Den egentliga bonde uppvaktningen var den 6te februari och ännu den 11te fortgå hyllningarna. Ministären Staf har ändteligen nödgas afgå men den opålitliga mannen är ju kvar som Riksdagsman och kommer nog ändå att åstadkomma split och tvedrägt. Jag mins att om honom yttrades då han blef vald till Statsminister "att jag trodde det fodrades att vara herderlig karl för att få den platsen".

Våra Studentskor skänkte en sidenfana, gul och blå med vimpel som våra studenter bar i uppvaktande tåget – ty inga Nationsfanor få begagnas i politiska syften.

Den 16 februari Wi ha fortfarande vårväder och det förvånar mig inte numera att i vår Almanacka står nu endast namnet på månaden och ej som förr Göjemånad, som är ett fornisländskt ord (*goi*), som betyder Spårnsnö, ty nu ha vi ej vidare någon snö i februari!³²⁵ Bra tråkigt att de tagit bort så mycket roligt i våra Almanacka utom de celebra namnen såsom Januari – Torsmånad, Februari – Göjemånad, Mars – vårmånad, April – gräsmånad, Maj – blomstermånad, Junii – sommarmånad, Julii – hörmånad, Augusti – skördemånad, September – höstmånad, Oktober – slaktmånad, November – vintermånad, December – Julmånad. Och sedan fans det så mycket andra småroliga saker om väderleken och små betecknande bilder af skorpion, kräfte, väduren, fiskarna, oxen, jungfrun, vattumannen & tvillingarna. Allt är borta som ägde en smula poesil! blott rama prosan är kvar.

I dag har jag och vi båda för resten skrivit till vår yngste son som nu tjänstgör som Major i Persien vid gendarmeriet!³²⁶ Gudilof deras resa gick väl – ehuru små motigheter och äfventyr ej saknades. De bo nu på Hotel de Paris, der de ha det utmärkt på allt sätt för 125 kronor (månad) person, som ju ej låter så öfverdådigt mycket.³²⁷

försvarspolitik. Kungen stödde demonstranterna med det s.k. "Borggårdstalet", i vilket kungen tog avstånd från Staaff och hävdade sin personliga makt. Detta ledde till en konstitutionell kris. Staaffs regering avgick den 10/2.

³²⁵ Göjemånad är ett förkristet gammalt nordiskt månadsnamn (isländska *goi*), av omstritt ursprung (samband med snö är möjligt men inte säkert); namnet har sedan 1500-talet förekommit som ett lärt namn på februari och anges fortfarande i en del almanackor (men alltså inte i Sophies från 1914).

³²⁶ Knut Klingberg (1871-1959), Sophies yngste son, tjänstgjorde i Persien 1914-15 (från 1935 Iran) som en av de officerare som 1911-15 organiserade och ledde gendarmeriet i Persien. Var april – december 1914 tf chef för gendarmeriet.

³²⁷ 125 kronor/månad 1914 motsvarar cirka 5 800 kronor/månad år 2014.

Mars månad 1914

Då jag sist skref några rader i denna lilla uppsatsbok, den 16 februari, kunde jag ej ana hur ödesdiger slutet av månaden skulle komma att te sig för mig ty allt gick sin gilla gång, de som besökte oss tyckte att Disponenten såg så kry ut, men då fötterna började svullna sade han en gång att detta är ej goda tecken, och besvärligt för dig att sköta. Men gjorde jag så gerna och var glad att kunna göra det. Natten till den 19 februari sof han dåligt och sade på morgonen att vi ska be en Läkare att jag får något rogifvande så vi ringde upp Doktor Clason som lofvade komma. Medan sängen bäddades om satt han i nattrock och filt och på min fråga om han ville lägga sig innan Doktorn kom, svarade han "jag sitter så skönt här". Jag borstade hans hår och strök med min hand eau de cologne i pannan och tog ett lite handarbete samt bredde ännu en filt öfver honom. Om en stund frågade ånyo om han ville lägga sig ty nu kommer Doktorn, med då fick jag ej något svar utan gick att taga emot Doktorn, och sade att min man sover, så jag nans ej väcka honom. Doktorn sade efter att noga undersökt: Han sover fru Klingberg för att aldrig vakna mer! Och jag stod ensam, och de sextio åren af vårt lyckliga lif vid hvarandras sida stod som ett lefvande panorama för mitt inre öga och jag tänkte genast på hans ord, några dagar förut, att "det blir synd om dig Sofie, men det är godt att du har barn som både kan och vill hjälpa dig".³²⁸ Och Gud vare lof, så är det – de kommo snart hit och allt gick så väl. Elsa kom också och stannade ett par veckor hos mig. Begrafningen var så högtidlig i all sin enkelhet. Sedan man förtärt en kopp bouljong & pasteijer, varmt vin och Konfekt började stora klockan ljuda till uppbrott och den vackra kistan med sina buketter & kransar bars ut till Likvagnen af fyra vana bärare som gjorde sin sak så väl. I fyra Täckvagnar följde vi efter till Domkyrkan där orgeln brusade så högtidligt emot oss. Kistan ställdes på en katafalk i koret och kransar som ej rymdes på kistan lades omkring. Domprosten Berggren³²⁹ jordfäste och pastor Lindberg med sin härliga röst utförde begrafningsmässan vid altaret. Derefter sjöngo en dubbelkvartett af O.D. bakom altaret ett par av våra vackraste sånger och det är af gripande skönhet! De sjöngo äfven ett par sånger vid grafven³³⁰. Middagsbordet var vackert med en stor och två mindre vaser med narcisser och fint björklöf. Men endast 12 personer kunde ha plats. Maten bestod af stort smörgåsbord med åtskilliga varma köträtter, omeletter och konserver och så inkokt lax med majonäs-sås – fogel med brynt potatis, lök, pickels, svart vinbärssylt och äpplegelé, Mocka tårta, ost, smör och kex, öl och viner – kaffe, likör m.m. Thé och smörgåsar på bricka, öl och mjölk. Andra dagen efter frukosten kl 10 reste alla så det blef så tomt, men Elsa stannade som var godt för mig i min ensamhet. Och nu är denna månad slut och påsken stundar och vi skriva i morgon den första april och jag ordnar till någonting obehagligt som heter bouppteckning som alltid måste ske då någon af hufvudpersonerna lemnat det jordiska lifvet!

³²⁸ Erland Theodor Klingberg avled den 19 februari 1914 i hemmet på Vasagatan 1C, 92 år, 6 månader och 2 dagar gammal. Dödsorsaken var "*marasmus senilis*", dvs. ålderdomssvaghet.

³²⁹ Johan Erik Berggren (1843 – 1918). Professor i dogmatik och moralteologi 1888-1909, förste teologie professor och domprost 1899-1909.

³³⁰ Graven finns på Uppsala gamla kyrkogård, kv. 49 nummer 1963.

April Månad börjar med regn, blåst och grå himmel, så olik de härliga dagarna i februari. Den 24 t.ex. kl. då begravningen var här strålade solen så alla blågula flaggor, som överallt i Staden vajade på half stång, togo sig så väl ut – detta huset som har två flaggade för oss, men alla öfriga voro i anledning af en docent Meijers död³³¹ (hörande till Akademistaten) som idag fördes till station för att begravas i Mosaiska Kyrkogården i Sthlm³³², ty han var Jude och de skola enligt deras trosbekännelse läggas i en kista af ohyflade bräder med ett svart bårtäcke och ej en blomma i grafven, endast mull, om någon vän vill kasta något i densamma.

Påskan har varit god och stilla men ensam har jag ej varit ty lilla Kandidat Knut Andersson äter här alla mål i veckan och Ester Svangren äfven middag och kväll och som gamla vänner ha vi trefligt tillsammans.

Långfredagen och påskdagen var jag i Domkyrkan der våra goda präster höllo särdeles högtidliga Gudstjenster med härlig Mässa vid Altaret som på mig utöfva mäktig tjusning! Jag skulle ej vilja lemna Upsala der så mycket erbjudes till sinnets förädling och själens uppbyggelse. Här lär finnas 52 präster i Staden som nog hålla sjäslifvet vaket!

Påskafton kom fru Walin ner (De bo fyra trappor upp) och bad mig upp till sig – det var så trefligt för mig, det är en så musikalisk och angenäm familj. Han är Kamrer i banken och de ha fem döttrar men ingen son. Mormodren bor också hos dem så den feminina afdelningen är rikt representerad.³³³ Jag blef fint och väl särverad och tänker snart bjuda henne till mig. Greta Walin³³⁴ som bor här öfverraskade mig med en liten ypperlig påskkäring på frukostbordet, utgjordes af en liten butelj som hon stod så tvärsäker med en korg, små ägg och en liten kyckling samt ett påskris i andra handen – jag ställde genast in till henne en gås med rörlig hals och röd gapande näbb.

Annandagen var fru Hennen nere en stund. Af mina unga vänner och påskgäster fick jag ett Charmante stort påskägg (med kyckling och allt) fyllt med fin choclad i form af små vackra ägg. En dag hade jag ett lite fint thérep för några fruar deribland fru Nystedt³³⁵, en svägerska som vikarierar för "frun med den oroliga själen" Wennerström som har pensionat här och nu är ute på en lustresa till Italien på 6 veckor ordnad af en Dansk resebyrå afgiften är 6.000 kr.³³⁶ Så jag säger att hon for till "Påfven med sina besparingar". **I dag är Söndag den 19 april** och 16 gr i

³³¹ Ernst Ludvig Philip Meyer (1854-1914 19/2), förste bibliotekarie vid Uppsala universitetsbibliotek.

³³² Judiska församlingens norra begravningsplats i Solna, använd sedan 1855.

³³³ Oscar Rudolf Walin (1860-1939), bankkamrer, gift 1887 med Jenny Maria (1861-1952), född Enhörning. Hennes mor var Marie-Louise Enhörning (1839-1915), född Uddén. Paret hade fem döttrar: Brita Maria (1889-1974), Karin (1890-1977), Laura Margareta "Greta" (1891-1980), Kerstin Elisabet "Lisa" (1895-1967) och Ingrid Gertrud (1898-2003).

³³⁴ Greta Wallin, okänd. Inackorderad hos Sophie.

³³⁵ Sigrid Wennerström (1847-1938) hade två svägerskor: antingen Hedvig Elisabeth Nystedt (1856-1936) född Norlin, gift med Anders Nystedt (1849-1926) eller Julia Elisabeth Nystedt (1863-1939), född Arfwedson, gift med Sven Oskar Nystedt (1863-1944).

³³⁶ 6 000 kronor år 1914 motsvarar cirka 280 000 kronor år 2014. Detta låter orimligt mycket.

skuggan, jag gick på Kyrkogården. Men solen gassade så varmt så jag var glad komma in igen. I morgon skall jag gratulera en gammal rik fröken Amalia³³⁷, som visat mig vänlighet många gånger. Hon firar sin 79 födelsedag också! Der var ett ståtligt kaffe och thébord och mycket och vackra blommor, viner, mocka tårta och fruktpudding, soligt och angenämt. 12 à 15 personer.

24 April utmärker sig som hela månaden för det härligaste sommarväder och jag kan ej nog uttrycka min förtjusning och beundran för de vackra björkarna som nu redan prunka med spåda blad bland sina vårliga hängen i solsken och dallra i luften. Det är nästan omöjligt att fästa ögonen vid ett sy-arbete ty blicken drages ovillkorligen utåt, uppåt! Det är pånytt födelsen i naturen som firas och må så visst nyfödelse i månet människohjärta samtidigt firas. Ja! våren är härlig.

Igår uppvaktades professor Geijer på sin födelsedag af hela Wärmlands nation med fana och sång här utanför sin bostad, han fyller 65 år³³⁸ och tager afsked från sin befattning som filosofie professor – så många vackra ord sade de uppvaktande till den afgående och likaså finge de vackra vedermälen tillbaka som öfligt är vid dylika tillfällen; flere goda sånger fick jag höra; men Studentmössorna saknas vid dylika samlingar ty de sätta "piff på pojkarna".

Den 28 April blåser mycket, men varma vindar, jag har varit ute hela förmiddagen: till posten, till professorskan Ångström ty jag ville veta hvar jag skulle lemna en liten gåfva till försvaret? En liten söt och fin guldlocka, nyköpt från Zweitz, men dess värde känner jag ej som jag fått den och inte behöfver den, så önskade jag använda den på ett ädelt sätt. Så sökte jag få reda på Stenhuggar Larson³³⁹ som skall hjälpa mig ordna "min graf", det är i sanning egendomligt att veta platsen der man enligt beräkning skall hvila då lifvet flytt och den odödliga anden återgått till sitt urhem! En vacker krans har kommit från Victor i Afrika af blommor från Capstaden, hvita torra som etterneller med ygglor och blad lik grå sidenband.

Söndags hade jag ett kärt men kort besök af Erland (Kapten) på genomresa från Stkhlm och goda underättelser från barn & barnbarn.

Söndagen d. 24 Maj!

En lång tid har förflutit sedan jag sist öppnade denna lilla anteckningsbok, jag går här lugn och svartklädd som vanligt,³⁴⁰ ofta har jag besök af mina vänner och bekanta, men bort går jag ej

³³⁷ Karolina Amalia "Malin" Grönbeck (20/4 1835-1920), syster till häradsskrivare Carl Robert Grönbeck (1836-1913) som bor i Vasahuset med sin fru Olga (1851-1935). Amalia har namnsdag 20/4, så Malin Grönbeck har både namnsdag och födelsedag denna dag. (Även Sophie heter Amalia.)

³³⁸ Karl Reinhold Geijer var född den 23/4 1849.

³³⁹ Bengt Larsson (1875-1962), stenhuggare. Bengt Larsson bor 1910 på Skolgatan 18.

³⁴⁰ Den svarta klädedräkten användes under sorgen för att markera sorg.

utan att vara särskilt inbjuden och det händer emellanåt och det är trefliga afbrott ty jag har alltid angenämt. Den sista april på Slottsbacken och 1sta maj och vårfesten med sin Consort i Aulan och traditionella promenad och samkväm i Botaniska Trädgården den 20 Maj gynnades af ett skönt väder och nästan full sommar och som Uppsala alltid har ny ungdom i sitt hägn så är det vid sådana tillfällen alltid sådana samma lefnadsfriska jubel, baler på alla nationer, promenader i Soluppgången till Slottet³⁴¹ o:s.v. Ny Erkebiskop har nu landet fått i Professor Nathan Söderblom, 48, år af prästsläkt från Helsingland, gift med vår Operasångare Forsells syster och de ha en stor familj (nio barn som lefva tror jag).³⁴² Det är 750 år sedan den förste katolska biskopen innehade platsen och sedan vår första Lutherska biskop Laurentius Petri tid har många framstående Män innehaft Erkebiskopsstolen.³⁴³ Nu tycker en del personer att Söderblom är ett särdeles lyckligt val! Då deremot ett annat parti skulle önskat Biskop Eklund i Carlstad³⁴⁴! Det säges att Kungen & Drottningen skulle velat ha Eklund men Eklesiastikministern Wessman³⁴⁵ m.fl. föredrog Söderblom. I anledning af Kungens långa sjukdom dröjde utnämmandet ty om möjligt sker ej dylika under en tillförordnad. Kungen har nu rest till Karlsbad³⁴⁶ sedan han visat nog energi att själf öppna riksdagen, ehuru Kronprinsen³⁴⁷ läste upp Throntalet³⁴⁸.

Igår var här Studentexamen som räcker uti dagarna tre ty endast vid Elementarskolan³⁴⁹ är 67 och deribland 2 bröder Hahr³⁵⁰ som jag förärade varsin liten lagerkrans med studentmössa, så var det 2 bröder Janson och ovanligt nog 3 bröder Gustafsson.³⁵¹ Kristihimmelsfärdsdag blåste

³⁴¹ Uppsala slott ligger mitt i centrala Uppsala på en ås och har ett dominerande läge. Slottet påbörjades 1549 och stod klart i början av 1600-talet.

³⁴² Nathan Söderblom (1866-1931) var ärkebiskop 1914-31. Han var gift med Anna (1870-1955), född Forsell. Paret hade 12 barn, varav 9 levde till vuxen ålder: Helge (1896-1931), Brita (1896-1989), Sven (1898-1976), Ingrid (1899-1900), Staffan (1900-85), Lucie (1902-2002), Yvonne (1903-90), Jan (1905), Jon Olof (1906-81), Carl (1908-67), Lage (1912-89), Gustaf (1914-98).

³⁴³ Den förste ärkebiskopen i Sverige var Stefan (-1185) som tillträdde 1164. Den förste protestantiska ärkebiskopen var Laurentius Petri (1499-73) som blev ärkebiskop 1531.

³⁴⁴ Johan Alfred Eklund (1863-1945), biskop i Karlstad sedan 1907.

³⁴⁵ Karl Gustaf Westman (1876-1944), ecklesiastikminister 1914-17.

³⁴⁶ Okänt på vilket sätt Gustav V var sjuk men han levde sedan till 1950. Karlsbad i Tyskland var en välkänd kurort.

³⁴⁷ Gustaf Adolf (1882-1973) kronprins, sedermera kung Gustaf VI Adolf från 1950.

³⁴⁸ Riksdagen högtidliga öppnande var en årlig ceremoni som hölls i Rikssalen i Stockholm slott, sista gången 1974. Kungens trontal innehöll det som idag motsvaras av regeringsförklaringen.

³⁴⁹ Dåvarande Högre allmänna Läroverket i Uppsala (fram till 1878 Högre elementarläroverket i Uppsala) heter sedan 1962 Katedralskolan. Skolan grundades 1246 och ligger nu på Skolgatan i Uppsala där den fick en ny skolbyggnad 1869.

³⁵⁰ Grannarna Alfred Hahr (1854-1936) och Sara Hahr (1867-1953). Sönerna Nils (1895-1976) och Bengt (1896-1963) tog studenten detta år.

³⁵¹ 2 bröder Jansson: Gösta Elias Holdo (1893-1979) född Jansson, bankkamrer och Sven Holdo (1894-1975) född Jansson, löjnant. Söner till Mårten Elias Jansson (1864-1918) lärare och Hulda Helena Ahlström (1865-1941).

regementsmusik i Kyrktornet, jag öppnade ett fönster i sängkammaren och både musikens toner och solljuset strömmade in! War i Trefaldighets-Kyrkan och hörde gamla patriarken Rudin predika – åhörde sedan en friluftscosert ute i Odinslund, tog sig väl ut, musiken var placerad omkring Wennerbergsstatyn i Slottsbacken – det var den enda festligheten jag varit med om under denna Säsong.

Mina båda inackorderade ynglingar läsa på tentamen så de kunna läsa ihjäl sig. Knut Andersson till kl 2 i natt. Topelius till kl 4 – en ung medicinare Gösta Wiman³⁵² lika ifrig var här under regnet som störtade ner under orkanlik storm. Jag bjöd dem vin, kakor och marmelad att styrka sig med.

Junii Månad 1914 Wi ha i dag den **2dra junii**. Pingsthelgen har i lugn och ro gått till ända och grafven blev i ordning med sin ram af ljusgrå Uppsala granit och derinnanför en nyplanterad kant af buxbom samt kransen från Afrika och en blomma i kruka nermyllad (en present af Christin till sin afhållne husbonde)³⁵³. Pingstafton var jag i Domkyrkan. Conferensens medlemmar voro samlade för att välkomna deltagarna i Kristliga Föreningen för Unge Män Konferens³⁵⁴ - tal från predikstolen hölls af D: Bergwall³⁵⁵, Viottis efterträdare som Rektor vid Folkskolan. Så talade prins Bernadotte, som ser helt borgelig ut, men hans Ebba ser fin ut och hade det tilltalande älskvärda leende som aldrig förnekar sig hos en hofdam!³⁵⁶ Pingstdagen var jag i Kyrkan. Körsång bakom Altaret njöt jag af så obeskrifligt.

Mackmyra den 21 Junii. Snart gick tiden till den 12te då jag reste från Upsala och möttes och möttes vid Walbo Station af Kapten själf efter en lyckosam resa, och varmt och sommarskönt som det nu är hade det ej varit önskvärt stanna i Staden utan det var härligt komma till Mackmyra der jag tillbringat så många angenäma somrar förut tillsammans med farfar, som mycket älskade detta hem. Nu var här förberedt till stor fäst i anledning af Axels lyckade

3 bröder Gustafsson: Gustaf Emanuel Didner (1891-1859) född Gustafsson, bankdirektör, Nils Fredrik Algot Didner (1894-1983) född Gustafsson, agronom och David Johannes Didner (1897-1962) född Gustafsson, tandläkare. Söner till Fredrik Gustafsson (1865-), hemmansägare, och Hilma Sofia Nilsson (1865-).

³⁵² Gösta Widman (1892-1978), med. stud, senare läkare i Norrtälje.

³⁵³ Sophies jungfru Kristina Josefina Albertina Andersson (1884-1965) var dotter till torparen Anders Andersson (1847-1932) och Stina Persdotter (1847-1930) på torpet Skogmur under Vall utanför Gävle. (Vall var Sophies svärdotter Anna Klingbergs barndomshem; man kan anta att Anna hjälpt till att skaffa Christin.) Enligt brev kom Christin till Erland Theodor och Sophie redan hösten 1909 (Erland Theodor till Erland 8/11 1909, och igen 7/12 1911 då Skogmur uttryckligen nämns), även om hennes flytt till Uppsala inte kyrkobokförts förrän 30/12 1916.

³⁵⁴ KFUM hade från 1912 regelbundna konferenser.

³⁵⁵ Hugo Bergwall (1879-1959), rektor för Prins Gustafs folkskola i Uppsala från 1912 efter Daniel Viotti (1865-1912).

³⁵⁶ Oscar Bernadotte (1859-1953), andre son till kung Oscar II (1829-1907) och drottning Sofia (1836-1913 30/12). Han gifte sig 1888 med Ebba Munch af Fulkila (1858-1946), men då hon inte var av kunglig börd framtogs han sin arvsrätt till den kungliga tronen och erhöll titeln "prins Bernadotte".

Studentexamen³⁵⁷! Och värdfolket hade i sanning åstadkommit underbart hastigt alla arrangemang till Bal och herrbergerande af 20 à 30 nattgäster. Den 13 hemtades vid Stationen i Löfklädda hövagnar en massa ungdommar och middagen serverades för 30 á 40 personer då Sulfit fabriken Musikår³⁵⁸, 9 man, utförde musik från balkongen. Efter caffet och en stunds samspråk blef klockan snart $\frac{1}{2}$ 7 som var bestämda tiden för balens början då vi alla med musiken i spetsen och hvar och en med sin bordskavaljer (Kapten Erland själf var min ledsagare) tågade ner till paviljongen der ungdomen dansade och hade mycket roligt – emellanåt promenerande i den vackra parken der bord med förfriskningar af alla slag rikligen erbjöds och de sekelgamla kastanierna prunkade i blomsterskrud.³⁵⁹ Alla syntes glada och nöjda och det var i sanning roligt att se så mycken oförfalskad ungdomsglädje; men nutidens mest omtyckta danser trotsar all beskrivning och borde ej få förekomma – är också förbjuden af Engelska Drottningen och Tyska Kejsaren.³⁶⁰ Soupén serverades vid 10 tiden och sedan dansades till kl 2 – så half tre skildes man åt då det ljusnade i öster och foglarna sjöng i arla morgonstunden. Dagen derpå åkte ungdomen under jublande studentsång i Löfklädda höskrindor till Forsbacka³⁶¹ och större delen af sällskapet reste hem med tåget. Emellertid stannade ett par hela veckan nemligen Svedelius & Svärdröm samt Dagny Ångström, Greta Råndal³⁶² och Sigrid Müntzing och dessa jemte husets egen ungdom ha tillbringat en riktig ”festvecka” med ridturer för de nyblifna Studenterna, jakt och fiske (dock utan byte) så matsäcken var det förnämligaste, men roligt hade de. Dans och roddturer hade de gemensamt och en dag kom den lilla kanoten, som är avsedd för en person, att rulla om så unga Svärdröm och den 18 åriga Dagny Ångström föllo i vattnet och kommo helt drypande och glada – flickan uttryckande sin stora glädje öfver händelsen. Ynglingen hade haft sinnesnärvaro att hålla sin mössa – den älskade hvita – öfver vattenytan hela tiden. Sedan, en dag då Kajsa med vännen Råndal som på skämt kallas ”Gråta Randal” och Sigrid Müntzing voro ute och rodde plumsade två i sjön, Kajsa räddade sig i Ekan bredvid. Tennis, krocket och dans är omvexlande ungdomens program och så reste de flesta.

³⁵⁷ Axel Klingberg är född 7/7 1896 och fyller snart 18 år denna sommar då han tagit studenten i Falun. Hans mamma Anna Klingberg (1867-1954) berättar detaljerat om denna dag i ett brev till sin syster Sofie Fogelmarck (1864-1924).

³⁵⁸ Mackmyra sulfittfabrik fanns mellan 1889 och 1976; den grundades av Anna Klingbergs far Wilhelm Fogelmarck (1835-1893) och hans svåger Christian Lundeberg (1842-1911). Erland och Anna Klingberg var delägare och Erland var under många år styrelseordförande.

³⁵⁹ Kastanjerna i allén fram till paviljongen togs ner 2005 då nya planterades. Paviljongen är från 1831.

³⁶⁰ Okänt vilken dans, men pardans i största allmänhet kan misstänkas. Oklart vilken engelsk drottning, troligen drottning Victoria (1819-1901). Tyska kejsaren var Vilhelm II (1859-1940), kejsare 1888-1918.

³⁶¹ Forsbacka är en bruksort ca 5 km från Mackmyra. Forsbacka bruk köptes 1870 af Sophies svärdotter Anna Klingbergs far Wilhelm Fogelmarck (1835-1893) och hans svåger Christian Lundeberg (1842-1911), gift med Anna Klingbergs moster Anna Lundeberg (1844-1913) född Elfbrink; de drev sedan Forsbacka och Mackmyra tillsammans men så småningom lades Mackmyra bruk ned (1877) och Lundeberg fortsatte ensam med Forsbacka. Christian Lundeberg sålde dock Forsbacka 1907 och såvitt känt bodde inte någon i familjen kvar i Forsbacka 1914.

³⁶² Thor Svedelius (1895-1965). Trol. Erik Svärdröm (1898-1975). Dagny Ångström (1895-1992). Greta Rondahl (1900-1986).

Uppsala 1sta September återkom jag till Uppsala. Sommaren har varit ovanlig torr så vattentillgången i landet är ringa, aldrig har jag sett Dalelven så liten som nu och Fyrisån har endast en gröngrå bottensats af vatten med höga kanter af ogräs, wattenpest och dylikt å ömse sidor.³⁶³

Vi ha ännu vackra härliga dagar men oroliga äro tiderna genom de stora krigen i alla Europas landsändar³⁶⁴ och stora skogseldar ha härjat i vårt land, i Walbo Skogen³⁶⁵, ej långt från Mackmyra, trängde elden 1 meter djupt i jorden och der pyrar ännu så der går vakt och de tro ej att det kan släckas utan att flere dagars regn eller då snö kommer i vinter. Solförmörkelsen var nästan total, 97 hundra delar av solen förmörkades³⁶⁶. Det är högtidliga ögonblick och Menniskan känner sin litenhet; dock må man erkänna Vetenskapens triumf att på minuten kunna förutsäga då sådant sker.

Söndagen 6 Sept. jag har i dag varit i lilla Kyrkan och hört vår nyutnämnde Biskop Nathan Söderblom predika – det är roligt att höra honom – hans vackra välljudande organ och sång gör den Liturgiska afdelningen särdeles tilltalande. Kolekten upptogs för Landstormen³⁶⁷ och blef 125 kronor. Såväl i Uppsala som äfven öfver hela landet är offervilligheten till de Mobiliserade stor och jag skickade nyligen dit 2 rockar, 2 par pjexor, 1 par stöflar, 6 skjortor och 36 par yllestrumpor.

Den 9 Sept. Sommarvarmt och skönt, har varit vid grafven. Eklöfskransen behöver bytas ut mot en frisk, ny sådan. Fru Wennerström³⁶⁸ & jag träffade fröken Krusenstierna och Adjungen Gralder.³⁶⁹

Den 11 Sept 1914

Aldrig minnes jag en sådan warm eftersommar som vi nu har. Undrar just huru vintern skall bli efter denna vackra men torra sommar. Bref hade jag från Elsa som är hos stackars Sigrid som nu

³⁶³ Vattenpest är en vattenväxt.

³⁶⁴ Första världskriget hade börjat den 28 juli 1914.

³⁶⁵ Sophies sonson Carl Klingberg (1905-1990) har berättat för sin son Rolf Klingberg (1931-) hur han som som blott nioåring minns den stora skogsbranden i Valbo 1914.

³⁶⁶ Den 21 augusti 1914 var det partiell solförmörkelse.

³⁶⁷ Landstormen var de äldre åldersklasserna inom värnplikarmén. Landstormen inrättades 1885 och omfattade från 1914 män i åldrarna 35-42. Landstormen mobiliserades 1914 sedan första världskriget utbrutit. Den avskaffades 1942. 125 kr år 1914 motsvarar cirka 5800 kr.

³⁶⁸ Sophies och Sigrid Wennerströms män hade fått gravar bredvid varandra på Uppsala gamla kyrkogård.

³⁶⁹ Märta Augusta Elisabet von Krusenstierna (1854-1936), fröken, faster till författaren Agnes von Krusenstierna (1894-1920). Henrik Olof Grahl (1839-1917) läroverksadjunkt, ogift, inneboende hos Märta von Krusenstierna i kv. Ånåbben 1 i Uppsala.

är så svag så hon ej kan lefva länge. O! den arma som fått denna ohyggliga sjukdom Kräfta som skördar så många offer i vårt land och ingen läkare kan bota. Jag skall nu sända till henne en liten kartong fin confect.

November månad

Den 18 november. En lång tid har förflutit sedan jag hade denna boken framme för att skriva någon rad, men den 14 September slutade Sigrید³⁷⁰ och den dagens är Victors födelsedag och den 18 begrafdes denna min kära dotter / dagen heter Alvar³⁷¹ - jag vågade ej resa på denna sorgfest så djupt gripande för mitt hjärta och sinne ty jag fruktade att ej kunna hålla mig uppe, ty det har tagit mig hårt, jag har magrat mycket. Nu efter två månader börjar jag blifva mig lik igen och dertill bidrager i väsentlig mån Sonsonen Axel som bor hos mig.³⁷² Så jag är ej ensam utan har i honom ett så gott och trefligt sällskap, snäll och rar, som den gossen är. Äfven flyttningen från den våningen der de dystra minnen af de bortgångna ständigt stodo så lefvande för mitt sinne! Här en trappa upp är så trefligt och mycket liflig trafik utanför af åkande och gående³⁷³. O! Jag finner mig så väl på allt sätt – måtte jag rätt kunna tacka Gud och mina älskade söner för allt godt mig på ålderdomen tillkommer. I går Söndag var jag på Adventskonserten i Domkyrkan med Axel och Markus Kjällander³⁷⁴ som drack Thé med oss. Idag är Anders³⁷⁵ som regnplaskar till landets fromma ty vattenbrist hotar landet så flere industriella verk kunna ej hållas i gång. I afton få de gå med paraplyer för att höra studenterna sjunga för Carolus d. XII dödsdag.³⁷⁶

Vi ha eljest haft – utom en kortvarig snöperiod i medio af månaden – en särdeles vacker november så under högtidligheterna vid Erkebiskopens invigning den 8 november gynnades Uppsala af det härligaste väder och högtidligheten blef ett minne för lifvet. Söderblom framstod själf som en förklarad gestalt, djupt gripen af stundens allvar. Tre Biskopar vid Altaret i full ornat hvaraf Billing förättade invigningen assisterad af Chéele & Rodhe³⁷⁷, men runt om stodo Teologer som deltog i handpålägningen & sade hvarsitt bibelspråk som vid prästinving. Nathan

³⁷⁰ Sigrید Klingberg (född 1858), Sophies dotter, blev 56 år gammal.

³⁷¹ Mellan 1901 och 2011 var den 18 september Alvardagen.

³⁷² Axel Klingberg (1896-1971) bodde hos Sophie medan han läste historia på universitetet. Axel blev senare civilingenjör på KTH i Stockholm. Hans mamma Anna Klingberg (1867-1954) nämner i ett brev till Hélène Ångström (1849-1943) den 6/9 1914 att hon skall till Uppsala för att "installera Axel hos farmor".

³⁷³ Sophie verkar ha flyttat upp en trappa, och från Vasagatan 1C till 1A.

³⁷⁴ Markus Natanael Källander (1892-1989).

³⁷⁵ Andersdagen är den 30 november.

³⁷⁶ Kung Karl XII avled den 30/11 1718. Studenter i Uppsala har sedan 1830-talet ihågkommit denna dag med att sjunga i Odinslund.

³⁷⁷ Gottfrid Billing (1841-1925) biskop i Lund; Knut Henning Gezelius von Scheele (1838-1920) biskop i Visby; Edvard Herman Rodhe (1845-1932) biskop i Göteborg.

Söderblom var ej förut invid Biskop ty då flyttas de endast från stol till stol så därför den högtidliga akten. Storartad sång och orgelmusik. Då folket strömmade ut från Kyrkan samlades de framför Schücks bostad i Skandhuset³⁷⁸ der de Kungliga skulle intaga förfriskningar, men jag fortsatte hemåt och en Student som varit Marskalk fram i Choret hann upp mig och frågade: Såg Tante när Biskop v. Cheèle föll pladask omkull vid altarringen med kräklän i hand och mitran (hufvudbonaden) för af? Åh! Så rysligt obehagligt, utropade jag med den mest deltagande stämman, stötte hans sig? Då i ett nu står framför mig en man (som en svamp sprungen ut jorden) just Biskop v. Cheèle från Wisby med ena handen i hattbrättet och med högra handen pekande på sig själv! Sägandes: jag hör att det så vänligt talas om mig – jag mår fullkomligt väl och stötte mig ej alls. Tablå! Förstås!!

Den 1sta December

Ja! Sista månaden af året utmärker sig för regn och slask i långa banor och väl är det ju att det regnar så man får glädje höra att de många fabriker och verk åter kunna komma igång.

År 1915 Hvaraf en månad redan gått till ända. Jag tillbringade nemligen Julen, som var god och angenäm, på Mackmyra³⁷⁹ och i stället för att resa hem då familjen for till Falun åtföljde jag dem dit och kom ej till Uppsala förr än den 30 januari i sällskap med sonsonen Axel, som idkar historiska studier här – och således ha vi hunnit in i Februari så godt som med samma och den 7 skriva vi redan i dag.

I går afton kom fru Wennerström ner en stund och gick; men kom åter och bjöd mig upp igen för att höra en flicka sjunga, hon hade ingen stor röst men det var ju ändå småtrefligt. Mina grannfruar äro mycket vänliga och snälla mot den ensamma så jag har det så godt och bra som jag kan önska.

Den 8de februari. Vi ha ett särdeles godt slädföre och den behagligaste vinter man kan önska. Jag ser så många skidåkare och hör så mycket bjällerklång. Just nu passerade fem hästar förbi med väldiga isblock på långa forslädar. Det är just roligt se att Uppland och särskilt Uppsala kan förete en förtjusande vinterbild. O, ni sydlänningar lite eller intet veta Ni om våra vintrar och dess tjusande fina och romantiska taflor i skogar, dalar, höjder & slätter.

³⁷⁸ Henrik Schück (1855-1947) litteraturhistoriker, professor, rektor för Uppsala universitet 1905-18. Skandalhuset uppfördes 1906-10 av Grosshandlare Beskow på S:t Olofgatan 10 A-B. Skandalen bestod i fräckheten att bygga ett hus som var högre än universitetshuset som låg mittemot.

³⁷⁹ Svärdottern Anna Klingberg (1867-1954) nämner i ett brev den 30/12 1914 till Hélène Ångström (1949-1943) att Sophie varit den enda gästen under jul.

Den 10 feb. Hade köpt biljett till en Consort i Aulan men det blef mildt och halkigt så jag gaf min åt en hygglig Student Marcus Kjellander och gick på två bjudningar – Caffé ½ 6 hos fru Henchen och Soupe hos Wennerström i sällskap med familjerna Hammarskjöld och Wolfram och jag hade mycket trefligt.³⁸⁰

12 feb. Åter ha det snöat så vi ha det gnistrande hvita snötäcket för våra blickar då vi se ut – jag stickar åt Landstormen (gråa amier).³⁸¹ Hade igår framför mig en vas med påskliljor och en vällande knopp som slog ut så småningom mitt för mina ögon – så var den förtjusande vackra lilla Domherren så flitig att äta uti lådan (automaten) i fönstret bredvid mig så jag njöt af att se – lika mycket som han af att äta som sitter der så tjock, så fet och så söt.

16 februari. Här snöar lite hvarje dag och vi ha nu ett utmärkt före och solen sken så härligt i dag då gardinerna drogs upp och hela snötäcket gnistrade som beströdt med diamanter. Och det var 10 grader kallt men det blef om några timmar endast 3 g. Jag var ute en stund. Axel samt en Student Källander åker nu skidor om dagarna som är ett stort nöje och omtyckt sport af ungdomen. Jag tänker han kommer hit i afton och dricker thé med oss samt spelar schack eller bräde med Axel. Marcus är hygglig och treflig så han är alltid välkommen hit. Om Söndagarna går han som prästson³⁸² i Kyrkan, och han som vi, föredrager alltid Domkyrkan. I Söndags var, som oftast är fallet, en så högtidlig Gudstjenst vid Elektrisk belysning, som delvis släcktes under predikan; men åter strålade under salmsången och Lindberg mässade så härligt vackert. Måtte vi få behålla den presten för hans röst att mässa.

Den 18 februari. Ett ståtligt yrväder i dag, men endast 1 köldgrad så på middagen är nog töväder – de köra med snöplog som väl behöfves. Besök af Fru Wennerström som relaterade sin Stockholmsresa med Operabesök och dylikt – hon har aldrig ro i sin själ utan ”flyger och far som ett torrt skin”. Är hon ej borta så vill hon ha främmande.

Den 23 februari. En härlig vinter, ingen köldgrad med lite disig luft – jag som alla andra arbeta för Landstormens räkning, strumpor eller amier (jag stickar amier) alltid af grått garn. Igår hade jag besök af fru Stagh som undfångnades, litet senare kom fru Harh och på eftermiddagen

³⁸⁰ Trol. Peder Arvid Ludvig Hammarskjöld (1846-1934), kapten och gruvdisponent, gift 1881 med Anna Birgitta Wolfram (1856-1945) och hennes bror Bengt Reinhold Wolfram (1864-1932), domänintendent, gift med Alma Matilda Louise (1872-1954), född Asplund.

³⁸¹ Amier var strumpor.

³⁸² Markus Källander (1892-1989) var son till Karl Fredrik Källander (1842-1903), kyrkoherde i Vidbo och Husby Långhundra, och Helena Joadä Källander (1858-47) född Celdén.

kommo Lajla Arbman och Greta Wallin³⁸³ (De medförde en knippa härliga narcisser) som båda ha bott hos mig, de hade ej tid att stanna utan bad att få komma en afton och tillade: då bjuder väl Tante Knut Andersson och Gösta Wiman också? Så få vi uppliva gamla minen! Så roligt? Jag svarade visst skall jag be "Knut i luckan", han kallas så emedan han brukade titta ut genom rutan midt på fönstret. Här om dagen blef Axel bjuden att dansa hos Fru Wennerström och som det endast är att hissa sig upp ett par trappor så bad han mig följa med och det var riktigt roligt se på ungdomarna till kl 12.

23 Februari. Ingegerd Bergh här i afton på Thé, kom med obligatoriska gråstrumpan, den första hon någonsin stickat så hon lär sig nu med samma – hon bad att snart få komma igen.

Lördagen voro Axel & Topelius på Nationsbal så de sofvo till kl nära 12 och då kommo T-us in för att se på tiden ty hans ur hade stannat och sade då får jag skynda mig, efter tolf serveras ingen frukost der jag äter. Jag bad honom då göra Axel sällskap så vi kokt ett ägg till – Åh! Så vänligt och snällt sade han och de åto gröt, ägg, smör och ost, caffe & kryddskorpor (som han äter så gerna) och kääks och marmelad och var mycket tacksam.

Jag hade så trefligt med mina ynglingar och en treflig våning, emot att hyra ett rum och kök och sitta ensam och invänta döden.

Den 27 februari. Fortfarande vackra dagar med några grader kallt under natten, men med solen kommer blidgrader. Igår var jag hos Fru Hahr en stund. En död ha vi i Wasahuset, Kamrer Walins svärmor Fru Enhörning som begravdes i morgon!³⁸⁴ Egendomligt nog hördes Ugglan om aftnarne här i närheten en tid förut och en svart ullhund skällde & tjöt här intensivt så min jungfru som vill vara ansedd som en af de "visa" sade att någon dör snart i huset och så skedde och Ugglan och hunden äro tysta. I afton kommer nog Marcus Källander hit. Det är ett så godt sällskap för Axel så jag ber honom ofta, de åka skidor, spela bräde, schack o:d.

Söndags-afton **28 [februari]** Begravningsståget 6 à 7 vagnar passerade förbi fönstren. I kyrkan voro både Axel o jag, på afton Marckus Källander här – på middagsvisit var Fru Grönvall från Sthlm (som begrafningsgäst³⁸⁵) det var så särdeles roligt för mig och hon sade: jag är aldrig i Uppsala utan att besöka dig. Vidare kom Kurt Svedelius³⁸⁶ som jag undfägnade på bästa vis – så

³⁸³ Lajla Maria Arbman (1893-1980), senare lärare i huslig ekonomi i Östersund. Dotter till Olof Arbman (1847-1921), kyrkoherde i Borgsjö, och Maria Arbman (1851-1926) född Hasselberg. Greta Wallin, okänd. Tidigare inackorderade hos Sophie.

³⁸⁴ Marie-Louise Enhörning (1839-1915 23/2), född Uddén.

³⁸⁵ Familjerna Grönvall och Enhörning verkar ha haft nära kontakt under lång tid; under åtminstone 10 år från 1890 bodde hos Edvin och Mina Grönvall som "biträde" först Hilma Elisabeth Enhörning (1863-1927) och sedan Signe Carolina Enhörning (1872-1933), båda systrar till Jenny Walin (1861-1952) född Enhörning.

³⁸⁶ Curt Svedelius (1894-1967), bror till Thor Svedelius (1895-1965).

kommo Fruar Grönbeck & Wennerström och flickan Maja Engeström, tjock & fet som alla våra där med vacker intelligent blick men blek och sjuklig hy. Fadren är ej normal men vistas på sitt gods här i Uppland med sin vaktare.³⁸⁷

Mars Månad börjar med ett hiskeligt snöväder så att man nästan njuter af att vara inomhus och se hur snötäcket blir tjockare & djupare.

Den 2 Mars bäst jag satt här vid ett à två tiden och skulle läsa Svenska Dagbladet³⁸⁸ ser jag lilla hörnsskåpet rasa framstupa i golvet med ett rysligt buller och knastrande af porslin och små snäckor, ty på skåpet stod en gammal fin punchbål fylld med dessa och två par stora koppar af äkta porslin äfven de – den ena japansk med foglar & blommor den andra present af Baron v. Essen³⁸⁹ och den koppen drack Oskar den andre sitt frukost-caffe ur då han 1862 gästade Hellefors.³⁹⁰ Det var för resten den enda gången jag som värdinna ätit vid samma bord som en Kunglig person, språksam och vänlig var han. Den vackra koppen var som så mycket annat "ett minne blott". Jag blef förfärligt rädd; men är alldeles tyst vid slika tillfällen (somliga vojar sig och håjar till) och jag är glad att jag var ensam och ingen hade mén af olyckshändelsen.

Den 6te Mars. Vi ha full vinter 15 grader kallt och snögar emellanåt. Allt går sin lugna gång; men världskriget rasar lika förfärligt, hu! hvilket elände, arma folk.³⁹¹

Den 9 Mars Kylan & slädföret oförändrat och mina glasögon borta – en tredje maleur ha nu inträffat neml: att Tambur-Spegeln rasat ner från väggen och glaset sönder! Jag står sannerligen som ett lefvande frågtecken och undrar hvad detta allt skall betyda??? Igår afton hade jag några ungdommar här på Soupée i anledning af Knut Andersons afresa från Universitetet och examen. Greta Walin sjöng så vackert och Anderson ackompanjerade så bra. Så vi hade trefligt.

Den 10 mars bjuden ensam till Fru Otterborg.

³⁸⁷ Maja von Engeström (1894-1972), dotter till Stanislaus Edmund Zdzislaw Anton Lars von Engeström (1853-1932) på Göksbo på fideikommisset Revelsta norr om Enköping.

³⁸⁸ Svenska Dagbladet grundades 1884.

³⁸⁹ Hans Henric von Essen (1820-94), baron och grundare av Tidaholm. Han var delägare av Hellefors Bruk och Erland Theodors arbetsgivare i Annefors, Tidaholm och Hällefors.

³⁹⁰ Se dagboken 12 februari 1908.

³⁹¹ Första världskriget har nu pågått sju månader sedan starten den 28/7 1914.

Den 11 " [mars] Hade jag kafferep för sju fruar och de voro glada och trefliga, och dagen derpå blef hela sällskapet bjudna till fru Odéen på samma goda wälfägnad.

Den 12 mars I dag har Knut Andersson och Ester Svangren³⁹² här för att säga Adieu! Han har tagit juris kandidaten och lemnar Staden. Ester reser ock, de äro förlofvade (det de omtalat för mig långt för detta) men det är ej eclaterat ännu. Wi drucko deras skål i Grawensteiner³⁹³ serverat i champagnglas! Smakar ändå lite fogel! Något senare kom Topelius och hade tenterat i ett ämne och då drucko vi åter en välgångs-skål och han fick en bukett narcissor af mig ty jag fick så många af det förlofvade paret.

18 Mars Wi har kallt 10 grader här i Staden och ute på Landsbyggden 15 – soligt och vackert med lite isgata kvar, men de börja nu åka med vagnar. Besök af ett par fruar – trodde jag skulle få se min älskade gosse Erland utnämnd till Major men han blef ej ihågkommen.

Jag hade i Söndags så kärt främmande af Sonen Fredrik med fru och äldsta gossen Sixten 8 år gammal,³⁹⁴ Marie Louise kom på Lördagen och stannade till thisdags afton. Det var så roligt för oss alla. De hade ej sett min nuvarande våning och tyckte jag hade trefligt och i sanning det har jag Gudilof! Så trefligt jag kan önska. Medan Marie Louise var här bad jag fru Staggh och fru Wennerström hit en förmiddag och vi blefo bjudna till Fru W-m en afton. Igår var jag också ditbjuden ty hon hade min närmaste granne Doktorinnan Göthlin³⁹⁵ der med sin dotter Kaptenskan Bylund och fru Henchen – wi hade trefligt – kl 8 gingo vi hvar till sitt.

21 Mars Söndag med fullt yrväder och kallgrader så inte ser det vårligt ut på något sätt; men man går här och njuter af att må så väl i varma rum. Igår var Maria Gallander³⁹⁶ här med sitt arbete och drack thé med Axel och mig. Hon är en af de få gamla ungmör – sedan flere år lärarinna i Flickskolan "Missbildningsanstalten" – som med åren blifvit trefligare och gladare, ty förr var hon kritisk och fränstötande så att man sökte aldrig hennes sällskap.

Kandidat Gösta Wiman kom på visite för att tacka för sist, han är en mycket hygglig, sympatisk yngling, lång & ståtlig, ser bra ut – skall bli läkare.

³⁹² Ester Svangren (1889-1976), gift 1916 med Knut Arning (1892-1981) född Andersson.

³⁹³ Gravensteiner är en äppelsort; de drack alltså cider.

³⁹⁴ Fredrik och Elsa har sönerna Sixten född 1906, Enar född 1912, och Axel född 1913.

³⁹⁵ Hedvig Maria Göthlin (1853-1942) född Geijer, änka efter Gustaf Vilhelm Göthlin (1839-1895), överläkare vid Vadstena hospital. Granne i 1A. Dottern Anna Birgitta Bylund (1883-1970) född Göthlin, gift med Karl Hjalmar Bylund (1870-1938), bor nu i Halmstad.

³⁹⁶ Maria Gallander (1873-1935), lärare vid Uppsala Högre Elementarläroverk för flickor (kallat Magdeburg).

Wi ha hunnit öfvre medio af April Månad

sedan jag sist skref upp några händelser och likväl har jag bland annat varit i Stockholm en vecka der jag hade mycket angenämt! Marie Louise skref att Gunhild är förlovad med Donald Olsson³⁹⁷ och vi ha middag om lördag den 27 Mars kl 6 och jag hoppas mamma kommer till oss; men det tänkte jag inte reflektera öfver så mycket ty att resa ensam har sina sidor; men så en dag kom de "unga tu" hit och bad mig tänka på saken och de skulle möta vid stationen – och det gjorde de också. Jag reste och Elsa Fredrik mötte med Bil, så jag bodde de första dagarna hos dem och vi hade sällskap till middagen. Mellan 20 á 30 personer ty Olsonska familjen är ganska talrik, 10 barn närvarande³⁹⁸ och den blef mycket treflig och lyckad. Ty ömsesidig belåtenhet rådde bland gamla & unga som jag gaf uttryck i följande:

På Öland bodde en flicka skön
den allra täckaste af sitt kön,
så täljer sagan; men jag vet mer
En bor i Stockholm som jag här ser.
Hon heter Gunhild och tänker nu
det dröjer inte förr'n jag blir fru!
Sin Donald fann hon så långt tillbaka
som henne korat, att bli hans maka.
De vuxit upp inom samma borg
som fordom Frithiof och Ingeborg³⁹⁹
sitt bo de bygga i hopp och tro
i Svea land der de vilja bo!
Han målar taflor båd'stort och smått
"Hustaflan" Gunhild tar på sin lott.

³⁹⁷ Gunhild Müntzing (1891-1985) förlovade sig uppenbarligen i mars 1915 med Donald William-Olsson (1889-1961), född i England och bildkonstnär. De gifte sig 24/7 1917.

³⁹⁸ William Olsson (1862-1923), affärsman och grundare av Lundsbergs internatskola, gift 1887 med Maria Bergman (1862-1954). Paret hade 11 barn som tog efternamnet William-Olsson: Tage (1888-1960), Donald (1889-1961), Magde (1891-), Dorothy Anna Marie (1893-), Bernt (1895-1901), Guy (1897-1977), Leslie (1899-1974), Constance Mary (1901-), William (1902-1990), Karin (1904-23) och Halvor Roy (1907-).

³⁹⁹ Frithiof och Ingeborg är ett kärlekspar ut Esaias Tegnér's (1782-1846) *Frithiofs saga* (1825).

Söndagen den 28 voro vi alla bjudna till Saltsjöbaden der Wiliam Olssons ha ett förtjusande hem. Jag njöt kolosalt af denna utflykt som aldrig varit åt det hållet och der åkte vi släde öfver sjön och besåg Uppenbarelse Kyrkan och grafkoret som Wallenberg ordnat åt sig & familjen.⁴⁰⁰ Till och med Kyrkoherden⁴⁰¹ (Wide tror jag han hette), som var så omtyckt i Köpenhamn, men på Wallenbergs enträgna uppmaning antog platsen här, kom till Olssons på sin första visite – var en medelålders sympatisk man hvars hustru har dödt sedan han kom hit. Wi sutto så trefligt i en krets vid den låga spisen med sin lilla brasa och en trälåda med ved och en pust för att pigga upp den flämtande lågan om så behöfdes, lådan var likväl öfverklädd med koppar så den liknade en kassakista.

En afton voro vi på operan och såg "Konung för en dag" hvilken jag ej sett på flera år så det var roligt.⁴⁰² Påsken tillbringade jag i stillhet & lugn och var i Domkyrkan o:s.v.

Har varit bjuden till fru Wennerström ett par gånger på Soupée och haft trefligt – hon bjuder mig ofta då hon har främlingar hos sig som skall underhållas så der har jag gjort många bekantskaper.

Söndagen d 18 April. All snö inom synhåll är borta, hela naturen skiftar grå i grått och ser torr ut. Julia Wallroth har varit hos mig.

Maj Månad 1915 har börjat med kyligt och ruskigt väder, snöglöpp, snön låg kvar öfver natten. Men Uppsala högtids afton som jag kallar Walborgsmessoafton (sista april) och 1sta maj gynnades af härrligt väder och man tyckte det var roligt återse de hvita mössorna⁴⁰³, eljest var jag ej ute i wiften utan lemnar plats åt yngre individer. Åtskilliga besök af Studenter hade vi dock, ty många resande kommo till staden och på en inlyftad soffa hade Axel Wolge en natt och Thor Svedelius⁴⁰⁴ en natt. Honom kände jag förr och tycker om så den hade jag trefligt af. Sedan vi ätit middag kl 2 och hastigt druckit kaffe i sällskap med Reutersköld, Pettersson⁴⁰⁵ och hvad de hette gingo de till Station och endast Marcus Kjellander stannade till kvällen. En af de sista

⁴⁰⁰ Uppenbarelskyrkan i Saltjöbaden byggdes 1910-13 och är en donation från Knut (1853-1938) och Alice (1858-1953) Wallenberg som ligger begravda i ett kor där.

⁴⁰¹ Nils Widner (1870-1940), kyrkoherde i Saltsjöbaden 1914-1921, tjänstgjorde i Köpenhamn 1901-13; senare pastor primarius och kyrkoherde i Storkyrkan, samt överhovpredikant. Gift med Ruth Liljekrantz (1882-1914 17/9).

⁴⁰² Giuseppe Verdi (1813-1901) skrev operan *Kung för en dag* (1840).

⁴⁰³ Studentmössor har använts av studenter sedan 1845. I Uppsala får studentmössan enligt studenttraditioner bäras mellan kl. 15 den sista april och den 1 oktober.

⁴⁰⁴ Bror Knut Wolge (1893-1938), senare bokföreläsare i Argentina. Thor Svedelius (1895-1965), son till Anders Herman Svedelius (1863-1927), kapten vid Dalregementet, och Ebba Augusta (1872-1941) född Söderström. Båda uppenbarligen kamrater till Axel från Falun.

⁴⁰⁵ Trol. Arvid Lennart Reutersköld (1894-1967), student vid Stockholms Högskola 1914. Pettersson, okänd.

dagarna i April hade vi ett angenämt besök af Axels mamma⁴⁰⁶ – och då reste vi en af dagarna till Linnés Hammarby⁴⁰⁷, en mil från Staden och det var mycket roligt. Det hvilar en viss "Nimbus"⁴⁰⁸ öfver det Herrgårdslänkande gamla stället der vår "Blomsterkung" lemnat många minnen efter sig.

4de Maj uppbjuden till fru Wennerström jemte fru XX.

den 11 maj Åter har några lugna soliga dagar gått till ända. Det vill säga lugna sköna inom hemmet ty ute blåser mycket och är rätt kyligt, jag var en dag på Arbets-stugans för barn Bazar och köpte ett par småsaker af deras arbeten! Och intet regn kommer – hela landet törstar – Den 6te Maj hade jag den innerliga glädjen taga emot min yngste käre son Knut, med lilla frun, de har vistats i Persien i 14 månader, der de funno sig så väl och nu reste hem jemte flere Svenskar ty Gendarmeriet saknar medel till deras aflöning; men skulle ej ha något emot att resa dit igen om tiderna förändrades. Att Knut hade varit sjuk (i thyfus) kunde man se ty han hade magrat lite, Mary An var oförändrad, sig alldeles lik. Nu är han i Falun och jag hoppas han kommer hit på återresa till Stohlm. Officerarna hade Middag för honom i Mässen och Öfverste Björkman hade bedt honom vara iklädd den Persiska uniformen, som är treflig och på flere sätt skiljer sig från Svenska.

Till Mässens officerare skänkte Knut en stor Silfver-gräddskål och till Öfversten en ridkäpp med Silfverkrycka. Öfverstelötnant Krautmeyer, sin bror Erland m.fl.

Den 15 [maj]. Sofia dagen firades ½ 8 på morgon då fru Wennerström kom ner med kaffebricka, trodde hon skulle taga mig på sängen, men jag var i farten och det var roligt bli firad. Sedan kommo Wasafruarna med så mycket vackra blommor så mitt Caffebord företedde en angenäm anblick och var godt och gemytligt med bref och kort från anhöriga och vänner. Sedan har här firats födelsedag så trefligt hos fru Grönbeck⁴⁰⁹ – nu ligger hon lilla kompetenta menniskan sjuk på Samariterhemmet⁴¹⁰. Hos Fru Otterborg som nyligen hemkommit från en "liten långresa" voro vi samtliga på ett festligt förmiddagsrep. Med arbete utan att just arbeta.

⁴⁰⁶ Anna Klingberg (1867-1953) född Fogelmarck, gift med Sophies son Erland.

⁴⁰⁷ Linnés Hammarby, beläget 15 kilometer sydost om Uppsala, köptes 1758 av Carl von Linné (1707-1778). Han byggde 1762 det stora tvåvåningshuset på gården. Han använde Hammarby som en tillflyktort undan Uppsalas osunda miljö och tillbringade somrarna där.

⁴⁰⁸ Nimbus, latinskt ord för strålgans, skimmer.

⁴⁰⁹ Olga Grönbeck (1851-1935) fyllde 64 år 19 maj 1915.

⁴¹⁰ Samariterhemmet startades 1893 av Ebba Boström (1844-1902) som ett sjukhus och är idag en del av Uppsala Akademiska Sjukhus.

En dag kom här en Student Almkvist⁴¹¹ som skall ha rummet efter Topelius som lemnar Uppsala. Han hade sin mor samt en liten broder med sig – hon var en söt och behaglig Fru - en af professor Dillners⁴¹² 8 döttrar som hade så vackra ögon, så jag minns att jag sade en gång då jag mötte 3 á 4 af dem på gatan ”de flickorna ha hemgiften i sina ögon”. Och gifta äro de.

Den 21 [maj] Vi ha Sol och klara dagar; men kalla nätter. I morgon är pingstaften och vårfesten.

28 Maj Vårfesten var lyckad, gynnad af strålande väder. Många resande till alla familjer – jag hade sju bäddar, var glad att ha en nyköpt turistsäng som Axels broder vigde in. Tågen gå så att Anna & Erlie kommo från Krylbo till frukost kl 9 – var så roligt ty vi ha så trefvligt tillsammans. Vi voro på conserten och utanför universitetstrappan uppvaktning för afgående professor Boetsius⁴¹³ – Axel med som marskalk med blågula bandet över Axeln. Vi hade god plats, hörde tal & sång och det är alltid roligt se Studenterna med sina fanor. Botaniska Trädgården besökte jag ej ty der har jag varit så många gånger – utan styrde lite här hemma. Topelius som eljest vistas i Sthlm var nu här och Finnen Baron Cronstedt i tre nätter, mycket snäll och hygglig.⁴¹⁴

Igår hade jag bref från Anna som varit i Örebro på middag då Erland (Kapten) med kamrater firade 30 års minnet af sin Studentexamen.⁴¹⁵ Jag fick då helsningar från Gustaf Djurclou och Max Wedberg⁴¹⁶ som väl ihågkommo sin vistelse vid Gustafsström der vi ofta hade besök af sådana glada, snälla kamrater som trufdes utmärkt i det enkla, trefna hemmet med det vackra läget vid sjö och Elf med berg i fonden och Barr & Löfskog rundt omkring! Och till mina gossars beröm får jag säga att alltid kamraterna voro små praktexemplar ibland pojkar så de voro välkomna! **Junii Månad.**

Den 2 [juni] bjuden till fru, till grannfrun 4tr, kaffe & Soupée. I dag den 3dje bjuden på f.mid.rep till fru Henchen. Vi börja nu lite hvar ordna för afresa till landet, man kommer sig ej för att vara

⁴¹¹ Jan Eric Georg Ludvig Almqvist (1894-1976), son till Johan Axel Almqvist (1870-1950) och hans hustru Gerda Cecilia Almqvist (1873-1957) född Dillner. De hade dessutom söner Jan Axel Oskar Bernhard (1898-1976) och Jan Carl Gustav Abraham (1919-1997) samt döttrarna Astrid Hedvig Elisabet (1903-80) och Lillian Dagmar Karin Cecilia (1912-82).

⁴¹² Göran Dillner (1832-1906) var professor i matematik i Uppsala, gift 1864 med Catharina Ottilia Augusta Hellsten (1845-1915). Paret hade 8 döttrar: Anna (1865-1937) Augusta (1866-1950), Helga Katarina (1868-1936), Maria Ottilia ”Mia” (1870-1951), Signe Elisabet (1871-1953), Gerda Cecilia (1873-1957) gift 1893 med Johan Axel Almqvist (1870-1950), Ester Beata (1878-1918) och Carin Ingeborg (1884-1970).

⁴¹³ Simon Boëthius (1850-1924), professor Skytteanus i Uppsala 1901-1915.

⁴¹⁴ Trol. Jean Louis Cronstedt (1894-1959), friherre.

⁴¹⁵ Erland Klingberg (1866-1938) avlade studentexamen som privatist i Skara 3/6 1885 efter att ha studerat vid Örebro Högre Allmänna läroverk 1876-84.

⁴¹⁶ Nils Gustaf Otto Djurklou (1867-), bankjurist och Max Herman Gottlieb Wedberg (1866-1936).

ute så mycket här, men då jag kommer till Mackmyra tager jag skadan igen och är ute nästan jemt. Axel reste till Falun på ett par dagar.

12 junii vackra sommark dagar med friska vindar, jag är nu resfärdig, om Gud vill, så far jag d 14 Junii till Mackmyra dit Axel och Marcus Kjellander cyklade i dag via Östhammar. O! hvad jag är glad som kan få tillbringa sommaren bland dessa barn och barnbarn der jag har det så skönt och godt på allt sätt och finner mig så väl. Det är som om jag stode vid en Milstolpe på livvets stig då jag så här företager en resa på några veckor. En gång blir den sista – allt står i Guds hand. Må han i sin nåd beskydda mig och hemmet nu och alltid, amen.

16 Junii I kyla och blåst gick min resa hit förträffligt och här är allt sig likt treffligt och godt inomhus och jag njuter af syrener och fogelqwitter, men nog få vi hålla oss inne t.v.

20 Junii Anna och ett par af barnen i Kyrkan.

22 [juni] kom Helén Ångström hit för att stanna en tid.⁴¹⁷ Hon är helt säkert en af Uppsala professors fruarna – den treffligaste, är sedan några år Enka och har en söt dotter och tre söner.⁴¹⁸ Wi ha treffligt inom familjen, läser så mycket vi önska och äro ute så mycket vi kunna – bäst af allt är att man får sköta sig själf, barnen snälla men vädret är blåsigt och smått kyligt. Midsommaren gick så lugnt och stilla förbi; men idag äro familjerna hitbudna på kaffe ½ 6.
Lördagen den 26 junii.

Julii Månad. Den 6te. Vi njuta af härrliga sommark dagar, sitta ute med vårt arbete och läsa högt ur en bok heter rök af Ryske författaren Turgenjef.⁴¹⁹ Vi fyra fruntimmer Helén Ångström, Fiffan⁴²⁰, Annas äldsta syster, Anna sjelf och jag ha mycket angenämt tillsammans. I söndags åkte vi två vagnar till Kyrkan, vi hörde en kort predikan af Kyrkoherden⁴²¹ och åkten var förtjusande. Kapten Erland är alltid hemma om Söndagarna eljest bunden af sin tjenstgöring vid

⁴¹⁷ Hélène Ångström (1849-1943) var innan hon gifte sig guvernant åt systrarna Fogelmarck: Sofie (1864-1924), Anna (1867-1953) gift Klingberg och Siri (1868-1944) gift Gripensvärd.

⁴¹⁸ Hélène Ångström (1849-1943), född Pilo, gift med Knut Ångström (1857-1910), professor i fysik i Uppsala. Barn: Anders Ångström (1888-1981), Hilding Ångström (1890-1979), Tord Ångström (1892-1978) och Dagny Ångström (1895-1952).

⁴¹⁹ Ivan Turgenjev (1818-83) rysk författare. *Rök* (1867).

⁴²⁰ Annas syster Sofie Fogelmarck (1864-1924) kallades för Fiffan.

⁴²¹ Oskar Otto Hedberg (1867- 1944), kyrkoherde i Valbo från 1911.

Dalregementet! På eftermiddagen lekte vi alla stora som små springande med barnen som tycka det är roligt ha de äldre med.

Den 9 Julii Marie Louise hemtade jag vid Walbo igår. Kärt få se henne här, frisk och glad – hon kom från Norrland der hennes yngsta dotter gått och läst så hon var der vid confirmationen.⁴²² Vi hade igår den första regndagen sedan vår hitkomst. Marie Louise reste hem efter fem dagar – hon roade oss mycket genom sin musik; hon har ett vackert anslag på piano och spelade Bethoven & Mozart för oss.⁴²³

I dag d. 13 Julii reste Helén Ångström hem efter 3 veckors vistelse här - hon lemnar tomrum efter sig ty hon är en fint bildad och angenäm person, 65 år. Wi ha i dag soligt och skönt väder, ungdomen rodde ut, ty en af flickorna Märtha Redlund⁴²⁴ som tecknar och målar skulle taga skitser⁴²⁵. Man jag stannade vid Bryggan och tycker ej det är förmonligt hoppa och skutta upp och ner i båtarna. Jag hyser derjemte den principen att man som gammal bör draga sig tillbaka innan man märker att de unga önska det! Igår afton gjorde vi lekar och alla voro glada & trefliga.

Den 23 Julii strålande väder med sol hvilket vi ej haft på de senare dagarna utan vi ha mest suttit på verandan då vi ej varit inomhus. I dag reser Sofie Fogelmarck samt Märtha Redlund, hon målar rätt småbehändiga taflor i sin skitsbok efter naturen. Igår af paviljongen omgifven av stora sekelgamla lindar, lönnar och björkar. Det är björkar som går bäst här jemte Lind & Lönn. Christina dagen⁴²⁶ fick jag en sådan der liten vacker tafla af Anna som Märtha målat, den framställer Härrgården från trädgårdssidan, inramad är den, färdig att hänga upp då jag kommer hem. Knut och Meryan gaf mig en persisk bricka. I dag reser åtskilliga individer härifrån neml: Herrar Friberg⁴²⁷ & Svärdröm, Greta Råndal och lilla sonhustrun till Falun så nu blifva vi ensamma en tid. Vi ha sannerligen kommit in i en regnperiod som tycks bli långvarig nog; men vi sitta ute på Werandan och njuta frisk luft ty solen gömmer sig dag efter dag! Skönt är det likväl att hvila både till själ och kropp på gamla dagar, men ibland tycker jag mig vara till öfverlops i werlden – tänker dock (ty man är så öfverseende med sig själf) jag har dock varit verksam i yngre dagar och har nu min glädje med barnen! Hvad vore väl lifvet värdt att lefva utan dem? Jag

⁴²² Sigrid Müntzing (1899-1981), Sophies dotterdotter och dottern Marie-Louises yngsta dotter.

⁴²³ Ludvig van Beethoven (1770-1827), Wolfgang Amadeus Mozart (1756-91).

⁴²⁴ Märta Emma Maria Redlund (1888-1964). Dotter till Otto Redlund (1853-1927) och Helène Redlund (1862-1943) född Thomée. Helène var kusin till Emma Fogelmarck (1842-1910) född Elfbrink, Anna Klingbergs mamma; då Helène tidigt blev föräldralös blev hon fosterdotter hos Wilhem och Emma Fogelmarck.

⁴²⁵ Många av Märta Redlunds tavlor finns ännu kvar i familjen.

⁴²⁶ Kristinadagen är den 24 juli.

⁴²⁷ Friberg. Okänd. Svärdröm. Okänd.

beklagar dem alla som äro ensamma och tackar Gud som så ledt mina öden att jag ej är en af dem.

Den 1sta Augusti

Regn & regn i flere veckor har det regnat både dag och natt med en och annan dags uppehåll och hela naturen är så våt och full af dagg så hvarje blad glittrar af regndroppar. Här går den ena dagen den andra lik ity ingen kommer och ingen far. En stämma hitförde gamle Borgmästare Lundberg från Sala⁴²⁸, Disponent Lundbeck & Ingeniör Wennerlund i Willan⁴²⁹ på Soupée en afton, den gamle Borgmästaren låg kvar och reste dagen på.

Den 3dje Aug. Anna och Axel och Wille till Gefle, Axel att köpa en regnkappa och Wille att tala med Doktorn för smärta i bakbenet, som en af bröderna uttryckte sig. Jag går här och vegeaterar och njuter mitt sorgfria väsen och läser goda böcker, som är mitt bästa nöje.

7de Augusti. Bjudna ½ 6 på kaffe och Soupée till Lundbecks. 30 personer, mycket angenämt, vädret så både gamla och unga voro ute och det var väl ordnat så de sutto i en grupp under samspråk och intagande af förfriskningar: Melon, körsbärssaft, choklad & karameller. Ungdomen sprang & lekte.

En dag åkte Erland till ett gammalt bruk, heter Högbo⁴³⁰, tillhör Sandviken, ligger 1 ½ mil härifrån. Axel red, ett par åkte cykel och vi andra åkte. Lite regn hade vi förstås, ty nästan dagligen har det regnat under de sista tre á fyra veckorna; men det var skönt att åka. Det gamla obebodda stället var roligt att se; men då en gammal Herrgård står igenstängd får den en prägel af ödslighet som ej genast försvinner med dörrarnas öppnande. I stora huset var 13 rum, ljusa med höga fönster. Men ehuru vägen hela tiden går uppåt ligger dock stället mycket platt med sina trädgårdsland och gården rundt omkring samt ekonomibyggnader ganska nära. Möjligen tycker en ägare att detta är intressant och fördelaktigt men på mig verkade det prosa och jordbruk allena och det poetiska i taflan trädde fullkomligt i bakgrunden då man kom från det

⁴²⁸ Otto Lundberg (1842-1918), borgmästare i Sala från 1882.

⁴²⁹ "Willan", eller parkvillan, var ett numera rivet hus i allén vid Mackmyra bruk. Erland och Anna bodde här 1895 - 1910 innan Anna ärvde Mackmyra efter sin mor.

⁴³⁰ Högbo bruk anlades på 1600-talet. Herrgården (nu kallad Gamla herrgården) byggdes 1737-39 och fick sitt nuvarande utseende på 1790-talet. 1855-56 köptes bruket av firman Daniel Elfstrand & Co., som leddes av Göran Fredrik Göransson (1819-1900), bror till Sophies svärdotter Anna Klingbergs mormor Sofie Göransson (1817-1860). Han gjorde 1857-58 försök med Bessemerprocessen för stålframställning vid den Högbo underlydande Edske masugn, och lyckades få metoden att fungera praktiskt (vilket Bessemer misslyckats med). 1861 bildade Göransson Högbo stål- och jernverks AB, som byggde ett nytt järnverk i Sandviken, föregångare till dagens Sandvik AB, och driften i Högbo avvecklades. Herrgården stannade dock kvar inom familjen Göransson och beboddes fram till 1945 av ättlingar tills det köptes av Sandvikens stad. 1915 var ägaren Tord Alarik Magnuson (1851-1929), gift med Göran Fredrik Göranssons dotter Maria Elisabet Göransson (1853-1933); de flyttade dock in på herrgården först 1920.

vackra Mackmyra som omflutet af Gafleån företer en så ljus och liflig anblick med stora wattenfallet, parken och den gamla paviljongen m:m. Öfver den platsen hvilar poesi och hemtrefnad i hög grad.

Lördagen den 14 äro vi bjudna till Willan på Soupée! Der var mycket trefligt, 22 personer och så vackert väder att vi kunde vara ute. Familjerna här ha tur med sina Lördagsbjudningar.

Jag må teckna mig till minnes Asmodr⁴³¹ i den persiska relionen, Demonernas Furste.

Hafets persiens förnämste skald.⁴³²

Poska var de Rommerska soldaternas vanliga dryck som bestod af watten, ättika och vispade ägg⁴³³; det var denna dryck som en soldat räckte Frälsaren på korset.

Den 17 Augusti I dag sol med blåst så man hoppas på uppehållsväder till Landtbrukets fromma ty höbergningen pågår som bäst i "kräftornas tecken" ty i detta höga wattenstånd fångas en massa dylika så vi hade ett riktigt kräftkalas inom familjen. Samma dag Kapten reste till Falun – han hade då varit hemma i 14 dagar. Militärerna få nu mycket lite semester så ett par veckor anses storslaget. Det är så mycket beväringar som inöfvas och det är nog nödvändigt – Wi Svenskar stå nu så ensamma om fienden skulle nalkas våra kuster. Och det är ej sagt att nutidens Svenskar motsvara rycktet om förfädrens bragder? Wi ha inga bepröfvade anförare om det gäller! Wi ha lefvat i en hundraårig fred⁴³⁴ och jag fruktar att kärleken till fosterlandet ej tilltagit under denna tid! Enighet ger styrka heter det så sant; men intresset hos Svenskarna splittrats och afunden och småsinnet finnes kvar. Wi få dock hoppas att då det gäller tiderna förändras – man har ej rättighet att klaga i oträngda mål! Oh, hoppas det bästa må man alltid göra. Wädet vackert under flere dagar.

Den 20 Augusti En skön promenad på morgonen som i mitt tycke är så härligt! Och som man har så godt af hela dagen. I morgon äro vi bjudna till Stations Inspektorns Fru⁴³⁵ på 11 kaffe och om Söndag kommer Kapten hem på ett lite besök och sedan är blott en Söndag kvar vid

⁴³¹ Asmodeus (Asmodaios), en judisk-kristen demon nämnd i Tobit 3:8, som även enligt legenden hjälpte Salomo bygga templet. I kristen tradition en demon för lusta. Anses ofta komma från den persiska (zoroastriska) demonen Aeshma (Aeshma daeva) för vrede.

⁴³² Shams al-din Mohammed Hafez (ca 1320-1388), persisk skald.

⁴³³ Posca är en dryck med ursprung i det antika Grekland. Det blev på 100-talet e.Kr. vanlig bland romerska soldater och fattiga. Vinäger blandas med honung, koriander och vatten som kokas.

⁴³⁴ Fred i Sverige rådde sedan konventionen i Moss 14/8 1814, som avslutade ett kort krig för att tvinga Norge in i unionen med Sverige.

⁴³⁵ Ida Paulina Vilhelmina Rydberg (1864-1924) född Wiberg, gift med Janne Rydberg (1867-1930), stationsinspektör vid Mackmyra station. Mackmyra station, på banan Sala-Gysinge-Gävle, öppnades 1900; persontrafiken lades ned 1964 och godstrafiken 1977.

Mackmyra och sommarferierna är slut för skolorndommarna. Sommaren har varit så kort - och jag tror att ju äldre en människa blir ju snabbare ilar tiden iväg - då man är frisk och glad som jag.

Den 26 Augusti Man öfverraskades så angenämt i dag med sol och vackert väder! Och jag blir i dag 83 år - Gud vare lof jag är frisk som är mycket att tacka Gud för. Möttes i dörren till Matsalen af Axel och Kajsa med ståtliga buketter, rosor och löfkojor, samt från Fru Berglöf⁴³⁶ en af mörkröda nejlikor. Och senare på dagen kommo Fruarna med härliga buketter så det blef så mycket blommor och gladt och trefligt och jag hade glädjen emottaga bref, kort & telegram från barn och systrar⁴³⁷ och många små trefliga porträtter & presenter, t.ex.pl. af Anna prenumerant avi å Stockholms Dagblad till årets slut, så ytterst välkommet!⁴³⁸

29 Augusti Wi packa kappsäckar med mera i dag ty vi lemna nu detta trefliga Mackmyra, familjen för att resa till Falun och jag för att återvända till mitt lilla hem i Uppsala! Sommaren började så sent i år och allt är ännu så vackert, alla blommor oberörda af frost så man tycker sig vara blott i medio af Augusti; men skolorna ha börjat och det gifves ej pardon för ungdomarna utan alla reser och den trefna gården lemnas öde.

Den 3de September. Hemresan gick utmärkt väl med skönt väder! Och min trefliga våning var så nätt och inbjudande sedan jag sprungit och fjantat och fått alla småsaker på sin plats. Fru Wennerström kom ned och välkomnade mig och bad mig på Middag följande dag då jag också hjälpte henne, och Svägerskan som är på besök, att rusta i ordning gröna bönor till vinterbehof. Åt oss själva är man äfven i farten med dylikt. Af mina medförda Drufvor bjöd jag Topelius och kandidat Sundström⁴³⁹ som hjälper Tops att packa, han flyttar till Sthlm och en ung Almquist skall bo i rummet, men ej äta här. Ynglingen är kommen, hygglig och snäll, kom in med ett stort historiskt album och frågade om jag ville se och det var mycket intressante.

6 September var hos Ångströms en stund. Helén är alltid angenämt att träffa. Alla som jag språkade med voro så vänliga, professor Geijer, Rektor Brolén⁴⁴⁰, Sara Haahr och Doktorinnan

⁴³⁶ Agnes Gunhild Berglöf (1880-) född Karlsson, gift med Ernst Herman Berglöf (1876-1919), skogsförvaltare på Mackmyra Sulfitt.

⁴³⁷ Sophie hade två systrar kvar i livet 1915: Maria Carlstein (1834-1929) född Baalack, och Amalia Constantia Carlstein (1843-1934) född Baalack.

⁴³⁸ Stockholms Dagblad var en konservativ morgontidning som gavs ut 1824-1931.

⁴³⁹ Hans Karlsson Sundström. Okänd.

⁴⁴⁰ Carl Axel Brolén (1845-) rektor vid Uppsala Högre Allmänna läroverk 1899-1911 och lärare vid Fjellstedtska Skolan 1911-25. Granne på Vasagatan 1.

Götlin m:fl. I Domkyrkan var roligt att komma, det är ett herrligt tempel i Solbelysning som nu - och klockorna så välljudande.

Den 11 September Axel har ännu ej kommit. Kandidat Almquist är installerad i sitt rum men som han ej äter här besvärar han så lite. Sedan nu hemmet blifvit ordnat fick jag ett kärt besök af Marie Louise som stannade några dagar – på ett litet cafferep bjöd jag Lisa Staggh, Doktorinnan Göthlin, som är närmaste granne & fru Wennerström. En annan dag bad jag fru Otterborg och hos henne voro vi sedan en dag och hade trefligt, eljest sutto vi mest inne och språkade vid vårt arbete. Jag har köpt en väst som skall sys färdig åt Erland till Julklapp samt en kudde åt Anna. Det är ju långt till Julen och man vet ej om man lefver till dess. Men jag vill sy vid dagsljus dessa arbeten.

Den 23 September Axel är komen och en blommande Cyclamen fick jag med honom och de voro mycket välkomna både Axel och kukan! Varje dag ha vi haft skönt sommarväder så man är ute en stund. Hvar och en har sitt arbete och dagarna förflyta lugnt och stilla. De båda ynglingarna läsa tillsammans och ha trefligt af hvarandra. Elsa har skickat blommor & äpplen. Barnen äro snälla mot sin gamla Mamma. Må Gud välsigna dem.

Den 1sta Oktober de sista Septemberdagarna ha utmärkt sig för regn & blåst, fem g varmt som låter mer än det verkar utan sol, då är härligt bo i ett hus med värmeledning. Af Tidningarna ser jag att "Staaf" är sjuk; men det politiska skadedjuret blir nog frisk igen⁴⁴¹. War i dag den första som betalade hyran (fyra hundra sexton k. 25/.)⁴⁴² sista kvartalet hos Revisor Grönbeck⁴⁴³, professor Geijer kom också linkande i samma ärende, han bad mig helsa på hans fru Calla och det skall jag nog göra, de äro snälla och vänliga båda två. Träden börja skifta i sin prunkande färging. O! hvad jag njuter af att bo så trefligt, hvart jag komer eller vistas i Staden tänker jag "ingen bo trefligare än jag". I denna vecka har jag varit borta åtskilliga gånger; men gårdagen **den 16 oktober** tog priset, då båda mina herrar reste till Sthlm, tänkte jag gå först till Kyrkogården och så vidare utåt en bit – då kom fru Wennerström och bad mig vänta tills hon blef ledig så åker vi till Grindstugan⁴⁴⁴, gingo sedan i skogen en stund och så hem och på

⁴⁴¹ Karl Staaff avled den 4/10 1915.

⁴⁴² 416 kronor och 25 öre år 1915 motsvarar cirka 17 000 kronor år 2014. Sophies årshyra var 1665 kronor vilket motsvarar cirka 68 000 kronor. Hennes månadshyra blev då cirka 5 700 kronor i 2014 års penningvärde. Lägenheterna i Vasahuset är numera ombyggda och något mindre, och kostar år 2014 cirka 13 700 kr/månad.

⁴⁴³ Gösta Grönbeck (1876-1954), bankrevisor (senare kamrer). Son till Karl Robert Grönbeck (1836-1913) och Olga Grönbeck (1851-1935) född Sjöberg, som bott i Vasahuset sedan 1911. Gösta med familj har nu också flyttat till Vasahuset.

⁴⁴⁴ Grindstugan grundad av Uppsala Skytteförening 1861 ligger ca 2 km utanför Uppsala centrum. Sedan en brand i slutet av 1930-talet förstörde Grindstugan byggdes 1941 den nuvarande byggnaden som hyser förenings- och caféverksamhet. Sophie och fru Wennerström kunde åka spårvagnslinje 4 ut mot Polacksbacken.

Biografen⁴⁴⁵, der jag nu såg manövern som nyligen gått af stapeln här i närheten och då jag hade glädjen se hos mig de båda yngsta älskade sönerna ty Dalregementet var här också och Kungen och Wärmlands och Helsinges regemente. Men jag var ej ute för att betrakta detta, ty för en liten person, om man ej får en särdeles gynsam plats, lönar det så lite att tränga sig fram. Nu Marscherade dock hela styrkan förbi våra fönster och jag fick först en helsning genom rutan och sedan kommo de hit, men ej på kväll eller middag som jag tänkt, utan Axel och jag åt i flera repriser af de så kallade "manöver kycklingarna" sedan efteråt!

Dessa första veckor ha varit (i oktober) riktiga lyckodagar att träffa släkt & vänner – en dag kom Sofie Fogelmark från Sthlm, bodde på Gillet och inbjöd mig och Axel på festmiddag, så trefflig. Vi åt Sparris Soppa, Hummer, rapphöns & äpplekaka och tömde en butelj rénvín och sedan kaffe, vid 6 tiden åkte vi sedan hit hem i tackvagn så väl förplägade att lilla Soupéen här blef nästan skåderätt, men wichivatten och en ask Bon bon, som Fiffan medförde egentligen åt Axel, afsmakades.

För ett par dagar sedan köpte jag en stor Hummer och lemnade in till Brukspatron Otterborg som sedan på afton kom upp och förbindligast tackade för läckerbiten! Otterborg hjälper ofta med upplysningar och påskrifter så jag benämner det hans "arfvode".

Just nu ringde fru Henchen i Telefon⁴⁴⁶ och bjöd mig dit om måndag ½ 1. Der var man som alltid mycket välkommen och blef rikligen förplägad.

Hedvigdagen⁴⁴⁷ köpte jag goda chokolad praliner och gick in till min grannfru Doktorinnan Götlin, der några fruar voro och vi bjöds på Caffé eller thé i all gemytlighet.

Sista veckan i Oktober har varit så liflig & trefflig med besök o:d. En dag kom Anna, Kajsa och Erlic på resa till Sthlm, det var så roligt, men ändå roligare då Anna på återresan stannade öfver ett par dagar hos oss – vi voro då en afton på Björnsons föreläsning om kriget⁴⁴⁸ och en afton på pianisten Teresa Carinas⁴⁴⁹ fina konsert på Norrlands Nationsal. Mycket angenäma aftnar! Konsertgifverskan är öfver 60 år, men det anar ingen så behaglig som hon är. Emellertid har hon varit gift 4 gånger! Från första Mannen skildes hon, den andra och den tredje dogo och nu är hon gift med en broder till hennes första man. Hon är född i Syd-Amerika. Helén Ångström var uppe en liten stund, var idel förtjusning öfver sin dotters förlofning med Olof Odencrants som är både

⁴⁴⁵ I ett brev daterat 19/10 1915 skriver Sophie till sin son Erland om besöket och att de på biografen såg *Man över bord*. Dock finns ingen film med detta namn bevarad i Svensk filmdatabas.

⁴⁴⁶ Redan 1877, året efter att den uppfunnits, kom telefonen till Sverige och spreds mycket snabbt. År 1885 hade Stockholm flest telefoner i Europa. Detta är första gången Sophie nämner sin telefon. (17/3 1911 hade hon ingen, ej heller på hösten enligt ett brev från Erland Theodor Klingberg till Erland Klingberg från 14/9 1911.)

⁴⁴⁷ Hedvigdagen är den 15 oktober.

⁴⁴⁸ Björnsson. Okänd.

⁴⁴⁹ Maria Teresa Carrêno Garcia de Sena (1853-1917) venezuelansk pianist. Hon var gift fyra gånger: 1. 1873-75 med Émile Sauret (1852-1920); 2. 1876-91 med Giovanni Tagliapietra; 3. 1902-95 med Eugen d'Albert (1864-1932); 4. 1902-17 med Arturo Tagliapietra (sin andre mans bror).

hyggelig och af en förmögen släkt.⁴⁵⁰ Jag hade ej trott att en så begåfvad person som professorskan Ångström skulle af denna lycka låta hänföra sig att "öfverhöfvan" prisa och berömma sin dotter! Ty det trodde jag endast en beskedlig, enfaldig Mamma om; men svaga sidor finnes hos de flesta – ja, kanske hos alla och förmågan att dölja dem är visst svårare än mången tror. Wi drucko deras skål i Samos och Madera⁴⁵¹ med karameller och choklad som Anna medförde från Sthlm. Sol ha vi men ej riktigt slädföre, utan hjuldon synes mest.

Birgerdagen **d. 21 Oktober** föll den första snön men som det ej frös på smälter nog denna som man får hoppas ty mycket säd och rotfrukter stå ute.

Tredje November. Snön ligger kvar och några köldgrader har det varit; men nu är det slaskigt & halkit så jag är glad få vara inne med min "briljanta" snufva.

Den 1sta var fru Ringström⁴⁵² och fru Wennerström hitbjudna på f.m. igår var Julia Wallrot här, hon är Cousin till Selma Lagerlöf.

4de November firades under många år såsom föreningsdagen för Sverige & Norge, men sedan 1905 då Norrmännen frigjorde sig upphörde detta⁴⁵³. Jag tror inte att Norrbaggarna⁴⁵⁴, som de kallas, ha skäl att prisa denna sin tilltagsenhet, det framtiden får utvisa.

Jag hade i dag ett besök af ett förlofvat par Dagny Ångström & Kandidat Odencrants, snälla och rara båda två. Han är jurist och som snabbaste befodran hägrar väl för dem en Domsaga högt upp i Norden.⁴⁵⁵

Snön ligger kvar och vintren fortfar - snögar gör det. Söndag är det men jag håller mig inne. Axel skall på Conserten som ODisterna i Aulan till förmån för Musik Direktören Alfvén – Markus Kjellander komer att hemta honom och de ber jag honom hit i afton på thé klockan 8 – vi bruka då ha småtrefligt tillsammans.

⁴⁵⁰ Dagny Ångström (1895-1992) gifte sig 1917 med Johan Olof Odencrants (1891-1971). Dennes far Thor Odencrants (1849-1934) var häradshövding och ägde 1908-20 det Sophie kallar Bergensträhles gård (numera kallad Edlingska gården) på Jernbrogatan 2.

⁴⁵¹ Samos är ett berömt vin från den grekiska ön Samos; Madeira är ett starkvin från den portugisiska ön Madeira.

⁴⁵² Frida Karolina Ringström (1861-1947) född Ohlson, gift med Karl Axel Ringström (1854-1930), veterinär.

⁴⁵³ Unionen mellan Sverige och Norge var en statsrättslig förening från 4/11 1914 till 26/10 1905 då unionen upplöstes.

⁴⁵⁴ Norrbagge är ett gammalt svensk skällsord för norska män, tidigast belagt 1257.

⁴⁵⁵ Olof Odencrants (1891-1971) blev senare häradshövding i Skövde.

Jag har brottom med några Julklappar. Syr västar åt de tre sönerna i Sverige och Sonhustrurna få Bordlöpare af Tyll med broderi – måtte de tycka om dem! En fru Redlund⁴⁵⁶ kom upp för att hemta biljetter till Aulan. Min inackordering Almquist är i Sthlm öfver ett par dagar. Wi ha nu hunnit ända till den **18 November**. Inga märkvärdiga saker ha händt, jag hostar lite men det är inte något märkvärdigt – tråkigt att hosta om nätterna ty då sofver jag gerna. Skall i morgon gratulera fru Henchen och bör väl köpa en liten blomma.⁴⁵⁷ Fru Otterborg hade Cafferep en dag, vi voro 8 fruar & mådde godt, alla glada och snälla. Cafferep ha namn om sig att der sqwalras men sådant förkommer aldrig inom våra små grupper; jag skulle så gerna vilja föreslå lite högläsning som i mitt tycke är så särdeles angenämt, men det skulle nog ej slå an på en eller annan af de älskvärda individerna.

Den 19 Nov Man öfverraskades af det trefliga "Dryckes gillet" hos fru Henchen, bestående af caffe, tårta och vichy vatten – att det började snöa, massor kommo ner men smälte så genast, men nu skall jag säga

Den 25 [november] ha vi fullt slädföre och yrväder och allt möjligt naturskoj. Jag har varit bjuden till mina grannar som bo öfver oss Doktor Ringströms "veterinär" och de ha så trefligt och äro så snälla båda så der få jag nog trefligt att ibland gå med mitt arbete och bedja dem ner till mig. Ett långt bref till Syster Maria har jag afsändt och ett från Dotter MarieLouis har jag emottagit, mycket roligt.

Den 29 [november] Slädföre men mildt så man kan säga att Anders slaskade hvilket bebådar kallt i Jul.⁴⁵⁸

Den 30 November Flaggorna vaja öfverallt i Stan, Carl XII dödsdag. Förr gick jag så gerna ut och hörde på Sängen men nu vid 83 års ålder är man glad att vara inne i sin trefliga bostad då kvällen kommer! Och alltid har man något att läsa och då njuter jag mest och bäst, De som ej äro roade af att läsa beklagar jag djupt.

December Månad

Den 1sta [december] godt och bra, Gudilof altigenom! Ett par dagar före Julafton reste jag till Mackmyra, då var snöyra; men det visste man ej af i den sköna andra klass kupén⁴⁵⁹. Vid Walbo

⁴⁵⁶ Trol. Maria Charlotta Redlund (1854-) född Eriksson.

⁴⁵⁷ Elisabet Henschen har namnsdag den 19/11.

⁴⁵⁸ Uttryck från Bondepraktikan: "Om Anders slaskar, skall julen braska"

station mötte mig min älskade alltid snälle Erland och jag ifördes en stor Herrpäls ock då man balanserade med urval till höger & venster gick allt förträffligt och vinmiddagen smakade godt i detta trefliga hem der jag är innerligt fästad vid dem alla.

Julafton var glad med många julklappar. Till Julottan foro 4 slädar. Sedan var middag för grannarna, gemytligt & trefligt.

Och tiden ilade iväg så snart var man ifärd med inpackning till Uppsala resan. Jag fick sällskap med Axel – och vi ha nu kommit in i hvardagslivets sysselsättningar igen. Och vi ha lyckligt hunnit öfver Januari, ha ett par grader kallt.

Februari Månad [1916] börjar så angenämt med klara, milda, soliga dagar. Ett angenämt besök har jag haft af Marie Louise, Gunhild och Sigrid⁴⁶⁰, Richards⁴⁶¹ dotter med sin fästman, Carl Axel Yllner (prostson från Skåne) Läkare kandidat, mycket sympatisk ung man som vi alla tyckte mycket om, han är ganska ljus men har bruna ögon, så jag uttryck min glädje att få in honom i denna "blåögda" släkt – han utropade då "har jag bruna ögon", ja! visst har du det, svarade jag.

O! hvad jag njuter af att ha ett trevligt hem då man får besök af släktingar från när och fjärran. Idag är stor Consert i Aulan men jag blir hemma. Axel & Almkvist skola iväg men då jag tänder min Lampa på kvällen stannar jag så gerna i hemmet, har alltid något godt att läsa.

Den 7de Februari Allt stilla och lugnt omkring mig. Har bedt mina gamla grannfruar dricka en kopp thé eller kaffe hos mig i morgon och de lofvade komma. Igår var Söndag, gick då till grafven med några blommor, var eljest hemma ty det blåste kallt. Läste sen en rolig bok "En herre far till Zansibar" af en Finne Gustaf Mattson som är död af lungsot.⁴⁶² Han lemnar tomrum efter sig inom "Författarskrået" ty han var en glad humorist – jag mins hur lustigt han berättade om sitt besök i ett Museum då han stod och betrakta en massa uppstoppade djur i sina burar och en stor katt vände på sitt hufvud och tittade på honom! Först blef han häpen och trodde sig yr, i sinom tid fick han dock veta att Waktmästaren ibland de döda sätter en bur med ett lefvande exemplar.

Den 25te Februari jemn god vinter med utmärkt före, så man hör ständigt bjeller klang och ser hela Karavaner tåga förbi fönstren. Jag håller mig inne ty det är halt under snön och man bör

⁴⁵⁹ Tågen hade tre klasser (fram till 1956), där den andra var reserverad för "fint folk".

⁴⁶⁰ Sigrid Klingberg (1892-1984), född i Sheffield. Dotter till Sophies son Richard som 1885 flyttade till England. Sigrid flyttade till Sverige och gifte sig den 23/6 1916 med Carl-Axel Timoteus Yllner (1891-1977), senare medicinalråd.

⁴⁶¹ Richard Klingberg (1854-1907), Sophies äldste son som 1885 utvandrade till England och blev kvar där resten av sitt liv. Han gifte sig 1887 med Eliza Thackeray (1855-1938).

⁴⁶² Gustaf "Guss" Otto Mattsson (1873-1914), finsk publicist och författare. *En herre for till Zanzibar* är en reseskildring (1914).

vara försiktig. Fru Wallin med dotter voro en dag inne på visite, det var roligt få gratulera till förlofning ty nu är en af de fem Döttrarna förlofvad med unge Nystedt som är för utländska Correspondensen vid Fagersta Bruk der unga Karin sitter på postkontoret.⁴⁶³ Här i Uppsala ordnar Norrlänningar till maskrad på sin Nation och igår hade Forsell Consert i Aulan och blef hyllad med "en stor Lagerkrans" och inrop, åter och åter, så han måste ge ett par extra nummer. Bäst jag satt kom Fru W-m och Maja v. Engeström på besök. Jag bjöd på godt Caffé och skall nu se på de maskerade flickorna i sin prydno.

26 feb de Maskerade voro präktiga – såväl herrar som damer och roligt lära de haft. I Söndags var Marcus Kjellander här & drack Thé med oss. Af honom har fått låna Skara Stifts Kyrkor i små plancher⁴⁶⁴ och dessa skänka mig stort nöje, i en del af dem har jag varit mångfaldiga gånger i ungdomens dagar då man så gerna besökte Kyrkan för att träffa sina jemnåriga och höra hvar de ämnade tillbringa eftermiddagen o:s:v.⁴⁶⁵ Skara Stift har 338 plancher. Fastlagssöndagen **den 5te Mars** en grad kallt, härligt snötäckt landskap, alla träd julgranar i sin festprydnad, jag njuter af dess skänker.

Den 6te Mars väntar få höra när Marie-Louise kommer.

Den 10 [mars] höres ingenting af – mer snö men inga nyheter eller händelser för öfrigt – Emellertid har jag köpt en flaska Julglögg att undfäga oss med då hon kommer.

Den 13 Mars detta är en i vår historia märklig månad, både Gustaf III dje och hans s.k. son Gustaf Adolf blefvo, den ena skjuten, den andra afsatt.⁴⁶⁶ Stackars Kungar. Nu är krig och örlig i hela verlden så godt⁴⁶⁷ – undrar just huru länge lugn få härska i vårt lilla land. Kung och folk äro freds Älskande; men det hjälper ej alltid. Här i Staden och här i Wasaborgen går influensan⁴⁶⁸ så hvar

⁴⁶³ Karin Walin (1890-1977), dotter till Sophies grannar Oscar Walin (1860-1939), bankkamrer, och Jenny Walin (1861-1952) född Enhörning. Hon arbetade senare som änka som banktjänsteman. Gifte sig 21/8 1917 med Sven Adolf Nystedt (1887-1928), son till Sophies granne Sigrid Wennerströms bror Anders Nystedt (1849-1926) och Hedvig Nystedt (1856-1936) född Norlin.

⁴⁶⁴ Ernst Wennerblad (1856-1927), tecknare. *Skara Stifts Kyrkor* (1902).

⁴⁶⁵ Sophie föddes 1832 på Östhamra i Munktorps socken i Västmanland. Familjen flyttade senast 1839 till Stora Hamrun i Korsberga utanför Tidaholm i Västergötland och Sophie bodde i Västergötland till 1859.

⁴⁶⁶ Ryktet om att Gustav III inte var far till Gustav IV Adolf uppkom tidigt och fördes vidare av t.ex. Gustav III:s bror Karl XIII och hans mor Lovisa Ulrika.

⁴⁶⁷ Första världskriget, vilket började den 28/7 1914, är nu inne på sitt andra år.

⁴⁶⁸ I samtida press noteras att influensan går 1916.

och en är hemma hos sig och snö och yrväder ha vi i långa banor. Professor Hjärnes⁴⁶⁹ föredrag skulle jag gerna hört men får nöja mig med recension i Uppsala Tidningen. Den har sannerligen blifvit så innehållsrik så man kunde reda sig utan Stockholmsbladen om den blott komme oss tillhanda på morgon; men man får den ej förr än 6 à 7 på afton och så länge vill man ej vänta.⁴⁷⁰

22 Mars skrifver vi i dag och som solen igår tittade fram trodde man "våren kom på sina kransar"⁴⁷¹. Jo! pytt! I dag är det arrangerat ett ypperligt yrväder och flere grader kallt, väl att man får vara inne och läsa de godbitar man får fatt uti. Häradshöfding⁴⁷² har lånt mig en bok om Linné och en om Erkebiskop Söderblom som båda äro mycket roliga. En Weklagan hörde jag af Kandidat Almkvist i dag, rätt lustig. En vedhuggare blef avskedad emedan han stulit ved och efter en liten tid sökte han platsen igen, med följande "Weklagan": "om jag får hugga ved här? Så skall jag ej "hugga" ved. Jag har ingen förtjenst haft sedan jag sluta här; men får jag nu fortsätta skall jag ej "hugga" mer".

Kan man tänka att vi ha 18 à 20 grader kallt, så ingalunda går snön bort så snart; men i dag skiner solen och himlen är blå! Härrligt då man är lycklig får vara inomhus der man ha varmt & skönt.

25 Mars Mariebebedelse dag! Hade tänkt gå i Kyrkan men ovädret rasar oerhört så jag föredrager vara hemma i mitt trefna bo – ither det är så svårt att gå under ett rasande yrväder ty en paraply behöfs och jag behöfver använda den som stöd då jag går – alltså stannar jag hemma. Axel går i Kyrkan och i afton på Bal å Nation. I morgon Söndag kan han be Marcus komma hit om han vill.

Den 26 April 1916. En hel månad har gått sedan jag skref ett ord i min blå bok. Påsken är firad och var så angenäm och hvilosam. Jag var ensam och bad därför flickorna Bergh hit (Ingegerd hade sin syster Anna från Falun här på besök) att äta ägg och vi hade riktigt trefligt – en af de bästa inskriptioner på äggen var följande⁴⁷³:

"Allt är så lärt och vittert här i huset

Man lyfter alltid öfver Wardags gruset

⁴⁶⁹ Harald Gabriel Hjärne (1848-1922), professor i historia i Uppsala.

⁴⁷⁰ Tidning Upsala utkom 1845-1958; den var vid denna tid ett organ för högerpartiet.

⁴⁷¹ Strof ur "*Våren är kommen*" av Karl Fredrik Dahlgren (1791-1844). Uruppfördes 1823 på studenternas vårfest i Uppsala.

⁴⁷² Carl Erik Henschen (1861-1939), häradshövding i Uppsala 1916. Granne med Sophie.

⁴⁷³ Det var vanligt att man skrev texter, t.ex. rim, på ägg som sedan lästes upp av den som skulle äta ägget.

De nobla hönsen göra likaså

De värpa ägg med verser utanpå”!

Annandagen voro vi på en Consort i Aulan och sedan voro de här till kvällen och vi skildes ½ 11. En af dagarna kommo systrarna Skårman hit – Anna Lindskog & Lisa Staagh, det var mycket roligt för mig. En af dagarna var jag bjuden till fru Wennerström på middag så helgen gick så fort. I Domkyrkan var jag också och hörde vår Erkebiskop – och goda böcker har jag att läsa – nu sist Hedins bok ”Kriget mot Ryssland ” stor & tjock som en bibel.⁴⁷⁴

Den 16 junii Jag har vistats på Mackmyra sedan dagen före pingstaften den 9 junii – resan gick väl men vädret är blåsig och kallt. Här inomhus ha vi det så godt och trefligt med en kakelugnsbrasa emellanåt.

I dag reser kapten och Axel bort, den förstnämnde för att bese ett jordagods, ynglingen på bal i Smedjebacken, der Nordlanders bjuder på dans i Logen.⁴⁷⁵

Man kan nästan säga att det stormar, jag har knappast sett ”Bore” föra spiran så enväldigt lång tid framåt.

17 [juni] samma kyliga blåst; men skönt och godt inomhus. Vi sitta med våra handarbeten och jag läser högt om Leo Tolstojs barndom⁴⁷⁶. Kajsa läste en stund – det är alltid roligt läsa om snillen och det var Leo Tolstoj.

Trefaldighets Söndagen d. 18 junii var härlig ehuru det blåste svalt. Wi foro i Kyrkan, två wagnar ty med kuskarna voro vi 9 personer. Gudstjensten var i Sockenstugan ty Kyrkan repareras, vi voro sedan ute hela dagen.⁴⁷⁷

Julii 6 Blåser kyligt; men vi ha haft härliga dagar, en 14 dagar allt sedan Fredrik, Elsa och deras 3 gossar Sixten, Enar och Axel samt jungfru kommo från Stockholm. Det var roligt få se de små

⁴⁷⁴ Sven Hedin (1856-1952), *Kriget mot Ryssland* (1915), 968 sidor.

⁴⁷⁵ Sophies döda dotter Sigrid Nordlander (1858-1914) var Axels faster. På Hagge, där familjen Nordlander bodde, fanns av barnen en kusin Rut Nordlander (1895-1980) kvar i hemmet.

⁴⁷⁶ Leo Tolstoy (1828-1910), rysk greve och författare. Leo Tolstoys sonson Paul Tolstoy (1900-92) gifte sig 1936 med Birgitta Lundeberg (1909-1991), Sophies svärdotter Annas moster Anna Lundebergs (1844-1913), född Elfbrink, barnbarn.

⁴⁷⁷ Valbo kyrka är troligen Gästriklands äldsta från 1100-talet.

rara pysarna. Den 29 junii var Erlands födelsedag, han fylde 50 år så den firades mycket ståtligt.⁴⁷⁸ Kl 7 på morgon tågade 8 musikanter och en hel del af personalen upp på gården och muciserade och gratulerade samt bjöds på caffe på Werandan som var klädd med löf och blomstergirlanger. Till Middag voro grannarna här så vi voro emellan 20 à 30 personer och dagen förflöt angenämt. Wid fyra tiden voro alla underlydande bjudna på caffe och dopp på Holmen vid Paviljongen der musiken spelade och gjordes lekar och "folket sade" att de aldrig haft så roligt!

En dag reste vi 10 personer (det vill säga alla utom de två minsta gossarna) till Gefle på vagnar och tåg till Elfkarleby för att se wattenfallen⁴⁷⁹ innan vårfloden alldeles upphört ty då minskas dessa betydligt och Gestriklands sköna "Niagara" är ej så storartadt som nu! Färden var angenäm och roligt för Fredrik och Elsa att vara med. Wi ha så trefligt att vara tillsammans så många. Lilla Doktorn från Stockholm med fru, tre gossar och jungfru voro här i tre veckor.⁴⁸⁰ Den mittersta af gossarna omkring fyra år är särdeles sympatisk och rar, med vckra blå ögon! Men ett namn ha de gifvit honom "Enar", som jag nästan tycker sticker en smula⁴⁸¹ – han berättade här för någon att han varit på Skansen och sett så många djur, på frågan vad de hette svarade han att det skall jag tala om då jag blir stor.

Bjudningar har här varit, alla äro så snälla och vänliga emot mig och det tycker man ju alltid är roligt! Kanske mest då det som för mig lider till "lifvets afton", 84 år!

September 1. Wi ha nu komit in i en grådaskig period efter många ljusa vackra dagar. Min födelsedag var så angenäm⁴⁸² och jag fick så mycket vackra blommor ty grannfruarna kommo och drucko kaffe och en af svärmödrarna Fru Wennerlund från Götheborg⁴⁸³ hade en kartong med Konfekt som kom mig väl till pass att bjuda ty unga paret Sigrid och Carl Axel Yllner voro hit bedda till Farmors födelsedag och han hade också födelsedag, den 27 augusti blef han 26 år⁴⁸⁴ så då firade vi honom med blommor och en stor ål (han älskar den maten) af mig fick han 10 kr till kaffekoppar som de ännu ej hade⁴⁸⁵. Jag fick äfven presenter af Anna, en bok "Anna Karenin" af

⁴⁷⁸ Anna Klingberg (1867-1954) berättar detaljerat om makens födelsdagsfirande i ett brev den 23/7 1916 till Hélène Ångström (1849-1943).

⁴⁷⁹ Älvkarlebyfallen är ett vattenfall i Dalälven vid Älvkarleby. Sedan Älvkarleby kraftverk byggdes 1911-1917 är fallen normalt torrlagda.

⁴⁸⁰ Anna Klingberg (1867-1954) nämner att svågern Fredrik och hans familj varit tre veckor på Mackmyra i ett brev den 23/7 1916 till Hélène Ångström (1849-1943).

⁴⁸¹ Enar Klingberg (1912 24/11 – 1974), Sophies sonson, han är alltså 3 ½ år denna sommar.

⁴⁸² Sophies födelsedag är den 26/8. Hon fyller 84 år detta år.

⁴⁸³ Johanna Matilda Wænerlund (1847-1930), mor till ingenjör Torsten Wænerlund (1884-1966) gift med Maja (1889-1969) född Engström.

⁴⁸⁴ Carl Axel Yllner var född den 27/8 1891 så han torde fyllt 25 år.

⁴⁸⁵ 10 kronor 1916 motsvarar cirka 360 kronor år 2014.

Tolstoj⁴⁸⁶ och en vacker bordlöpare, af Erland papper och couvert samt af Sigrid ett hvitt fint förkläde med hålsöm. Jag var nu beredd att vända åter till Upsala efter en god och angenäm sommar på detta Mackmyra der barn och barnbarn under många år förljufvat min tillvaro. Min hemresa blef som en liten lustresa ithy att Anna och Erland reste till Stockholm så jag hade sällskap hela vägen. Erkebiskopen Söderblom var med och vid varje prästgård vi passerade kom en prästman fram, af olika åldrar, och Nathan Söderblom underhöll sig på det lifligaste med dem, en uppmanande han att söka; hvilket pastorat som var i fråga hörde jag ej! Komministern i Walbo Tune⁴⁸⁷ var ock framme på arenan, det är en särdeles lång man, men som aldrig borde ha randig ytterrock, det hade han och föreföll ändå längre än vanligt.

Här hemma är allt putsat, fint och trefligt och grannfruarna Hennen, Wennerström & Otterborg ha varit inne och bedt mig välkommen hem. Men jag är så bekymrad ty jag saknar en plånbok och penningpung som hade med till Mackmyra och med hyreskontrakt och värdepapper, totalt borta, vet ej hvar jag skall finna eller hvar jag skall söka. Jag är så orolig. Allt är återfunnit, var väl förvarat i en kartong.

9 September skönt, var ute på morgon, ämnade gå till Kyrkogården men Skolpojkar sköt det ena skottet efter andra så jag vågade mig ej deråt. Fru Grönbeck varit uppe, snällt af grannfruarna att komma så vänligt upp till mig.

11 Sept I går i lilla Trefaldighetskyrkan och hörde en god predikan af professor Stave.⁴⁸⁸ Elsa Rydberg som bor hos mig är en så snäll och rar flicka så jag är så glad att ha henne.⁴⁸⁹ Jag hade ämnat göra besök hos ett par grannfruar, men Otterborgs mötte jag ute och Hennes voro borta. Bättre lycka nästa gång.

Förtjusande väder, har varit ute på en härlig promenad, var på eft.m. bjuden till fru Wennerström för att sällskapa med en resande fru Segerström.⁴⁹⁰

14 Sept. Har i dag läst om Christian d. femte, Dannebrogens instiftare⁴⁹¹, vidare om August d. 1, kallad fader August och om

⁴⁸⁶ Leo Tolstoj (1828-1910), *Anna Karenina* (1873-77), på svenska 1885.

⁴⁸⁷ Bror Fredrik Nilsson Thuné (1884-1943), komminister i Valbo.

⁴⁸⁸ Erik Stave (1857-1932), professor i exegetik, från 1917 förste teologie professor och domprost i Uppsala. Stave bor också granne i Vasahuset.

⁴⁸⁹ Elsa Rydberg (1898-1980), dotter till Janne Rydberg (1867-1930), stationsinspektör vid Mackmyra station och Ida Rydberg (1864-1924) född Wiberg.

⁴⁹⁰ Fru Segerström. Okänd.

Augustus, boren af Saxen

Och Polens valde monark

Oss Krönikan lär om den kaxen

Att han var omänskligt stark.⁴⁹²

15 [september] regndigert men solen tittar ändå fram. I förrgår såg jag vid 7 tiden ett härrligt ceneri från Södra horisonten öfver Domkyrkan och Gustavianum⁴⁹³. En regnbåge så stor, klar och färgstark så reflexen från den samma såg ut så som en vanlig sådan och eldröda moln uppstego vid trädtopparna, ett par starka åsk knallar och två väldiga blixtar fullbordade den underbart sköna taflan som djupt grep mitt sinne. Almqvist kom in från sitt rum med utsigt åt samma håll för att uttrycka sin beundran. Dagen heter Sigrid och jag är bjuden kl. 1 på thé hos fru Wennerström.

20 Sept. Mulet och hela luften som en genomdränkt svamp. Hade besök af Ingegärd Berg och hennes mor⁴⁹⁴ som är på besök från Örebro. Jag var dit bjuden en afton tillsammans med fru Bolin, en liten rar fru, dotter till Amiral Hägg i Sthlm och gift med Adjungten vid Skolan här.⁴⁹⁵ Igår Ingegärd med mamman här. Almqvist läser högt för oss om aftnarna och det är så trefligt. Wi läste Lovisa Petterquist⁴⁹⁶ igår afton och fingo oss ett godt skratt emellanåt.

Lördagen 23 [september] Professor installation, men går ej, det har jag varit med om många gånger under den långa tid jag bott i Uppsala. O! så skönt att bo i Stad på gamla dagar – frisk är jag Gudilof; men tankarna stanna ofta kring samma tema "det lider till lifvets afton" äfven för mig. Och tycker jag är så lite tacksam för allt godt jag njuter af. Wi ha vackra sköna dagar med sol som förgyller det i höstfägring skiftande landskapet. Ett stort flyttlass drager förbi mina fönster, det är fröken Ringström, nuvarande fru Carlsvärds utstyrsel som afgår från föräldrahemmet i

⁴⁹¹ Kristian V (1646-99), kung av Danmark 1670-99. Dannebrogen är Danmarks flagga, traditionellt nedfallen från himlen till Valdemar Sejr 1219, men här avses Dannebrogorden, instiftad av Kristian V 1671.

⁴⁹² August den starke (1670-1733), kurfurste av Sachsen 1694-1733 och kung av Polen 1697-1704 samt 1709-1733. Han lär ha varit så stark att han kunde räta ut hästskor med händerna och lär ha haft 354 utomäktenskaplig barn.

⁴⁹³ Gustavianum är en av de äldre byggnaderna i Uppsala. Byggt som en universitetsbyggnad 1622 är den mest känd för sin kupol med en anatomisk teater som byggdes 1662-1663 av Olof Rudbeck d.ä. (1630-1702).

⁴⁹⁴ Maria Elisabet Bergh (1850-1921), född Agurén.

⁴⁹⁵ Ellen "Ella" Bolin (1872-1954) född Hägg, dotter till Jacob Hägg (1839-1931) amiral vid flottan och Eleonora Tellander (1850-1919), gift 1895 med Sigurd Bolin (1856 -1939) adjunkt i Uppsala.

⁴⁹⁶ Alfild Agrell (1849-1923) skrev ett antal romaner under pseudonymen Lovisa Petterkvist.

våningen öfver der jag bor.⁴⁹⁷ – Weterinär Ringström. Löjtnant Carlsvärd är vid fortifikationen, bor nu i Stholm; men skall sedan till Boden.

Oktober 4 Lika soliga vackra dagar ha vi och tiden går så fort – igår var jag hos Grönbeck med hyran; det är hennes son Bank Revisorn som vi lemnar den till. De ha nu höjt beloppet i anledning af kolens höga pris⁴⁹⁸, men Rektor Brolén som äfven bor här i huset och infann sig samtidigt yttrade: att om ni höjer hyran aldrig så mycket så flyttar jag inte ändå!! Och deri instämde jag med öfvertygelse.

I lördags kom Axel (från Mackmyra) hit och låg öfver till Söndagen, han gör nu sin värnpligt och då sätter de värde på en god bädd och mat och ett hem! Om en stund ringde åter på och min yngste kära gosse Kapten vid Dalregementet Knut uppenbarade sig på några timmars permission, glad och hurtig, stannade blott öfver middagen, men det är innerligt roligt få se dem som ligga oss om hjärtat så varmt, om det också är helt kort som de uppenbara sig.

I dag har en flyg Maskin kretsat öfver vår goda Stad, helt nära våra fönster – det är verkligen egendomligt se något i luften som liknar en fågel som småningom då den sänker sig tager mänsklig gestalt.

Den 10 Oktober I går strålande väder och jag blef så vänligt bjuden till Stags på förmiddagen och hade så trefligt, de äro alla så vänliga. Sonen var hemma med sin unga fru och han är helt ung han också, iklädd Kustartilleriets nätta uniform – två döttrar äfven hemma på besök, oförlofvade.⁴⁹⁹ Tegnér hade bra rätt uti hvad han sade att ”verlden är tyvärr af kvinnor full” och många af dem måste gå oförstådda genom lifvet. Så länge de äro unga pryda de hemmet, liksom blommor i en örtagård, men sedan är en stackars vissnad ungmö ofta som om hon ej hade någon plats i samhället – och likväl kunna de under stundom vara till oberäknelig nytta i många familjer. Jag är tacksam mot Gud som gaf mina Döttrar egna goda hem der de bäst böra vara på sin plats. Elsa Rydberg frågade mig om jag som lefvat så länge ej funnit lifvet tungt ibland? Nej! svarade jag. Jag har alltid varit nöjd och lycklig; men man får ej ha för stora fodringar på lifvet.

⁴⁹⁷ Ingeborg Ringström (1889-1933), dotter till Axel Ringström (1854-1930), veterinär, och Frida Ringström (1861-1947), född Ohlson. Gift 16/9 1916 med Tage Carlsvärd (1889-1934), senare kapten.

⁴⁹⁸ På grund av första världskriget uppstod kolbrist i Sverige då stora mängder kol importerades. Kolpriset sköt i höjden 1916.

⁴⁹⁹ Lisa och Birger Stagh hade 6 barn: Agnes (1886-1940), Bengt Folke (1888-1971), Märta Elisabeth (1890-1975), Anders Stig Birger (1892-1915), Astrid (1895-1952) och Ingegerd (1897-1955). Sonen var Folke med sin fru Tora Stina Maria (1893-1943) född Hagström. Döttrarna var två av Märta (förblev ogift), Astrid (gift 1922 med Knut Erik Lilieqvist (1894-1972)) och Ingegerd (gift 1923 med David Lindén (1896-1962)); Agnes var redan 1915 gift med Otto Sven Fagerberg (1877-1967).

Onsdagen 11 oktober friskt och kallt i vädret! Måndagen var Almqvists födelsedag och Elsa Rydberg och jag blefvo bjudna till middag på Gillet der vi hade så trefligt vi tre vid ett lite bord för oss, god mat och goda viner, musiken hördes från Kafféet, sedan gingo vi till Biografen och åkte i Spårvagn hem der vi sedan drucko thé tillsammans hos oss – till Gillet åkte vi i Bil som är roligt ibland. Dagen derpå var jag bjuden till unga Grönbecks⁵⁰⁰ tillsammans med några andra fruar & fröknar. Stark blåst under några dagar har beröfvat träden alla gula löf så helt afklädda stå de nu att mottaga första snön som anonserar sin snara ankomst medelst några fjäll å plåttaket.

Fru Otterborg nere en stund, senare fru Wennerström en stund. Jag skall sy på Erlands kudde flitigt.

Den 24 Oktober Allt godt och väl inomhus; men obeskrifligt grådaskigt ute. De kala träden och buskarna skifta ”grått i grått”. Elsa kom åter igår från sitt besök i hemmet under Skollofvet, så jag fick varma helsningar från Mackmyra. Almqvist bjöd jag på middag, på afton blef det just som en liten päronfest ty jag hade köpt några att mottaga Elsa Rydberg med och hon medförde några från Skåne som hennes föräldrar fått från hemtrakten. Så läste vi slut på vår bok ”Lovisa Petterkvist” som roat oss mycket alla tre – ehuru vi läst den för länge sedan hvar på sitt håll.⁵⁰¹ Nu läsa vi ”Singoalla” af Victor Rydberg, sedan få hitta på något annat.⁵⁰²

November månad har ingått, sur och våt af bara katten, allting dryper utaf watten – i hvarje kvist på busken bar, glittrar vatten droppen klar! Jag är nöjd få vara inne fri och glad uti mitt sinne och tager då och då emot ett kärt besök. Igår fru Otterborg här, i dag fru Wennerström en liten stund och sedan fru Hahr som alltid är roligt att träffa och språka med. Wi börja nu få ganska långa aftnar då det är så roligt höra högläsning. Wi läsa nu en berättelse från 17 hundra talet af ”Rudolf Baumbach”, heter ”Guldmakare”⁵⁰³ och för mig själf läser jag en af Hallströms berättelser ”De fyra Elementen”.⁵⁰⁴ Jag finner ett stort nöje uti att läsa och har därför aldrig tråkigt i hemmet utan finner den lilla fläcken på jorden bäst af allt i sitt stilla lugn.

Den sjunde November grå och disig luft alldeles som vid Lützen 1632 var det igår på Gustaf Adolfsdagen, fest som vanligt i Aulan; men nu var jag ej der, tyckte det var bäst hemma. Elsa Rydberg och Almqvist var med, han är sångare (ehuru bland de mindre profeterna). På afton bjöd jag på vin & kakor så vi kunde dricka en skål till ”Guldkonungens” minne. På f.m. ett lite

⁵⁰⁰ Gösta Grönbeck (1876-1954), bankrevisor, och Agnes Grönbeck (1875-1933) född Fromell; Gösta är son till Carl Robert (1836-1913) och Olga Grönbeck (1851-1935). De är nu, liksom Olga, grannar till Sophie.

⁵⁰¹ Alfild Agrell skrev två reseskildringar under pseudonymen Lovisa Petterkvist: *I Stockholm också en resebeskrivning* (1892) och *Hemma i Jockmock* (1896).

⁵⁰² Viktor Rydberg (1828-95), *Singoalla* (1865).

⁵⁰³ Rudolf Baumbach (1840-1905), tysk poet, *Guldmakare: Berättelse från 17:e årh* (1890).

⁵⁰⁴ Per Hallström (1866-1960), svensk författare, *De fyra elementen* (1906).

besök af Fru Blombergson, den Jägmästar familjen bor nu i Sthm. Flyttade dit för sina tre döttrar som här ej hade någon tur; men O! ve, de tyckas ej ha bättre tur i Stockholm.⁵⁰⁵

10 November klara dagar med härlig sol och på aftnarna månljust med stjernor öfver hela himlavalvet. På f.m. Fru Staggh här, språksam, fru Wennerström och fröken Maja v. Engeström med sina arbeten. Maja v. Engeström är 18 år⁵⁰⁶ och så stor och bred så det är för ohjälpligt, ansigtet är välbildad med vackra bruna ögon; men kroppen är kolåsal – jag tror aldrig hon blir gift.⁵⁰⁷ Den som lefver får se! "Än är Polen ej förlorat", hon är af polsk härkomst.⁵⁰⁸

15 Nov Härliga dagar med sol och hög luft, snöfoglar, talgoxar börjar komma och börja sätta sig på fönsterbräderna, rimfrost ligger på plåt-taket och allt bådär vintrens analkande, men ännu ingen köldgrad. Svartsoppan går nu af stapeln⁵⁰⁹, jag har fått i present af en grannfru! Godt och billigt!

21 Nov Disigt väder. Kyrktornen syns ej! Jag påminner mig en anekdot om en herre som i ett sällskap vände sig till en ung vacker flicka och bad att få dricka en skål "med Uppsala prydnad", hon reste sig och tackade å Domkyrkans vägnar. Ja! nog ha vi vårt tempel kvar men ej en skymt kan skönjas för den täta dimman. I Söndags var jag i Kyrkan och kl 1 bjöd fru Henchen på Caffé, hon heter neml: Elisabeht och jag hade skickat upp blommor & kort med fru W-m som alltid går dit med "kaffe på sängen" som det heter.⁵¹⁰ Vi voro 12 fruntimmer vid dukat bord och med vacker god tårta och dopp i långa banor. Elsa Rydberg och jag voro på afton i Aulan på en god Consert anordnad af Studenterna till förmon för de fattiga. Opera Sångaren Åke Wallgren hade solopartierna och han sjöng så vackert så jag var så glad att få höra honom.⁵¹¹ Var ju också rätt

⁵⁰⁵ Hilma Lovisa Kristina Blombergsson (1854-1935) född Jäderlund. Gift 1884 med Johan Hergil Blombergsson (1849-1924), jägmästare. Paret hade tre döttrar: Esther Maria (1886-1953), Ingrid Gunilla (1889-1989) och Margit Silvia Kristina (1892-1993). Alla tre döttrarna förblev ogifta.

⁵⁰⁶ Maja von Engeström (1894-1972) var nu 22 år.

⁵⁰⁷ Maja von Engeström (1894-1972) förblev ogift.

⁵⁰⁸ Grevarna von Engeström hade i flera generationer bott i Polen och gift sig där; Maja von Engeström (1894-1972) hade bl.a. en polsk mor Anna Pelagia (1872-1928) född von Zablocka, och hade bott i Polen en tid som barn innan familjen flyttade till sitt fideikomiss Revelsta i Sverige. "Än är Polen ej förlorat" är den kända inledningsraden till Dąbrowskimazurkan, skriven 1797 av Józef Wybicki (1747-1822) efter Polens delning, och sedan Polens självständighet 1918 polsk nationalsång.

⁵⁰⁹ Svartsoppa är en soppa på (helst) gåsblod med anor från renässansen. Den ätes traditionellt som förrätt till en gåsmiddag vid Mårtensafteon 10 november.

⁵¹⁰ Elisabetdagen är 19 november.

⁵¹¹ Åke Wallgren (1873-1939), operasångare.

länge sedan jag hörde Studentsång och jag tycker om dessa unga röster, samsjungna som de äro så det låter som en stämma.

Det ser ut som om vintren ej skulle hemsöka oss före Julen. Och skönt vore det för många som eljest får frysa. Vi ha i dag 3 grader varmt.

Nu skall jag gå ut efter färska kringlor i köket och bjuda min inackorderade herre Almqvist smaka. Christin bakar i dag, och den unge mannen läser så flitigt så jag bjuder honom så gerna.

26 November Skönt väder med sol. O! så välkommen en sådan dag är efter alla gråa november dagar vi haft. Jag var ute och gjorde några uppköp.

27 November Hade en liten fin soupée för båda Lärinnorna Maria Gallander och Ingegerd Berg. Vi hade så trefligt och de voro så tacksamma och det är ej så ofta dessa små arbetsmyror blifva bortbjudna. Sällan ha de tid så jag bad dem bestämma en afton själfva.

December 4de, regn och mulet. Igår Söndag hade Elsa Rydberg sin tvilling syster här⁵¹² samt sin goda vän Signe Selberg från Sthlm.⁵¹³ Måndagen kom Fru Henchen en stund.

fredagen d 8 [december] kom min kära sonhustru Anna hit från Falun, hade varit i Sthlm, vi hade trefligt men det var så kort, blef emellertid bestämt att Elsa Rydberg och jag resa ”om allt är godt och väl” till Mackmyra thisdagen 19 December, skönt ha sällskap hela vägen, ty hon är dotter till Stationsinspektorn derstädes.⁵¹⁴

13 Luciadagen [december] mulen och kulen som vädret nu en tid har varit. Innan det var dager såg jag ett 40 á 50 personers tåg af Studenter med sina nattskjortor utanpå kläderna och sjungande med en lykta på en lång stång i spetsen träda in till professorsfamiljerna från Wärmland Geijer och Lundström (Domprosten) der jag antager att de bjudas på Caffé.⁵¹⁵ Vi tre,

⁵¹² Elsa Rydberg (1898-1980) och hennes tvillingsyster Anna Rydberg (1898-1986).

⁵¹³ Trol. Signe Sehlberg (1897-1961).

⁵¹⁴ Janne Rydberg (1867-1930), stationsinspektör vid Mackmyra station, gift med Ida Rydberg (1864-1924) född Wiberg.

⁵¹⁵ Karl Reinhold Geijer (1849-1922), professor i teoretisk filosofi; gift 1891 med Karolina ”Calla” Johanna Gustava (1869-1934), född Branting. Dotter: Agnes Teresa (1898-1989). Anders Herman Lundström (1858-1917 17/2), förste teologie professor och domprost i Uppsala; gift med Gertrud Elisabet Herdís (1864-1947) född von Essen. Grannar med Sophie.

Elsa, Almquist och jag äro i afton bjudna till fru Wennerström der nog några öfverraskningar förberedas.

Nästa termin har "Jan Erik" (Almquist som bor här) bedt att få äta hos mig – herrarna äro så lustiga, de tro att det bara behöfver sättas fram en tallrik till vid bordet; men det är allt stor skilnad i besvär att ha en herre eller endast en flicka som jag nu har. Emellertid har han nu fått löfte att börja äta här nästa termin och trefligt få vi nog vi tre till sammans, det tror jag säkert.

Vi blefvo upp-bedda på Soupée till fru Wennerström och der var hela inackorderings-bunten utklädda och ungdomen dansade och det var roligt att se dem. Elias Nystedt⁵¹⁶ (fru W-ms brorson) som är rätt stor var klädd som skolflicka i hvita korta kläder. Ja! alla flickor voro gossar och herrarna flickor, alla i lyckade dräckter, så det hela vann mycket bifall.

Idag är gräsligt snöslask och rusk!!!

Den 17 December Mulet väder! Reser till Mackmyra den 21.

1917. [januari] Har gjordt sitt inträde. Julen var härlig – i det angenäma hemmet bland barn och barnbarn. Julgranen klädde vi tillsammans, Doppade i grytan i köket som alltid är muntert och trefligt! Mycket julklappar blef det med werser på en hel del – jag fick 20 julklappar med smått och stort.

Julmorgon väcktes man kl 4 och gamla & unga reste till Ottan i Walbo Kyrka ½ mil på släde. Till middag voro grannarna, sedan 30 personer med barn & blomma, gladt och trefligt. En af millan dagarna var middag för Major Malmborgs från Gefle och Överst Löjnant Sjögren med dotter – frun är död⁵¹⁷. Sedan voro vi på tre julkalas och hade trefligt. Ja! tiden ilade fort iväg och innan vi viste ordet af var tiden inne för Skolornas början och vi reste den 15 januari, Elsa Rydberg och jag till vårt Uppsala igen; der allt är sig likt med härliga soliga dagar, så det gnistrar som blixtrande Diamanter på den hvita snön.

18 grader kallt. Träd och buskar som det vackraste filigramsarbete af rimfrosten, särdeles vackert och af mig med förtjusning alltid beundrat.

Den 24 Januari. Härligt soliga dag med 4 grader kallt. Jag sitter och fröjdar mig åt att Marie Louise kommer med 12 tåget från Sthlm för att helsa på sin mamma – det skall bli så roligt få ha henne ett par dagar. Har nu lilla Kaffebordet i ordning och jag tänker i mitt stilla sinne "Hvad vore lifvet värdt att lefva om man ej hade barn". Man lefver ju upp i dem! Man gläds åt deras

⁵¹⁶ Elias Rudolf Nystedt (1889-1949), son till Sigrid Wennerströms (1847-1938) bror Anders Nystedt (1849-1926) och Hedvig Nystedt (1856-1936), född Norlin.

⁵¹⁷ Otto August von Malmberg (1859-1949), major. Carl Pontus Christian Otto Sjögren (1867-1939), överstelöjnant, gift 1895 med Agnes Maria Lovisa Andersson (1876-1916). Dottern: Agnes Margit (1896-1947).

framgångar och man tackar Gud att man har dem. Jag skulle aldrig varit så lycklig som jag varit, om jag ej haft dem, ty jag är så lite Egoist så jag njuter ej af en sann glädje om jag ej delar mina intryck med någon. Och jag känner mig lycklig ännu i åldrens dagar, ty frisk är jag och trefligt och skönt har jag omkring mig, Gud vare tack och lof!

Den 31 Januari Nu har första månaden af året gått till ända, Marie Louise reste igår, hon har varit här i en vecka och vi ha haft så trefligt tillsammans med våra handarbeten och så läste vi "Armfeldtarna nu från Hunnersta"⁵¹⁸ som jag fick i julklapp och åtskilligt annat. Hon njöt af den jämn, goda värmen här som skötes så väl; och då är så angenäm, ty eljest om man eldar i en kakelugn är det lika kyligt bort i hörnen & vid fönstren. Men i vinter känner man att det är dragit vid fönstren, det nya huset börja torka ihop.

Det blef så tomt efter Missen att jag hoppas hon snart gör om beöket. O! En så härlig soluppgång jag fick se i dag. Gud vare lof att man bor så man har dessa wyer för ögonen. Jag vet ej hur det skulle gå för mig om jag bodde vid en bakgata så hvarken Sol, Måne eller medmenniskor fängslade mina blickar! Nu ser jag från fönstren allt hvad Upsala har bäst att bjuda. Domkyrkan, Gustafvianum, Läroverket⁵¹⁹ och planteringarna med den välskötta gräsmattan. Watten saknas ju; men otaliga äro de som strömma hit från hela landet för att hemta visdom i den eviga ungdomens stad – och ösa ur Mimers aldrig sinande källa.

Den 7 Februari Härliga dagar, men 15 grader kallt och briljant slädföre och Distings marknad pågår som bäst. Dessa ha likväl nu ej samma betydelse som förr utan pågår af gammal vana med ringa intresse. Jag hade besök af en Systerson, Carl Fagerlind som nu är bosatt i Sigtuna som byggmästare.⁵²⁰ Roligt få tala med en intresserad om Släktingarna.

Den 12 februari Soligt, ljust och skönt, en grad kallt, var i Kyrkan och hörde Pastor Friman som är en särdeles behaglig präst både att se och höra. Jag har nya böcker att läsa. "I de frisinnade

⁵¹⁸ Agda Rydström (1856-1932), *Armfeldtarna på Hunnerstad och deras närmaste* (1916).

⁵¹⁹ Läroverket, Upsala högre allmänna läroverk, flyttade till sin nuvarande plats på Skolgatan 1869 då den nya skolbyggnaden uppfördes. Planteringar gjordes som skydd mot blåst och blev sedan Vasaparken 1911, mellan skolan och Sophies hem i Vasahuset. Skolan heter numera Katedralskolan.

⁵²⁰ Karl Fagerlind (1871-1938), byggmästare i Sigtuna. Son till Sophies syster Emma Fagerlind (1844-1907) född Baalack, gift 1868 med Sven Alfred Fagerlind (1840-1904), possessionat på Storfors.

ideernas tjänst” af Johannes Bengtzén⁵²¹, ”Patron Karl” af Lotten Dalgren⁵²² (om Geijarna & Uddeholm) och sista delen af Gunnar Wennerbergs bref utgifna af hans dotter Fru Taub.⁵²³

14 februari Se här några yttranden af en gammal Brukspatron Geijer på Uddeholm⁵²⁴ som reste vägen fram i en Chäs (ett 2 hjulat åkdon) ”I kärret vid vägen växte Wildpors. Det är bra för Kikhosta, borde barnen på Ransäter dricka thé utaf, ty de ha kikhosta! Linéa växer på ägorna, borde allmogen dricka thé af som plågas af gikt. Landsvägen är betäckt af gödsel – hvarför låter folket det ligga till ingen nytta? Tillvara tages i Kina till åkerbrukets gagn. Hvarför ej så här? En annan Landtmannaregel är: ”så snart penninggräset skallrar bör man så.”

15 februari Skönt väder, men solen gömmer sig. I morgon reser Elsa Rydberg till sitt hem för ett par dagar – igår var fru Stagh här på f.m. och på afton fru Otterborg. Det är roligt få små besök. Själf går jag ej ofta bort om jag ej är särskilt ombedd ty jag triffes så godt i hemmet der jag Gudilof har allt så godt - och trefliga rara ungdommar omkring mig. Vi ha i dag **den 20 februari** med 2 grader kallt och härligt väder och det bästa Slädföre. I går afton kom Elsa Rydberg hem med goda helsningar och en påse marmelad från hennes mamma. Jag läste under min ensamhet ”En Dåres Försvartal” af vår egendomlige författare August Strindberg.⁵²⁵ Han hade, stackare, en misslyckad fru; men måhända var det ej så godt att vara hustru åt Strindberg. Emellertid beklagar jag hvarje Yngling (man) som råkar ut för en megära⁵²⁶, då han trott och hoppats på ett angenämt hemlif! Och jag kan ej frigöra mig från den tanken att många hustrur ej göra allt hvad de borde och kunna för mannens trefnad och dock har hon honom att tacka för ett hem, ty hur oberoende hon än må vara är en ensam gammal mö en beklagansvärd individ utan intressen och utan minnen. hu! då!!

Har idag läst om Sonetter.⁵²⁷ En Sonett betyder ”Ett klingande poem” och de uppstodo i Italien. Petrarkas Sonetter till Laura höra till Werlds-literturens yppersta alster.⁵²⁸ Didaktiska vers som i

⁵²¹ Karl Hjalmar Lundgren (1868-1934), författare, stundtals under pseudonymen Johannes Bengtzén. *I de frisinnade idéernas tjänst* (1916).

⁵²² Eva Charlotta ”Lotten” Carolina Dahlgren (1851-1934), författare. *Patron Karl* (1916).

⁵²³ Signe Taube (1856-1936), född Wennerberg, *Gunnar Wennerberg bref och minnen* (1913-16).

⁵²⁴ Carl Fredrik Geijer (1726-1813), brukspatron på Uddeholm, kallad ”Patron Karl”.

⁵²⁵ August Strindberg (1849-1912), författare. *En dåres försvartal* utkom 1877-88 på franska och på svenska först 1914 efter Strindbergs död.

⁵²⁶ Megära var i den grekiska mytologin en av furierna och sådde tvedräkt och vrede bland människor; användes därför förr som ett öknamn på en ful eller elak kvinna.

⁵²⁷ En sonett är ett rimmat versmått med fjorton rader och fem jamber på varje rad.

⁵²⁸ Francesco Petrarca (1304-74), italiensk författare. Hans *Canzoniere* innehåller 366 kärleksdikter till Laura, troligen Laura de Sade (1310-48)

två rader innefattar någon sentens. Spondeer versfot af två långa stafvelser, pentometern består detta versmått af två delar.⁵²⁹

Den 21 feb begrafdes Professor Lundström⁵³⁰, de bo här i huset och fem vagnar med blommor & kransar. Ett lite missöde inträffade då de passerade förbi mitt fönster att ena hästen blef rädd, man vet ej hvarför, och tycktes vilja upp på trottoaren så två fruntimmer hoppade ur täckvagnen; men allt blef snart lugnt och de fortsatte.

Mars Månad

Den 1te Mars är solig och härlig men jag känner saknad efter mina Döttrar som nyligen reste till Stholm; der den äldre fru Müntzing bor och Elsa, den yngre, gästar under några dagar. Middag äta de hos sin broder Läkaren på Söder som jemte sin Fru Elsa Bergstedt ämnade gå på Theatern och vara tillsammans några dagar och ha treftigt tillsammans. Sedan far Elsa till Svåger Harald Nordlander i Smedjebacken och stannar öfver ett par dagar. Hon återvänder sedan till sitt hem i "Gethapuliens yttergränser" der Thimsfors är beläget⁵³¹ och Jonny har sin anställning vid pappersbruket.⁵³² För mig som är gammal och numera ganska stationär på min plats, äro dessa besök mycket kära och en angenäm förströelse. De börja bli gamla dessa mina yngre barn och deras barn förlofva och gifta sig⁵³³ – det är roligt i minnet återupplifva de glada lifliga åren då vi alla lefde tillsammans i det enkla trefna hemmet med musik och det angenämaste samlif! Nu äro de flesta af mina samtida döda eller utomlands så vi träffas ej mer i denna verlden.

Den 15 Mars Winter och kallt utan sol, många som bo här i huset klagar att de frusit i vinter, men det har då vi inte gjort som väl är; men få se hur det blir då de upphör att elda. Fick besök af

⁵²⁹ *Didaktisk vers* definieras ofta som dikt vars syfte är att undervisa eller instruera, *spondé* är en versfot med två lika långa stavelser medan *pentameter* är ett versmått med fem par versfötter i varje rad.

⁵³⁰ Anders Herman Lundström (1858-1917 17/2), förste teologie professor och domprost.

⁵³¹ "Getapulien" är ett gammalt öknamn på de kargaste trakterna i Småland. Timsfors ligger i Markaryds kommun i Kronobergs län.

⁵³² Fru Müntzing den äldre är Sophies dotter Marie-Louise Müntzing (1860-1928); Elsa, den yngre, är Sophies dotter Elsa Müntzing (1875-1957), gift med Johnny Müntzing (1866-1943) kamrer vid Timsfors bruk. Systrarna är gifta med varsin broder Müntzing. Brodern Läkaren är Fredrik Klingberg (1864-1938), Sophies son, läkare i Stockholm.

⁵³³ Sophies barn: Viktor är 60 år (f. 1856 och bosatt i Sydafrika), Marie-Louise är 57 år (f. 1860), Carl är 54 år (f. 1863 och bosatt i England), Fredrik är 52 år (f. 1864), Erland är 50 år (f. 1866), Knut är 45 år (f. 1871) och Elsa är 41 år (f. 1875).

en ung Scharp⁵³⁴, son till Doktor Scharp, och som han också räknar lite släkt till oss kom han med helsningar från sin mor – egendomligt nog är denna unge mannen mer ful än vacker då Fadren ser så väl ut och har en reslig figur, är Sonen liten och obetydlig, men intiligent och treflig.

Söndagen 18 mars Fullkomligt yrväder men tre grader blidväder. Som jag i afton ämnar gå på John Forsells consert i Domkyrkan är jag hemma på förmiddagen. Har mycket goda saker att läsa nu som alltid då jag är ensam.

Jag har sålt mitt pianino, gammalt och temligen utspelt för 300 sjutiofem kronor⁵³⁵; och ämnar vid tillfälle köpa ett annat begagnat; men får vara utan nu någon tid. Till gynsam tillfälle erbjudes.

Den 15 april 1917. En månad har nästan förflutet sedan jag såg i denna lilla bok eller skref någon rad i densamma. Påsken har gått, Elsa Rydberg var i sitt hem men Jan Erik (Almkvist) var kvar och då har jag alltid trefligt – han är så snäll (Man märker så väl att han är från ett godt hem). Ofta läser han högt för oss och det är ett af de bästa nöjen jag vet. Påskafton åt jag ensam för första gången i mitt lif men då åt jag ej heller mer än ett ägg. Jag hade bjudit unga Scharp men han fick bud efter sig att hans Far låg för döden så han for hux flux till Stockholm.⁵³⁶ Påskdagen blef jag bjuden på middag hos fru Wennerström och hade trefligt. Var först i Domkyrkan der jag hörde vacker sång från Läktaren och der Orgeln spelas så väl af Ullman / son till Biskopen i Strängnäs.⁵³⁷ Fru Henschen ligger för döden, vår snälla grannfru kommer vi att sakna då hon går bort.⁵³⁸

Nu börjar våren att komma på fullt allvar, endast några strimor af snö ligger kvar och gräsvallen som lyser ganska grön med en liten skiftning i brunt ter sig som en helsning och man tänker: "fast vintren i Norden är lång så blir det dock sommar en gång". Många af mina bekanta tycker, och jag tycker så sjelf, att jag är lycklig som vet hvar min sommarvärelse månde blifva. Bland de kära på det vackra Mackmyra som är så förtjusande, en oas i det eljest ej särdeles tilltalande Gestrikland, som lik Uppland gerna i dylikt fall kan hänföras till de menniskor om

⁵³⁴ Johan Vilhelm Scharp (1896-1978), adjunkt, son till Karl Vilhelm Scharp (1863-1917) överläkare och Johanna "Hanna" Scharp (1861-27), född Müntzing och syster till Marie-Louises och Elsas män Alvar och Johnny Müntzing. Vilhelm Scharp var universitetslektor i svenska i Berlin 1926-1936 och var sedan en av Sveriges främsta kännare och skarpaste kritiker av det nazistiska Tyskland.

⁵³⁵ 375 kronor år 1917 motsvarar cirka 11 000 kronor år 2014.

⁵³⁶ Karl Vilhelm Scharp (1863-) avlider den 11/5 1917.

⁵³⁷ Organist i Uppsala 1917 var Otto Ullman (1874-1926), son till biskopen i Strängnäs Uddo Lechard Ullman (1837-1930).

⁵³⁸ Elisabet Henschen (1843-) avlider 16/4 1917.

hvilka man säger: "De se ingenting ut" och ha dock ofta stort människovärde. Dock dömmes ej alltid personen efter sitt inre värde. De minst kompetenta dömma ofta hänsynslöst.

Sophie Klingberg
Uppsala 1917

Uppsala den 4de Maj 1917

Den gamla boken är fullklottrad så en ny måste börjas! Våren är kommen enligt vår Almanackas utsago, men eljest märkes det ej vidare ty hela naturen är grå; alla träd utan en aning till knoppar till löf eller ett grönt strå på backen till gräs – wädret är härligt och luften nästan ljum; dock är det kallt på nätterna. Den första Maj förflöt här i all stillhet, intet af gamla seder och bruk upprepades mer än att Studenterna sista april tågade upp för Slottsbacken och sjöng och ordföranden Ekman höll tal till våren o:s:w.⁵³⁹

Den andre maj voro Elsa Rydberg och Birgit Flodström⁵⁴⁰ och en skolflicka till samt jag ute och åkte i Landå⁵⁴¹ och vackra hästar till Ekeby Kakelugns-fabrik⁵⁴² der vi köpte små blomvaser och njöto af färden som vi tyckte gick allt för fort, ty vägen var så kort; men vi hade dock haft en liten Maj-utflygt.

Som vi i dag åto frukost vid 8 tiden kokas här förmiddagskaffe som brukar vara välkommet.

Den **7de Maj** härligt sol väder och jag sitter här och grämer mig att jag igår glömde bort att jag var väntad till Doctor Alfred Pettersons⁵⁴³ för att se deras Silfverbröllops presenter och en pokal af silfver som han fått på sin 70 års dag med vyer af de platser der han varit bosatt [i] Upsala, dels hospitalet och dels Skolgatan, Nyköping och Singnillsberg der hans fru är född.

Den **18 Maj** igår Kristihimmelsfärdsdag var jag hemma hade ett lite besök af Dagny Ångström som kom för att tacka för en liten lysningspresent som jag gaf henne⁵⁴⁴, neml: ett par ny silfvers kompottskedar i rött vackert etui – hon har fått ofantligt mycket rara lysningspresenter, enda dottren som hon är. Väl emotagen var jag der en dag och hade trefligt hos Helen, Dagny och Anders som nu läser på licensisten!⁵⁴⁵ O! hvad de gossar få vara flitiga som skola bli män af Staten om de skola komma till målet. Jan Erik Almquist som nu skall upp och tentera en af

⁵³⁹ Första världskriget pågår sedan 1914. Emanuel August "Manne" Ekman (1878-1961) var ordförande i Uppsala Studentkår 1916-18. Vårtalet hölls i regel av studentkårens vice ordförande; sedan 1971 hålls det av Curator Curatorum, ordförande i nationernas samarbetsorgan.

⁵⁴⁰ Birgit Flodström (1897-1967), senare jur kand. Dotter till Arvid Samuel Flodström (1864-1926), rådman i Falun, och Hilma Elisabet Flodström (1870-1931) född Eriksson.

⁵⁴¹ Landå är en hästdragen vagn med sufflett.

⁵⁴² Ekeby Kakelugnsfabrik i Uppsala 1886-1978, ligger knappt 2 km från Vasagatan.

⁵⁴³ Alfred Pettersson (1846-1920) läkare, bl.a. vid Upsala Hospital 1888-89 och i Nyköping 1901-08. Gift 1891 med Sofia Augusta Eva Carolina von Essen (1860-), vars far Hans Henrik von Essen (1805-72) ägde Signhildsberg (nu Signhildsberg) i Håtuna sn i Uppland. (Sofia var dock inte född där utan var 9 år när hennes far köpte Signhildsberg.)

⁵⁴⁴ Dagny Ångström (1895-1992) gifte sig den 23/5 1917 med Olof Odencrants (1891-1972).

⁵⁴⁵ Anders Ångström (1888-1981) blir senare överdirektör för SMHI.

dagarna läser och repeterar så jag beundra hans flit och energi – och nog går det bra för den Ynglingen nu och framgent.⁵⁴⁶

Haren och Räfven af Björnstjerne Björnson⁵⁴⁷

Og raeven låg under birkerot

bortved lynget.

Og haren hoppet på letten fot over lynget

det är vel någet till Solskensdag!

Det glitrer for och det glitrer bag over lynget.

Og Reaven lo under birkerot

bortvid lynget.

Og haren hoppet ville mot over lynget.

Jag är så glad over alle ting!

Hu-hej, gjør du slike svaere spring over lynge?

Og Raeven vaentet bak birkerot bortvid lynget.

Og haren tumlet ham midt emot

Over lynget.

Men Gud förbarme sig, är du der!

Å kjaere, hvar tør du danse her öfver lynget.

Didaktisk vers som i två rader infattar någon sentens. Spondéer versfot af två långa stafvelser, Petrakas Sonetter till Laura höra till världslitteraturens yppersta alster. Sonetten uppstod i Italien – Sonett betyder ett klingande poem.

⁵⁴⁶ Jan Eric Almquist (1894-1976) blev rätthistoriker och professor först i Lund och sedan i Stockholm.

⁵⁴⁷ Björnstjerne Björnson (1832-1910) norsk författare.

Söndagen 20 Maj var jag i Domkyrkan för att höra Söderblom i aftonsången då han sedan invigde åtta präster. Jag lyckades få den bästa plats som möjligt ty då jag stod vid en pelare nära Altaret för att kunna både se och höra Söderbloms välljudande stämma, kom en liten flicka och sade: Mamma har en plats der, och så pekade hon och platsen var bredvid Erkebiskopinnan som tog sin dotter i knäet, hvilket ju var särdeles vänligt och snällt.⁵⁴⁸ Det är ett lifligt intryck att se dessa nyblifvna präster iklädda sina mässhakar för första gången och nu efter all flit och nattvak färdiga att som religionslärare tjena sitt fosterland. Må det blifva allt godt deraf.

24 Maj Här ha vari så festligt! Anna, Erland och Axel ha varit här i anledning af Dagny Ångströms bröllop⁵⁴⁹, hon gifte sig med en jurist Olof Odenkrants och reser upp till Haparanda. Jag hade biljett till Domkyrkan och det var en vacker anblick, Coret pryddigt och fint med växter och blommor. Bruden söt, med kyrkans (guldkronan tillhör Trefaldighets Kyrkan, Domkyrkan äger ingen sådan) lilla gula krona och nio par Tärnor och Marskalkar och två Kyrkmarskalkar i ljusblå uniform som tog emot gästerna. Professorerna lyste med sina ordenstjerner. Erkebiskopen vigde och höll tal till de vigda, och Tärnorna voro hvitklädda med skära rosor på bröstet och en stor buquette i högra handen.

Med i går ha vi fått sommar och träden slår ut och gräsmattan grönskar, om blott regn kommer skulle man glädjas ty allt blir så sent och som det blåser mycket blir jorden förtorkad.

Junii Månad

Ingår med varmt, härrligt sommarväder. Mina ungdomar företog en utflykt till Flottsund⁵⁵⁰ och jag tog en Bil och for ½ 8 för att möta dem och så fin, jemn, rak väg som detta är var det ett riktigt nöje att färdas fram både fort och väl omgifven som man är af härrliga grönskande fält och backar med späd grönska på både höjder och djup. Jag njöt i fulla drag af att susa iväg med sådan hastighet och vi åkte längre än vi behöfde, en tur till gamla Uppsala. Wi funderade på att gå upp på högarna men tiden var ej lämplig så vi reste hem och jag fick en liten erfarenhet av att Bilfärder äro ej billiga, ty jag fick betala 18 k. utom drikspeningar.⁵⁵¹ Men angenämt hade vi alla tre och Almquist tackade mig så vänligt idag då vi helsade god morgon. Elsa Rydberg tror förstås att det faller af sig själf då man är inackorderad på ett ställe, man gratis skall vara med om hvad som i nöjesväg förekommer utomhus. Emellertid är jag så glad att min tillämnade utfärd blef af o lyckades så väl. Ännu ha vi en afton kvar innan lilla kotteriet upplöses – vi ha haft så roligt derigenom att högläsning förekommit så mycket. Emellertid reser Jan Erik hem i morgon afton

⁵⁴⁸ Ärkebiskopinnan Anna Söderblom (1870-1955) född Forsell. Dottern kan ha varit antingen Lucie Söderblom (1902-2002) eller Yvonne Söderblom (1903-1990).

⁵⁴⁹ Dagny Ångström (1895-1992) gifter sig den 23/5 1917 med Olof Odenkrants (1891-1972). Anna Klingberg (1867-1954) nämner bröllopet i ett brev den 31/5 1917 till brudens mamma Hélène Ångström (1849-1943).

⁵⁵⁰ Flottsund kallas ett område cirka 10 km söder om Uppsala där Fyrisån rinner ut i Mälaren.

⁵⁵¹ 18 kronor år 1917 motsvarar cirka 500 kronor år 2014; en sådan taxiresa skulle år 2014 kosta cirka 750 kronor.

med Föräldrarna som hit kommer från Stockholm för att följa gamla Yngve Salin till grafven.⁵⁵² Om jag vetat detta förrut skulle jag sparat den fina chocladen som jag medförde igår och vi frossade af under hemvägen.

Söndagen 10 Junii. Strålande sol med mycket värme, jag stannar inomhus och hvilar efter allt bestyr med byk och inpackning af allt som skall förvaras här hemma och allt som skall med till Mackmyra och till Sthlm på Gunhilds bröllop.⁵⁵³ Det skall blifva skönt komma till det tjugande gamla Mackmyra och andas den rena sköna luften. Gud bevare hem och härd och gifve oss en lyckosam resa.

Söndagen den **17 Junii.** Wi ha varma härliga dagar men mycket torrt så det behöfs regn för allt som växer. Min hitresa gick utmärkt väl och vid Station mötte Majoren Erland själf⁵⁵⁴ och här är allt sig likt, godt, skönt och trefligt på allt sätt så jag bara mår väl och njuter af landtlifvets bästa förmoner, skön mjölk och grädde med annat godt i denna glada omgifning der den största harmoni råder och inbördes glädje härskar bland gammal och ung. Just nu for Anna till Kyrkan jemte de två af barnen som går och läser i sommar, Kajsa och Wille.⁵⁵⁵

Här väntas regn af hela ortens individer ty torka befaras med skäl.⁵⁵⁶ Här repareras verandan som utbygges och förstoras så utrymmet blir nu utmärkt. Vi sitta ständigt ute för att magasinera den härliga luft som här gratis serveras dygnet om åt alla.

Thorsdagen 5 Julii. Nästan en månad har gått sedan jag nedskref några rader i lilla boken och likväl kunde jag haft mycket att anteckna. Wi ha under Midsommar varit i Stholm och vid Saltsjöbaden der vi hade så trefligt. Wi bodde på hotell Kronprinsen⁵⁵⁷ - första afton sutto vi på Opera Terassen och hörde musik, vid Soupéen i matsalen kom Axel och Ruht Nordlander, bodde

⁵⁵² Carl Yngve Sahlin (1824-1917) professor i praktisk filosofi i Uppsala, universitetets rektor 1876-1889. Jordfästes i Uppsala Domkyrka 3/6 1917.

⁵⁵³ Gunhild Müntzing (1891-1985), Sophies dotterdotter gifter sig den 22/6 1917 med Donald William-Olsson (1889-1961).

⁵⁵⁴ Detta är första gången som Erland nämns som major. Året innan, 1916, omnämns han som kapten. Han fick "majors avsked", dvs blev major då han pensionerades 1916.

⁵⁵⁵ Sophies barnbarn Kajsa är här 16 år (f. 1901) och Wille är 14 år (f. 1902).

⁵⁵⁶ Situation i Sverige var redan svår då 1916 års skörd slagit fel och det under 1917 rådde kännbar brist på mat. Sveriges import var blockerad av första världskriget som nu är inne på sitt tredje år. I början av 1917 infördes ransonering på en rad varor bl.a. bröd och spannmål. Hungerkravaller hade redan ägt rum under april och maj. Skörden sommaren 1917 torkade bort.

⁵⁵⁷ Hotell Kronprinsen grundades 1894 och låg på Drottninggatan 29 i Stockholm.

med oss, så släkten var tillsammans.⁵⁵⁸ Bröllopet var lyckat, wigseln högtidlig i Saltsjöbadens vackra Kyrka, förrättad af Kyrkoherde Widner som är en sympatisk person! Förut pastor i Köpenhamn och då Wallenberg som byggt Kyrkan kallade honom och erbjöd denna befattning svarade han att som ännu 24 tusen kr återstod⁵⁵⁹ innan Kyrkan var skuldfri kunde han ej lemna platsen der han var för att antaga en annan, hvarpå Wallenberg betalade ut summan och Widner har platsen. Han är ganska ung, ehuru Enkman, ty hans fru blef död för ett par år sedan från två små barn.⁵⁶⁰ Dagen efter voro vi ute vid Wikingshill hos Fredrik och Elsa på en angenäm middag och förtjusande båtfärd från och till St-hlm.⁵⁶¹ Doktor Spangenberg var äfven med – en god vän till Fredrik se'n Uppsala tiden.⁵⁶²

Den 23 reste de nygifta efter den ståtliga middagen till Stockholm & Wisby på en bröllopstripp – så de voro ej med hos Fredriks – jag återvände med Erland & Anna till Mackmyra der jag nu njuter af härliga sommarkvarter och god Lektur. För närvarande läser jag "Peter Krapotkin" en Anarkists minnen (Som jag fått af Anna på namnsdagen i år) – öfversatt af Hellen Lindgren.⁵⁶³

En dag voro grannarna här och ungdomen dansade lite i paviljongen. Och en dag voro Anna och jag bjudna till Lundbäcks på Cafferep och en dag till Fru Rydberg – Station Inspektorns, eljest har här varit lugnt & stilla.⁵⁶⁴

Idag skriva vi den 15 Augusti. Vädret ser lite mulet ut, Anna med Ulla (dvs omdöpta Cajsas) samt Wille reste på en lust-tur till grannlandet Norge på en 14 dagar och Majoren med Calle (den yngsta af barnen)⁵⁶⁵ funderar på en resa till Härrestad, ett gods i Södermanland der Gripensvärds bo sedan några månader då de köpte det af en familj Grewesmühl som länge ägt det.⁵⁶⁶

⁵⁵⁸ Axel Nordlander (1879-1962), Sophies dotterson och hans syster Ruth Nordlander (1895-1980), Sophies dotterdotter.

⁵⁵⁹ 24 000 kronor år 1917 motsvarar cirka 690 000 kronor år 2014.

⁵⁶⁰ Nils Widner (1870-1940) kyrkoherde, tjänstgjorde i Köpenhamn 1901-13. Gift med Ruth Liljekrantz (1882-1914) och har barnen Karin (1905-) och Elsa (1907-1949). Uppenbarelskyrkan i Saltjöbaden byggdes 1910-13 och är en donation från Knut (1853-1938) och Alice (1858-1953) Wallenberg som ligger begravda i ett kor där.

⁵⁶¹ Vikingshill, ett område på Boo utanför Stockholm med sommarhus som började bebyggas 1864 och var tänkt som ett sommarboende för Stockholm borgerskap.

⁵⁶² Karl Gustaf Viktor Spangenberg (1864-1929), läkare.

⁵⁶³ Peter Kropotkin (Krapotkin) (1842-1921), rysk furste, revolutionär, anarkokommunist. *En anarkists lefnadsminne* utkom 1899, översatt till svenska 1900 av Hellen Lindegren (1857-1904), litteraturhistoriker.

⁵⁶⁴ Rydbergs dotter Elsa är inackorderad hos Sophie i Uppsala sedan hösten 1916.

⁵⁶⁵ Kajsa, numera då Ulla (1901-23) och Calle, dvs Carl (1905-1990), Sophies barnbarn.

⁵⁶⁶ Fredrik Gripensvärd (1865-1942) var gift med Anna Klingbergs syster Siri (1868-1944), född Fogelmarck. De bodde 1916-18, sedan Gripensvärds avsked ur armén, på Herresta i Södermanland och 1918-24 på Strömsta i Uppland. Tidigare ägare till Herresta var familjen Grewesmühl som ägt gården sedan 1810.

Thorsdagen den 23 Augusti. Jag är sedan igår afton ej längre ensam ty majoren och båda sönerna äro åter hemma och mycket nöjda med sin resa gynnade som de voro af godt väder.

Dimsdale hette den första Engelsmannen som kom från London för att vaccinera 1768 -

Kejsarinnan Catharina var den första som lät vaccinera sig.⁵⁶⁷

Häromdagen läste jag att Cuviers och Turgenjeff hjärna vägde öfver tusen gram som anses mycket.⁵⁶⁸

September 9de. I dag regn, som anses behöfvas. Går ej i Kyrkan utan tänker njuta av att lugn och ro läsa! Till eftermiddags bestyr har jag bland annat "Storbonden" af "Ernst Zahn" från Tyskan, öfversatt af Hugo Hultenberg.⁵⁶⁹

O! hvad jag njuter af en stilla Söndag då man så här rår om sig sjelf. Elsa och jag voro ensamma igår afton och språkade om åtskilligt, bland annat frågade hon mig om man har tyckt om någon och sedan ej vidare – glömmen man den? Jag svarade att lite ömhet hyser man alltid för honom (han må vara död eller lefvande). Några ungdomsminnen bör man bevara till åldrens dagar, då de äro ljufva att minnas. Jag tackar Gud för den rena lycka jag ägt i lifvet! Jag var alltid glad & nöjd.

Alvar Müntzing är ej mer, vistades med sin familj i Warberg då döden efter 2 dagars sjukdom lossade jordebanden.⁵⁷⁰ Som han förordnat om Likbränning blef obduktion nödvändig och det befans vara magkräfta, hvile han i frid! Marie Louise har varit här en vecka för att hemta lite mod och krafter innan Boupteckning och flyttning sker.

12 September är i dag ensam. Elsa Rydberg är i sitt hem öfver Fadrens födelsedag⁵⁷¹. Men jag har Jan Erik (Almquist) hemma. Vi ha just nu druckit f.m. kaffe – jag bjuder honom så gerna ty han är en så fin, hygglig och treflig yngling. Jag kunde ju gå bort på besök men mår så godt och

⁵⁶⁷ Thomas Dimsdale (1712-1800) engelsk läkare, intresserad av att förhindra smittkoppsmitta genom vaccination. 1768 blev han inbjuden till ryska hovet för att vaccinera kejsarinnan Katarina den Stora (1729-89) och hennes hov.

⁵⁶⁸ Georges Cuvier (1769-1832) fransk zoolog, Ivan Turgenjev (1818-83) rysk författare. (En hjärna väger normalt ca 1500 gram.)

⁵⁶⁹ Ernst Zahn (1867-1952) schweizisk författare. *Storbonden* utkom 1907, på svenska 1917 översatt av Hugo Hultenberg (1870-1947) översättare.

⁵⁷⁰ Alvar Müntzing (1848-1917 22/8) var gift sedan 1882 med Sophies dotter Marie-Louise (1860-1918), född Klingberg.

⁵⁷¹ Elsa Rydbergs far Janne Rydberg (1867-1930) var född 12/9 1867 och fyller alltså 50 år.

bra der jag är och hinner nu läsa rätt mycket och tiden går fort! I somar har jag läst "vår första författare" En själshistoria från medeltiden af Henric Schück, Petrus de Dacia, Parsival den siste Tempelherren af Brachvogel, Örnarna af Hilda Harthie (Finsk), "Omaka" af Bildenboortz, Doktor Jekil & Mr Hyde af Stivensen, Krigskorespondentens föräderi af Will Levington Comfort,⁵⁷² vidare har jag läst Gyurkovisarna af Lundegård, Kossackerna af Leo Tolstoj, Katarina II af Ryssland, en kejsarinnas roman af K. Waliszowski, af Franska Akademien prisbelönt, Sofi Hogman och hennes samtida af C. Forstrand, Storbonden af Zan, Tysk öfversättning, Quo vadis (Hvart går du) af Henrik Sienkiewicz, Svenska Drottningar af Nanna Lund Eriksson, Polen nu och i forna dagar af Armfeldt och de Pomian. Peter Krapotkin En Anarkists Minnen som är roligt att läsa.⁵⁷³ Igår & idag är höstdimman intensiv, man märker att man går en kallare årstid till möte och nu börjar snart få erfara hur varmledningen i huset fungerar då ugnarna skola matas med torf och ved istället för kol som de ej i krigstider kunna åstadkomma.⁵⁷⁴ Jag läste i dag om Törnrosornas namn i en bok som är ganska rolig, heter "hans Officiella fästmö" af Bertha Ruck⁵⁷⁵:

Den djupt blodröda "Jeune Amour"

klar röd "Baroness von Ulks"

skära "Cuisses des Nymphes"

Matthvita Frau Karl Druschki "⁵⁷⁶

Den **26 September** är rätt vacker men det blåser –utsigten från fönstren är Charmant med sol i de af höstlöfvens prunkande färgskiftningar dallrande bladen. Och ehuru det företer en bild af förgängelsen är likväl öfvergången från sommar till höst härlig att betrakta och ger sinnet ämne till djupsinniga reflektioner – åtminstone för den som själf befinner sig i lifvets höst!

I går var jag på en Bazar till förmon för fattiga barns beklädning till Jul – men O! hvilken skilnad emellan förr och nu – människorna ha just ingenting att ge, och därför var der heller ej mycket att köpa och det "sedvanliga kaffebordet" lyste fullkomligt med sin frånvaro – så vi sade

⁵⁷² Henrik Schück (1855-1947) *Vår första författare: en själshistoria från medeltiden* (1916); Albert Brachvogel (1829-78) *Parsival: den siste tempelridaren* (1884), på svenska 1916; Hilja Haahti (1874-1966) *Örnarna* (1917); Ernst von Wildenbruch (1845-1909) *Omaka* på svenska 1917; Robert Louis Stevenson (1850-94) *Dr Jekyll & Mr. Hyde* (1886), på svenska 1897; Will Levington Comfort (1878-1932) *Krigskorespondentens förräderi* (1910), på svenska 1917.

⁵⁷³ Ferenc Herczeg (1863-1954) *Gyurkovicsarne* (1895), översatt till svenska 1901 av Axel Lundegård (1861-1930); Leo Tolstoy (1828-1910) *Kossackerna* (1862), på svenska 1886; Kazimierz Walisweski (1849-1935) *Katarina II af Ryssland: En kejsarinnas roman* (1897); Carl Forstrand (1854-1928) *Sophie Hagman och hennes samtida* (1911); Ernst Zahn (1867-1952) *Storbonden* (1907), på svenska 1917; Henryk Sienkiewicz (1846-1916) *Quo vadis?* (1895), på svenska 1911; Nanna Lund Eriksson (1878-1977) *Svenska Drottningar 1531-1860* (1916); J. Armfelt och W. de Pomian *Polen. Nu och i forna dagar* (1917); Peter Kropotkin (1842-1921) *En anarkists lefnadsminne* (1899), på svenska 1900.

⁵⁷⁴ Det var kolbrist i Sverige under första världskriget, så t.ex. fick gatubelysning ransoneras.

⁵⁷⁵ Berta Ruck (1878-1978) *Hans officiella fästmö* (1914), på svenska 1917.

⁵⁷⁶ "Jeune Amour", "Baroness von Ulks", "Cuisses des Nymphes" och "Frau Karl Druschki" är namn på rosor.

hvarandra på hemvägen att nästa gång gå vi ej på Bazar!!! På afton skulle fru Wennerström och jag göra ett lite besök hos Häradshövding Henchen (en 56 årig ungtänke, en pepparsven af bästa qualité) som ej var hemma, nä, nä, han bor i samma hus som vi så vi hade ej långt hem.⁵⁷⁷ Fru Hahr var hos mig och språkade en stund, vi ha trefligt tillsammans. Jag var bedd dit på Saras 50 års dag för ett par dagar sen⁵⁷⁸ och hade angenämt. Begåfvades när jag gick hem med åtskilliga Astrakaner⁵⁷⁹ (klara och fina) af Sara och en bok af Jägmästarn – boken heter "En german" af Bengt Berg.⁵⁸⁰

I dag har jag gjordt en ganska intressant bekantskap med Fru Bergvall, mitt nya mjölkbud,⁵⁸¹ hon bor vid Håga, en fjerdedels mil från Uppsala ej långt från Björns hög, der kronprinsen öfvervakat de stora utgrävningarna, och hon talade så mycket om hur snäll han var och att hon kokt kaffe så många gånger åt honom och Julklapp hade hon fått.⁵⁸² I afton blir jag ensam hemma ty Elsa går på Consert i Aulan och Jan Erik går på Bal å Sthlms Nation – tiderna förändras i mångt och mycket så en Danstillställning på nation börjar nu ej förr än kl 9 à 10 på kvällen; men så hålla de på till fem à sex på mornarna.

Jag ser med beundran på den fagra utsigten från mina fönster, träden skifta i alla nyanser i den klara höstsolens glans, bladen sitta ännu kvar ty frost ha vi ännu ej haft. Utan en enastående höst.

12 oktober. Stark dimma så man såg som ett förhänge för fönstren. Jag har lofvat en grannfru Sigrid Wennerström att läsa en massa telegram hon erhöll på 70 årsdagen⁵⁸³; hon har i många år haft pensionat och både närvarande och frånvarande uppvaktade henne och på Gestis här hade de subskriberad Middag hvari deltog 54 personer.⁵⁸⁴ Jag tillfrågades ett par gånger om jag ville delta men som jag var bjuden upp på förmiddagen tillsammans med några andra och hade trefligt, fick det vara nog.

⁵⁷⁷ Carl Erik Henschen (1861-1939), häradshövding.

⁵⁷⁸ Sara Hahr är född 20/9 1867.

⁵⁷⁹ Astrakaner är en äppelsort med ett glänsande skal.

⁵⁸⁰ Bengt Berg (1885-1935), *En german. En berättelse från den nya tiden* (1916).

⁵⁸¹ Hilaria Ulrika Bergvall (1866-1947) född Andersson, gift med Karl Ludvig Andersson (1862-1935) hemmansägare i Håga.

⁵⁸² Kung Björns hög, eller Hågahögen, ligger vid Håga by, strax utanför Uppsala. Arkeologiska utgrävningar gjordes där 1902-03 då kronprins Gustaf Adolf (1882-1973), sedermera kung Gustaf VI Adolf, medverkade. Han var känd för sitt arkeologiska intresse.

⁵⁸³ Sigrid Wennerström var född den 9/10 1847.

⁵⁸⁴ Gästis eller Övre Gästis var den övre våningen på Uppsala Stadshotell på Drottninggatan där privata kunde boka egna rum för middagar.

Jag har haft besök af Pastor Friman (den af Upsala prästerna som jag tycker bäst om). Han gick med en lista för att samla medel till en sjuksäng för Upsala "röda korset", jag tecknade 5 k. efter som jag var den som började. Det blef "Enkans skärf i prostens offerficka".⁵⁸⁵

Den 17 oktober

Har nyligen slutat en rolig bok af Almstrand Kung Björn på Håga⁵⁸⁶ (mitt mjölkbud som bor i närheten af högen) lånade mig häftet som hon fått af Kronprinsen själf, som var med och föranstaltade om gräfningarna. Då kriget blir slut skola gräfningarna fortsättas.⁵⁸⁷ War bedd till Birger och Lisa Staggh som flyttat in i ny våning, han är Lantmätare, har ännu 7 år kvar af sitt arbete här på Kansliet innan han blir pensionsmässig. Nog bo de trefligt 2 trappor upp; men jag tycker jag bor ännu trefligare.

Nu skall jag på nästa läsestund inhemta en smula "Lefvnadsvishet" ur Carolina Lewenhaupts bok.⁵⁸⁸ "Sven i rosengård" som jag kallar yngsta gossen Haahr⁵⁸⁹ kom så snäll med helsningar att Tante skulle komma dit kl 7. Jag gick förstås och hade en särdeles angenäm afton med mycket musik. Vi voro åtta personer hvaraf 4 voro skickliga pianister och roligt att träffa Saras yngsta bror Löjtnant August Sundin som lemnade platsen vid regementet för att egna sig åt musiken⁵⁹⁰; hvilket i mitt tycke var dumt – ty nog har en Svensk officer i dessa fredliga tider god tid till att öfva Musik utan att taga afsked från Militärtjensten.⁵⁹¹ Han är nu bosatt i Sthlm och syntes vara belåten. Och ämnar vist förblifva gammal ungarl dumt nog, ty han är en god, snäll och mycket sympatisk person, trefligt hade vi, jag kom ej hem förr än kl 12 och de följde mig upp i Tamburen. Det är roligt upplifva gamla minnen från de år man bodde i Bergslagen⁵⁹², då man egentligen "levfde lifvet" och ej som nu lefde i minnena; men allt hafver sin tid säger "Salomo" och han var vis och sade sant.⁵⁹³

En sida öfverhoppad, får bli till Diverse tänke språk & ordspråk t.ex.pl. "totus in illis" (helt gå upp i dem), "god morgon på Eder allesamman" sade räffen hoppade in i Hönshuset.

⁵⁸⁵ Svenska Röda Korset grundades 1865. 5 kronor 1917 motsvarar cirka 150 kronor år 2014. Markusevangeliet 12:41-44 talar om "änkans skärv".

⁵⁸⁶ Oscar Almgren (1869-1945), *"Kung Björns hög" och andra fornlämningar vid Håga* (1905).

⁵⁸⁷ Några senare utgrävningar vid Hågahögen har inte gjorts.

⁵⁸⁸ Caroline Lewenhaupt (1865-1939), *Lefvnadsvishet: strödda tankar, verser och utdrag* (1912).

⁵⁸⁹ "Sven i rosengård" är en medeltida ballad. Grannarna Alfred och Sara Hahrs yngste son heter Sven (1902-1951).

⁵⁹⁰ August Sundin (1871-1951), Sara Hahrs bror, löjtnant. Förblev ogift.

⁵⁹¹ Första världskriget pågår nu på sitt fjärde år.

⁵⁹² Sophie och Erland Theodor bodde i Hällefors och Gustavsström 1859-86.

⁵⁹³ Salomo var enligt Bibeln kung över Israel och Juda och i Gamla Testamentet prisas han för sin vishet.

Ridendo dicere serverum⁵⁹⁴

Mamsell Cajsa Varg född 1703 – död 1769, kokerska af erkänd skicklighet och som hade till valspråk att ”man tar vad man har” då förrådena voro små, eljest lydte regeln ”man tager efter behag”.⁵⁹⁵

Fredagen den 26 november [oktober] var i dag bedd till Otterborgs som hade sin dotter Ebba hemma⁵⁹⁶ och som det är lyst för henne, köpte jag en liten vacker sockertång af nysilfver och gaf henne och den blef som det tycktes mycket välkommen. Wi ha sol och vackert väder, men det blåser lite kyligt.

Man står som frågetecken här lite hvar och undrar hvad den nya Ministern skall åstadkomma: Nils Edén Statsminister, Eliel Löfgren Justitie minister, Axel Schotte Civil Departement, Värner Rydén Eklesiastik Minister, E.A. Nilsson Landtförsvars Departementet, Erik Palmstjerna Sjöförsvars Departementet, Johan Hellman Utrikes minister, Hjalmar Branting Finans Minister, Alfred Pettersson Jordbruks Minister, Konsultativa Statsråd Bror Petrén – Östen Undén.⁵⁹⁷

Under Björn på Håga lefvde den Isländska Skalden Brago, som skulle dödas; men diktade en Drapa på 20 strofer om Konungen och fick lefva.⁵⁹⁸

Den 29 oktober 1917. Hade besök af Emma Stangenberg som är syster till utgifvaren af våra skämttidningar och hon är en skicklig brodös och ritar lika bra som han.⁵⁹⁹

Den 1sta November. Igår var festdag i Uppsala, Luters Reformation⁶⁰⁰ firades med Gudstjenst i Domkyrkan och sedan Doktorspromotion i Aulan. De Kungliga voro här, Kungen, Drottningen,

⁵⁹⁴ *ridendo dicere serverum* (latin), att säga något allvarligt skrattande.

⁵⁹⁵ Anna Kristina Warg, Cajsa Warg (1703-69) hushållerska och författare. I skrift finns inte uttrycket ”man tager vad man haver...” belagt men däremot ”man tager, om man så hafva kan...”.

⁵⁹⁶ Ebba Otterborg (1884-1963), gift 4/11 1917 med Otto Henry Andreas Roos (1888-1960).

⁵⁹⁷ Nils Edéns ministär satt 19/10 1917-10/3 1920: Nils Edén (1871-45), Eliel Löfgren (1872-1940), Axel Schotte (1860-1923), Klas Värner Rydén (1878-1930), Erik Agabus Nilsson (1862-1925), Erik Palmstierna (1877-1959), Johan Hellman (1866-1947), Hjalmar Branting (1860-1925), Alfred Petersson (1860-1920), Bror Petrén (1870-1938) och Östen Undén (1886-1974).

⁵⁹⁸ Brage den gamle, isländsk skald på 800-talet; den äldste nordiske skald som det finns verk bevarade av, dock inte denna *Huvudlösendrapa*.

⁵⁹⁹ Emma Stangenberg (1872-1918 5/10) syster till Knut Stangenberg (1872-1955), tecknare bl.a. i Söndags-Nisse.

⁶⁰⁰ Martin Luther (1483-1546) protesterade den 31/10 1517 mot handeln med avlatsbrev i ett brev till ärkebiskopen, formulerat som ”*De 95 teserna*”; enligt traditionen spikade han också samma dag upp teserna på kyrkdörren i Wittenberg.

Prins Karl (som äfven promoverades till HedersDoktor af medicinska Fakulteten) för sitt stora intresse för röda korset och sjukvården. Och hela hans familj, prinsessan Ingeborg med döttrarna Märtha, Greta och Astrid samt lilla sonen Carl.⁶⁰¹ Landshöfdingen gaf Lunche på Slottet emellan högtidligheten i Kyrkan och Aulan⁶⁰²; hvarefter de Kungl: reste till sitt igen. Wädrret var gynnsamt och så är det i dag också, regnduskiqt & grått.

Den 7de November. Regn & dimma, alldeles som vid Lützen 1632 då Gustaf Adolf stupade på Slagfältet. Här firas dagen med alla flaggor i topp och festligt tal i Aulan; men jag var ej med, har varit med så många gånger under de 40 år jag bott i Uppsala så nu lemnar jag plats åt den yngre generationen.⁶⁰³

Äfven i dag är jag bjuden på Cafferep; nu hos Fru Otterborg som har bröllopstårta kvar sedan dotterns bröllop i Söndags⁶⁰⁴. I går var jag hos grannen på nedre botten Enkefru Grönbeck, bjuden med ett par andra snälla fruar, ty jag har "goda grannar och mer sådant" här i wasahuset.

Den 16 november var jag bjuden till Landtmätar Staghs (f.d. Lisa Skårman) som hade sin dotter hemma med lilla gossen Sven Erik, 7 månader gammal.⁶⁰⁵ Jag tänkte köpa en leksak åt lilla pojken men tog ½ dussin små fina näsdukar med vackra bårder och de blefvo särdeles välkomna efter som pysen aldrig ägt några näsdukar förr.

17 november har Elsa Rydberg rest hem men återkommer i morgon afton. Ett sådan lite afbrott i hvardagslifvet bör det vara emellanåt. Stark frost i natt.

Söndagen 19 [november] var i Kyrkan och njöt som vanligt af den härrliga orgelmusiken som här utförs så väl till våra härrliga salmer. Holm talte också vackert och kort från predikstolen.⁶⁰⁶ Nu ha de så korta predikningar våra präster och det länder dem till stort beröm, ity att med få ord kan sägas mer i kraftiga ord än ett stort ordsvall understundom i stor välmening tröttar åhöraren och lemnar ringa behållning. På afton kom Marcus Kjellander och vi spelade bräde som är rätt roligt.

⁶⁰¹ Carl (1861-1951) prins av Sverige och son till Oscar II, gift 1897 med prinsessan Ingeborg av Danmark (1878-1958). De hade barnen: Margareta (1899-1977), Märtha (1901-54), Astrid (1905-35), Carl (1911-2003).

⁶⁰² Hjalmar Hammarskjöld (1862-1953) är landshövding i Uppland 1907-30.

⁶⁰³ Sophie flyttade till Uppsala 1886 och har nu 1917 bott 31 år i staden.

⁶⁰⁴ Ebba Otterborg (1884-1963), dotter till Rudolf Otterborg (1849-1939) och Hanna Otterborg (1853-1926) född Pollack, gifte sig 4/11 1917 med Otto Henry Andreas Roos (1888-1960).

⁶⁰⁵ Agnes Fagerberg (1886-1940) född Stagh, gift 1915 med Otto Sven Fagerberg (1877-1967), med sonen Sven Erik född 24/3 1917. Sven Erik Fagerberg (1917-2006) blev senare docent i medicin.

⁶⁰⁶ Olof Petter Holm (1857-1931), domkyrkokomminister.

Fredagen den 24 [november]. Har läst en liten god bok "Romerska Sägner" af Viktor Rydberg⁶⁰⁷ och der står afskedsorden emellan Aposteln Paulus och Petrus då de skildes. "Frid med dig, du Kyrkans grundare, du Herde för Christi alla lamm!" Och Petrus till Paulus: Gå i frid, du det godas förkunnare, du de rättfärdigas vägvisare till frälsning! Orden äro hemtade ur ett bref till Timoteus i Dionysus den athenske rådsherrens föregifvna skrifter.⁶⁰⁸

I dag när jag slog upp en bok läste jag att Tegnér's lilla hund hette "Atis".⁶⁰⁹

Den 30 november. Emot vanan är denna Carl XII's dödsdag Solig & klar med frusen mark och snöbetäckt; ser ut att vara slädföre men det är det inte. Om jag läser någon bit i dag så blir det i en bok jag fick af Jägmästare Hahr. En german af Bengt Berg – det är en liten nutids bok som uppnått 11te upplagan.⁶¹⁰

Här flaggas i anledning af Carl XII's dödsdag, inte allenast på Slottet, utan flere enskilda hem. Nästa år kommer 200 års minnet att blifva firat öfver hela landet antager jag, ty hjeltekonungens minne dör aldrig i Sverige⁶¹¹. Lefve! Minnet.

Den 1sta December. Snöar rätt fint men alvarsamt så nu blir det väl slädföre, bra underfruset är det också. Jo! pytt blef det – all snö försvann lika fort som den kom och nu är det som sommar igen fredagen d. 7 December.

Den 16 [December] Skönt väder, lite fruset, kan ej gå i Kyrkan, måste vara hemma och "passa på Luntan", som det heter.⁶¹² Det är mången gång besvärligt med "Flick inackorderingar". Ja! är det så.

Nu börjar man rusta sig till Mackmyra-resan, det skall bli skönt och roligt få komma dit.

⁶⁰⁷ Viktor Rydberg (1828-95), *Romerska sägner om apostlarna Paulus och Petrus* (1874).

⁶⁰⁸ Dionysios Areopagita (pseudo-Dionysios) kallas ett antal kristna texter från 500-talet som utger sig för att vara skrivna av den atenske Dionysios som nämns som omvänd av Paulus i Apostlagärningarna 17:34.

⁶⁰⁹ Esais Tegnér (1782-1846) hade en svartmönstrad mops Atis som var honom oskiljaktig och inte missade någon av hans föreläsningar i grekiska.

⁶¹⁰ Bengt Berg (1885-1935), *En german. En berättelse från den nya tiden* (1916).

⁶¹¹ Karl XII dog den 30 november 1718. Idag, på 2000-talet flaggas inte.

⁶¹² Gammalt uttryck som betyder "se upp, passa på".

Nyårsdagen 1918

Igår afton vakade vi in det nya året. O må det bli lyckosamt för Stad och land. Det är med egendomliga känslor man går ett års skifte till möte. Man står som bakom ett förhänge hvars flik man ej vågar lyfta; må man rätt kunna tacka Gud för allt godt man åtnjuter. Julen har varit härlig. Julottan besökte vi allesamman, sedan kl 5 åt man middag, 30 personer, ty grannarna voro bjudna – gladt och trefligt. Väder och väglag idealiskt så vi åka ibland.

I dag är jag hemma från Kyrkan.

Den 14 Januari reste vi hem till Uppsala igen efter det angenäma julfirandet i det så glada och trefliga Mackmyra hemmet. Anna, Ulla och jag voro bjudna på thé under för m. till Ingenieurs familjen i Willan och undfägnades på bästa sätt med fina tårter & kakor. Hemresan gick utmärkt och allt är nu ett angenämt minne. Almquist var komen afton förut, så nu äro vi åter samlade och har börjat läsa högt i "Hans nåds testamente" af Hjalmar Bergman.⁶¹³ I går blef jag bjuden på namnsdags Caffé till unga Grönbecks.⁶¹⁴

Den 29 Januari. I dag har jag bjudit Fru Wennerström och Fru Otterborg på godt kaffe med färskt dopp ty de båda bjuda mig så ofta – och senast igår var jag hos Otterborgs (och ingen mer) bjuden på godt Caffé och i Söndags var jag bjuden äfven på Soupée till Fru Wennerström ty min lilla fröken var borta på sitt håll. Snön börjar gå bort men isgatan ligger kvar så det hela ser ut som en skridskobana.

30 Januari. Mulet och grått i luften. Snöar emellanåt.

Februari månad

Den 9 [februari] Snön faller fin och mjäll; men det är nästan blidväder så morgonpromenaden var härlig. Jag träffade Häradshöfding Hennen, bor här i huset, och som nu skall äta hos Fru Wennerström och flytta in i en mindre våning.⁶¹⁵ Vi ha snöslask och halka så man vet ej hvar

⁶¹³ Hjalmar Bergman (1883-1931), *Hans nåds testamente* (1910).

⁶¹⁴ Agnes Grönbeck har namnsdag 21 januari.

⁶¹⁵ Carl Erik Henschen (1861-1939) har bott tillsammans med sin sin styvmor Elisabet Henschen (1843-1917) i Vasahuset och flyttar nu efter styvmoderns död 16/4 1917 till något mindre.

foten hamnar, jag vågar mig ej ut då jag lyckligen kan få välja. Ja! Gud vare lof! För de goda lugna dagarna jag på ålderdomen får njuta. 85 år blir jag i år.⁶¹⁶

Den 14 februari. "Samma sol som fordom timma öfver Edens lundar brann"⁶¹⁷ strålar öfver dem som stimma djupt i snön, bredvid hvarann! Och företer omvexlande bilder ur verkliga lifvet så det blir aldrig enformigt i denna den eviga ungdomens Stad ty han hade rätt denne vår omtyckte Siare och Skald Gunnar Wennerberg som sade: "att Upsala är bäst"⁶¹⁸ och jag vet ingenstädes der jag heldre skulle vilja vara än just här – oaktat jag nästan ständigt sitter hemma, men trefliga ungdommar har jag och trefliga böcker att läsa på lediga stunder – och högläsning njuter jag af somliga aftnar (som är det mest själsodlande nöje man kan förskaffa en dödlig individ.

Lördag den 16 [februari] i dag var jag enligt en mångårig helsosam vana ute och gick en stund före frukosten, luften är klar, solen strålande, men det blåser ganska kallt. Elsa Rydberg reser till Stockholm för att träffa sin bästa vän Signe Stenholm som drabbats af gripande hjärtesorg i det modren dött genom att i sinnesförvirring kasta sig framför en jernvägsvagn så hufvudet nästan skildes från kroppen.⁶¹⁹ En moders död är ju alltid ett minne för lifvet men förenat med ett så dystert slut är det upprörande sorgligt och man tänker på "Nikanders härliga ord" Gud är det första, din skapare, känn själen han tände en tindrande gnista – gnistan han fordrar som flamma igen. Gud är det sista, offra åt honom från vaggan till graf dina bästa och ädlaste tankar. Han vare ditt ankar.⁶²⁰

Söndag d. 24 Februari.

Härligt soligt väder – 3 g varmt. Vi läser med stort intresse om Finland som har det svårt och tryckes af Rysslands hårda vilja⁶²¹ – som nästan är att likna vid Elsa Rydbergs "jernhårda oböjda vilja", Jag ställer mig nog så jag ej har obehag af Skolflickans kynne; men blir hon en gång gift så blir den mannen en "Toffelhjelte" i sin prydno – det är min fullkomliga öfvertygelse och vore sjelftilliten och sjelfviskheten hos henne borta, vore hon försvinnande liten. Jag har varit i

⁶¹⁶ Sophie var född 1832 så rätteligen fyller hon nog 86 år under 1918.

⁶¹⁷ Svensk psalm 423:2.

⁶¹⁸ Gunnar Wennerberg (1871-1901), skald, tonsättare, ecklesiastikminister, landshövding m.m. "Uppsala är bäst" en av *Gluntarne* (1847-50).

⁶¹⁹ Signe Anna Erika Stenholm (1898-1985), senare adjunkt. Hennes mor Ida Sofia Stenholm (1862-1918) född Fagerholm, begravdes 21/2 1918 i Stockholm.

⁶²⁰ Karl August Nicander (1799-1839), författare. Ovanstående brottstycke kommer från dikten "*Konung Enzoio*".

⁶²¹ Finska inbördeskriget under januari-maj 1918 var ett inbördeskrig mellan "röda" (med visst stöd av Sovjetunionen) och "vita" i det sedan 6/12 1917 självständiga Finland.

beröring med många flickor men hon tar priset af dem alla i fråga om egen uppfattning af sitt värde, troende sig alltid ha rätt uti allt.⁶²²

Måndagen d. 25 [februari]. Läste igår en liten bok af Palmér⁶²³ som innehåller många små roliga strofer, till exempel

”De döda har en stor dygd; att ej stå de lefvande i vägen.

Man blir aldrig bedragen, man bedrager sig sjelf.

Många människor tro att de förstå allt vad de erfara.

Det bästa historien ger oss är den entusiasm som hon uppväcker.

Vi hafva tillräckligt religion för att hata men ej för att älska hvarandra.

Sanningen är en Gudinna som ej mera har några tempel; hon ser sig förgäfvess om efter det hon saknar.”

Vi talade häromdagen om hvad som är roligt och jag sade till Elsa R-g: att jag hör dig aldrig säga om någonting att det är roligt – jo, i familjelif, svarade hon; men för att alltid finna nöje i familjelif tycker jag att man understundom måste söka människors sällskap för att höra och utbyta tankar med olika individer, eller genom underhållande rikta sitt vetande så man har något att reflektera öfver – omvexling af båda sätter lif och lust i människoriket! Att ständigt endast vara sig själf alstrar ensidighet och skulle bli enformigt! Jag för min del tycker mig lära något af hvarje människa jag är i beröring med; den må vara hög eller låg, gammal eller ung, rik eller fattig.

Den 20 mars Har varit ute i den härliga vårmorgonen på en liten promenad i solen! Jag anser morgon och afton vara lämpligaste tiden och njuter då i fulla drag. Jag tycker nemligen att jag i Staden ej finner annat än förbrukad luft om jag ej är ute medan daggen ännu ligger kvar på blad och bloma. Ibland träffar jag någon af dem jag känner här i huset – i dag kom gamle Doktor Brolén och på min förfrågan hur han mådde, svarade han någorlunda. Det var ej mycket i detta härliga solljus sade jag – åh! Man får vara nöjd ändå yttrade han i sorgbunden ton. Han har en snäll dotter⁶²⁴ hos sig; men herrar äro i allmänhet otåliga och somliga ”griniga” om de ha små krämpor. Jan Erik reser till Stockholm öfver helgen, hans far är Öfverhof Bibliotekarien der⁶²⁵; men länge blir ej Almquist borta ty han har bråttom för sin examen.

⁶²² Elsa Rydberg (1898-1980) gifte sig 1924 med Jan Eric Almquist (1894-1976), bägge inackorderade hos Sophie.

⁶²³ Henrik B Palmaer (1801-54) satiriker, tidningsman och författare, skrev bl.a. ordspråk och sentenser. Okänd bok.

⁶²⁴ Trol. Stina Brolén (1894-1968), som 1918 var 22 år gammal och gifte sig först 1927.

⁶²⁵ Johan Axel Almquist (1870-1950), arkivarie på Riksarkivet och bibliotekarie åt konungen och drottningen.

Palmsöndagen 1917 [24 mars 1918] infaller på 24 Mars – jag är ensam hemma. Elsa blef bjuden till en skolkamrat men återkommer till middagen. Det är ljufligt att vara ensam ibland och i allmenhet ilar då tankarna tillbaka till de perioder af lifvet i ungdomens dagar då allt låg i solljust skimmer för ens inre öga och man endast stod undrande: Hur skall mitt öde gestalta sig? Då är godt få lemna allt i Guds händer och tro och veta att han styr all till det bästa – och jordelifvet är kort och snart står man vid dess slut och lifvet efter detta begynner – skall man der träffa dem som här i lifvet varit en kärast???

Den 7 April. Mulet, ruskigt väder, så det är skönt vara inne. Påsken var god och angenäm! Påskafton⁶²⁶ var jag ensam ty dem jag brukar be till mig hade lemnat Staden öfver helgen – jag skref på ett tjog ägg att roa barnbarnen⁶²⁷ med Annandagen. De kommo kl ½ 10 och sedan vi ätit frukost besågo de Staden och utställningen af fornsaker af Silfver och andra föremål från Upplands Kyrkor som sedan en tid pågår här⁶²⁸. Jag har ännu ej tagit den i betraktande. Påskdagen var jag bjuden på middag hos Fru Wennerström och hade trefligt. Såväl långfredagen som Påskdagen var jag i Domkyrkan der gudstjensten var högtidlig med vacker sång från orgelläktaren och Mässan sjöngs vid Altaret!

En f.m. bad jag fru Wennerström med sin gäst friherrinnan de Brun⁶²⁹ på Caffé som blef väl uppskattat och vi hade gladt och gemytligt.

Nu börjar snart Student skrifningarna så Elsa Rydberg som är en af dem tycker det börjar att "gå kalla korar efter ryggen".

Bref från Ulla & Willes helsningar med tack för sist, de voro mycket belåtna med sitt besök här och deras hela resa hade gått väl.

Den 9 April Wi ha så grå och mulen himmel som om solen oss öfvergifvit, "men fastän natten i Norden är lång, så blir det väl morgon en gång".⁶³⁰

I tidningen såg jag at en bekant stupat i det nu pågående kriget, Olof Palme, hvars broder har bott hos oss⁶³¹ – och denne var på besök här. Jag undrar när detta krig slutar som började

⁶²⁶ Påskafton 1918 var den 30/3.

⁶²⁷ Sophies barnbarn Ulla och Wille Klingberg nämns senare.

⁶²⁸ 1918 pågick en utställning i Uppsala om "Äldre kyrklig konst". Okänd plats.

⁶²⁹ Friherrinnan de Brun. Okänd. (Någon svensk adlig familj de Brun finns inte.)

⁶³⁰ Textrad ur *Vikingens sång* av Karl August Nicander (1799-1839), författare.

⁶³¹ Olof Palme (1884-1918 3/4) stupade i Finland i slaget vid Tammerfors som en av de svenska frivilliga i finska inbördeskriget. Hans bror Nils Palme (1895-1963), som också deltog som frivillig i kriget, var inackorderad hos Sophie vårterminen 1913. Deras mor Hanna Palme (1861-1959) född von Born kom från Finland.

lördagen d. 1 Augusti 1914 kl. half åtta ef.m. då Tyskland förklarade krig mot Ryssland. Lördagen den 3 mars 1918 kl 5 e.m. undertecknades freden emellan Ryssland och centralmakterna i Brest Litovsk.⁶³²

En gammal Isländsk aftonbön (i boken Trälen) af Hall Caine.⁶³³

”Guds barn vi äro i nattens blund

Så väl som när dagen gryr.

När mörkret sig sänker i skymningens stund

Till honom i bön jag flyr.

O, Fader, se till dina barn de små

Som hjälplösa, svaga på jorden gå

Låt änglars vakt

På vår sömn ge akt

Oh, tag vår ande till nattens flytt

För Jesu skull i ditt beskydd.”

”Pax huic domui” frid vare detta hus.⁶³⁴

Den 12 April 1917 [1918]

Soligt ute och sol i sinnet ty glada bref har jag erhållit. Yngsta älskade sonen Knut blifvit utnämnd till Major vid Waxholms grenadierer och blir så godt som Stockholmare igen och det vet jag att de båda trivas väl med – så de lemna säkert Falun utan saknad. O! så roligt det är att från barnen höra goda nyheter. Den som ej vid äldre dagar har barn att lefva och glädjas åt – ”den har ej lefvat lifvet ” det är säkert”.

⁶³² Första världskriget började den 28/7 1914 då Österrike-Ungern invaderade Serbien, men blev ett storkrig den 1/8 1914 då Tyskland förklarade krig mot Ryssland. En fred mellan Ryssland och centralmakterna slöts i Brest-Litovsk den 3/3 1918. Kriget var emellertid inte över förrän vapenvilan på västfronten den 11/11 1918 och sedan freden i Versailles 28/6 1919.

⁶³³ Hall Caine (1853-1931) brittisk författare, *Trälen I-II* (1916).

⁶³⁴ *Pax huic domui* (latin), frid vare i detta hus, Lukas 10:5.

Den 19 Junii reste jag med Elsa Rydberg till Mackmyra för att nu som så många föregående år få tillbringa sommaren vid detta trefliga sommar "värelse" der man finner sig så väl och njuter af hemlifvets alla behag. Regn och fukt är dagens lösen; men allting hafva sin tid och efter oväder låter Gud nog solen skina. Midsommar var angenäm och ungdomen hade bal med liflig dans i paviljongen och efter Soupéen i öfvre Salen flere af dem lågo kvar och skjutsades hem i Höskrinda (till Walbo Station förstås). Småregnar gör det emellan de större regnskurarna och...

Uppsala Måndagen d 23 September

Ha! Jag går och småfryser inne i rummen som i sanning är otrefligt. En ny Here bestämmer nu öfver eldningen i värmledningen och han är bestämt en sådan där bottenfrusen meniska som är okänslig för alla temperatur förändringar och som ej observerar att Solen tagit sig permisison på kortare eller längre tid! Igår var en trist dag, vädret kusligt och jag gick ej ut och egendomligt nog kom ej alls någon in till mig. Jag läste en intressant bok af Thackeray – han skrifver väl⁶³⁵. Från mina fönster har jag nu en vacker bild af hösten, visserligen en bild af förgängelsen; men alla dessa färgskiftningar bland löfverket företer en tjugande tafla som tilltalar ett sinne som är känsligt för det sköna i naturen med sina rika omvexlingar.

Wi ha nu kommit in i **Oktober Månad Söndagen d. sjette**, fint väder, lugnt och skönt. Var i går nere hos fru Grönbeck som är lite sorgsen ty en fröken Stangenberg som brukade mycket vara hos henne har dött⁶³⁶ och ingen Läkare kunde säga hvari sjukdomen bestod utan hon skall obduseras i vetenskapens intresse. Hon är saknad här i kretsen ty hon hade något af sin broders humor, den bekante Knut Stangenberg som bland annat ritar karikatyror i alla möjliga skämttidningar. Hon var gerna sedd ibland oss alla, glad och vänlig som hon alltid var.

Ett lite trefligt rep har jag varit med om då en af Fru Wennerströms herrar visade en massa vackra Schioptikon bilder från Italien och Sicilien och som han sjelf hade varit der blef det så lefvande och tydligt förklarar så jag hade mycket nöje af det.⁶³⁷ Sedan serverades Caffé i Häradshöfdings Henchens våning, han har fyra trefliga rum. Ja! det bor mycket folk i detta stora hus.

Lördagen d. 12 Oktober. Ingenting att uppteckna. Allt går i sina vanliga "gångor", de båda ynglingarna Almquist och Ekekrantz⁶³⁸ läsa flitigt och jag sjelf är ganska lat! Åtminstone som de understundom i Vestergötland säga "Latblandad" ty ingenting fodrar skyndsamhet utan jag [har] lugn & frid omkring mig. Börjar längta efter underrättelser från båda systrarna; men de äro

⁶³⁵ William Makepiece Thackeray (1811-63), engelsk författare.

⁶³⁶ Emma Stangenberg (1872-1918 5/10).

⁶³⁷ Ett skioptikon är en projektor för att visa genomskinliga bilder.

⁶³⁸ Karl Olof Magnus Ekecrantz (1897-1965), senare häradshövding.

tröga att skriva så jag har nu åter afsändt en Epistel till dem, de bo tillsammans så de sakna nog ej mig så mycket som jag saknar dem utan tiden rullar iväg så fort utan någon sorts meddelande.⁶³⁹ Emellertid märker jag att en f.m. i ensamhet ej går så fort som då den afbrytes af ett eller annat besök. Men som jag sade till Doktorinnan Hedbom⁶⁴⁰ häromdagen – och hon tyckte det samma – man har inte ledsamt därför att man är ensam utan man behöfver rätt väl samla sina tankar ibland för sig själf.

Den 11te November. I dag regnar och ruskar af hjärtats grund så nu har hela landet rikedom på vatten så det svämmar öfver på sina ställen. Mina båda herrar har Spanska sjukan som går mycket i Staden och landet rundt för resten så någon besökande våga sig ej hit⁶⁴¹ – och jag håller mig inne naturligtvis; men jag har angenämt sällskap af dem båda.

Och har goda böcker att läsa. Eva Littorin⁶⁴² kom upp med en gammal bok (en af de många hon ärft af Föräldrarna) som handlar om Uppsala, författad af Johan J. Busser 1773 Lektor i Linköping med många gravyrer (taflor) rolig att läsa.⁶⁴³ Vi ha idag **den 15 november** med härlig sol och frusen mark så det liknar ej en vanlig novemberdag! Det är märkvärdigt hvad sol och ljus, klar himmel lifvar upp sinnet och gör menniskan glad – man ser samma saker med helt (om jag så må säga) olika ögon.

Den 20 november

Igår var gräsmattorna saftigt gröna; och i dag har vi ett härligt vinterlandskap för våra ögon. Ett snötäcke höljer hela marken så långt man kan se och solen skiner som på en vårdag. Barnen är ute med sina käلkar och i Dalarna ha de fots-djup snö. O! det är så vackert!

Doktorinnan Götlin, min närmaste granne, var inne och bad mig komma in med sig – jag har så goda grannar. I Söndags var jag bjuden på middag hos fru Wennerström och på afton inne hos Häradshöfding Henchen som bjöd på vin och äpplen och bad oss snart komma åter. Han bor i våningen bredvid och äter hos fru Wennerström. Här i Staden går Spanska sjukan mycket och ganska många dö i densamma. Kyrk-klockorna annonsera ofta begrafningar.

⁶³⁹ Sophies två ännu levande systrar Maria Carlstein (1834-1929) född Baalack, och Amalia Constantia Carlstein (1843-1934) född Baalack, är änkor sedan 1916 resp. 1907.

⁶⁴⁰ Emilia Beata Kristina Hedbom (1861-1957) född von Post, gift med Karl Hedbom (1859-1924), läkare i Uppsala.

⁶⁴¹ Spanska sjukan var en ovanligt svår influensaepidemi som spreds över hela världen mellan mars 1918 och juni 1920. I Sverige kulminerade epidemin under oktober-november 1918 och sammanlagt mer än 37 000 människor avled av influensan, varav de flesta var unga. Sophie nämner också detta i ett brev från 4/11 1918 till sonen Erland Klingberg.

⁶⁴² Eva Vilhelmina Littorin (1875-1953), gift Löfgren.

⁶⁴³ Johan B. Busser (1729-99) präst, lektor i historia i Linköping. *Utkast till beskrifning om Upsala I* (1773).

Den 26 november Igår bjöd jag Ingegärd Berg till middag. Man gör de stackars Lärarinnorna en verklig glädje då man ber dem äta hos sig ty då de eljest komma från Skolan trötta och hungriga, skola de först laga sin middag. De som nemligen bo ensamma som Ingegärd nu gör. Och som jag hade min Söndagsstek i ordning fick hon en god middag med kokt frukt och grädde efteråt, så hon njöt, ty Ingegärd är gormand. I afton kom Doktorinnan Götlin in, min närmaste granne, och vi hade trefligt tillsammans en stund.

Wi ha i dag det härrligaste solväder så man har svårt att tänka och tro att man är i november.

Lucia-dagen [13 december] 1918 vaknade man vid att en masa Studenter, iklädda nattskjortor utanpå ytterkläderna, tågade förbi och hade med sig en lång stång med lyse i toppen. Studentmössorna på; men hvad de sjöngo kunde jag ej urskilja. Eljest börjar här kännas lite ödsligt och tomt i huset sedan grannarna å ömse sidor lemnat sina rum för att resa hem; så jag innerligt glad att om onsdag den 18 resa till Mackmyra der jag har så trefligt och finner mig så väl. Och, jag tackar innerligt Gud att jag är så frisk att jag kan resa dit! Godt sällskap får jag af min grannfru till Gefle och möts jag af Mackmyrabor. Gud bevare hus och hem och må det vara så väl att vi alla mötas friska och krya vid målet.

Upsala d 17 Januari 1919

Återkommen till Upsala efter en mycket angenäm jul! Artar sig här att bli ganska lifligt. Jag reste den 12 för att få sällskap med Axel och Erlie som skulle till Sthlm för att åter börja sitt arbete vid Teknologiska & Handelsinstitutet⁶⁴⁴; men Axel som haft Spanska sjukan (samtidigt som sin syster Ulla) måste dröja hemma ett par dagar. Resan gick utmärkt och jag öfverraskades af att båda mina herrar kommo emot mig i Tamburen, redan hemma och börjat att läsa.

På **Thisdagen d 14** bjuden till Fru Otterborg ty Nancy Kjellén⁶⁴⁵, som varit gouvernante för deras barn, var i Staden och vi äro bekanta. Der var trefligt och i morgon är jag bedd på Caffé till Professor Kjelléns⁶⁴⁶ och det skall bli riktigt intressant att få se rummen i Skytteanum, som hör till den professuren ty der har jag ej varit förr.⁶⁴⁷ **Den 30 Januari.** Rimfrost på träden. Det var mycket trefligt och då professorn hörde att jag var intresserad bjöd han mig armen och gick "husesyn" jemte hans fru som är snäll och treflig från Götheborg, heter Lind. I Salen hänger taflor

⁶⁴⁴ Axel Klingberg (1896-1971), Sophies sonson, fick en civilingenjörsexamen från Tekniska Högskolan 1922 och hans bror Erland Klingberg (1898-1981), Sophies sonson, en civilekonomexamen från Handelshögskolan i Stockholm.

⁶⁴⁵ Nancy Kjellén (1860-1932), syster till professor Skytteanus Rudolf Kjellén (1864-1932).

⁶⁴⁶ Rudolf Kjellén (1864-1922), professor Skytteanus 1916-22, riksdagsledamot 1905-08 och 11-17, gift 1892 med Isabella "Bellis" Lind (1867-1944).

⁶⁴⁷ Den Skytteanska professuren i statskunskap och vältalighet vid Uppsala Universitet inrättades 1622 av Johan Skytte (1577-1645). Till professuren hör en tjänstebostad i Skytteanum, ett kanikhus bredvid Domkyrkan med anor från medeltiden. Bygganden köptes av Johan Skytte 1625 och fick sitt nuvarande utseende 1709.

med porträtter af alla Skytteanska professorer från Skytte själf som stiftade densamma. De enda jag kände igen voro Svedelius och Alin⁶⁴⁸. Som Kjellén själf har rest i Kina och Japan fanns der mycket annat som var roligt att se – och jag har just nu läst hans reseskildringar som äro mycket roliga, ty han har en lätt och ledig penna och stora kunskaper⁶⁴⁹ – så jag hade både nytta och nöje af detta mitt besök. Vi hade i dag 13 grader kallt i soluppgången, klart soligt, underbart vackert.

Den 1sta Februari lika vackert med rimfrost på träden – hvilket jag från min djupaste barndom funnit så tilltalande för ett vinterlandskap. Vi ha en härlig vinter och jag ser så mycket vackert från fönstren, så jag längtar aldrig ut och så trefligt har jag med de två snälla ynglingar som bo här; och goda böcker att läsa emellanåt, att tiden flyger på snabba vingar. Almquist ha ju bott här rätt länge⁶⁵⁰, han är Stockholmare, och Olof Ekekrantz är Läkare-son från Halmstad⁶⁵¹, de äta i pensionat hos fru Wennerström så de ha bekvämt att åka upp i hissen – rumen äro så varma och sköna genom varmledningen som skötes omsorgsfullt af en pålitlig person.

Dufvorna som tyckes vara utan ägare flyga in i farstuarna hungriga och orädda och ingenting har man att ge dessa små storätare som det är rörande att se.

Den 6 februari Stort yrväder och 14 grader kallt. Man är glad att få vara inomhus i varma goda rum. Här ha inträffat ett dödsfall som väckt djupt deltagande neml. Bokhandlar Gillberg som sköt sig⁶⁵², trött och öfveranstängd af arbete dukade han under just som hans vänner hade tänkt angagera en lämplig person att sköta hans plats, så han skulle få hvila. Nu gick han till den eviga hvilan istället.

Jag var igår bjuden till min grannfru Doktorinnan Götlin på 5 Caffé och hade trefligt. Hon har en gift dotter hos sig en tid, med två barn, en tre årig gosse, pigg och rolig samt en flicka, fyra månader⁶⁵³ – hon var som en liten docka – det förefaller så besvärligt med två så små barn för mamman som har rest från Halmstad och hit utan barnjungfru, men hon reder sig bra.

⁶⁴⁸ Wilhelm Erik Svedelius (1816-89), Professor Skytteanus 1862-82. Oscar Alin (1846-1900), Professor Skytteanus 1882-1900.

⁶⁴⁹ Rudolf Kjellén (1864-1922), *Den stora orienten: Resestudier i österväg* (1911).

⁶⁵⁰ Jan Eric Almquist flyttade in hos Sophie hösten 1915.

⁶⁵¹ Olof Ekecrantz (1897-1955) är son till Sven Oscar Otto Ekecrantz (1854-1934), förste stadsläkare i Halmstad.

⁶⁵² Erik Hugo Gillberg (1868-1919 26/1), bokhandlare i Uppsala.

⁶⁵³ Anna Birgitta Bylund (1883-1970) född Göthlin, gift med Karl Hjalmar Bylund (1870-1938), senare major och intendent. Sonen Karl Gunnar Bylund (1915 19/7 - 1975) och dottern Ulla Birgitta Bylund (1918 24/9 - 2007), alltså fyra månader gammal. Familjen Bylund flyttar 1924 till Uppsala och bor då i Vasahuset.

Jag har nyligen läst en bok der en skämtare beskriver sina många resor och upplevelser och bland annat ett besök i Helvetet der han sade att allt var väl ordnat för såväl manlig som qvinliga individer, dessa senare hade vanligen en liten "Satunge" på armen, som matades med "Brylå".⁶⁵⁴

Den 7de Februari Strålände väder men 15 grader kallt. Har haft små besök af mina små bekanta Lärarinnor Maria Gallander, Ingegärd Berg och (Elsa Rydberg, som ämnar läsa på Filosofie Kandidaten)⁶⁵⁵ så jag bör nog bjuda dem på ett lite kafferep ty de äro så särdeles tacksamma gäster.

Den 10 februari Skönt väder, har varit ute och gått en stund, men det får ske med försiktighet ty det är halt af det milda vädret, så nu stannar jag nog inne resten af dagen; jag ser rätt mycket folk från mina fönster. Emellertid träffade jag gamla fröken Wallin som bor här i huset⁶⁵⁶ - hon är spel-Lärarinna och giktbruten och ser precis inte lifvet i "rosenrödt" hvilket jag tror ingen "ensam" stående kan göra ty det ligger mer sanning uti de orden "att delad smärta är hälften blott" (och så är det nog med glädjen också) än man är hågad att erkänna. En upplifvande syn fick jag då väl 40 á 50 skolpojkar skidade ut åt landet frimodiga och glada.

24 Februari "Intet väder alls" kan man vara frestad att säga ithy att man ingen sol ser, ingen kallgrad känner och hvarken snö eller regn faller utan man blott existerar och mår godt, Gudilof. Igår Söndag var jag inne hela dagen – på afton kom Almquist hem från några dagars besök i Sthlm och jag fick en stor skön apelsin⁶⁵⁷; de börja nu komma och äro så behagliga och doftar så härrligt "från Södern", mycket olika mot i våra värdefulla skogar bland tall och grankottar. Jag har nog många här i huset jag kunde besöka; men det är understundom rätt skönt, och nästan en pligt mot sig själf att vara ensam och tänka, läsa och begrunda. Jag har alltid goda böcker att egna mig åt ty många af vännerna kommer till mig med än en, än en annan att läsa.

Ingegärd Bergh kom i lördags på ett Caffebesök. Man utöfvar verkligen ett lite men angenämt välgörenhets-verk då man bjuder dessa ensamma Lärarinnor några förfriskningar så de ej behöfva bråka och koka då de komma trötta, till både själ och kropp från lektionerna i Skolan.

⁶⁵⁴ Okänd bok.

⁶⁵⁵ Elsa Rydberg avlade studentexamen året innan, när hon var inackorderad hos Sophie. Hon har den 7/2 1919 skrivit in sig på universitetet, men avlägger såvitt känt aldrig examen.

⁶⁵⁶ Laura Gustafva Walin (1855-1935), sånglärare vid Uppsala Högre Elementarläroverk för flickor (kallat Magdeburg). Syster till Oscar Walin (1860-1939), bankkamrer, som till 1917 bodde i Vasahuset; Laura bodde med honom och hans familj men är nu ensam kvar.

⁶⁵⁷ Apelsiner kom till Sverige redan på 1500-talet men blev vanliga först under 1900-talet.

Mars Månad

Wackert väder med fortfarande magnefikt slädföre. Igår var fröken Geijer här – hon är äldre syster till professor Regnhold Geijer⁶⁵⁸, så der omkring 50talet, hon bjöd Christin (min jungfru) på Cafferep till hennes jungfru, som firade namnsdag,⁶⁵⁹ det var ju mycket vänligt, jag tycker alltid det är roligt när tjenarinnan blir ihågkommen.

Solen tyckes mig ha tagit permission på en tid ithy att den lyser med sin frånvaro.

Jag har just ej något att skriva, därför slut må det blifva, bättre lycka nästa gång.

21 mars En härlig morgon. Jag har promenerat i Solen så länge jag orkade gå. Mötte Fru Rode⁶⁶⁰ som varit ute i hushållsbestyr och ordade om hvad allt blifvit dyrt, så fläsk kostar nu 8 k. kilo som är oerhört mycket.⁶⁶¹ Sedan kom Rektor Brolén som bor här i huset, han är alltid vänlig och språksam, har ännu sitt alltid förbindliga "halfleende" på läpparna – igår Söndag var jag inne hela dagen, vi ha så kallt och blåsig så man njuter bästa af Solen inom fönster-rutorna. På afton hade jag besök af Ingegärd Berg och hennes syster Anna som är Skolköks-Lärlarinna i Falun, det var så roligt att språka med dem en stund. Och jag kan aldrig begripa hvarför inte någon blifvit hågad att gifta sig med dessa snälla, rara flickor – Nej, ingen!⁶⁶² Och då ser man ofta små "sjåp" i flickgestalt göra, som man säger, goda partier. Ja, männens smak är förunderlig ibland, det må man då säga.

Blef bortbjuden på Caffé ½ 1 till Fru Wennerström.

Den 28 [mars] Marsoroligheter så det står härliga till, blåst, snö och slask i långa banor. Vårfrudagen ha nu gått till ända med goda våfflor⁶⁶³ som eljest ej kommer i fråga i dessa vedprisernas dyrtid⁶⁶⁴. I dag stannar man gladeligen inomhus och njuter af en kaffetår och bjuder nog Jan Erik (Almquist) en kopp af den ombesjungna näcktarn.

⁶⁵⁸ Louise Charlotte Geijer (1854-1930), lärarinna, ogift. Syster till Karl Reinhold Geijer (1849-1922), professor, Sophies granne. (Reinhold Geijer har bara yngre systrar, så Sophie har nog gjort ett misstag.)

⁶⁵⁹ Maria Lovisa Brandt (1881-1965) jungfru hos Louise Charlotta Geijer (1854-1930). Mariadagen är den 28 februari.

⁶⁶⁰ Ruth Rodhe (1876-1951) född Billing, lärarinna, gift 1906 med Edvard M Rodhe (1878-1954) präst och professor i praktisk teologi, senare biskop i Lund.

⁶⁶¹ 8 kronor 1919 motsvarar cirka 140 kr år 2014. Ett kilo stekfläsk år 2014 kostar cirka 95:-/kg.

⁶⁶² Både Ingegerd och Anna Bergh förblev ogifta.

⁶⁶³ Vårfrudagen har i svensk folkmun kommit att kallas våffeldagen och därifrån kommer seden att äta våfflor denna dag, en sed som blev allmän först en bit in på 1900-talet.

⁶⁶⁴ Vedpriserna hade stigit under första världskriget.

Jag får så ofta låna goda böcker af honom, läser nu "Historiska Bilder" af Georg Starbeck⁶⁶⁵, som skänker mig mycket nöje, ty har man en god bok mår man så väl i sin ensamhet. Så jag går mycket sällan bort och bjuder ej ofta främmande här ty här kan ej uppbringas i hela Staden så kallad grädde.⁶⁶⁶

Den 3dje Junii. Så långt ha vi kommit och allt är godt och väl, Gudilof! Ett välgörande regn ha kommit så den växande grödan ser så lofvande ut – alla möjliga ungdomar lemna sitt "Eldorado" Upsala och uppsöka sina hem för att vederkvicka sina domnade lifsandar och hemta krafter till nya framsteg på lifvets bana. Jag kan ej skriva mer med denna utskrifna penna.

13 Junii! Halfdunkelt väder. Man rustar & stökar för Mackmyra resan. Almquist och Ekekrantz läser för tentamen och afresa från Staden. Var i dag bjuden till Fru Wennerström som ogera är ensam – mådde godt och hade trefligt. Allt väl Gudilof!

Oktober Månad 1919

Den 1sta i månaden utmärker sig för ett förtjusande väder och det är i sanning en storartad anblick från fönstrena att se Solen bryta sig igenom dessa härliga löfgrupper af träd och buskar som nu prunkar i höstpraktens lifliga färgroner.

Sommaren har svunnit hän ilande fort och som vanligt vid Mackmyra lugnt och godt i trefna hemmet! "En påminnelse om vår dödlighet" som prästerna ofta uttalar då de gifva tillkänna en medmenniskas bortgång inträffade under sommaren då en Cousin till Anna, Hjalmar Fogelmark⁶⁶⁷ (öfverst löjnant vid väg & vattenbyggnadskåren) kom, jemte sin Fru och båda flickor Lajla och ? 12 & 14 år för att helsa på. Wi hade trefligt i 2 dagar tillsammans men så blef Frun illamående så hon stannade i sina rum tvenne dagar – och döm om vår förvåning då på tredje dagens morgon vi underrättades om att hon var död, en följd af Sockersjuka och klen hjärtverksamhet, som Doktorn sade. Stämningen blef ju allvarlig innan likvagnen drog iväg i fjerran.

Men så kom Knut på besök och allt kom i sina gamla gängor igen.

⁶⁶⁵ Carl Georg Starbäck (1828-85), *Historiska Bilder* (1871).

⁶⁶⁶ Livsmedelsbristen i Sverige var svår under första världskriget och situationen normaliserades inte förrän hösten 1919. Mjölksprodukter var ransonerade 1916-19.

⁶⁶⁷ Hjalmar Fogelmarck (1866-1946) son till Sophies svärdotter Anna Klingbergs farbror Robert Fogelmarck. Gift med Sigrid Maria (1875-1919 30/8) född Lindegren, död på Mackmyra. Döttrar: Laila (1899-87) och Ingrid (1904-2001), alltså 20 och 15 år gamla denna sommar.

Den 4 oktober Ensam sitter jag visserligen men i det härligaste Solljus, så jag njuter af allt det vackra och tilltalande omkring mig som dessa förtjusande höstdagar erbjuda. Mina grannfruar börja nu återkomma och ordna sina hem. Doktorinnan Götlin kom igår – och Fru Otterborg i morgon, om Thursdag den nionde är Fru Wennerströms födelse-dag som man ej får glömma bort.

Här skrifver jag upp som jag ej vill glömma. Till Geijers "Stilla skuggor" har Böttiger skrifvit orden (han som kallas Sockerpoeten, Böttiger förstås). Södermans Bondbröllop har Rickard Gustafsson författat orden. "Ave Maria" af Gounods. "Böj vidjan medan den är grön så blir den både fager och skön". Fredrik den Store dog 1786.⁶⁶⁸

1919 den 28 november vackert väder! Intet märkvärdigt i öfrigt. Hos Fru Hahr var en liten ungdomsbjudning i går då Olof Ekekrants var med, ty hans mor som var en af professor Dillners åtta döttrar⁶⁶⁹ var bekant med Sara Hahr – aftonen var angenäm, fin, god Soupée, sång och musik med stora päron och Confekt till underlag.

Dixit, af verbet Dicere

Jag har talat.⁶⁷⁰

Den 18 December Jag står just i farten att packa för Julresan till Mackmyra och är jag så mycket gladare deråt som jag nu varit ensam en tid; ty mina ungdomar har rest till sina hem "Margareta Almquist"⁶⁷¹ till Stockholm och Kandidat Ekekrantz till Halmstad, der hans fader är Läkare och nu blir det roligt få komma in i det trefna hemmet och se barnen kring julgranen, "doppa i grytan i köket" och fira en riktig jul, ty det är en barnens högtid!

En sorglig nyhet hörde jag just nu neml: att öfverste Löjtnant Hjalmarson som var med i Persien ändat sitt lif genom att skjuta sig med ett revolver skott.⁶⁷² - O! så rysligt för de efterlevande, det säges att han var olyckligt gift; men invände någon det är nog ej så godt vara gift med en alkoholist.

⁶⁶⁸ Till Erik Gustaf Geijers (1783-1847) musik har Carl Wilhem Böttiger (1807-78) skrivit lyriken till *En Aftonbetraktelse*. August Söderman (1832-76) *Ett Bondbröllop* (1868), där Richard Gustafsson (1840-1918) skrev texten. Charles Gounod (1818-93) skrev *Ave Maria*. *Böj vidjan...* är ett gammalt svenskt ordspråk. Fredrik II (1712-86), kallad den Store, var kung av Preussen.

⁶⁶⁹ Här måste Sophie mena Jan Eric Almquist vars mor var Gerda Dillner (1873-1957), gift 1893 med Iohan Axel Almquist (1870-1950).

⁶⁷⁰ *dixit* (latin), hon/han har talat. ("jag har talat" heter *dixi*.)

⁶⁷¹ En oförståelig hänvisning till Jan Eric Almquist (1894-1976), Sophies inackorderade.

⁶⁷² Hjalmar Hjalmarsson (1868-1919 16/12) var 1911-19 chef för det persiska gendarmeriet där Sophies son Knut deltog 1914-15.

"En man uppnår sin största kroppsstyrka vid 40de lefnadsåret"

"Ett bi kan bära sin egen tyngd två gånger i honung och frömjöl"

Hvad är "nödtorftig spis" frågade en Lärare i Skolan en gång? Ett fotogenkök, svarade en liten gosse.

"Han har för lite för att kunna lefva och för mycket för att kunna dö."

Den midlersta versen i Biblen 188:de Salmen 8de vers – "det är bättre att företrösta sig på Herren" än att förlita sig uppå menniskor.

Julen firades som Christen högtid ett par hundra år efter Christi födelse.

Norrlands nationalsal rymmer 400 personer.

Den 12te Februari 1920

Igår hade jag främmande af Baron Steding⁶⁷³, en fin och hygglig ung man som är god vän till Olof Ekekrantz och får alltid "kinesa"⁶⁷⁴ som det heter här öfver natten då han är i Staden. En dag öfverraskades jag af besök af Carl Fagerlinds dotter (syster Emmas barnbarn)⁶⁷⁵, hon går i Hushållsskolan här och hon kom för att presentera sin moster en stor präktig Tupp. Hon stannade på middag, är snäll & treflig. Nu skall jag skriva och tacka så här:

"Du kan ej tro så god han var

den stora Tuppen fin och rar

som häromdagen du mig gaf

och vi god middag hade af.

Två fröknar Berg som kommo hit

en vacker dag uppå visite

jag bjödo stanna för att äta

⁶⁷³ Baron von Stedingk. Okänd. (Tre i rätt ålder finns.)

⁶⁷⁴ Utrycket "kinesa" finns belagt sedan 1800-talets mitt och hänförs till att västerlänningar tyckte att kinesernas sängar var väl enkla.

⁶⁷⁵ Trol. Greta Alfrida Fagerlind (1901-1993) inflyttad från Sigtuna 22/11 1922. Dotter till Karl Fagerlind (1871-1938) byggmästare i Sigtuna, som var son till Sophies syster Emma Fagerlind (1844-1907) född Baalack, och Julia Teresia (1878-1962), född Forsberg. (Möjligen hennes syster Karin Maria Fagerlind (1904-1974); de andra systrarna är ännu yngre.)

läckra Tuppen x,y,z
 och du må tro det blef kalas
 fast ej i Bålar eller glas
 Wi åto godt och lät oss smaka
 efteråt en läcker kaka.

Den 16 februari Förtjusande vackert väder med sol. Igår afton hade jag besök af Friherrinnan Derby, som är mycket treflig.⁶⁷⁶ Hon (bor hos fru Wennerström) är Svenska, heter Fletwood men varit gift med en Engelsman. Lite senare kom Elsa Rydberg och stannade till qvällen, hon var treflig som vanligt. Hon äter nu tillsammans med en kamrat Birgit Flodström från Falun och jag tror ej hon har något för "de kol hon bränt" för Almqvist. Han äter nu på annat håll.⁶⁷⁷

Palestrina dog som Kapellmästare i Rom i Vatikanen 1594.⁶⁷⁸

December 1920

Den meldersta versen i Biblen är 188de psalmen 8 verser. Julen firades som Christen högtid ett par hundra år före Christi födelse.

Norrlands nations Sal rymmer 400 personer. Jag rustar mig för resan till Mackmyra, blir roligt träffa dem alla igen.

Mackmyra Julafton 1920

En härlig Julaftons morgon med sol ute som inne. Marken är snöbetäckt men de åka ömsom med vagn & Släde.

⁶⁷⁶ Anna Brita Elisabet Guladis Derby (1846-1927) född friherrinna Fleetwood, författarinna, gift 1884 med Charles Henry Derby (1829-1907). Flyttade till Uppsala från Stockholm 1920 och bor vid sin död kvar på Vasagatan 1A.

⁶⁷⁷ Elsa Rydberg (1898-1980) gifter sig 1924 med Jan Eric Almqvist (1894-1976).

⁶⁷⁸ Giovanni Pierluigi da Palestrina (1525-94) italiensk tonsättare, var bl.a. anställd som kapellmästare i Rom hos kardinal d'Este 1567-71 och sedan i Petruskyrkan i Vatikanen.

1921

Återkommen från en angenäm jul! Som jag tillbringat på Mackmyra och en treflig hemresa i sällskap med Erlie som fortsatte till Stockholm och Handelsinstitutet der han Laborerar för närvarande. Har jag snart fått mitt lilla kära Upsalahem ordnat igen. Ja! vi börja nu ett nytt år ovissa om hvad det bär i sitt sköte; vist som allt är danat af den högste är nog det också det bästa för oss meniskobarn. Måtte jag hinna skriva i dag och tacka dem för denna senaste vistelse der. O! Jag har så mycket att tacka dem för.

Det har nästan blifvit en "jargång" hos en del personer att tala om hur ond verlden är och meniskorna. Jag tycker mig ha funnit motsatsen och meniskorna mycket snällare än jag sjelf.

Lördagen den 29 Januari!

Snö och isgata så långt ögat ser, man tycker sig bo på en ö i ishafvet, men ingen köldgrad.

En dödsannons har gjort mig sorgsen. En vän är död som jag dyrkade på afstånd i unga år och aldrig kunde glömma.⁶⁷⁹

Uppsala d 17 februari 1921

"Som vatten fågeln dyker ned

I fjärdens klara bölja

att minsta fläck af Stoft dermed

Från sina vingar skölja

Så tvär sig anden ren och skär

I ordets djup det klara."⁶⁸⁰

Prue hette en liten hund i boken af Hall Caine "Qvinnan som du gaf mig".⁶⁸¹

⁶⁷⁹ En möjlig kandidat till denne döde vän, enligt en notis i tidningen *Upsala* den 28/1 1921, skulle kunna vara Henrik Johan Nikolaus Westholm (1833-1921 20/1), prästson och bruksägare från Laxbro i Ljusnarsberg, Västmanland.

⁶⁸⁰ Svensk psalm 199.

⁶⁸¹ Hall Caine (1853-1931), *Kvinnan som du gav mig* (1913) på svenska 1913.

Onsdagen d. 28 mars 1921

Ärkebiskop Söderblom utnämnd till en af de 18 i Svenska Akademien efter Professor Rudin. Stolen har förut innehafts af Leopold, Grubbe, Hvasser, Talis Qualis och Viktor Rydberg.⁶⁸²

Upsala den 30 Januari 1922!

Jag har just nu läst att 600,000 Svenskar i Amerika får genom Augustana synoden sin religiösa fostran.⁶⁸³ O! Jag visste ej att vi hade så många af de våra der ute i western.

Till Karin Filip (hon bor i rummet här, hör till Fru Wennerströms pensionat) som fyller 19 år den 9 Februari då ett par kamrater kommo in med Caffé på sängen.⁶⁸⁴

Kära lilla jänta

törs på dörren glänta

ett enda lite tag

för att dig gratulera

och brickan presentera

med Caffé i en kopp

och mycket mycket dopp.

Ät och drick, var glad min vän!

Kom sedan ut till oss igen

och gläd dig lilla ungmö

som fyller 19 år!

Tro ej hvad menskor säga: att denna verld så svår

Fru Lenngren annat säger

"Den bästa verld vi äger".⁶⁸⁵

S K-g

⁶⁸² Nathan Söderblom (1866-1931) ärkebiskop, invaldes i Svenska Akademien (stol nr 16) den 17/3 1921. Waldemar Rudin (1833-1921), professor i exegetik i Uppsala. Carl Gustaf von Leopold (1756-1829), författare. Samuel Grubbe (1786-1853), filosof. Israel Hwasser (1790-1860), professor i medicin i Uppsala. Carl Wilhelm August Strandberg (1818-77), pseudonym "Talis Qualis", författare. Viktor Rydberg (1828-95), författare.

⁶⁸³ Augustanasynoden var det svenska Evangeliska trossamfundet i USA 1860-1962. Under perioden 1840-1914 utvandrade cirka 1 miljon svenskar till USA.

⁶⁸⁴ Karin Philip (1903 10/2 – 1970), senare lärare i svenska och engelska. Hennes födelsedag var den 10/2, och inte den 9/2.

Den mittersta versen i Bibeln är 188de 8 versen.

Julen firades som Christen högtid ett par hundra år efter Christi födelse.

Hvad är nödtorftig spis frågade en Lärare i Skolan? Ett fotogenkök, svarade en gosse (i Moskva).

Han har för lite för att kunna lefva och för mycket för att kunna dö.

Norrlands Nationsal rymmer 400 personer.

(Till Dans får der blott vara 200 personer).

Sverige har 112 Städer (anno 1922)

Den 8 april 1922

I dag har jag läst om predikanten "Petter Fjellstedt"⁶⁸⁶ (hvilken jag på Tidaholm sett & hört många gånger) att han kunde tala 12 olika språk, skriva 16 samt läsa och förstå trettio! Han var en då en hyddans fattige son.

Fjellstedt dog 4 Januari 1881.

Upsala 20 Maj 1922

Till Fru Olga Grönbeck på födelsedagen⁶⁸⁷

Nu kära Olga är vi der igen
du fyller år och blir äldre än
du var igår. Ja må du lefva
i 100 år och i Sala sväfva
som en Sylfid ibland goda vänner
som du så väl utaf gammalt känner.

⁶⁸⁵ Anna Maria Lenngren (1754-1817), författare. *Den bästa värld vi äger* är en parafras på en rad i tredje strofen av Lenngrens dikt *Några ord till min kära dotter i fall jag hade någon* (1798).

⁶⁸⁶ Peter Fjellstedt (1792-1881) präst och missionär. Född i fattig hantverkarfamilj, utbildad till präst, känd för sitt språkgeni och studerade vid ett missionärinstitut i London, där han skall ha lärt sig flera språk. Grundade 1859 Fjellstedtska skolan i Uppsala. Han var antagligen inbjuden till Tidaholm av bruksägare Hans von Essen (1820-94) (Erland Theodors arbetsgivare) som själv var ivrig predikant.

⁶⁸⁷ Olga Grönbeck (1851-1935) fyller 71 år 19/5 1922.

Jag skulle också der vilja vara
om jag fick silfver från Grufvan rara.
Men ack den tiden är nog förbi
ty onda tider vi råkat i.
Men som Fru Lengren jag äfven säger
Vår verld den bästa är dock man äger
och Dig jag önskar allt möjligt godt
vid kaffebordet med stort och smått
och glada vänner der runt omkring
med öppna dörrar och lite spring
ty än den ena och än den andra
till Olgas bostad i dag ses vandra
ty många vänner vill vara med
och gratulera på fornsvensk sed
som bland de unga och äfven gamla
fortlefva fastän man ej kan samla
De aldra äldsta ty de nog få
i hemmet sitta! Gull knopp i vrå.⁶⁸⁸

.....

*Sophie Klingberg var 89 år och 9 månader när hon skrev denna sista dagboksanteckning. Hon kom att leva i ytterligare knappt tre år tills hon avled 92 år, 6 månader och 12 dagar gammal den 10/3 1925.*⁶⁸⁹

⁶⁸⁸ Olga Grönbeck flyttade till Sala 23/4 1921, där hon också avlider 1935.

⁶⁸⁹ Mycket lite är känt om Sophie Klingberg tre sista år. I ett brev från 6/7 1923 nämner Hélène Ångström (1849-1943) för Sofie Fogelmarck (1864-1924) att hon varit uppe på Samariterhemmets sjukhus för att hälsa på Sophie som led av gulsot, men verkade pigg annars. Sophies dödsannons nämner ett "långt och tåligt buret lidande". Den officiella dödsorsaken är "*arteriosclerosis cerebri + myocarditis cronica + nephritis cronica*", dvs åderförkalkning i hjärnan + kronisk hjärtmuskelinflammation + kronisk njurinflammation.

Sophie och Erland Theodor Klingbergs diamantbröllop i Falun 8/1 1914. Sonen Fredriks tal:

Vid disponenten E.Th. Klingbergs diamantbröllop i Falun d 8/1 1914:

Vi samlats i Falun, i Dalarnas stad
att ha litet fästligt tillsammans
Vi Klingbergar, hvaraf det finns en hel rad
Tack vare ju Pappan och Mamman.

Vi föddes på Hällefors och Gustafsström
och Tidaholm äfven – en skara –
snart äro vi gamla, det är som en dröm.
Det går så. Det måste så vara.

Vi hafva den glädjen att se i vår ring
Föräldrarne krya och rara,
De tycka vår ålder är rakt ingenting
Vi, vi äro ungdomar bara

Ty sextio år hafva de just idag
Delat ljuft och lett med hvarandra
Och lefvat gemensamt ett lif, säger jag,
Som varit exempel för andra

Och sällsynt är fästen vi fira i dag
Med våra föräldrar, de gamla,

Vi önska dem glädje af alla de slag

Så länge som åren sig samla

En skål för vår far och en skål för vår mor

Uppå hedersdagen som ilar,

När kvällen sen stundar, då säkert jag tror

Med samveten lugna ni hvilar

Sonen Fredrik⁶⁹⁰

⁶⁹⁰ Detta tal är en avskrift av det tal sonen Fredrik Klingberg höll på sina föräldrars diamantbröllop den 8/1 1914 och som bevarats i familjen. Sophie Klingberg nämner talet i sin dagbok den 1/2 1914.

Vasahuset

Initiativet till det ståtliga Vasahuset, eller Vasapalatset som det kallades i början, togs vid början av 1900-talet av Carl Wennerström (1837-1912). Tomten vid Vasagatan var obebyggd och låg i utkanten av staden. Wennerström fick byggnadslov 1906 och byggandet inleddes i november 1906. Arkitekten var Erik Hahr (1869-1944) och huset byggdes i den för tiden moderna jugendstilen.⁶⁹¹ Största delägare var ingenjör Eugen Lundin (1848-) i Stockholm. Byggnaden var det största hyreshus som hade byggts i Uppsala, och har 5 våningar. Bygghuset I med Vasagatan 1B-C och Vindhmsgatan 1 (nuvarande Gluntens Gränd) var inflyttningsklar i september 1908 med 21 lägenheter. Fas II inleddes redan i januari 1910 och Vasagatan 1A med 10 lägenheter stod klar i september 1911. Lägenheterna varierade i storlek, men de flesta var stora även för den tiden; de fyra största lägenheterna med 8 rum (numera ombyggda) fanns i uppgång 1C (alla plan utom bv), vidare fanns tio 6-rummare (1C och Vindhmsgatan 1), sedan fanns lägenheter från 5 rum ned till en enrummare för gårdskarlen. Det är något oklart exakt var Erland och Sophie bodde, men sannolikt flyttade de i september 1908 in i en 6-rummare i 1C nb, och Sophie, som änka, flyttade hösten 1914 till en ungefär likadan lägenhet (men troligen med 5 rum) en trappa upp i 1A.⁶⁹²

Grannar på Vasagatan 1 A-C, nämnda i dagboken (1908-1922)⁶⁹³:

Bergenklint	Magnhild Elisabet Hildegard Bergenklin (1857-1937), fröken. Flyttade till Vasahuset 21/12 1910 och flyttade redan 21/4 1911 till Karlstad.
Brolén	Carl Axel Brolén (1845-1939) rektor för Högre allmänna läroverket (Katedralskolan) i Uppsala 1899-1911, efter pensioneringen lärare i grekiska och latin på Fjellstedtska skolan 1911-1925, änklings sedan 1908. (1914 och 1918 i 1C.)
Derby	Anna Brita Elisabet Guladis Derby (1846-1927) född friherrinna Fleetwood, gift 1884 med Charles Henry Derby (1829-1907). Författarinna. Bodde som inneboende hos Sigrid Wennerström. ⁶⁹⁴ (1920 och 1927 på Vasagatan 1A.)

⁶⁹¹ Vasahuset var ursprungligen sandstensfärgat och målades vackert ljusblått 1973.

⁶⁹² De uppgifter som finns är inte helt entydiga. Enligt dagboken den 18 mars 1912 bor de på nedre botten, och i november 1914 skriver hon att hon flyttat efter Erlands död och att hon nu bor på första våningen. Enligt domkyrkoförsamlingens dödbok bodde Erland Theodor vid sin död på 1C, och i fastighetslängden för 1918-1924 står Sophie på 1A. Detta verkar också stämma med olika uppgifter om grannar. Å andra sidan räknar de två bouppteckningarna från 1914 och 1925 båda upp, i vad som varkar vara identiska lägenheter: matsalen, salongen, röda rummet, sängkammaren, kandidatens rum, jungfrukammaren och lilla rummet (tillsammans, räknas kanske som ett rum?) förutom tamburen, serveringsrummet och köket.

⁶⁹³ Uppgifterna om var respektive granne bodde kommer från Uppsala domkyrkoförsamlings fastighetslängder från 1908-1925 och adresskalenderar från 1910 och 1914 samt SDB mm, kompletterade med uppgifter ur dagboken.

Geijer	Karl <u>Reinhold</u> Geijer (1849-1922), professor i teoretisk filosofi, och hans hustru Karolina "Calla" Johanna Gustava Geijer (1869-1934), född Branting. Dotter: <u>Agnes</u> Teresa (1898-89). Karl <u>Reinhold</u> är syssling med <u>Hedvig</u> Maria Göthlin (1853-1942) född Geijer. (Inflyttad 1908 i 1C, någon våning upp från Sophie. 1C 1918 och i SDB 1922.)
Grönbeck	Carl Robert Grönbeck (1836-1913 18/11), häradskrivare, och hans hustru Olga Grönbeck (1851-1935) född Sjöberg. (Inflyttade 1908, troligen i 1C. Olga flyttar som änka 1914 till 1A, på nedre botten. Olga Grönbeck flyttar 1921 till Sala.)
Grönbeck	Carl Gustaf "Gösta" Grönbeck (1876-1954), bankrevisor (senare bankkamrer i Sala) och hans hustru Agnes (1875-1933) född Fromell. (Inflyttade trol. 1914 eller 1915, trol. till 1C. Kan kanske ha övertagit föräldrarnas lägenhet efter faderns död 1913, då mamma Olga flyttar till 1A. Flyttar till Sala 1918, men modern Olga stannar kvar till 1921.)
Göthlin	<u>Hedvig</u> Maria Göthlin (1853-1942) född Geijer. Änka efter Gustaf Vilhelm Göthlin (1839-1895), överläkare vid Vadstena hospital. Barn: <u>Signe</u> Matilda (1875-1940), Gustaf Valdemar "Gösta" (1877-1966), <u>Hedvig</u> Kristina (1879-1966), <u>Torsten</u> Frans Gustaf (1880-1963), Gustaf <u>Einar</u> (1881-1954), Anna <u>Birgitta</u> (1883-1970), <u>Hillevi</u> Maria (1885-1967), <u>Berta</u> Hedvig Mathilda (1888-1970). Syssling med Karl <u>Reinhold</u> Geijer (1849-1922). (Inflyttad 1911 i 1A, och är Sophies närmaste granne på första våningen i 1A efter Sophies flytt 1914. 1914 och 1918 i 1A.)
Hahr	Alfred Hahr (1854-1936), jägmästare, och hans hustru Sara (1867-1953). En av flera delägare i fastigheten. Farbror till Vasahusets arkitekt Erik Hahr (1869-1944). Vicevärd efter Wennerströms död. Barn: Gunnar (1893-1980), Nils (1895-1976), Bengt (1896-1963) och <u>Sven</u> Alfred (1902-51). (Inflyttade 1908 i 1C, två trappor över Sophie i 1C 1912, 1914 och 1918 i 1C.)
Henschen	<u>Carl</u> Erik Henschen (1861-1939), häradshövding, ogift. Styvson till Elisabet Henschen och bor tillsammans med henne. Flyttar efter hennes död våren 1918 till en mindre våning i 1A. (Inflyttad 1908, troligen en trappa upp i 1C. Bor 1914 i 1C, 1918 i 1A.)
Henschen	Agda <u>Elisabet</u> Henschen (1843-1917 16/4), född Unander. Änka efter Carl Henschens far Erik Rudolf Henschen (1823-1910), konsistorienotarie. Syster till hans första fru <u>Emilia</u> Aurora (1840-98) född Unander, som var mor till Carl Henschen. Bor tillsammans med styvsonen. (Dagboken anger att Elisabet Henschen "kommer ner" till Sophie 1911 och att hon bor en trappa upp. 1C 1914, 1917.)
Lundström	Anders <u>Herman</u> Lundström (1858-1917 17/2), professor i kyrkohistoria från 1898, förste teologie professor och domprost från 1909. Gift med

⁶⁹⁴ Enligt dagboken 16/2 1920. Flyttade kanske senare till egen lägenhet, eftersom hon i fastighetslängden står upptagen separat.

	Gertrud Elisabet <u>Herdís</u> Lundström (1864-1947) född von Essen. (Bor 1914 och 1917 i 1C.)
Odén	<u>Emelie</u> Sophia Odén (1845-1920) född Beckman, och hennes son <u>Sven</u> Ludvig Alexander (1887-1934). (Inflyttade 1908 i 1B. 1B 1914 och Sven bor kvar i 1B 1921, då han flyttar till Stockholm.)
Otterborg	Svante <u>Rudolf</u> Otterborg (1849-1934), brukspatron, gift med Johanna "Hanna" (1852-1926) född Pollack. Barn: Elsa (1880-1970) gift 1908, Hillevi (1882-1974), Ebba (1884-1963) gift 1917. (Inflyttade 1908, bor 1914 och 1918 i 1C.)
Ringström	Karl <u>Axel</u> Ringström (1854-1930) stuteriveterinär och <u>Frida</u> Karolina Ringström (1861-1947) född Ohlson. (Bor ovanpå Sophie 1915 i 1A, då nyinflyttade, trots att flytten kyrkbokfördes först 1916. 1A 1916 och 1918)
Stave	Erik Stave (1857-1932), professor i exegetik 1899-1922 och förste teologie professor och domprost i Uppsala 1917-1922. Gift 1892 med <u>Alma</u> Elisabeth Stave (1854-1940) född Hallberg. Son: <u>Erik</u> Fritz (1894-1976). Hos paret bor också Alma Staves barn i sitt äktenskap med Gunno Petrus Kinnman (1847-1888) apotekare i Norrtälje: Sigrun Elisabet Kinnman (1880-1959), Dagny Charlotta Kinnman (1881-1957), Torsten Erik Gunno Kinnman (1883-1956), Ragnar Fitz <u>Gunno</u> Kinnman (1885-1961). (Inflyttade 1908 i 1C; bor i 1C 1914.)
Walin	<u>Oscar</u> Rudolf Walin (1860-1939), bankkamrer, gift 1887 med <u>Jenny</u> Maria (1861-1952), född Enhörning. Hennes mor Marie-Louise Enhörning (1839-1915) född Uddén bodde också i lägenheten. Paret hade fem döttrar: <u>Brita</u> Maria (1889-1974), Karin (1890-1977), Laura Margareta "Greta" (1891-1980), Kerstin Elisabet "Lisa" (1895-1967) och <u>Ingrid</u> Gertrud (1898-2003). (Flyttar in 1908, trol. i 1C. Bor april 1914 fyra trappor upp.) Familjen flyttar 28/9 1917 till Stockholm.
Walin	<u>Laura</u> Gustafva Walin (1855-1935), fröken. Sånglärare vid Uppsala Högre Elementarläroverk för flickor (kallat Magdeburg). Bror till Oscar Walin (1860-1939), men bodde trol. i egen lägenhet i 1B; bor ensam kvar när Oscar och hans familj flyttar 1917. Nämns i dagboken endast 1919. (1B 1914, 1917.)
Wennerström	Carl Wennerström (1837-1911 2/12), f.d. disponent (för Erlangens Bayerska bryggeri i Uppsala). Gift med <u>Sigrid</u> Magdalena Wennerström (1847-1938), född Nystedt. Carl Wennerström var initiativtagare till och delägare i Vasahuset, samt vicevärd. Sigrid Wennerström hade pensionat i lägenheten. Grannar med Sophie, ett par trappor över henne. (Inflyttade 1911 i 1A. Bor i 1A 1914 och 1918.)
Viotti	Daniel Viotti (1865-1912 21/2), rektor för Prins Gustafs folkskola i Uppsala, gift med Gertrud Viotti, född Mörner af Morlanda (1868-1953). Paret har barnen: Karin (1896-), Elsa (1898-1925), Gösta (1901-1994) och Tord Mörner (1908-1979). (Inflyttade 1908, troligen i 1C, men familjen flyttar ut efter Daniels död 1912.)

Inackorderade studenter (1908-1922)

Sophie och Erland Theodor Klingberg verkar stadigt ha haft inackorderade studenter för att få extra inkomster och kanske sällskap. Dagboken nämner inte alltid vilka dessa var men man kan förutsätta att det finns minst två inackorderade även om det inte framgår exakt vilka de var.

Många var studenter vid Uppsala universitet (de manliga kallades på denna tid ofta kandidater), andra var unga kvinnor vid Fackskolan för huslig ekonomi (som Sophie ibland kallar Hushållsskolan) och någon gick i läroverk. Åtminstone två par av personer som varit inackorderade hos Sophie gifte sig senare med varandra: Knut Andersson (senare Arning) och Ester Svangren 1916 samt Jan Eric Almquist och Elsa Rydberg 1924.

Några inackorderade studenter/kandidater innan våren 1908 finns belagda i brev och husförhörlängder:

*På Sysslomansgatan 15 och 9: Axel Hampus Uggla (1872-1918).⁶⁹⁵ Axel Hampus var inackorderad hos Sophie och Erland Theodor från flytten till Uppsala 1886 till våren 1891; han gick på läroverket och tog antagligtvis studentexamen i Uppsala. Han blev senare ingenjör.

*På Börjegatan 1: ca 1895 fanns hos dem Bror Nils Ture Ringnér (1859-1916), senare läroverksadjunkt i Umeå.

*På Jernbrogatan 2: Ina, troligen Rönquist, okänd, ht 1903; dotterdottern Greta Nordlander (1888-1967) ht 1903 - vt 1905; Ingegerd Bergh vt 1904; dottersonen Hugo Nordlander (1883-1939) vt 1906, senare kanslisekreterare; Sigurd Werme bodde hos Sophie också under ht 1907. Kanske har också Maria Gallander bott här.

Nedanstående inackorderade i **Vasahuset** finns nämnda i dagboken eller i brev:

År	Vårterminen	Höstterminen
1908	Sigurd Werme	⁶⁹⁶
1909	⁶⁹⁷	Sigurd Werme ⁶⁹⁸ Ester Svangren ⁶⁹⁹

⁶⁹⁵ Son till Carl Johan Reinhold Uggla (1833-1895) och hans hustru Emilia Adolfina Uggla (1842-1903) född Malmberg. Carl Johan Reinhold Uggla var disponent på Sikfors bruk utanför Hällefors; han var alltså kollega till Erland Theodor och kände honom naturligtvis därför.

⁶⁹⁶ Det finns inga inackorderade nämnda för hösten 1908 då man flyttade till Vasahuset.

⁶⁹⁷ I ett brev från Sophie Klingberg till sonen Erland april 1909 undrar hon om hon skall ta inackorderade.

⁶⁹⁸ Brev från Erland Theodor Klingberg till Erland Klingberg 13/9 1909.

⁶⁹⁹ Brev från Erland Theodor Klingberg till Erland Klingberg 8/11 1909.

1910	Nils Müntzing ⁷⁰⁰ 2 studentskor maj-juni: två telegrafister	Gerda Posse Elsa Nilsson
1911	Gerda Posse Elsa Nilsson	Ebba Gillblad ⁷⁰¹
1912	Maria Zetterqvist Elsa Nordlund	Knut Andersson ⁷⁰²
1913	Knut Andersson Nils Palme	Knut Andersson Lajla Arbman ⁷⁰³
1914	Knut Andersson Greta Wallin Göran Topelius	Axel Klingberg ⁷⁰⁴ Göran Topelius
1915	Axel Klingberg Göran Topelius	Axel Klingberg Jan Eric Almquist
1916	Axel Klingberg Jan Eric Almquist	Jan Eric Almquist Elsa Rydberg
1917	Jan Eric Almquist Elsa Rydberg	Jan Eric Almquist Elsa Rydberg
1918	Jan Eric Almquist Elsa Rydberg	Jan Eric Almquist Olof Ekecrantz
1919	Jan Eric Almquist Olof Ekecrantz	Jan Eric Almquist Olof Ekecrantz
1920	Jan Eric Almquist Olof Ekecrantz	⁷⁰⁵
1921		

⁷⁰⁰ Nils Müntzing (1887-1967) är Sophies dotterson.

⁷⁰¹ I ett brev från Erland Theodor Klingberg till sonen Erland Klingberg 14/9 1911 nämns att det finns två flickor inackorderade.

⁷⁰² Det finns inga dagboksanteckningar för hösten 1912, men kandidat Andersson nämns i ett brev.

⁷⁰³ I ett brev 1/9 1913 från Erland Theodor Klingberg till sonen Erland Klingberg nämns en flicka från Medelpad som är prästdotter och har fyra bröder. Denna beskrivning stämmer på Lajla Arbman, som har varit inackorderad enligt dagboken 23/2 1915.

⁷⁰⁴ Axel Klingberg (1896-1971) är Sophies sonson från Mackmyra.

⁷⁰⁵ Det finns inga inackorderade nämnda i dagboken för hösten 1920 och för året 1921.

1922	Karin Philip 706	

Alfabetisk förteckning på kända inackorderade.

Årtalen till höger nedan är den tid de var inackorderade hos Sophie, baserat på dagboken och brev. I många fall är det oklart när den inackorderade flyttade in eller ut, och de kan ha varit inackorderade flera terminer.

Jan Eric Almquist	(1894-1976)	ht 1915 - trol. vt 1920
Knut Andersson	(1892-1981)	ht 1912 - vt 1914
Lajla Arbman	(1893-1980)	ht 1913
Ingegerd Bergh	(1877-1969)	vt 1904
Olof Ekecrantz	(1897-1965)	ht 1918 - vt 1920
Maria Gallander	(1873-1935)	oklart om och när
Ebba Gillblad	(1890-1957)	ht 1911
Axel Klingberg	(1896-1971)	ht 1914- vt 1916
Wilhelm Klingberg	(1902-1994)	oklart om och när
Nils Müntzing	(1887-1967)	vt 1910
Elsa Nilsson	(1891-1981)	ht 1910 – vt 1911
Greta Nordlander	(1888-1967)	ht 1903 - vt 1905
Hugo Nordlander	(1883-1939)	vt 1906
Elsa Nordlund	(1891-1930)	vt 1912
Nils Palme	(1895-1963)	vt 1913
Karin Philip	(1903–1970)	vt 1922
Gerda Posse	(1890-1936)	ht 1910 - vt 1911

⁷⁰⁶ Wilhelm Klingberg (1902-1994) , Sophies sonson från Mackmyra, var troligen också inackorderad men det är oklart om och när. Det är också han som uppger boet i Sophies bouppteckning vid hennes död 10/3 1925.

Bror Nils Thure Ringnér	(1859-1916)	ca 1895
Elsa Rydberg	(1898-1980)	ht 1916 - vt 1918
Ina, trol. Rönnquist		ht 1903
Ester Svangren	(1889-1976)	ht 1909
Göran Topelius	(1893-1985)	vt 1914 - vt 1915
Axel Hampus Uggla	(1872-1918)	ht 1886 - vt 1891
Greta Wallin	okänd	vt 1914
Sigurd Werme	(1888-1935)	ht 1907- ht 1909
Gösta Widman	(1892-1978)	oklart om och när
Maria Zetterqvist	(1891-1988)	vt 1912

Antavla för Sophie Kristina Charlotta Amalia Baalack

Född 26/8 1832 på Östhamra, Munktorps sn (Vs). Döpt 6/9 1832 i Munktorp (Vs). Död 10/3 1925 i Uppsala. Begravd 15/3 på Uppsala gamla kyrkogård.

----- Generation I -----

Sophies far:

Carl Gustaf Baalack. Född 6/6 1800 i Hårdaholmen, Suntaks sn (Vg). Död 17/2 1848 i Korsberga (Vg). Dödsorsak: blindtarmsinflammation. Begravd 25/2 1848 i Korsberga (Vg). Possessionat (godsägare). Sägs vara av polsk adlig ätt. Var 1831 inspektör vid Trångfors bruk, Kolbäcks sn (Vs). Flyttade 13/11 1831 till Östhamra Munktorps sn (Vs).

Gift 6/11 1831 i Näs, Kolbäcks sn (Vs) med

Sophies mor

Katarina Amalia Flodin. Född 22/6 1808 i Östhamra, Munktorps sn (Vs). Död 26/3 1885 i Berga, Velinga sn (Vg). Begravd i Velinga (Vg).

Gift 1:o 6/11 1831 i Näs, Kolbäcks sn (Vs) med ovanstående Carl Gustaf Baalack.

Gift 2:o 5/10 1851 i Velinga (Vg) med Johan Justus Wennerbom, kronofogde. Född 2/5 1799 i Odensåker sn (Vg). Begravd på Velinga kyrkogård utanför Tidaholm (Vg). Död 22/5 1892 i Berga, Velinga sn (Vg). Kronofogde i Vartofta fögderi (från senast 1845 - senast 1867). Köpte 1849 Berga gård i Velinga.

----- Generation II -----

Sophies farfar

Anders Fredrik Baalack. löjtnant. Född 1763 i Darestorps sn utanför Tidaholm (Vg). Död 1806.

Gift med:

Sophies farmor

Inga Charlotta Lundahl. Född 1779. Död 1805.

Sophies morfar

Erik Persson Flodin. Född 8/5 1748 i Tjugesta, Floda sn. Död 5/3 1811 i Östhamra, Munktorps sn (Vs), inspektör. Skaffare på Vibyholm, Årdala sn, 1767. Inspektör där efter 1784. Ägde Östhamra och bodde där efter 1803.

Gift 1:o 12/10 1777 i Årdala sn med Elisabeth Hägg. Född 26/5 1735 i Ramnäs sn (Vs). Död 10/10 1804 i Munktorps sn (Vs).

Gift 2:o 27/10 1805 med:

Sophies mormor

Christina Margareta "Stina-Greta" Weström. Född 29/8 1783 i Öster-Lundby, Munktorps sn (Vs). Död 19/11 1831 i Näs, Kolbäcks sn (Vs).

Gift 1:o 27/10 1805 med ovanstående Erik Persson Flodin.

Gift 2:o 13/4 1813 med Emanuel Lind. fältväbel. Från Finland

Sophies barn och barnbarn

Tabell 1

Sophie Kristina Charlotta Amalia **Baalack**. Född 26/8 1832 på Östhamra, Munktorps sn (Vs). Död 10/3 1925 i Uppsala.

Gift 8/1 1854 på Berga (Vg) med **Erland** Theodor **Klingberg**. Född 17/8 1821 i Ödeby prästgård (Nä). Död 19/2 1914 i Uppsala. bruksdisponent.

Barn:

Rickard Theodor **Klingberg**. Född 20/12 1854 på Tidaholms bruk (Vg). Död 13/10 1907 i Sheffield, England. Bergsingenjör. Se tabell 2.

Viktor Emanuel **Klingberg**. Född 14/9 1856 på Tidaholms bruk (Vg). Död 8/8 1947 i Johannesburg, Sydafrika. med.lic, distriktsläkare. Se tabell 3.

Eva **Sigrid** Augusta **Klingberg**. Född 17/6 1858 på Tidaholms bruk (Vg). Död 14/9 1914. Se tabell 4.

Amalia Maria Lovisa "**Marie-Louise**" **Klingberg**. Född 10/3 1860 på Hellefors bruk (Vs). Död 28/6 1928 i Stockholm. Se tabell 5.

Carl Gustaf **Klingberg**. Född 28/2 1863 på Hellefors bruk (Vs). Död 5/1 1934 i London. Flyttade 1883 till London. Grosshandlare.

Axel **Fredrik** **Klingberg**. Född 4/9 1864 på Hellefors (Vs). Död 10/4 1938. med lic, distriktsläkare. Se tabell 6.

Erland Theodor **Klingberg**. Född 29/6 1866 på Hellefors (Vs). Död 22/7 1938. Major, bruksägare. Se tabell 7.

Knut Filip **Klingberg**. Född 4/12 1871 i Gustafsström, Gåsborn (Vr). Död 19/5 1959. major. Se tabell 8.

Elsa Aurora Sofia **Klingberg**. Född 2/12 1875 Gustafsström (Vr). Död 23/3 1957. Se tabell 9.

Tabell 2 (generation 1)

Rickard Theodor **Klingberg**. Född 20/12 1854 på Tidaholms bruk (Vg). Död 13/10 1907 i Sheffield, England. Flyttade 1885 till Sheffield. Bergsingenjör.

Gift 26/5 1887 i Sheffield med **Eliza Thackeray**. Född 31/10 1855 i Sheffield. Död 1938 i Växjö.

Barn:

Sigrid Mary Eleonora **Klingberg**. Född 13/12 1888 i Sheffield. Död 24/6 1889 i Sheffield.

Sofie Mabel **Ingeborg Klingberg**. psykoanalytiker. Född 14/7 1890 i Sheffield. Död 1967.

Sigrid Klingberg. Född 17/8 1892 i Sheffield. Flyttade från England till Sverige. Död 16/10 1984 i Stockholm.

Tabell 3 (generation 1)

Viktor Emanuel **Klingberg**. Född 14/9 1856 på Tidaholms bruk (Vg). Flyttade 1894 till Sydafrika. Död 8/8 1947 i Johannesburg, Sydafrika. med.lic, distriktsläkare.

Gift 25/12 1912 med **Marthie de Klerk**. Född 24/4 1883.

Fosterbarn:

Edward **Muir**.

Tabell 4 (generation 1)

Eva **Sigrid** Augusta **Klingberg**. Född 17/6 1858 på Tidaholms bruk (Vg). Död 14/9 1914.

Gift 20/6 1878 i Stockholm med Erik **Harald Nordlander**. Född 31/3 1853 på Hagge bruk (Da). Död 28/4 1920. Brukspatron.

Barn:

Axel Nordlander. Född 21/9 1879 i Norrbärke (Da). Död 30/4 1962 i Helsingborg. Ryttnästare, OS-guldmedaljör. Gift 1906-1911 med Aslög Sofia Maria Annhild **"Bib" Adelsköld** (1882-1974).

Hugo Nordlander. Kanslisekreterare. Född 16/1 1883. Död 1939.

Greta Nordlander. Född 29/7 1888 på Hagge bruk, Norrbärke sn (Da). Död 8/6 1967.

Rut Nordlander. Född 12/5 1895. Död 22/2 1980.

Tabell 5 (generation 1)

Amalia Maria Lovisa **"Marie-Louise" Klingberg**. Född 10/3 1860 på Hellefors bruk (Vs). Död 28/6 1928 i Stockholm.

Gift 12/4 1882 i Stockholm med **Alvar Müntzing**. Född 29/12 1848 i Lerbäcks sn (Nä). Död 22/8 1917 i Varberg (Stockholm, Adolf Fredrik). Ingenjör.

Barn:

Nils Müntzing. Född 31/3 1887. Död 1967. Civilekonom. Notarie och egen företagare.

Gunhild Maria **Müntzing**. Född 11/4 1891. Död 1985. Skolkökslärarinna.

Wilhelm Müntzing. Född 10/8 1893. Död 1941. Ingenjör, reservlöjnant.

Sigrid Sofia Johanna **Müntzing**. Pianolärare, förskollärare. Född 8/2 1899. Död 1981.

Tabell 6 (generation 1)

Axel **Fredrik Klingberg**. Född 4/9 1864 på Hellefors (Vs). Död 10/4 1938. med lic, distriktsläkare.

Gift 15/5 1904 i Stockholm med **Elsa** Karolina **Bergstedt**. Född 30/9 1877 på Alvik, Stockholm. Död 2/9 1958.

Barn:

Sixten Fredrik **Klingberg**. Född 14/8 1906 i Stockholm. Död 22/5 2003 i Stockholm. fil.mag., adjunkt.

Enar Fredrik **Klingberg**. Född 24/11 1912. Död 28/4 1974. Fil lic, konsthandlare.

Axel Fredrik **Klingberg**. Född 18/12 1913. Död 23/12 1987. Med. lic., regementsläkare.

Tabell 7 (generation 1)

Erland Theodor **Klingberg**. Född 29/6 1866 på Hellefors (Vs). Död 22/7 1938. Major, bruksägare.

Gift 2/10 1895 på Mackmyra Herrgård med **Anna** Julia Karolina **Fogelmarck**. Född 15/4 1867 på kungsladugården Vall, Valbo sn (Gs). Död 4/10 1953.

Barn:

Axel Theodor **Klingberg**. Född 7/7 1896 i Stockholm. Död 6/12 1971 på en resa i Danmark(?). Civilingenjör, godsägare.

Erland Theodor **Klingberg**. Född 29/1 1898 på Mackmyra (Gs). Död 5/1 1981 i Stockholm. civilekonom, affärsman.

Paco Theodor **Klingberg**. Född 2/7 1899 på Mackmyra (Gs). Död 22/4 1900 på Mackmyra (Gs).

Kajsa Emma Sofia Ulrika **"Ulla" Klingberg**. Född 11/1 1901 på Mackmyra (Gs). Död 8/7 1923

på Mackmyra (Gs).

Wilhelm "Wille" Theodor **Klingberg**. Född 6/11 1902 på Mackmyra (Gs). Död 28/1 1994 i Stockholm. jur. och fil. kand., v.VD i Svenska Cellulosaföreningen.

Carl Theodor **Klingberg**. Född 28/9 1905 i Mackmyra i Parkvillan (Gs). Död 16/7 1990 i Gävle. Godsägare.

Tabell 8 (generation 1)

Knut Filip **Klingberg**. Född 4/12 1871 i Gustafsström, Gåsborn (Vr). Död 19/5 1959. major.

Gift 12/10 1903 med Cecilia Renée **Mary-Ann Ossbahr**. Född 26/10 1879 i Stockholm, Kungsholm förs.. Död 3/1 1943.

Tabell 9 (generation 1)

Elsa Aurora Sofia **Klingberg**. Född 2/12 1875 Gustafsström (Vr). Död 23/3 1957.

Gift 29/11 1899 i Stockholm med Johannes "**Johnny**" **Müntzing**. Född 21/7 1866 i Viby (Nä). Död 1943. Kamrer.

Barn:

Elsa Margareta "**Greta**" **Müntzing**. Född 31/3 1901. Död 19/11 1973. Husmor.

Ragnhild Kristina "**Kerstin**" **Müntzing**. Född 22/11 1902. Död 15/3 1990. Kontorsskrivare.

Gerda Johanna **Müntzing**. Född 21/7 1904. Död 13/2 1999. Småskollärlarinna.

Sven Wilhelm Sköldberg **Müntzing**. Född 27/11 1906. Död 24/5 1993. Ingenjör.

Erland **Sture** Sköldberg **Müntzing**. Född 10/7 1915. Död 5/9 1988.

Personregister

Adelsköld, Bib	Aslög Sofia Maria Annhild "Bib" Adelsköld (1882-1974), gift 1906-1911 med Sophies dotterson Axel Nordlander (1879-1962).
Adelsköld, majorskan	Sara Gustava Adelsköld (1844-1940) född Brolin, gift med Claes Adolf Adelsköld (1824-1907), riksdagsledamot och ingenjörsofficer.
Almquist, Jan Eric	<u>Jan Eric</u> Georg Ludvig Almquist (1894-1976), inackorderad hos Sophie ht 1915 – trol. vt 1920. Son till <u>Johan</u> Axel Almquist (1870-1950), arkivarie på Riksarkivet och kungens bibliotekarie, och hans hustru <u>Gerda</u> Cecilia (1873-1957) född Dillner. Gift 1924 med Elsa Rydberg (1898-1980) som också varit inackorderad hos Sophie. Blev rättshistoriker och professor i först Lund och sedan Stockholm.
Andersson, Knut	<u>Knut</u> Samuel Andersson (1892-1981), son till Anders Andersson (1862-1947), grosshandlare i Kristianstad, och hans hustru Hulda Andersson (1862-1949) född Schenholm. Inackorderad hos Sophie åtm. vt 1913 – vt 1914. Byter senare namn till Arning. Blir advokat i Göteborg. Gift 1916 med Ester Svangren (1889-1976) som också varit inackorderad hos Sophie.
Anna	se Anna Klingberg.
Arbman, Lajla	<u>Lajla</u> Maria Arbman (1893-1980), gift 1926 med forstmästare <u>Erik</u> Natanael Erixon (1887-1927). Blev lärare i huslig ekonomi i Östersund. Dotter till <u>Olof</u> Emanuel Arbman (1847-1921), kyrkoherde i Borgsjö, och <u>Maria</u> Kristina Arbman (1851-1926) född Hasselberg. Inackorderad hösten 1913.
Axel	se Axel Klingberg, Axel Nordlander.
Baalack	Anders Fredrik Baalack (1763-1806), löjtnant, gift med Inga Charlotta Lundahl (1779-1805). Sophies farfar och farmor.
Bergh, Anna	<u>Anna</u> Maria Bergh (1881-1934), syster till Ingegerd Bergh. Flyttar till Falun där hon 1919 är skolkökslärarinna.
Bergh, Ingegerd	Elisabeth <u>Ingegerd</u> Bergh (1877-1969), dotter till bergsingenjör Gustaf Bergh (1837-1927) och hans hustru Maria Elisabet Bergh (1850-1921) född Agurén. Syster till Anna Bergh (1881-1934). Fil. kand. Lärare i matematik, fysik och kemi vid Uppsala Högre Elementarläroverk för flickor (kallat Magdeburg). Var vt 1904 inackorderad hos Sophie.
Bergenklint, Magnhild	<u>Magnhild</u> Elisabet Hildegard Bergenklint (1857-1937), fröken. Sophies granne. Flyttade till Vasahuset 21/12 1910 och flyttade redan 21/4 1911 till Karlstad.
Bergenstråhle, Gunhild	Gunhild Bergenstråhle (1858-), gift 1886 i Stockholm med sin kusin underlöjtnanten Gustaf Mauritz Tauvon, som 1881 köpt Strömsta Säteri av Fredrik Gripensvärd d.ä. Paret skildes 1896 varvid Gunhild flyttade tillbaka till Uppsala. 1908 bodde hon på Jernbogatan 2 hos sin mamma och var granne med Sophie.

- Bergensträhle, majorskan** Carolina Matilda Bergensträhle (11/6 1825-27/4 1908). Änka efter major Alexander Bergensträhle (1813-1884) som köpte huset på Jernbrogatan 2 år 1872. Hon bodde som änka på bottenvåningen i en mindre lägenhet, tillsammans med dottern Gunhild.
- Brolén, Carl Axel** Carl Axel Brolén (1845-1939), rektor vid Uppsala Högre allmänna läroverk (Katedralskolan) 1899-1911 och efter pensioneringen lärare i grekiska och latin vid Fjellstedtska skolan 1911-1925. Sophies granne i 1C (1914, 1918).
- Carl** se Carl Klingberg
- Carlstein, Amalia Constantia** Amalia Constantia Carlstein (1843-1934) född Baalack, gift 1876 med Ture Axel Hjalmar Carlstein (1836-1907), kronolänsman, bror till Maria Carlsteins man. Sophies syster.
- Carlstein, Maria** Maria Carlstein (1834-1929) född Baalack, gift 1870 med Johan Edvard Fritiof Carlstein (1827-1916), kronofogde, bror till Amalia Constantia Carlsteins man. Sophies syster.
- Christin** Sophies jungfru (nämd 1914, 1916 och 1919). Kristina Josefina Albertina Andersson (1884-1965), dotter till torparen Anders Andersson (1847-1932) och hans hustru Stina Persdotter (1847-1930) på torpet Skogmur under Vall utanför Gävle. (Vall var Sophies svärdotter Anna Klingbergs barndomshem; man kan anta att Anna hjälpt till att skaffa Christin.) Enligt brev kom Christin till Erland Theodor och Sophie redan hösten 1909 (Erland Theodor till Erland 8/11 1909, och igen 7/12 1911 då Skogmur uttryckligen nämns), även om hennes flytt till Uppsala inte kyrkobokförts förrän 30/12 1916.
- Derby** Anna Brita Elisabet Guladis Derby (1846-1927) född friherrinna Fleetwood, gift 1884 med Charles Henry Derby (1829-1907). Författarinna. Bodde som inneboende hos Sigrid Wennerström. (1920 och 1927 på Vasagatan 1A.)
- Dillner** Göran Dillner (1832-1906), professor i matematik i Uppsala, gift 1864 med Catharina Ottilia Augusta Hellsten (1845-1915). Paret hade 8 döttrar: Anna (1865-1937), Augusta (1866-1950), Helga Katarina (1868-1936), Maria Ottilia "Mia" (1870-1951), Signe Elisabet (1871-1953), Gerda Cecilia (1873-1957) gift 1893 med Johan Axel Almquist (1870-1950) och mor till Sophies inackordering Jan Eric Almquist (1894-1976), Ester Beata (1878-1918) och Carin Ingeborg (1884-1970).
- Ekecrantz, Olof** Karl Olof Magnus Ekecrantz (1897-1965), son till Sven Oscar Otto Ekecrantz (1854-1934), förste stadsläkare i Halmstad, och hans hustru Anna Helfrid Susanna Ekecrantz (1858-1933) född Lundberg. Senare häradshövding i Lindes och Noras domsaga (Lindesberg). Inackorderad hos Sophie ht 1918 – vt 1920.
- von Engeström** Maria Sofia Hedvig "Maja" von Engeström (1894-1972) och hennes bror Stefan Maria Antonius von Engeström (1895-1958). De bodde på Göksbo på fideikommisset Revelsta i Altuna sn norr om Enköping, som innehades av deras far Stanislaus Edmund Zdzislaw Anton Lars von Engeström (1853-1932), gift med Anna Pelagia von Engeström (1872-1928) född von Zablocka (från Polen, där flera generationer av släkten von Engeström

bott). De (åtm. Stefan och troligen båda) gick i skola i Uppsala och var inackorderade på Vasagatan 1A, troligen hos Wennerström. Drygt 40 år senare, från 1957, skulle Sophies sonsonson Rolf Klingberg (1931-) hyra Revelsta och arbeta deltid med bokföring åt Stefan von Engeström, för att efter dennes död arrendera Revelsta.

Engström, Maja	Maja Engström (1889-69) gift 1913 med Torsten Wænerlund (1884-1966).
Elsa	se Elsa Müntzing, Elsa Nelson, Elsa Rydberg.
Erland	se Erland Klingberg (1866-1938).
Erlie	se Erland Klingberg (1898-1981).
Fagerlind, Karl	Karl Fagerlind (1871-1938), Sophies systerson. Byggnadsingenjör, byggmästare i Sigtuna. Son till Sophies syster <u>Emma</u> Gustava Ulrika Fagerlind (1844-1907) född Baalack, gift 1868 med Sven Alfred Fagerlind (1840-1904), possessionat på Storfors.
Fiffan	se Sofie Fogelmarck.
Fredrik	se Fredrik Klingberg.
Fogelmarck, Emma	Emma Fogelmarck (1842-1910) född Elfbrink, gift 1863 med Wilhelm Fogelmarck (1835-1893). Emma ärvde Mackmyra av sin far Wilhelm Elfbrink (1813-1870). Barn: Sofie "Fiffan" Fogelmarck (1864-1924), Anna Klingberg (1867-1953) och Siri Gripensvärd (1868-1944).
Fogelmarck, Sofie	Sofie Fogelmarck (1864-1924). Sophies svärdotter Anna Klingbergs syster. Kallad "Fiffan". Ogift. Flyttade 1895 från föräldrahemmet Vall utanför Gävle till Stockholm, 1912 till Falun (där hennes systrar Anna Klingberg och Siri Gripensvärd då bodde) och 1918 till Stockholm där hon avled 1924.
Flodström, Birgit	Birgit Flodström (1897-1967), senare jur kand. Dotter till <u>Arvid</u> Samuel Flodström (1864-1926), rådman i Falun, och <u>Hilma</u> Elisabet (1870-1931) född Eriksson.
Gallander, Maria	<u>Maria</u> Sofia Gallander (1873-1935), lärare vid Uppsala Högre Elementarläroverk för flickor (Magdeburg). Dotter till Gustaf <u>Robert</u> Gallander (1829-1879) och hans hustru Maria (1842-1902) född Iggberg. Robert Gallander var civilingenjör och hade 1848-1867 varit anställd vid Hellefors bruk där han som byggmästare lett utbyggnaden, säkerligen i nära samarbete med Erland Theodor, som då var disponent i Hellefors. Kanske tidigare inackorderad.
Geijer	Karl <u>Reinhold</u> Geijer (1849-1922), professor i teoretisk filosofi vid Uppsala universitet, Värmlands nations inspektör 1905-14, och hans hustru Karolina "Calla" Johanna Gustava Geijer (1869-1934), född Branting. Sophies grannar i 1C.
Gillblad, Ebba	<u>Ebba</u> Margareta Gillblad (1890-1957), dotter till <u>Axel</u> Julius Gillblad (1836-1907), handlande i Göteborg, och hans hustru Johanna Elvira "Hanna" Gillblad (1849-1915) född Wikander. Gift 1916 med norrmannen Frantz Philip Haslund (1883-1974) som utvandrat till Seattle och blivit

amerikansk medborgare; han var affärsman och familjen flyttade mycket, men hade nog Norge som en bas. Inackorderad hos Sophie ht 1911.

Greta

se Greta Nordlander, Greta Rondahl.

Gripensvärd

Fredrik Gripensvärd (1865-1942), kapten vid Dalregementet, och hans hustru Siri Gripensvärd (1868-1944) född Fogelmarck, syster till Sophies svärdotter Anna Klingberg. De gifte sig 1910 och bodde sedan i Falun tills Fredrik pensionerades 1916, då de köpte Herresta i Södermanland. De ägde Strömsta Säteri 1918-22 då det köptes av svågern Erland Klingberg, men de bodde kvar till 1924. Senare bosatta i Malmköping.

Gunhild

se Gunhild Müntzing.

Grönbeck

Carl Robert Grönbeck (1836-1913 18/11), häradsskrivare, gift med Olga Grönbeck (1851-1935), född Sjöberg. Grannar i Vasahuset. "Unga Grönbecks" är sonen Carl Gustaf "Gösta" Grönbeck (1876-1954), bankrevisor (senare bankkamrer i Sala) och hans hustru Agnes (1875-1933) född Fromell, som också var grannar i Vasahuset c. 1914-1918. Gösta med familj flyttar till Sala 1918 och Olga flyttar efter 1921. Karolina Amalia "Malin" Grönbeck (1835-1920) är syster till Carl Robert Grönbeck. Malins och Carl Roberts far var handlande Carl Erik Grönbeck (1803-1880) som 1862 donerade pengar till en bro över Fyrisån som länge kallades "Malinsbron" eller "Malins brygga" efter hans dotter. (Numera heter bron "Västgötaspången".)

Grönvall

Karl Mauritz Edvin Grönvall (1840-1907), bruksdisponent i Hällefors 1877-1897, och hans hustru Jeanette Vilhelmina Charlotta "Mina" Grönvall (1845-1923) född Ström. Edvin Grönvall var bruksdisponent i Hällefors 1877-1897, en av Erland Theodors efterträdare, och hans chef. Olof Alexis Valfrid Grönvall (1849-89), bokhandlare, är bror till Edvin Grönvall.

Göthlin

Hedvig Maria Göthlin (1853-1942) född Geijer, änka efter Gustaf Vilhelm Göthlin (1839-1895), överläkare vid Vadstena hospital. Sophies granne i 1A. Barn: Signe Matilda (1875-1940), Gustaf Valdemar "Gösta" (1877-1966), Hedvig Kristina (1879-1966), Torsten Frans Gustaf (1880-1963), Gustaf Einar (1881-1954), Anna Birgitta (1883-1970), Hillevi Maria (1885-1967), Berta Hedvig Mathilda (1888-1970). Av hennes 8 barn nämns i dagboken Anna Birgitta (1883-1970), gift med Karl Hjalmar Bylund (1870-1938), senare major och intendent; dessa bodde i Halmstad men flyttade 1924 till Uppsala och bodde då också på Vasagatan 1A. Syssling med Karl Reinhold Geijer (1849-1922).

Hahr

Sara (1867-1953) född Sundin, gift 16/3 1887 med jägmästare Viktor Alfred Eugén Hahr (1854-1936). Barn: Gunnar (1893-1980), Nils (1895-1976), Bengt (1896-1963) och Sven Alfred (1902-51). Sophies grannar i 1C.

Harald

se Harald Nordlander.

Hellman, Hanna

Hanna Hellman, Johanna Kristina Sundberg (1867-1944), fosterdotter hos Hedvig Hellman.

Hellman, Hedvig	Hedvig Hellman (1822-1912) född Klingberg, gift 1860 med Per Hellman (1823-90), komminister i Knista. Erland Theodor Klingbergs syster.
Henschen, Carl Erik	<u>Carl</u> Erik Henschen (1861-1939), häradshövding i Uppsala 1916. Ogift. Styvson till Elisabet Henschen och bor tillsammans med henne. Granne med Sophie i 1C och 1A.
Henschen, Elisabeth	Agda <u>Elisabet</u> Henschen (1843-1917 16/4), född Unander. Änka efter <u>Carl</u> Erik Henschens far Erik Rudolf Henschen (1823-1910), konsistorienotarie, och syster till hans första fru <u>Emilia</u> Aurora (1840-98) född Unander, mor till <u>Carl</u> Erik Henschen. Bor tillsammans med styvsonen. Granne med Sophie i 1C.
Jan Erik	se Jan Eric Almquist.
Kajsa	se Kajsa Klingberg.
Kallerman, Marie-Louise	Marie-Louise Kallerman (1863-1914), maskinskriverska.
Klingberg, Anna	Anna Klingberg (1867-1954) född Fogelmarck, gift 1895 med Sophies son Erland Klingberg (1866-1938).
Klingberg, Axel	Axel Klingberg (1896-1971), Sophies sonson, bor hos sin farmor ht 1914 - vt 1916. Senare civilingenjör från KTH och godsägare. Ägde Strömsta från 1939.
Klingberg, Carl	Carl Klingberg (1856-1934 i London), Sophies son, flyttade till London 1883, grosshandlare.
Klingberg, Carl	Carl Klingberg (1905-1990), Sophies sonson. Kallas "Calle". Godsägare på Mackmyra 1939-1990.
Klingberg, Carl August	Carl August Klingberg (1842-) stadsfiskal i Uppsala. Bor med sin familj 1886 i samma kvarter Hervor på Sysslomansgatan 15 i Uppsala som Sophie och Erland Theodor. De är ej släkt.
Klingberg, Elsa	Elsa Klingberg (1877-1958), född Bergstedt, gift med Sophies son Fredrik.
Klingberg, Enar	Enar Klingberg (1912-1974), Sophies sonson.
Klingberg, Erland	Erland Klingberg (1866-1938), Sophies son, gift med Anna Klingberg (1867-1954) född Fogelmarck. Kapten på Dalregementet.
Klingberg, Erland	Erland Klingberg (1898-1981), civilekonom. Kallas "Erle". Sophies sonson.
Klingberg, Erland Theodor	Erland Theodor Klingberg (1821-1914), Sophies man. Kallas också för "Disponenten" eller "Farfar" i dagboken. F.d. disponent på Hellefors bruk.
Klingberg, Fredrik	Fredrik Klingberg, (1864-1938), Sophies son. Gift med Elsa, född Bergstedt (1877-1958). Läkare i Stockholm.
Klingberg, Kajsa/Ulla	Kajsa Klingberg (1901-1923), Sophies sondotter. Byter sedan namn till Ulla under 1917.

Klingberg, Knut	Knut Klingberg (1871-1959) Sophies son, major. Gift med Mary-Ann (1879-1943) född Ossbahr.
Klingberg, Mary-Ann	Mary-Ann Klingberg (1879-1943) född Ossbahr, gift med Knut Klingberg (1871-1959)
Klingberg, Richard	Richard Klingberg (1854-1907), Sophies äldste son som 1885 utvandrade till Sheffield i England och bodde där resten av sitt liv. Gifte sig 1887 med Eliza Thackeray (1855-1938). Bergsingenjör.
Klingberg, Sigrid	Sigrid Klingberg (1892-1984), född i Sheffield. Dotter till Sophies son Richard (1854-1907) som 1883 flyttade till England. Sigrid flyttade till Sverige och gifte sig 1916 med Carl-Axel Timoteus Yllner (1891-1977), medicinalråd.
Klingberg, Sixten	Sixten Klingberg (1906-2003), Sophies sonson. Senare latinlektor.
Klingberg, Victor	Victor Klingberg (1856-1947), Sophies son, läkare. Utvandrade till Sydafrika 1894 och där gift 1912 med Marthie de Klerk (1883-1947). Victor återvände aldrig till Sverige efter 1894 även om han 1897 besökte sina bröder i England.
Klingberg, Wilhelm	Wilhelm Klingberg (1902-1994), Sophies sonson, kallad "Wille". Senare jur och fil kand, vice verkställande direktör i Svenska Cellulosaföreningen.
Knut	se Knut Klingberg.
Källander, Markus	<u>Markus</u> Natanael Källander (1892-1989), son till kyrkoherden i Vidbo och Husby Långhundra Karl Fredrik Källander (1842-1903) och <u>Helna</u> Joadä Källander (1858-1947) född Celdén. Efter faderns död 1903 flyttade änkan och de åtta barnen till Uppsala.
Lindskog, Anna	Anna Lindskog (1860-1930), född Skårman, gift 1889 med Natanael Lindskog (1858-1924), lektor i Göteborg, som först varit gift med Annas syster Mina Skårman (1863-1887). Syster till Lisa Stagh (1861-1951). Anna var dotter till Sophies styvsyster Sofia Skårman (1838-1904) född Wennerbom och Anders Bernhard Skårman (1821-1889), kyrkoherde i Medelplana; Sofia var dotter till Johan Justus Wennerbom (1799-1892) som 1851 gifte om sig med Sophies mor Amalia Flodin (1808-85).
Lundbäck	Tora Ebba Emilia Lundbäck (1879-1960) född Engström, gift 1899 med Einar Lundbäck (1869-1941), disponent på Mackmyra Sulfit.
Lundeberg, Arthur	Arthur Lundeberg (1860-1927). Överstelöjnant i Falun. Kusin med Christian Lundeberg (1842-1911) som var gift med Anna (1840-1913) född Elfbrink, Sophie Klingbergs svärdotters moster. Gift med Mathilda (1867-1956), född Steffansson. De bodde i Falun från 1897.
Lundeberg, Mathilda	Mathilda Lundeberg (1867-1956) född Steffansson, gift med Arthur Lundeberg. Bodde i Falun från 1897.
Lundström	Anders <u>Herman</u> Lundström (1858-1917 17/2), professor i kyrkohistoria från 1898, förste teologie professor och domprost från 1909. Gift med

	Gertrud Elisabet <u>Herdis</u> Lundström (1864-1947) född von Essen. Granne med Sophie.
Marie-Louise	se Marie-Louise Müntzing.
Mary Ann	se Mary-Ann Klingberg.
Missen	se Marie-Louise Müntzing.
Müntzing, Alvar	Alvar Müntzing (1848-1917), gift sedan 1882 med Sophies dotter Marie-Louise (1860-1918), född Klingberg. Ingenjör och uppfinnare.
Müntzing, Elsa	Elsa Müntzing (1875-1957), född Klingberg, Sophies yngsta barn och dotter. Gift 1899 med Johnny Müntzing (1866-1843).
Müntzing, Gunhild	Gunhild Müntzing (1891-1985), Sophies dotterdotter. Gifte sig 1917 med Love <u>Donald</u> William-Olsson (1889-1961), född i England och bildkonstnär.
Müntzing, Johnny	Johnny Müntzing (1866-1943), kamrer vid Timsfors bruk, gift med Sophies dotter Elsa (1875-1957).
Müntzing, Marie-Louise	Marie-Louise, även "Missen" (1860-1928), född Klingberg, gift 1882 med Alvar Müntzing (1848-1917). Sophies dotter.
Müntzing, Nils	Nils Müntzing (1887-1967), Sophies dotterson. Tar kansliexamen i Uppsala 1912 och läser sedan till civilekonom på Handelshögskolan. Senare amanuens, notarie och egen företagare och representant för olika firmor. Inackorderad hos Sophie åtm. vt 1910.
Müntzing, Ruth	<u>Ruth</u> Torborg Emilia Müntzing (1893-1977), dotter till Teodor "Thore" Müntzing (1850-1924) som var bror till Alvar och Johnny Müntzing, gifta med Marie-Louise respektive Sigrid, Sophies döttrar.
Müntzing, Sigrid	Sigrid Müntzing (1899-1981), Sophies dotterdotter.
Nelson (Nilsson), Elsa	Elsa Nilsson (1891-1981), dotter till Carl Nilsson (1863-1958), grosshandlare i Kristianstad, och hans hustru Maria Nilsson (1865-1936) född Göransson. Byter namn till Carlborn. Gift 1922 med Arvid Wallgren (1889-1973), överläkare och professor i pediatrik. Inackorderad hos Sophie ht 1910 – vt 1911.
Nordlander, Axel	Axel Nordlander (1879-1962), Sophies dotterson. Officer (ryttmästare). Flyttade till Uppsala 1908. Gift 1906-11 med Aslög Sofia Maria Annhild "Bib" Adelsköld (1882-1974).
Nordlander, Greta	Greta Nordlander (1888-1967), Sophies dotterdotter. Gift 1911 med Henry Tham (1884-1968), civilingenjör. Inackorderad hos Sophie åtminstone ht 1903 – vt 1905.
Nordlander, Harald	Harald Nordlander (1853-1920), gift 1878 med Sophies dotter Sigrid Klingberg (1858-1914). Bruksdisponent på Hagge.
Nordlander, Hugo	Hugo Nordlander (1883-1939), Sophies dotterson. Inackorderad hos Sophie åtminstone vt 1906.

Nordlander, Rut	Rut Nordlander (1895-1980), Sophies dotterdotter.
Nordlander, Sigrid	Sigrid Nordlander (1858-1914), född Klingberg. Sophies dotter. Gift 1878 med Harald Nordlander (1853-1920).
Nordlund, Elsa	<u>Elsa</u> Henrika Nordlund (1891-1930), senare gift med löjtnant Torsten Alm (1890-1956). Dotter till <u>John</u> Börje Nordlund (1853-1927), regementsläkare i Stockholm, och Anna Teresia Nordlund (1857-1918), född Bergman. Inackorderad hos Sophie vt 1912, elev på Fackskolan för huslig ekonomi.
Odén	<u>Emelie</u> Sophia Odén (1845-1920) född Beckman, änka efter ryttmästare Nils Ludvig Odén (1849-89), och deras son <u>Sven</u> Ludvig Alexander Odén (1887-1934). Sonen Sven Odén (1887-1934) blev med tiden professor i kemi vid KTH i Stockholm. Grannar med Sophie. (Inflyttade 1908, bor 1914 i 1B.)
Otterborg	Svante <u>Rudolf</u> Otterborg (1849-1939), brukspatron, gift med Johanna "Hanna" Otterborg (1852-1926) född Pollack. Sophies grannar i 1C.
Palme, Nils	Nils Palme (1895-1963), son till försäkringsdirektör <u>Sven</u> Theodor Palme (1854-1934) och hans hustru <u>Hanna</u> Maria Palme (1861-1959) född von Born, friherrinna från Finland. Inackorderad hos Sophie vt 1913. Deltog som frivillig i finska inbördeskriget 1918, där hans bror Olof (1884-1918) stupade. Blev kapten vid artilleriet och senare direktör. Farbror till statsminister Olof Palme (1927-1986).
Philip, Karin	Karin Philip (1903-1970), senare gift med direktör Henrik Mannheimer (1896-1971) i Göteborg. Dotter till Sven Philip (1867-1941), läkare i Norrköping, och hans hustru <u>Alva</u> Maria Georgina Philip (1877-1954) född Heijman. Avlade lärarexamen i Stockholm och var bl.a. i ca 30 år ämneslärare i svenska och engelska i Göteborg. Inackorderad hos Sophie åtm. vt 1922.
Posse, grevinnan	Sigrid Elisabeth Carolina Gustafsdotter Posse, född Leijonhufvud (1861-1924). Gift med Knut Arvid Posse (1855-1916). Mamma till Gerda Posse.
Posse, Gerda	Gerda Posse (1890-1936). Gift 1912 med <u>Wilhelm</u> Haldan Alvarez Lindencrona (1887-1972), senare överstelöjtnant. Inackorderad hos Sophie ht 1910 - vt 1911.
Redlund, Märta	<u>Märtha</u> Emma Maria Redlund (1888-1964). Föreståndare för Vitterhetsakademiens bildarkiv. Konstnärinna. Dotter till <u>Otto</u> Frans Oscar Redlund (1853-1927) och Emma <u>Helène</u> Redlund (1862-1943) född Thomée. Helène Thomée var dotter till Josefine Göransson (1824-69) och kusin till Emma Fogelmarck (1842-1910) född Elfbrink, Anna Klingbergs mamma; då Helène tidigt blev föräldralös blev hon fosterdotter hos Wilhem och Emma Fogelmarck och var alltså fostersyster till Anna.
Ringström	Karl <u>Axel</u> Ringström (1854-1930), stuteriveterinär, gift med <u>Frida</u> Karolina Ringström (1861-1947), född Ohlson. Grannar med Sophie i 1A.
Rondahl, Greta	Greta Rondahl (1900-1986). Från Falun och vän till Kajsa Klingberg

Rudbeck, Hildur	Anna Maria <u>Hildur</u> Sofia Rudbeck (1859-1936). Sonsonsonsonsondotter till Olof Rudbeck d.ä.
Rydberg, Elsa	Elsa Rydberg (1898-1980), inackorderad hos Sophie ht 1916 – vt 1918. Dotter till Janne Rydberg (1867-1930), stationsinspektör vid Mackmyra station och senare disponent, och <u>Ida</u> Paulina Vilhelmina Rydberg (1864-1924) född Wiberg. Gift 1924 med Jan Eric Almquist (1894-1976) som också varit inackorderad hos Sophie.
Rydberg	Janne Rydberg (1867-1930), stationsinspektör vid Mackmyra station (senare disponent), och <u>Ida</u> Paulina Vilhelmina Rydberg (1864-1924) född Wiberg. Föräldrar till Elsa Rydberg (1898-1980). Janne och Ida Rydberg ligger begravda på Uppsala gamla kyrkogård tillsammans med Elsas tvillingsyster Anna Edström (1898-1986) född Rydberg.
Sabelfeldt, grevinnan	Gustava Charlotta Elisabeth Sabelfeldt, född grevinnan von Hermansson (1833–1912), gift med Hermann Sabelfeldt (1816-1880).
Sigrid	se Sigrid Müntzing.
Sixten	se Sixten Klingberg.
Skårman	se Anna Lindskog, Lisa Stagh. Betty Skårman, nämnd den 12/2 1908, är deras kusin.
Stagh, Lisa	Agnes Sofia Elisabeth "Lisa" Stagh, född Skårman (1861-1951), gift med lantmätare Birger Stagh (1857-1939). Paret hade 6 barn: Agnes (1886-1940), Bengt <u>Folke</u> (1888-1971), <u>Märta</u> Elisabeth (1890-1975), Anders <u>Stig</u> Birger (1892-1915), Astrid (1895-1952) och Ingegerd (1897-1955). Syster till Anna Lindskog. Lisa var dotter till Sophies styvsyster Sofia Skårman (1838-1904) född Wennerbom och Anders Bernhard Skårman (1821-1889), kyrkoherde i Medelplana; Sofia var dotter till Johan Justus Wennerbom (1799-1892) som 1851 gifte om sig med Sophies mor Amalia Flodin (1808-85).
Stave	Erik Stave (1857-1932), professor i exegetik 1899-1922 och förste teologie professor och domprost i Uppsala 1917-1922. Gift 1892 med <u>Alma</u> Elisabeth Stave (1854-1940) född Hallberg. De har sonen <u>Erik</u> Fritz (1894-1976). Grannar med Sophie.
Svangren, Ester	<u>Ester</u> Ingeborg Kristina Svangren (1889-1976), inackorderad hos Sophie åtm. ht 1909. Dotter till handlande Per <u>Johan</u> August "P J" Svangren (1850-1914) och hans hustru Anna Kristina Svangren (1850-1949) född Karlsson. Fil mag 1913 och arbetade sedan ett par år på universitetsbiblioteket i Uppsala. Gift 1916 med Knut Andersson (1892-1981), senare Arning, som också varit inackorderad hos Sophie.
Svedelius	Curt Svedelius (1894-1867), senare byråintendent i arméförvaltningen, och Thor Svedelius (1895-1965), senare kommandörkapten och flyttade till Holland 1949. Söner till Anders <u>Herman</u> Svedelius (1863-1927), kapten vid Dalregementet och kollega till Erland Klingberg, och <u>Ebba</u> Augusta (1872-1941) född Söderström. Skolkamrater till Axel Klingberg (1896-1971).

Tham, Gustaf	Gustaf Tham (1912 29/8 - 2003), Sophies dotterdotterson.
Tham, Henry	Henry Tham (1884-1968), civilingenjör. Gift 1911 med Sophies dotterdotter Greta Nordlander (1888-1967).
Topelius, Göran	Georg (<u>Göran</u>) Zacharias Topelius (1893-1985), son till Georg Topelius (1856-1925), hovråd i Helsingfors, och hans hustru Nadine Topelius (1860-1927) född Kiseleff. Inackorderad hos Sophie vt 1914 – vt 1915. Fil kand i Uppsala 1915, senare även civilekonom från Handelshögskolan och kansliexamen, samt medicine hedersdoktor. Från Finland men blev efter studierna kvar i Sverige och blev kansliråd i Stockholm.
Ulla	se Kajsa/Ulla Klingberg
Victor	se Victor Klingberg.
Viotti	Daniel Viotti (1865-1912 21/2), rektor för Prins Gustafs folkskola i Uppsala, gift med Gertrud Viotti (1868-1953), född Mörner af Morlanda. Paret har barnen: Karin (1896-), Elsa (1898-1925), Gösta (1901-1994) och Tord Mörner (1908-1979). Grannar med Sophie.
Wænerlund	Torsten Edvard Wænerlund (1884-1966), ingenjör, och Maja Wænerlund (1889-1969) född Engström, gifta 23/6 1913.
Walin	<u>Oscar</u> Rudolf Walin (1860-1939), bankkamrer, gift 1887 med <u>Jenny</u> Maria (1861-1952), född Enhörning. Hennes mor Marie-Louise Enhörning (1839-1915) född Uddén bodde hos dem. Paret hade fem döttrar: <u>Brita</u> Maria (1889-1974), Karin (1890-1977), Laura Margareta "Greta" (1891-1980), Kerstin Elisabet "Lisa" (1895-1969) och <u>Ingrid</u> Gertrud (1898-2003). Grannar till Sophie. Familjen flyttar till Stockholm 1917.
Walin, Laura	<u>Laura</u> Gustafva Walin (1855-1935), fröken. Sånglärare vid Uppsala Högre Elementarläroverk för flickor (kallat Magdeburg). Bror till Oscar Walin (1860-1939), men bodde trol. i egen lägenhet; bor ensam kvar när Oscar och hans familj flyttar 1917.
Wallin, Greta	Greta Wallin. Okänd. Inackorderad hos Sophie.
Wallroth, Julia	Trol. Julia Augusta Wallroth (1865-1925). Trots att denna Julias ålder inte stämmer med Sophies beskrivning ("lilla rara flicka några och tjugo år gammal") finns i SDB och i Uppsala domkyrkoförsamlings församlingsbok 1903-24 endast en fröken Julia Wallroth (född 1865). Hennes mor var Julia Carolina <u>Augusta</u> Wallroth (1831-1907) född Poignant, gift med Carl Henrik Wallroth (1829-89). Julias äldre syster Emila Carolina Wallroth (1858-1938) förblev ogift. Julia Wallroth och Selma Lagerlöf (1858-1940) var kusiner (se 3/11 1916). (I SDB 1925 på Torsgatan 13 i Uppsala).
Wennerström	Carl Wennerström (1837-1911 2/12), f.d. disponent (för Erlangens Bayerska bryggeri i Uppsala). Gift med <u>Sigrid</u> Magdalena Wennerström (1847-1938), född Nystedt. Carl Wennerström var initiativtagare till och delägare i Vasahuset. Sigrid Wennerström hade pensionat i lägenheten. Grannar med Sophie i 1A.

Werme, Sigurd	Sigurd Werme (1888-1935). Son till Peter Werme (1844-1918), kontraktsprost i Sunne, och hans hustru Gerda Olivia Werme (1857-1932) född Sundin. Inackorderad hos Sophie åtm. ht 1907 – ht 1909. Senare läroverksadjunkt i Karlstad.
Widman (Wiman), Gösta	Gösta Widman (1892-1978), med. stud. Senare läkare i Norrtälje. Kanske tidigare inackorderad.
William-Olsson	William Olsson (1862-1923), affärsman och grundare av Lundsbergs internatskola. Gift 1887 med Maria Bergman (1862-1954). Paret hade 11 barn som tog efternamnet William-Olsson: Tage (1888-1960), Donald (1889-1961), Magde (1891-), Dorothy Anna Marie (1893-), Bernt (1895-1901), Guy (1897-1977), Leslie (1899-1974), Constance Mary (1901-), William (1902-1990), Karin (1904-23) och Halvor Roy (1907-). Donald gifte sig 1917 med Sophies dotterdotter Gunhild Müntzing (1891-1985).
Zetterqvist, Maria	Maria Zetterqvist (1891-1988). Dotter till Israel Zetterqvist (1849-1913), kyrkoherde i Tyresö, och Ellen Johanna Sofia (1855-1892) född Molin. Förblev ogift. Inackorderad hos Sophie vt 1912. Elev vid Fackskolan för huslig ekonomi.
Ångström, Dagny	Dagny Ångström (1895-1992), dotter till Knut och Hélène Ångström, gift 1917 med Johan <u>Olof</u> Odencrants (1891-1971). Dennes far Thor Odencrants (1849-1934) var häradshövding och ägde 1908-20 det Sophie kallar Bergenstråhles gård (numera kallad Edlingska gården) på Jernbrogatan 2.
Ångström, Hélène	Hélène Ångström (1849-1943), född Pilo, gift med Knut Ångström (1857-1910). Var 1872-1885 guvernant åt Anna Klingberg, född Fogelmarck, och hennes systrar Sofie och Siri.
Ångström, Knut	<u>Knut</u> Johan Ångström (1857-1910), professor i fysik i Uppsala, gift med Hélène Pilo (1849-1943). Son till Anders Johan Ångström (1814-1874), också professor i fysik i Uppsala, som införde den längdenhet som heter Ångström efter honom.

Källor till fotnoterna

För fotnoterna har bland annat följande källor använts:

Adresskalendrar för Uppsala (1910, 1914)

Andersson, Per och Lindhardt, Johan. *Långarydssläkten* (2006)

Begravda i Sverige 2 (DVD)

Bouppteckningar (Riksarkivet)

Brev och andra handlingar från bl.a. Sophie och Erland Theodor Klingberg (Mackmyra), Knut Ångströms brevsamling (CD)

Dalregementets personhistoria (1984-2001)

Elgenstierna, Gustaf, *Svenska adelns ättartavlor* (1925-36)

Geijer, B. J., *Bengt Gustaf Geijer till Uddeholm och hans ättlingar* (1899)

Genealogiska föreningens klipparkiv med familjenotiser

Herdaminen från olika stift

Katalog för Upsala Högre Elementarläroverk och gymnasium för flickor 1917

Klingberg, Erland Th., *Släkten Klingberg* (1906)

Nilsén, Anna, *Vasahuset i Uppsala* (uppsats för tre betyg i konsthistoria 1973)

Riksarkivet: Födelse och dop-, lysning och vigsel-, död och begravnings- och församlingsböcker

Svenska akademiens ordbok

Svenska släktkalendern

Svenskt biografiskt lexikon

Sveriges befolkning 1900 (DVD)

Sveriges dödbok 1901-2009 (SDB) (DVD)

Sveriges statskalender

Uppsala domkyrkoförsamlings husförhörlängder, församlingsböcker, fastighetsböcker, dödbok (Riksarkivet)

Upsala 28/1 1921

Upsala Nya Tidning 27/7 2014

Wikipedia och andra källor på Internet